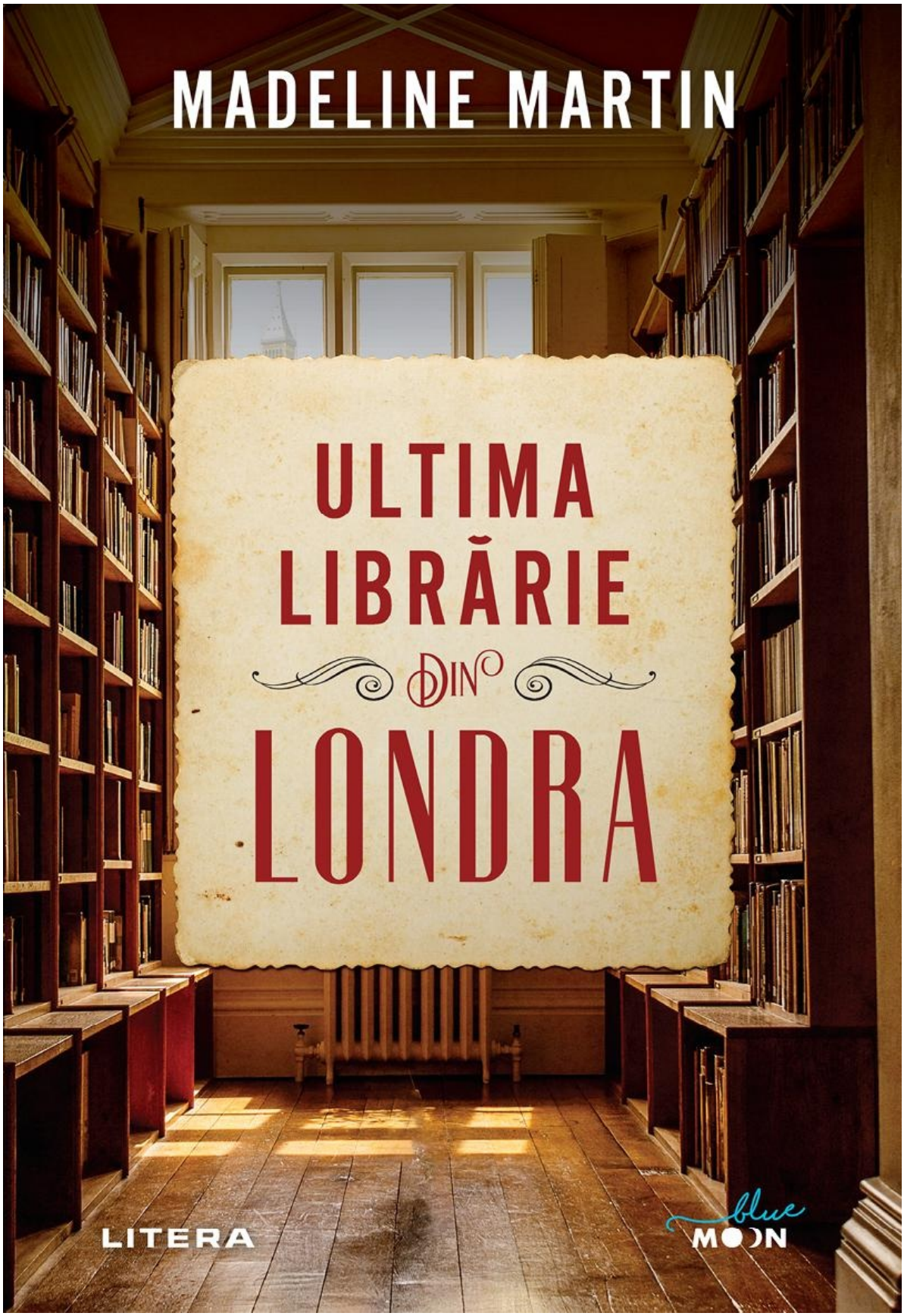
MADELINE MARTIN
ULTIMA LIBRĂRIE DIN LONDRA
LITERA
blue MOON

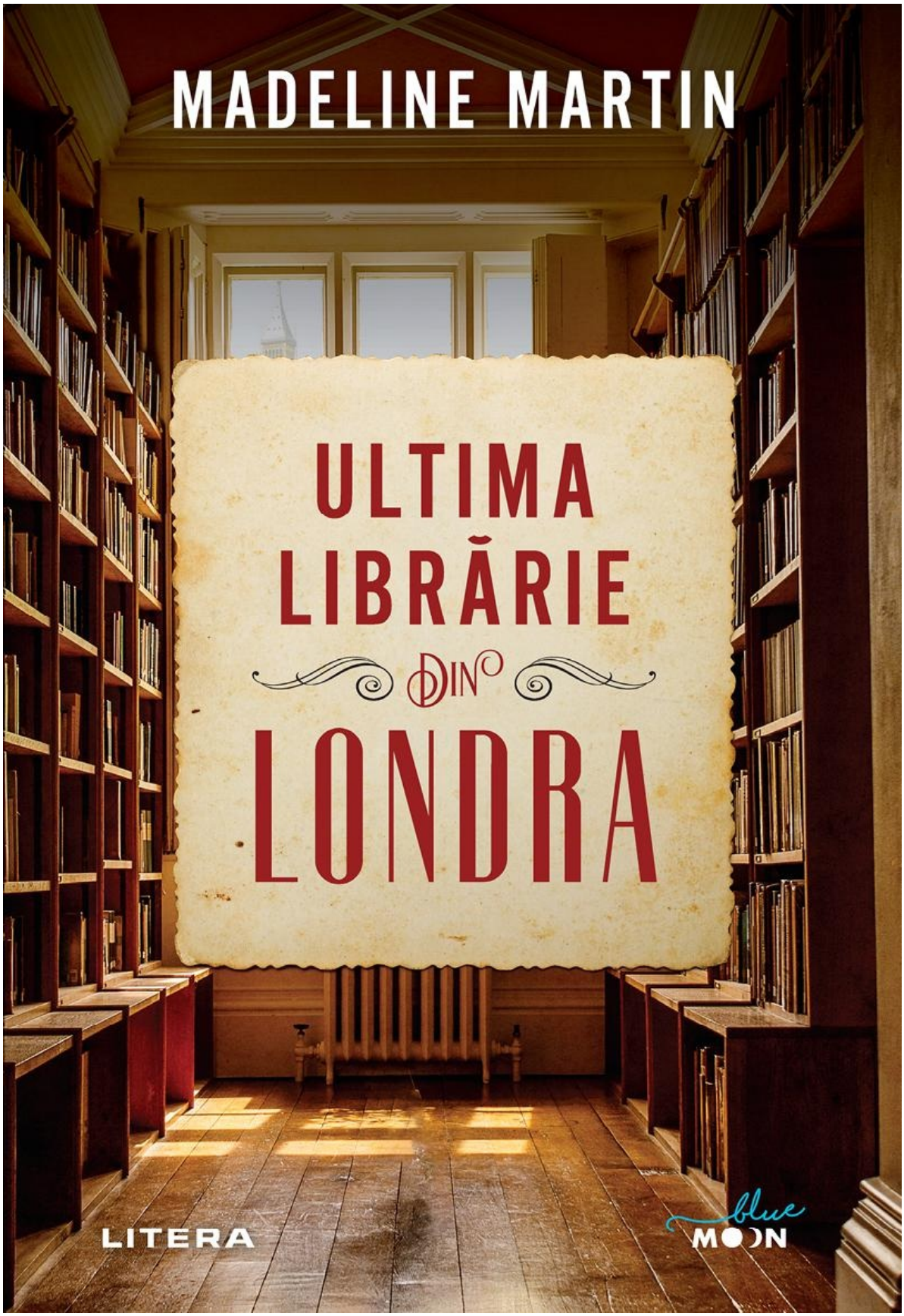
MADELINE MARTIN
ULTIMA LIBRĂRIE DIN LONDRA
LITERA
blue MOON

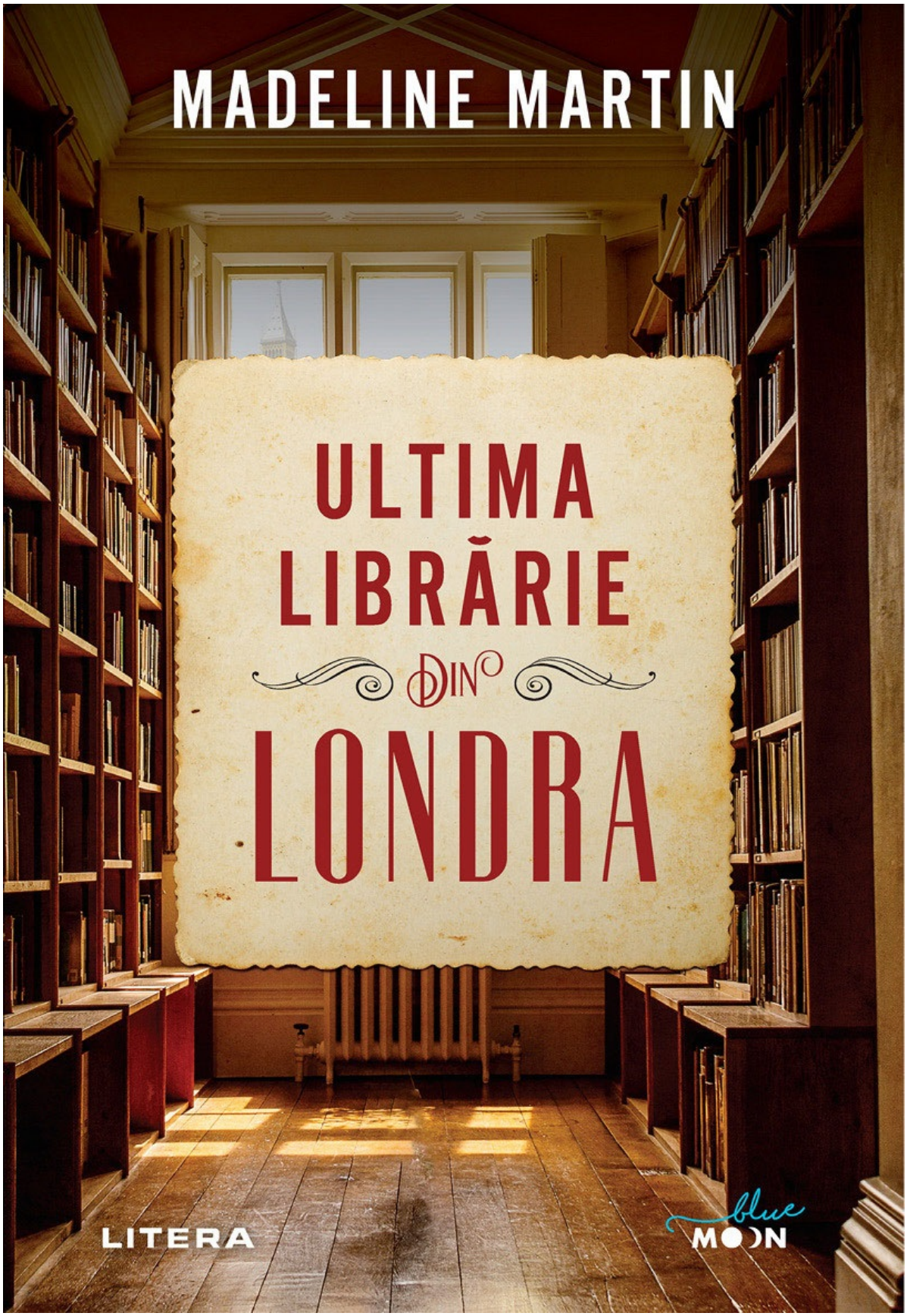
MADELINE MARTIN
ULTIMA LIBRĂRIE DIN LONDRA
LITERA
blue MOON

MOON

MADELINE MARTIN

ULTIMA LIBRĂRIE DIN LONDRA

Traducere din limba engleză și note
DIANA DOROBANȚU

LITERA
București

The Last Bookshop in London

Madeline Martin

Copyright © 2021 Madeline Martin

Toate drepturile rezervate, inclusiv acela de reproducere

în întregime sau parţial în orice formă. Ediţie publicată

prin înţelegere cu Harlequin Books S.A.

Aceasta este o operă de ficţiune. Numele, personajele, locurile şi întâmplările sunt fie produsul imaginaţiei autoarei, fie sunt folosite fictiv, iar orice asemănare cu persoane reale, în viaţă sau decedate, companii, evenimente sau locuri este în întregime întâmplătoare.

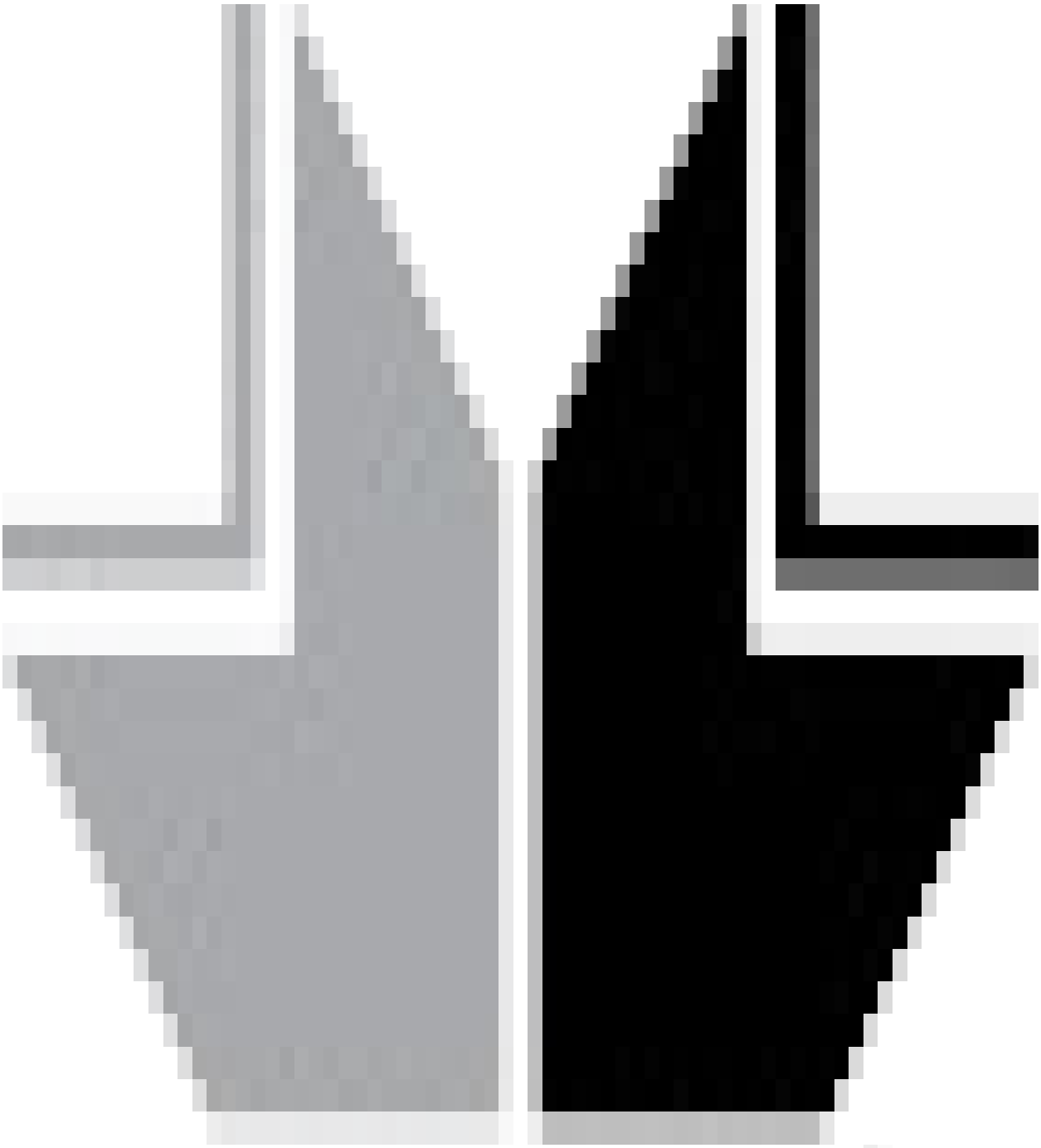

LITERA

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Ultima librărie din Londra

Madeline Martin

Copyright © 2021 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Rodica Bogdan

Corector: Raluca Chiriac

Copertă: Bell Studio

Tehnoredactare și prepress: Laura Carîp

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată

de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Martin, Madeline

Ultima librărie din Londra / Madeline Martin;

trad. din lb. engleză și note: Diana Dorobanțu . –

București : Litera, 2021

ISBN 978-606-33-7615-3

ISBN EPUB 978-606-33-7698-6

I. Dorobanțu, Diana (trad. ; note)

821.111

Capitolul 1

August 1939

Londra, Anglia

Grace Bennett visase mereu să locuiască într-o bună zi în Londra. Nu-şi imaginase niciodată însă că va deveni singura ei opţiune, mai ales în prag de război.

Trenul se opri în gara Farringdon, această denumire fiind marcată evident pe zid, pe o bandă albastră în interiorul unui cerc roşu. Oamenii se deplasau grăbiţi pe peron, la fel de nerăbdători să urce, pe cât erau cei din tren să coboare. Purtau haine elegant croite, după moda şic a oraşului. Mult mai sofisticate decât în Drayton, Norfolk.

Grace simţea o vibraţie interioară, produsă, în egală măsură, de emoţie şi de nerăbdare.

– Am ajuns.

Se uită spre Viv, care se afla lângă ea.

Prietena ei apăsă capacul rujului pentru a-l închide şi-i aruncă un zâmbet proaspăt rujat. Viv se uită pe fereastră, privirea ei scrutând şirul de reclame care acopereau zidul denivelat.

– După atâţia ani, în care doar am visat că am putea ajunge în Londra. O strânse rapid de mână pe Grace. Şi iată-ne aici.

Mai demult, când erau doar nişte copile, Viv fusese prima care sugerase plecarea din plictisitorul Drayton, pentru o viaţă mult mai interesantă la oraş. Pe atunci, părea un concept extravagant să-şi părăsească existenţa familiară liniştită, de la ţară, pentru pulsul agitat şi rapid al Londrei. Grace nu se gândise niciodată că ar

fi putut deveni într-o zi o necesitate.

Oricum, nu mai rămăsese nimic în Drayton pentru Grace. Cel puțin, nu ceva la care să merite să se întoarcă.

Domnișoarele se ridicară de pe scaunele lor tapițate și își luară bagajele. Fiecare avea câte o singură valiză decolorată, uzată mai mult din cauza vechimii decât a utilizării. Ambele, pline până la refuz, erau nu numai imposibil de grele, ci și incomod de manevrat alături de cutiile cu măștile de gaze pe care le țineau pe umeri. Aceste obiecte îngrozitoare trebuiau purtate peste tot, pentru ca guvernul să se asigure că vor fi protejate în cazul unui atac cu gaze.

Din fericire pentru ele, strada Britton se afla la doar două minute de mers pe jos, sau cel puțin așa spusese doamna Weatherford.

Prietena din copilărie a mamei sale avea o cameră de închiriat, pe care i-o oferise în urmă cu un an, când se prăpădise mama lui Grace. Condițiile erau generoase – două luni gratuit, până când Grace și-ar fi găsit un loc de muncă și, chiar și atunci, i s-ar fi făcut o reducere la chirie. În ciuda dorinței lui Grace de a merge la Londra și în ciuda încurajărilor entuziaste ale lui Viv, Grace rămăsese în Drayton aproape încă un an după aceea, încercând să-și refacă viața distrusă.

Asta înainte să afle că locuința în care își dusese existența de când se născuse aparținea în realitate unchiului ei. Înainte ca acesta să se mute acolo împreună cu soția lui autoritară și cu cei cinci copii. Înainte ca viața, așa cum o știa ea, să se strice încă și mai mult.

Nu era loc pentru Grace în propria ei casă, un aspect pe care mătușa ei fusese nerăbdătoare să i-l facă adesea cunoscut. Nu mai era bine-venită în locul care fusese cândva confortabil și plin de dragoste. Când mătușa ei avusese, în sfârșit, obrăznicia să-i spună lui Grace să plece, știuse că nu avea alte opțiuni.

Să-i scrie doamnei Weatherford, în luna dinaintea plecării, pentru a vedea dacă mai era încă valabilă propunerea, fusese unul dintre cele mai dificile lucruri pe care Grace le făcuse vreodată. Fusese o capitulare în fața provocărilor cu care se confrunta, o decepție teribilă, care-i zdrobise sufletul. O renunțare care reprezenta cel mai mare eșec al ei.

Grace nu avusese niciodată prea mult curaj. Chiar și acum, se întreba dacă ar fi reușit să pornească spre Londra dacă Viv nu ar fi insistat să meargă împreună.

Simţea cum o copleşeşte neliniştea în timp ce aşteptau ca uşile metalice şi strălucitoare ale trenului să se deschidă şi să dezvăluie o lume cu totul nouă.

– Totul va fi minunat, şopti Viv cu jumătate de gură. Va fi mult mai bine, Grace. Îţi promit.

Uşile acţionate pneumatic ale trenului electric se deschiseră şi păşiră pe peron în mijlocul unui du-te-vino de oameni care veneau şi plecau în acelaşi timp. Apoi, uşile se închiseră în spatele lor, iar rafala provocată de plecarea trenului le suflă fustele şi părul.

O reclamă pentru Chesterfield pe zidul îndepărtat prezenta un salvamar atrăgător fumând o ţigară, în timp ce un alt afiş de lângă el făcea apel la bărbaţii din Londra să se înroleze în armată.

Nu era doar un memento al unui război cu care ţara lor s-ar fi putut confrunta în curând, ci însăşi ideea că viaţa la oraş prezenta un pericol mai mare.

Dacă Hitler ar fi vrut să cucerească Marea Britanie, cel mai probabil ar fi pus ochii pe Londra.

– Oh, Grace, uite! exclamă Viv.

Grace îşi îndreptă atenţia de la afiş spre scările metalice, care alunecau în sus pe o centură nevăzută, dispărând undeva deasupra tavanului arcuit. În oraşul visurilor lor.

Reclama fu uitată repede, în timp ce ea şi Viv se repeziră spre scara rulantă, încercând să-şi tempereze entuziasmul, în timp ce aceasta le ducea fără efort sus, sus, sus.

Viv ridică din umeri, cu o încântare abia reţinută.

– Nu ţi-am spus că va fi uimitor?

Grace se simţi dintr-odată cuprinsă de un sentiment copleşitor. După ani de visuri şi planuri, iată-le în Londra.

Departe de unchiul agresiv al lui Grace şi de strictețea părinţilor lui Viv.

În ciuda tuturor dificultăţilor întâmpinate de Grace, ea şi Viv ieşiră din gară ca nişte păsări cântătoare care fuseseră ţinute în colivii, gata să-şi desfacă în cele din urmă aripile.

Clădirile, jur-împrejur, se ridicau până la cer, făcând-o pe Grace să-şi ţină palma streaşină, ca să se ferească de soare, pentru a le vedea capătul. Câteva magazine din apropiere le întâmpinau cu reclame vopsite în culori vii, care anunţau că vindeau sandviciuri sau ofereau servicii de coafor şi farmacie. Pe străzi, camioanele zăngăneau, iar un autobuz venind din direcţia opusă, cu două etaje, se apropia huruind. Era vopsit pe o laterală cu un roşu la fel de lucios ca unghiile lui Viv.

Tot ce putu face Grace fu să se apuce de braţul prietenei ei şi să ţipe la ea pentru a-i atrage atenţia. Până la urmă, observa acelaşi lucru şi Viv, cu ochii ei mari şi scânteietori. Şi ea părea tot o fată de la ţară uimită, ca şi Grace, deşi într-o rochie la modă şi cu buclele roşcate perfect coafate.

Grace nu era la fel de cochetă. Deşi purta cea mai bună rochie pentru această ocazie, tivul îi trecea peste genunchi şi avea talia delimitată cu o cureluşă neagră, care se potrivea cu tocurile joase. Deşi nu era la fel de elegantă ca rochia cu buline alb cu negru a lui Viv, materialul de bumbac albastru-deschis îi punea în evidenţă ochii cenuşii ai lui Grace şi se potrivea cu părul blond.

Viv i-o cususe, desigur. Dar Viv avusese întotdeauna aspiraţii înalte pentru amândouă. De-a lungul prieteniei lor, petrecuseră ore întregi cosând rochii şi ondulându-şi părul, ani de-a rândul citind în revistele Femeia şi Viaţa Femeii articolele despre modă şi maniere, apoi făcând nenumărate corecţii pentru a se asigura că şi-au pierdut „accentul de Drayton“.

Acum, Viv arăta de parcă ar fi putut apărea pe una dintre acele coperte ale revistelor, cu pometii ei înalţi şi ochii căprui cu gene lungi.

Se alăturară valului de oameni care se grăbeau încoace şi încolo, mutându-şi valizele dintr-o mână în cealaltă, în timp ce Grace indica drumul spre Britton Street. Din fericire, indicaţiile pe care i le trimisese doamna Weatherford în ultimul lor schimb de scrisori fuseseră detaliate şi uşor de urmat.

Totuşi, ceea ce lipsise din descriere erau toate semnele războiului.

Mai multe reclame, unele făcând apel la bărbaţi să-şi facă datoria, iar altele care

îi îndemnau pe oameni să-l ignore pe Hitler şi ameninţările lui şi să îşi rezerve în continuare bilete pentru vacanţa de vară. Chiar peste drum, un maldăr de saci de nisip încadra o uşă cu un semn alb-negru care îl indica a fi un adăpost public împotriva atacurilor aeriene.

*

Fidele indicaţiilor doamnei Weatherford, ajunseră pe Britton Street în câteva minute şi se treziră în faţa unei case de cărămidă. Avea o uşă verde cu un ciocan lustruit, din alamă, şi o jardinieră cu petunii albe şi violet la fereastră. Ţinând cont de ceea ce scrisese doamna Weatherford, aceasta era inconfundabil casa ei.

Şi noua lor locuinţă.

Viv urcă scările, cu buclele săltând la fiecare pas, şi bătu la uşă. Grace i se alătură sus, impulsionată de sentimentul de nerăbdare care o cuprinsese. La urma urmei, aceasta fusese cea mai dragă prietenă a mamei ei, cea care le vizitase de mai multe ori în Drayton în copilăria lui Grace.

Prietenia dintre mama lui Grace şi doamna Weatherford începuse de pe vremea când doamna Weatherford locuia în Drayton. Chiar şi după plecarea ei, prietenia lor continuase în timpul Marelui Război care le luase viaţa soţilor, dar şi în perioada cât mama lui Grace fusese lovită de boala care, în final, o răpusese.

Uşa se deschise, iar doamna Weatherford, arătând mai în vârstă decât îşi amintea Grace, apăru în cadrul uşii. Întotdeauna avusese forme rubiconde plăcute, cu obrajii roşii ca merele şi ochi albaştri strălucitori. Doar că acum purta ochelari rotunzi, iar părul ei negru era brăzdat de fire argintii sclipitoare. Privirea ei se îndreptă mai întâi spre Grace.

Strigă încet şi îşi duse mâna la gură.

– Grace, semeni leit cu mama ta. Beatrice era atât de drăguţă, cu acei ochi cenuşii.

Femeia în vârstă deschise larg uşa, dezvăluindu-şi rochia albă din bumbac cu

flori albastre și crenguțe și cu nasturi albaștri asortați. În spatele ei, intrarea era mică, dar îngrijită, ocupată aproape în întregime de nişte scări care urcau la un alt etaj.

– Vă rog, intrați.

Grace murmură, mulțumind pentru compliment, minimizând efectul acelor cuvinte, întrucât îi atingeau exact acea parte din ea care încă suferea după pierderea mamei ei.

Intră cu valiza pe ușă, în casa în care se simțea un miros îmbietor de carne și de legume în aerul cald. Lui Grace îi lăsă gura apă.

De la moartea mamei ei nu se mai bucurase de o mâncare gătită adevărată. Nu una bună, cel puțin. Mătușa ei nu era o bucătăreasă prea grozavă, iar Grace petrecea prea multe ore ocupându-se de magazinul unchiului ei pentru a mai prepara ceva decent.

Pașii lui Grace se afundară într-un covor crem cu flori pastelate. Deși curat, părea să fie oarecum uzat pe alocuri.

– Vivienne, spuse doamna Weatherford, când Viv i se alătură lui Grace la intrare.

– Toți prietenii îmi spun Viv.

Îi adresă un zâmbet doamnei Weatherford, cu farmecul ei unic.

– Ce frumoase v-ați făcut amândouă. Cred că îmi veți face băiatul să roșească.

Doamna Weatherford le făcu semn să-și lase bagajele pe podea.

– Colin, strigă în sus, în dreptul scărilor din lemn lustruit. Ai grijă de lucrurile domnișoarelor cât timp eu pun ceainicul la fiert.

– Ce mai face Colin? întrebă Grace, cu politețe.

La fel ca și ea, era singurul copil al familiei, rămas însă fără tată după Marele Război. Deși cu doi ani mai mic decât Grace, se jucau împreună în copilărie. Ea rememora acele amintiri cu mare drag. Colin avusese întotdeauna o blândețe deosebită, o bunătate sinceră în spatele inteligenței ascuțite care i se citea în ochi.

Doamna Weatherford ridică mâinile exasperată.

– Încearcă să salveze lumea, având grijă de câte un animal, şi ajunge să le aducă pe toate acasă.

Râsul plin de bunăvoinţă care urmă spunea că nu o deranja atât de mult pe cât pretindea.

Grace admiră pentru un moment holul, în timp ce îl aşteptau pe Colin. Lângă scări, se afla o măsuţă pe care era un telefon negru şi lucios. Tapetul era dintr-un brocart vesel, albastru cu alb, uşor decolorat, care se potrivea cu uşile şi tocurile vopsite în alb. Deşi simplu ca design, totul părea imaculat. De fapt, Grace era sigură că i-ar fi fost greu să găsească vreun fir de praf pe obiectele prietenei mamei ei.

Se auzi un scârţâit, urmat de paşi coborând pe scări, şi apăru un bărbat înalt şi suplu. Părul închis la culoare îi era pieptănat îngrijit şi purta o cămaşă cu guler şi pantaloni maro.

Un zâmbet timid îi îndulci trăsăturile şi-l făcu să pară şi mai tânăr de cei douăzeci şi unu de ani pe care îi avea.

– Bună, Grace.

– Colin? spuse ea neîncrezătoare.

Era cu aproape treizeci de centimetri mai înalt decât ea şi o privea de sus, aşa cum se uita ea odinioară la el.

El se înroşi.

Reacţia lui era plăcută şi o încânta să ştie că nu-şi pierduse dulceaţa în anii care trecuseră.

Grace îl privi.

– Cu siguranţă ai crescut de când te-am văzut ultima dată.

El ridică din umerii firavi, ruşinându-se, înainte de a o saluta uşor din cap pe Viv, pe care o cunoştea de când erau mici şi se jucau împreună, întrucât cele două fete

fuseseră întotdeauna inseparabile.

– Viv. Bine aţi venit la Londra. Eu şi mama aşteptam cu nerăbdare sosirea voastră.

El îi aruncă lui Grace un zâmbet timid, apoi se aplecă să ia cele două valize pe care domnişoarele le lăsaseră într-un colţ. Ezită.

– Pot să le iau?

– Te rog, spuse Viv. Mulţumesc, Colin.

Dădu din cap şi luă câte o valiză în fiecare mână, ducându-le cu uşurinţă pe scări.

– Vă amintiţi când am venit în vizită împreună cu Colin? întrebă doamna Weatherford.

– Desigur, spuse Grace. Pare la fel de amabil ca întotdeauna.

– Doar mult mai înalt, adăugă Viv.

Doamna Weatherford privi spre scări, citindu-i-se adoraţia în ochi, de parcă încă îl mai avea în raza vizuală.

– Este un băiat bun. Haideţi să bem nişte ceai şi să vă fac un tur al casei.

Le făcu semn să o urmeze şi împinse uşa care ducea într-o bucătărie. Lumina se revărsa prin fereastra de deasupra chiuvetei şi prin uşa din spate, filtrându-se prin perdelele albe, transparente. Totul era la fel de curat în bucătăria îngustă ca pe hol. Soarele strălucea pe blaturile albe şi curate, iar câteva farfurii erau aşezate la uscat pe un suport. Nişte prosoape de culoarea lămâii erau împachetate pe un raft, iar aroma mâncării pe care o gătea era chiar tentantă.

Ea le indică lui Grace şi Viv măsuţa cu patru scaune albe şi ridică ceainicul de pe aragaz.

– Unchiul tău a ales un moment minunat pentru a ridica pretenţii asupra casei, cu războiul care va ajunge în curând şi la noi. Duse ceainicul la chiuvetă şi deschise robinetul. Specific lui Horace, spuse ea cu un dezgust evident, lăsând apa să

curgă. Beatrice era îngrijorată că el ar putea încerca un lucru ca acesta, dar boala ei a fost atât de bruscă…

Doamna Weatherford îi aruncă o privire, de unde stătea urmărind nivelul apei din ceainic, lui Grace.

– Nu ar trebui să te iau așa, când de-abia ai venit de pe drum. Mă bucur să vă văd aici. Mi-aș dori doar să fie în circumstanțe mai bune.

Grace își mușcă buza inferioară, neștiind ce să spună.

– Aveți o casă minunată, doamnă Weatherford, spuse Viv repede.

Grace îi aruncă o privire recunoscătoare, la care aceasta îi răspunse făcându-i cu ochiul conspirativ.

– Mulțumesc. Femeia opri apa de la robinet și-și privi bucătăria însorită zâmbind. Aparține familiei lui Thomas al meu de câteva generații. Nu arată la fel de bine ca odinioară, dar este foarte bună.

Grace și Viv se așezară fiecare pe câte un scaun. Perna imprimată cu lămâi era suficient de subțire pentru a simți scaunul tare din lemn de dedesubt.

– Mulțumim că ne permiteți să rămânem la voi. Sunteți foarte generoasă.

– N-aveți pentru ce.

Doamna Weatherford puse ceainicul pe aragaz și roti butonul pentru a porni focul.

– Aș face orice pentru fiica prietenei mele dragi.

– Credeți că este dificil să găsim un loc de muncă? întrebă Viv.

Deși își păstra tonul vesel, Grace știa cât de mult își dorea prietena ei să fie vânzătoare într-un magazin.

În realitate, ideea o atrăgea și pe Grace. Părea fascinant să lucrezi într-un magazin universal, ceva stilat și grandios ca Woolworths, cu multe etaje, care se întindeau pe lungimea unui bloc întreg.

Doamna Weatherford zâmbi conspirativ.

– Se întâmplă să știu câțiva proprietari de magazine din Londra. Sunt sigură că pot face ceva să vă ajut. Iar Colin lucrează la Harrods. Poate pune și el o vorbă bună.

Ochii lui Viv se luminară în timp ce îi șoptea numele magazinului lui Grace, cu o emoție abia reținută.

Doamna Weatherford luă unul dintre prosoapele galbene și o farfurie de pe suport, ștergând cele câteva picături rămase.

– Trebuie să spun că voi două nu aveți deloc accent de Drayton.

Viv își înclină bărbia.

– Mulțumim. Facem tot posibilul. Sperăm că ne va ajuta să ne angajăm.

– Minunat. Doamna Weatherford deschise un dulap și puse farfuria înăuntru. Sper că aveți deja scrisori de recomandare.

Viv își petrecuse ziua dinaintea plecării la Londra scriindu-și cu atenție o scrisoare de recomandare la o mașină de scris împrumutată. Se oferise să facă una și pentru Grace, dar aceasta refuzase.

Doamna Weatherford se întoarse din nou la vasele puse la uscat. Viv își ridică sprâncenele privind-o pe Grace, transmițându-i că ar fi trebuit să fie de acord să-i facă și ei una.

– Avem scrisori de recomandare, răspunse Viv sigură pe ea pentru amândouă, fără îndoială, gândindu-se deja cum ar fi putut produce o a doua pentru Grace.

– Viv are, o corectă Grace. Din păcate, eu nu. Unchiul meu a refuzat să-mi scrie o scrisoare de recomandare pentru timpul petrecut în magazinul lui.

Fusese ultima lui jignire, o răzbunare pentru „abandonarea magazinului“ în care lucrase cea mai mare parte a vieții ei. Nu părea să-i pese că soția lui insistase ca Grace să-și găsească un alt loc unde să locuiască, lua în considerare doar că Grace nu va mai fi la cheremul lui.

Ceainicul sună strident şi scoase un nor de aburi. Doamna Weatherford îl luă imediat de pe aragaz, oprindu-i sunetul, şi îl aşeză pe un suport.

Ea ţâţâi din buze, în timp ce punea o lingură de frunze în strecurătoarea pe care o introduse în apa fiartă din ceainic.

– Este o ruşine, o ruşine nemaipomenită. Mormăi ceva în sinea ei la adresa lui Horace şi aşează ceainicul pe o tavă argintie cu trei ceşti de ceai, alături de un recipient pentru zahăr şi unul pentru lapte. Se încruntă resemnată spre Grace. Nu te vor angaja la un magazin universal fără una.

Grace simţi cum i se strânge stomacul. Poate că ar fi trebuit să o lase pe Viv să-i falsifice o scrisoare până la urmă.

– Cu toate acestea, adăugă doamna Weatherford încet, în timp ce aduse tava pe masă şi le turnă fiecăreia câte o ceaşcă aburindă, am în minte un loc în care ai putea lucra timp de şase luni pentru a obţine o scrisoare de recomandare adecvată.

– Grace ar fi ideală pentru orice muncă. Viv luă un cub de zahăr din recipient şi-l aruncă în ceai. A avut întotdeauna cele mai mari note la şcoală. Mai ales la matematică. Practic, ea a condus singură magazinul unchiului ei şi l-a îmbunătăţit foarte mult în acest timp.

– Atunci, cred că totul va merge de minune.

Doamna Weatherford sorbi din ceai.

Grace simţi ceva împingându-i piciorul. Se uită în jos şi văzu un motănel tigrat care o privea implorator, cu nişte ochi mari chihlimbarii. Grace îşi trecu mâna peste blana moale din spatele urechilor pisoiului şi se auzi cum începu să toarcă.

– Văd că aveţi o pisică.

– Doar pentru câteva zile, sper să nu vă deranjeze.

Doamna Weatherford făcu semn din mână să gonească motanul, dar acesta rămase încăpăţânat lângă Grace.

– Ticălosul nu o să plece din bucătărie atât timp cât miroase a mâncare. Doamna

Weatherford îi aruncă o privire supărată micuțului animal care o privea fără vină sau rușine. Colin este o pacoste cu animalele lui. Dacă i-aș fi permis să păstreze toate ființele rănite pe care le-a adus acasă, am fi avut o adevărată menajerie. Chicotitul ei împrăștie aburul care se ridica din ceai.

Motanul se rostogoli pe spate, dezvăluind o mică stea albă pe piept. Grace îl scărpină în acel loc, iar el începu să toarcă sub atingerea degetelor ei.

– Cum îl cheamă?

– Tabby. Doamna Weatherford își dădu ochii peste cap în glumă. Fiul meu este mult mai bun să salveze animale decât să le boteze.

Ca și când și-ar fi auzit numele, Colin intră în încăpere chiar în acel moment.

Tabby sări în picioare și porni spre salvatorul lui. Colin ridică pisoiul în mâinile lui mari, mângâind cu blândețe mica ființă, care se ghemui cu afecțiune la pieptul lui.

De data aceasta, doamna Weatherford îl goni pe Colin.

– Afară din bucătărie cu el.

– Îmi pare rău, mamă.

Colin le aruncă lui Grace și Viv un zâmbet rapid pentru a se scuza, apoi ieși din cameră cu motanul ghemuit la pieptul lui.

Doamna Weatherford clătină din cap cu un amuzament afectuos în timp ce îl privea cum pleacă.

– Îi voi face o vizită domnului Evans, pentru vedea cum facem să obții acel post la magazinul lui.

Se așeză din nou pe scaun și privi spre grădină cu un oftat.

Grace aruncă o privire pe fereastră, unde se vedea o gaură căscată în pământ, alături de o grămadă tristă de flori scoase din rădăcini și o grămadă din ceea ce păreau a fi foi de aluminiu. Cel mai probabil era începutul construcției unui adăpost Anderson.

Grace nu văzuse nici unul în Drayton, unde şansele de a fi bombardamente nu erau mari, dar auzise de câteva oraşe în care fuseseră distribuite Andy-uri. Micile adăposturi urmau să fie îngropate în grădină, ca refugiu în cazul în care Hitler ar fi atacat Marea Britanie.

Grace simţi un fior pe şira spinării. Tocmai când era pe cale să izbucnească războiul îşi găsiseră să vină la Londra. Acum erau principala ţintă a bombardamentelor.

Nu că revenirea la Drayton ar fi fost o opţiune. Ar fi preferat să facă faţă pericolului acolo unde era dorită, mai degrabă decât să lupte cu ostilitatea unchiului ei.

Viv aruncă o privire curioasă pe fereastră şi se uită imediat în altă parte. După o viaţă în care se ocupase de agricultură, era – aşa cum spunea ea – „fericită că terminase cu mizeria“.

Doamna Weatherford oftă din nou şi luă o înghiţitură de ceai.

– Odată a fost o grădină frumoasă.

– Va fi din nou, o linişti Grace, cu mai multă încredere decât simţea. Căci dacă vor avea loc bombardamente, va mai fi vreodată la fel vreo grădină? Va mai fi la fel vreunul dintre ei? Astfel de gânduri erau ascunse în adâncul minţii ei, iar asupra lor plana o umbră sinistră. Doamnă Weatherford, spuse ea brusc, nedorind să se mai gândească la război sau bombardamente, pot să vă întreb ce fel de magazin are domnul Evans?

– Desigur, dragă.

Doamna Weatherford îşi aşeză ceaşca de ceai pe farfurie cu un clinchet, cu ochii aprinşi de entuziasm.

– Este o librărie.

Grace îşi ascunse dezamăgirea. La urma urmei, ştia foarte puţin despre cărţi. Orice încercare de lectură îi fusese descurajată de nenumărate întreruperi. Fusese mult prea ocupată cu magazinul unchiului ei, încercând să câştige destui bani pentru supravieţuirea ei şi a mamei ei, ca să se mai deranjeze cu cititul. Apoi, mama ei se îmbolnăvise...

Magazinul unchiului Horace fusese destul de uşor de gestionat, mai ales că articolele de uz casnic erau obiecte pe care le folosea personal. Era ceva normal să vândă ceainice, prosoape, vase şi alte bunuri pe care le cunoştea. Dar nu ştia nimic despre literatură.

Ei bine, asta nu era întru totul adevărat. Îşi mai amintea de exemplarul mamei ei din Basmele Fraţilor Grimm, cu o prinţesă elegantă desenată pe copertă. Cum îi plăcea să-şi lase privirea să rătăcească peste ilustraţiile colorate în timp ce vocea mamei ei învăluia în magie acele poveşti. Dar, în afara Basmelor Fraţilor Grimm, nu avusese niciodată timp să citească. Nu după ce începuse şcoala sau când i se ceruse să ajute la magazinul unchiului ei, Horace. Şi mai ales, nu după ce mama ei se îmbolnăvise.

– Minunat.

Grace zâmbi larg pentru a-şi ascunde îngrijorarea. La urma urmei, se va descurca. Orice va fi mai bine decât să lucreze la magazinul unchiului ei.

Dar cum să vândă ceva despre care ştia atât de puţin?

Capitolul 2

Prima încercare a lui Grace de a merge la librăria Primrose Hill nu decurse conform planului.

Nu că ar fi avut mari așteptări, dar se gândise că proprietarul va fi cel puțin pregătit pentru sosirea ei.

Găsi magazinul fără dificultăți, încă o dovadă a abilităților foarte bune ale doamnei Weatherford de a explica traseul. Vitrina îngustă nu se afla pe Primrose Hill, așa cum îi pretindea numele, ci mai degrabă era una dintre multele dintr-un șir dispus de-a lungul străzii Hosier Lane, fiecare cu ferestre care reflectau paloarea soarelui de după-amiază acoperit de nori. Primele două etaje ale librăriei fuseseră vopsite în negru, deasupra lor ridicându-se o fațadă galbenă din stuc care se crăpase și se decolorase de-a lungul timpului. O reclamă pe fond alb indica numele librăriei Primrose Hill scris cu litere negre lucioase. Efectul era în mod clar menit să fie elegant, dar lui Grace i se părea destul de plat și insipid.

Această senzație își găsea ecoul în vitrinele murdare ale magazinului, care erau acoperite cu niște fâșii inegale de bandă adezivă albă, fără o prezentare atrăgătoare. Banda adezivă nu era neobișnuită; mulți o lipiseră pe vitrinele magazinelor și pe ferestrele caselor pentru a nu se sparge în caz de bombardament. De obicei însă, era lipită îngrijit și cu atenție.

Grace se simți copleșită din nou de îngrijorare. Dacă domnul Evans o va întreba care este ultima carte pe care o citise? Trase aer adânc în piept pentru a-și face curaj și intră în magazin. Un clopoțel răsună deasupra capului, mult prea vesel pentru un loc atât de trist.

În aer se simțea umezeală, amestecată cu un miros care amintea de lâna udă. Straturile de praf de pe rafturi dovedeau că cea mai mare parte din marfă nu fusese atinsă de ceva vreme, iar grămezile de cărți de pe podelele tocite din lemn creau o senzație de dezordine. Acest efect era sporit de o tejghea aflată în partea dreaptă, acoperită cu ceea ce păreau a fi teancuri de registre cu cifre aruncate la întâmplare, în mijlocul unui haos de resturi de creioane și diverse alte obiecte

inutile. Nu era de mirare că domnul Evans avea nevoie de ajutor.

– Strigați dacă aveți nevoie de ceva.

Vocea nevăzută era la fel de anostă și nefolosită precum cărțile.

– Domnule Evans?

Grace pătrunse mai mult în micul magazin. Șiruri de rafturi neetichetate se întindeau deasupra capului ei, atât de aproape unul de altul, încât se întreba cum ar fi putut avea cineva loc între ele să caute ceva. La al doilea etaj, se vedea un balcon deasupra rafturilor înalte, care se întindea pe întreg perimetrul primului etaj, la fel de ticsit și de dezordonat. În ciuda dimensiunilor exterioare, interiorul magazinului era mult prea mic și strâmt.

Se auzi un târșâit de pași îndreptându-se spre ea, în timp ce un bărbat corpolent, cu părul alb și sprâncenele stufoase, se strecura pe un culoar îngust, ținând o carte deschisă în mână. Își ridică privirea din paginile ei și o privi pe Grace, pentru un lung moment, fără să vorbească.

– Domnul Evans?

Grace păși cu grijă pe lângă un teanc de cărți care-i ajungea până la genunchi.

El ridică mirat din sprâncene pe deasupra ochelarilor.

– Cine ești?

Grace nu dorea decât să-și facă drum prin desimea de rafturi înapoi spre ieșirea din magazin. Dar venise cu un scop și se înarmase cu o voință de oțel, așa cum o încurajase mereu mama ei.

– Bună ziua, domnule Evans. Sunt Grace Bennett. Doamna Weatherford m-a trimis aici să vorbesc cu dumneavoastră despre un post de vânzătoare.

Își îngustă ochii albaștri în spatele ochelarilor.

– I-am spus acelei femei băgărețe că nu am nevoie de ajutor.

– Poftim? întrebă Grace, uimită.

El îşi reluă lectura şi se întoarse cu spatele.

– Nu e nimic pentru tine aici, domnișoară Bennett.

Grace făcu instinctiv un pas spre uşă.

– Eu... înțeleg, se bâlbâi ea. Mulţumesc pentru timpul acordat.

El nu-i răspunse, strecurându-se iar printre rafturi, semn clar că nu mai aveau ce discuta.

Ea se uită după el şocată. Dacă nu o angaja, mai avea vreo variantă fără o scrisoare de recomandare? Nu cunoştea pe nimeni în afară de doamna Weatherford, Colin şi Viv. Era într-un oraş străin, departe de casa unde nu se mai simțea oricum bine venită. Ce altceva îi rămânea de făcut?

Se simţi cuprinsă instantaneu de un fior de panică şi-şi simţi palmele transpirând. Ar fi trebuit să rămână şi să lupte pentru această slujbă. La urma urmei, avea nevoie de ea.

Ce se va întâmpla dacă nu-şi va putea permite preţul redus al chiriei peste două luni? Cu siguranţă, nu putea apela din nou la doamna Weatherford, după câte făcuse deja pentru ea. Și nici nu se putea baza pe ajutorul lui Viv.

Deodată, zăpuşeala din magazin deveni sufocantă, iar rafturile ticsite cu cărţi erau apăsătoare. Ar fi trebuit să rămână şi să lupte, dar emoţiile îi erau prea tumultuoase. Doamne, cum îi lipseau sprijinul mamei, sfaturile şi dragostea ei. Fără vreun alt cuvânt, Grace îşi găsi drumul spre uşa din faţă, printre rafturile înghesuite şi stivele de cărţi, şi părăsi magazinul.

Se întoarse pe strada Britton cu paşi rapizi, nedorindu-şi altceva decât să fie singură. Cu toate acestea, nu se putea bucura de intimitate. Viv era în salon cu doamna Weatherford, alintându-l pe Tabby. Colin, care avusese grijă toată noaptea, la magazinul Pet Kingdom din Harrods, de un nou pui de elefant, stătea pe vine lângă pisoi, cu o bucăţică de carne într-o lingură. Ceea ce însemna că toate privirile se îndreptară spre Grace în momentul în care închise uşa din faţă.

Deşi ştia că prietenii ei îi doreau binele, ar fi vrut mai degrabă să dispară din raza lor vizuală decât să dezvăluie cum dăduse bir cu fugiţii la prima dificultate.

– Cum a mers cu domnul Evans?

Doamna Weatherford se aşează pe fotoliul vişiniu. Lui Grace îi ardeau obrajii, dar reuşi să se forţeze să zâmbească şi să se comporte degajat.

– Cred că nu vrea să angajeze o vânzătoare.

– De ce ai presupune vreodată aşa ceva? întrebă doamna Weatherford.

Grace îşi lăsă greutatea de pe un picior pe altul. Cutia cu masca de gaze se legăna prinsă de cureaua subţire, lovind-o peste şold.

– Mi-a spus chiar el.

Doamna Weatherford se ridică indignată.

– Colin, pune ibricul pe foc.

El îşi ridică privirea spre mama lui din locul unde stătea pe podea lângă Tabby, cu lingura între degetele lui mari.

– Îl dai tu la o parte?

– Nu este pentru mine, îi spuse lui Colin, grăbindu-se spre scări. Este pentru Grace care, fără îndoială, are mare nevoie de o ceaşcă, în timp ce eu mă duc să vorbesc cu domnul Evans.

– Stai. Viv puse mâna pe umărul lui Colin înainte ca acesta să plece. Îl scărpină pe Tabby pe cap şi se ridică de unde stătea pe podea lângă ei. Mai bine decât să bem ceai, hai să mergem să explorăm Londra. Făcu semn cu mâna spre Grace. Eşti deja îmbrăcată atât de frumos, iar eu nu am nici un interviu până mâine după-amiază. Să mergem să aruncăm o privire asupra oraşului.

Interviul lui Viv era la Harrods, facilitat parţial de Colin, ţinând cont că lucra acolo de câţiva ani, şi, de asemenea, de scrisoarea ei de recomandare. Deşi poziţia ei era într-adevăr de invidiat, Grace nu ar fi putut să simtă niciodată aşa ceva faţă de prietena ei.

Şi, oricât de mult şi-ar fi dorit să nu părăsească liniştea reconfortantă a casei, zâmbetul lui Viv era atât de entuziasmat, încât Grace îşi dădu seama că nu putea

să o refuze.

Viv fu gata atât de repede, încât coborî scările în acelaşi timp cu doamna Weatherford, ambele purtând pălării fixate cu ace şi tocuri elegante, al căror zgomot se auzea pe suprafaţa lemnului lustruit.

– Ascultaţi la mine... Doamna Weatherford se privi într-o mică oglindă agăţată lângă uşa din faţă şi-şi aranjă marginea pălăriei negre cu colţ. Domnul Evans te va angaja dacă va înţelege că este spre binele său.

Grace îşi dorea să poată protesta, să nege hotărât nevoia unui loc de muncă sau ajutorul oferit de doamna Weatherford. Dar, din păcate, nu putea să-i refuze gestul de bunăvoinţă. Unchiul ei făcuse asta prin refuzul de a-i da o scrisoare de recomandare corespunzătoare. După atâţia ani de muncă la magazinul lui, era dureros de nedrept. Nedrept şi crud.

Înainte chiar să poată încerca să o oprească pe doamna Weatherford, femeia în vârstă dispăruse pe uşa din faţă, gâfâind hotărâtă.

Viv o luă pe Grace de mână.

– Hai să mergem să vedem faimoasa Londră, draga mea, îi spuse cu cel mai bun accent al ei de „înalta societate“.

Grace nu se putu abţine să zâmbească şi se lăsă trasă afară de prietena ei pentru a porni în explorare, lăsându-l pe Colin cu Tabby.

Fetele fură curând înghiţite de agitaţia oraşului, printre clădirile impunătoare acoperite cu reclame viu colorate, în mijlocul zgomotelor şi claxoanelor din trafic. Se amestecară printre ele, integrându-se în ritmul rapid al vieţii oraşului cu fiecare pas grăbit.

Dar Londra nu era minunăţia la care se aşteptau. Strălucirea ei fusese ştirbită de efectele unui război care se apropia, era acoperită cu bandă adezivă şi spaimă. Strălucirea ei era mascată de zidurile făcute din saci de nisip, iar sufletul ei fusese dezgropat pentru a face loc adăposturilor şi tranşeelor. Astfel de avertismente erau imposibil de ignorat.

În Drayton, unde un atac era mai puţin probabil, avuseseră loc anumite pregătiri. Dar acolo, banda adezivă care acoperea ferestrele era un accesoriu inofensiv, iar

cea mai mare teamă era în privinţa raţionalizării, nu a bombardamentelor. În Londra, astfel de acţiuni erau întreprinse din cauza unei necesităţi care îţi îngheța sângele.

Evidenţele puteau fi ignorate temporar, bineînţeles. Ca atunci când Grace şi Viv intrară pentru prima oară la Harrods şi descoperiră detaliile elaborate de-a lungul tavanului, coloanele pictate în stil egiptean şi corpurile de iluminat rafinate, cu ventilatoare. Magazinul avea o suprafaţă cât câmpurile din Drayton, iar fiecare nou raion era mai interesant şi mai rafinat decât precedentul. Erau eşarfe de mătase atât de fine, încât Grace simțea că plutește, iar parfumurile aşezate în spatele vitrinelor de sticlă sclipitoare umpleau aerul de arome scumpe de mosc.

Cel mai fascinant raion era, de departe, Pet Kingdom, unde lucra Colin. Puiul de elefant de care avusese grijă toată noaptea se distra acum pe o grămadă de fân curat, în timp ce un pui de leopard îşi curăța blana cu limba lui aspră şi roz şi îi privea pe vizitatori cu ochii aceia verzi, curioşi.

– Gândește-te, spuse Grace visătoare, în timp ce părăseau raionul pentru animale și se plimbau pe la alte raioane, în curând, vei lucra aici ca vânzătoare.

– Și tu ai fi putut fi împreună cu mine, şopti Viv, dacă mă lăsai să-ți scriu o scrisoare de recomandare.

Entuziasmul lui Grace scăzu, amintindu-şi de locul unde ar ajunge, în schimb, dacă domnul Evans ar ceda în faţa doamnei Weatherford. Părea un om scorţos, într-un magazin plin de mărfuri despre care ea nu știa nimic.

Și, totuşi, nu se putea prezenta cu o scrisoare falsă de recomandare. Nu se pricepuse niciodată să mintă, s-ar fi înroşit şi s-ar fi bâlbâit. Fără îndoială, ar fi fost stângace susţinând atât de multe detalii false. Totuşi, știa că Viv nu o va lăsa în pace decât dacă îi va face pe plac.

– Poate că, dacă nu vor mai apărea alte oportunităţi, voi lua în considerare această variantă, spuse încet Grace.

Viv se lumină la faţă.

– Consideră ca şi făcut.

– Doar dacă nu vor apărea alte oportunităţi, repetă Grace, sperând dintr-odată că

doamna Weatherford va ajunge la o înțelegere cu domnul Evans.

Dar Viv se întorsese să studieze o pereche de ciorapi și răspunse cu un murmur afirmației formulate de Grace cu mare precauție. Viv lăsă obiectul deoparte, cu degetele răsfirate pe pachetul roz foșnitor.

– Știi ce nu am făcut încă? se întoarse către Grace cu atâta entuziasm, încât fusta verde i se ridică în jurul genunchilor. Nu am fost în Hyde Park.

Grace zâmbi. Câte zile de vară stătuseră întinse pe iarba încălzită de soare, respirând în mireasma ei dulce, în timp ce își imaginau că se află în Hyde Park?

– Este doar puțin mai sus pe stradă, spuse ea ridicându-și sprâncenele.

Viv privi șirurile elegante de vitrine nesfârșite, puternic luminate.

– Dacă vom putea găsi ieșirea.

Grace își întinse gâtul căutând-o, însă fără succes. Dură mai mult decât ar fi crezut și se rătăciră undeva între raionul de lenjerii de pat și cel pentru veselă. În cele din urmă, reușiră să găsească ieșirea și o luară în sus pe stradă spre Hyde Park.

Se așteptau să găsească grupuri de oameni îmbrăcați extravagant lenevind în șezlonguri, lacul Serpentine reflectând lumina soarelui precum niște diamante sclipitoare și o peluză de iarbă verde nesfârșită, atât de moale, încât să le tenteze să-și scoată pantofii.

Nu anticipaseră că vor găsi tranșeele care brăzdau pământul ca niște răni deschise sau – mai rău – tunurile masive. Corpurile metalice impunătoare erau mai înalte decât un bărbat, susținute de roți atât de mari, încât ajungeau până la talia lui Grace. O țeavă lungă ieșea din fiecare bestie, îndreptându-se spre cer, gata să doboare orice motiv de amenințare.

Grace își ridică privirea spre norii grei, cenușii, aproape așteptându-se să vadă o flotă de aeronave apărând din înălțimile întunecate.

– Nu vă faceți griji în legătură cu Germania, doamnelor. Un bărbat mai în vârstă, care se plimba pe acolo, se opri în fața lor. Aceste tunuri antiaeriene le vor doborî înainte să ne poată atinge, le asigură el, mulțumit de sine. Veți fi în

siguranță.

Grace simți cum i se strânge stomacul și rămase fără grai. Viv părea la fel de afectată și de-abia îi adresă un zâmbet șters. Bărbatul își atinse marginea pălăriei în semn de salut și-și reluă drumul prin parc, cu un ziar sub braț.

– Războiul chiar se apropie, nu-i așa? spuse Viv încet.

Se apropia. Cu toții își dădeau seama de asta, chiar dacă nu voiau să recunoască.

Vacanța deja fusese întreruptă când profesorilor li se ceruse să se întoarcă acasă mai devreme, pentru a începe pregătirea în eventualitatea evacuării a mii de copii din Londra. Dacă intenționau să-i ducă pe copii în provincie, războiul era, cu siguranță, foarte aproape.

Totuși, era o resemnare în afirmația lui Viv care îi provocă lui Grace un sentiment de vinovăție.

– Nu trebuie să fii aici, Viv. Nu ești în siguranță. Ai venit doar să mă ajuți pe mine. Pentru că eram prea speriată să pot veni singură. Ai putea...

– Să mă întorc în Drayton?

Buzele lui Viv se strânseră într-un zâmbet.

– Aș prefera să mor decât să mă întorc și să mă adâncesc din nou până la coate în mizerie.

„Chiar și așa, încă am putea.“ Grace nu-și verbaliză gândul, dar aruncă din nou o privire spre unul dintre tunurile antiaeriene, întunecate și nefaste, cu țeava ridicată spre cerul după-amiezii.

– Nici măcar nu s-a declarat război încă.

Viv își aranjă pe umăr bareta poșetei și cureaua cutiei cu masca de gaze.

– Hai să ne întoarcem la doamna Weatherford și să vedem dacă a reușit să-i vorbească domnului Evans.

Grace îi aruncă prietenei ei o privire dojenitoare.

– Nu mă vrea acolo mai mult decât îmi doresc eu acest lucru. Magazinul este vechi, plin de praf şi ticsit de cărţi de ale căror titluri nici măcar nu am auzit.

În ochii lui Viv apăru o sclipire.

– De aceea este perfect pentru tine, Duckie.

Grace nu se putu abţine să zâmbească la acest apelativ plin de afecţiune. Mama ei îi spusese pentru prima oară aşa în copilărie, când buclele blonde îi depăşiseră baza gâtului. Ca o coadă de raţă, îi spunea mama ei. Îi rămăsese această poreclă. Acum, că mama ei murise, Viv era singura care îşi amintea de ea şi o folosea.

– Magazinul unchiului tău nu era decât un loc prăfuit înainte să-l aranjezi tu. Viv îşi puse mâinile în şolduri. Şi ceva îmi spune că doamna Weatherford îi va forţa mâna domnului Evans să-ţi dea o scrisoare de recomandare peste şase luni dacă ar îndrăzni să refuze.

Imaginea doamnei Weatherford bătându-l la cap pe domnul Evans pentru a-l convinge era aproape ilară.

– Ar fi o confruntare de voinţe.

– Ştiu pe cine aş paria, spuse Viv, făcându-i cu ochiul. Hai să vedem ce a reuşit.

Când se întoarseră pe strada Britton, doamna Weatherford era deja în salon cu o ceaşcă de ceai, în timp ce în aer se simţea miros de carne prăjită. O altă masă delicioasă, fără îndoială. Doamna Weatherford era destul de talentată în bucătărie, la fel ca şi mama lui Grace.

Doamna Weatherford îşi înălţă capul din ceaşca cu ceai şi-şi şterse ochelarii aburiţi.

– Ah, iată-vă! Domnul Evans îţi va plăti un salariu echitabil şi doreşte să începi treaba de mâine-dimineaţă, la opt fix.

Grace îşi scoase pantofii cu toc jos şi, fără să se deranjeze să-şi pună papuci, păşi pe covorul gros din salon.

– Vreţi să spuneţi…

Pe buzele doamnei Weatherford apăru un zâmbet victorios.

– Da, draga mea. Eşti noua vânzătoare a librăriei Primrose Hill.

Simţi un sentiment de uşurare. Era o slujbă care îi garanta lui Grace traiul în Londra. Astfel, probabil că putea să uite de Drayton şi de unchiul ei, în cele din urmă.

– Vă mulţumesc pentru intervenţie, doamnă Weatherford, spuse Grace cu recunoştinţă. A fost atât de amabil din partea dumneavoastră.

– A fost plăcerea mea, dragă.

Uşorul pufăit pe care-l scoase femeia sugeră faptul că fusese, într-adevăr, o plăcere să facă asta.

Grace făcu o pauză.

– V-aş putea întreba de ce se numeşte librăria Primrose Hill când, de fapt, nu se află pe strada Primrose Hill?

Doamna Weatherford zâmbi visător, ceea ce îi indica lui Grace că era un motiv bun.

– Domnul Evans şi soţia lui, Dumnezeu să-i odihnească sufletul, s-au întâlnit pe Primrose Hill. Se sprijineau cu spatele de acelaşi copac şi au descoperit că citeau aceeaşi carte. Îţi dai seama? Luă o brioşă cu stafide de pe tavă şi rupse o bucăţică din ea. Când au deschis magazinul, au spus că era numele perfect pentru librăria pe care aveau să o gestioneze împreună. Destul de romantic, nu-i aşa?

Era aproape imposibil să ţi-l imaginezi pe bătrânul proprietar greoi al magazinului ca tânăr îndrăgostit, dar numele librăriei era, într-adevăr, fermecător. Aşa cum era şi povestea. La urma urmei, nu era vorba decât de şase luni.

Capitolul 3

Grace ajunse la librăria Primrose Hill la opt fără zece a doua zi de dimineaţă, cu buclele perfecte şi nervii întinşi la maximum. Viv o ajutase să-şi aranjeze părul cu o seară înainte şi se trezise devreme să-i ureze noroc, în ciuda faptului că propriul ei interviu la Harrods avea loc abia după-amiază.

Grace avea nevoie de tot norocul posibil.

Domnul Evans era în spatele tejghelei dezordonate când intră Grace. Purta o haină de tweed peste o cămaşă cu guler şi nu se obosi să se uite în sus la clopoţel.

– Bună dimineaţa, domnişoară Bennett, spuse el, pronunţând tărăgănat cuvintele.

Grace îi zâmbi, hotărâtă să o ia de la început cu dreptul. Sau să întoarcă şi celălalt obraz, în funcţie de interpretare.

– Bună dimineaţa, domnule Evans. Vă mulţumesc foarte mult că mi-aţi dat posibilitatea să lucrez în magazinul dumneavoastră.

Îşi înălţă capul şi o privi prin sticla groasă a ochelarilor. Părul lui alb şi rar şi sprâncenele stufoase păreau pe cât de îmblânzite era posibil.

– Nu am nevoie de ajutor, dar femeia aia nu mi-a dat pace până când nu am fost de acord. Arătă spre ea cu un deget acuzator. Şi să nu te ataşezi de această slujbă, domnişoară Bennett. Este doar pentru şase luni.

Grace se relaxă, oarecum uşurată. Cel puţin, el nu se aştepta ca Grace să stea la magazin pentru tot restul vieţii ei.

– Nu mă voi ataşa, răspunse ea cu sinceritate.

Cum ar fi putut face asta, când acest loc era atât de prăfuit şi de dezolant?

Aruncă o privire asupra magazinului şi fu din nou şocată de cât de înghesuit era

în interior. Rafturile erau îngrămădite unele în altele, ca niște dinți mari într-o gură mică, în mijlocul unor grămezi de cărți împrăștiate. Totul fără vreo logică sau vreun sens.

Cel puțin, când Grace începuse munca la magazinul unchiului ei, exista o oarecare ordine. Ce putea ea să facă într-un astfel de haos?

O suprinse un sentiment de deznădejde. La urma urmei, de unde trebuia să înceapă? Domnul Evans oare avea deja așteptări pe care voia să i le îndeplinească?

Stătea stânjenită, într-o stare de incertitudine, cu poșeta și cutia cu masca de gaze pe umăr, încă ținându-și pălăria pe cap. Domnul Evans nu părea să fi observat acest lucru, fiind ocupat să mâzgălească niște cifre într-un registru. Ținea cu grijă vârful creionului între buricele degetelor. Dacă îl mai ascuțea încă o dată, practic ar fi devenit inexistent.

Grace își drese glasul.

– Unde pot să-mi las lucrurile?

– În camera din spate, mormăi el, continuând să scrie.

Ea aruncă o privire spre partea din spate a magazinului și văzu o ușă, probabil acolo unde fusese direcționată.

– Și ce ați vrea să fac?

Mina creionului se rupse, iar domnul Evans respiră șuierător, cu un sentiment evident de frustrare. Își îndeptă privirea spre ea.

– Ți-am spus că nu am nevoie de ajutor. Poți să stai în camera din spate și să coși sau să te așezi într-un colț cu o carte și să citești ori să-ți faci unghiile. Nu-mi pasă.

Grace dădu din cap și dispăru pe culoarul cu rafturi dezorganizate spre ușa pe care i-o indicase. Deasupra era o reclamă murdară din alamă, pe care era gravat „Librăria Primrose Hill“, în partea de sus, iar dedesubt, un rând scris foarte mic – „unde cititorii își găsesc dragostea“. Din fericire, era un semn că exista posibilitatea să nu fie chiar totul rău în cele șase luni.

În camera mică și slab luminată de un bec simplu se aflau o masă șubredă și un scaun. Toți pereții erau acoperiți cu cutii, unele chiar pe două-trei rânduri, reducând spațiul, așa încât de-abia te puteai mișca. Era și mai puțin primitoare decât magazinul în sine, ceea ce Grace nu crezuse că era posibil. Descoperi mai multe cârlige prinse în perete, în care își agăță lucrurile și se întoarse în zona principală a magazinului.

Nu fusese niciodată bună la cusut – la asta se pricepea Viv – și nu știa nici cu ce carte să înceapă să citească, darămite cum să le aranjeze pe rafturi. Când își privi unghiile, îi păru rău că își uitase pila acasă.

Nu avea decât să-și găsească ceva de făcut. Stratul gros de praf de pe rafturi necesita să fie șters. Bineînțeles, să șteargă praful din magazin nu se afla pe lista recomandată de domnul Evans, dar era mare nevoie.

Trei ore mai târziu, aproape înecându-se cu vălătucii de praf din aer, își regreta alegerea. Rochia albă, cu crenguțe de flori roz, una dintre preferatele ei, era plină de praf, iar domnul Evans se uita spre ea de fiecare dată când tușea. Ceea ce se întâmpla destul de des.

Peste toate astea, mai mulți clienți veniseră și plecaseră. Încercase să stea destul de aproape de ei în timp ce muncea, fiind însă extrem de atentă să nu trimită nori de praf în direcția lor – totuși, să le iasă în întâmpinare dacă ar fi avut nevoie de ajutor.

Nu că ar fi știut ce să facă dacă i-ar fi pus vreo întrebare. Din fericire, nimeni nu o făcuse, cel puțin nu până la plecarea domnului Evans, pentru cinci minute, la o cafenea din apropiere să ia un ceai.

O femeie mai în vârstă, într-o rochie de casă cu un șorț în carouri, o abordă pe Grace fixând-o cu privirea.

– Scuzați-mă, aveți Ochelarii negri[1]?

Grace zâmbi relaxată. Cel puțin aceasta era o întrebare la care putea răspunde.

– Nu ținem ochelari aici, îmi pare foarte rău.

Femeia clipi din ochii mari și albaștri.

– Este o carte. De John Dickson Carr. Am terminat aseară Supraviețuitorul de pe Titanic[2] și trebuie să găsesc următorul roman din seria Gideon Falls.

Dacă pământul s-ar fi deschis în acel moment și ar fi înghițit-o pe Grace cu totul, nu s-ar fi împotrivit.

Avea două titluri de cărți și o serie pe care să le găsească și habar nu avea unde puteau fi. În timp ce făcea curățenie, încercase să găsească o anumită ordine în așezarea cărților, însă fără rezultat.

– Oh, desigur.

Grace îi făcu semn femeii să o urmeze, în speranţa că ar putea avea cumva norocul chior de a da peste acel roman întâmplător. Sau să fie lovită de fulger pe drum. Ar fi acceptat oricare dintre variante în acel moment.

– Vi s-a părut interesantă Supraviețuitorul de pe Titanic? întrebă Grace timid, într-un efort de a-și da seama ce gen de carte căuta.

Femeia își duse mâna la piept.

– A, a fost cel mai bun roman polițist. M-am închis în dormitor să citesc ultimul capitol, să-l pot termina fără să mă întrerupă copiii.

Ah, da, un roman polițist. Poate avea noroc și erau unele în spate, unde o conducea pe femeie în acel moment.

– Cred că trebuie să fie undeva pe acest raft.

Privirea lui Grace se plimbă peste cotoarele mai multor cărți. Nici una dintre acestea nu era așezată nici după titlu, nici după numele autorului sau măcar după culoarea copertei.

– Dacă îmi permiteți…, se auzi o voce masculină din spatele lui Grace.

Sări surprinsă și observă un bărbat înalt, într-un sacou gri elegant, cu părul negru pieptănat îngrijit într-o parte. Îl observase mai devreme. La urma urmei, ce femeie nu ar fi făcut-o, din moment ce arăta atât de bine? Dar asta se întâmplase cu ceva timp în urmă și presupusese că deja plecase.

– Cred că este pe raftul din partea aceea. El privi spre partea opusă a magazinului.

– Da, mulţumesc. Grace îşi simţea obrajii arzând. Nu, tot corpul îi ardea, cuprins de o senzaţie cu atât mai fierbinte, cu cât privirea bărbatului stăruia asupra ei. Îi sugeră femeii să o urmeze încă o dată. Veniți pe aici, vă rog.

– Dacă nu vă deranjează, domnişoară... Femeia se uită fix la acel bărbat atrăgător şi roşi. Aş prefera să-mi arate dumnealui.

El îşi ridică sprâncenele surprins şi chicoti tare.

– Desigur.

Îi oferi braţul femeii mai în vârstă, care i se alătură cu un zâmbet strălucitor.

Grace îi privi pe cei doi amuzată, în timp ce domnul lua de pe raft o carte neagră cu litere roşii îngroşate pe copertă. Femeia îi mulţumi şi se îndreptă spre Grace, la casa de marcat de pe tejgheaua aglomerată.

– Ce domn manierat! Femeia îşi dădu cu mâna peste obrajii înroşiţi, înainte de a scoate banii din poşetă să plătească. Dacă aş fi la fel de tânără şi de drăguţă ca tine, nu cred că l-aş lăsa să plece fără să-i aflu numele.

Grace aruncă o privire îngrijorată spre bărbat, pentru a se asigura că nu auzise afirmaţia femeii. Acesta rămăsese să studieze cărţile de pe un raft, la câţiva paşi distanţă, părând să nu fi auzit nimic. Slavă Domnului.

Grace îşi simţi umerii încordaţi relaxându-se puţin. Îi dădu restul femeii, îi mulţumi şi îi întinse cartea cumpărată. Clienta îi făcu rapid un ochiul şi ieşi din magazin, făcând clopoţelul să sune.

Când clinchetul acestuia se opri, o linişte apăsătoare umplu spaţiul îngust. Deşi Grace nu-şi dăduse seama de prezenţa prelungită a bărbatului în magazin mai devreme, acum era extrem de conştientă de acest lucru. Dacă ar fi fost magazinul unchiului ei din Drayton, s-ar fi putut oferi să-l ajute, poate să-i facă nişte sugestii. Însă în acest caz, el părea să cunoască magazinul mai bine decât ea.

Îşi scutură discret cât mai mult din praful rămas pe rochie şi-şi jură să nu mai îmbrace nimic alb până când magazinul nu era curăţat temeinic. În cele din

urmă, începu să curețe resturile împrăștiate pe tejghea, în timp ce aștepta ca el să-și aleagă cărțile. Găsi o cană veche într-unul dintre dulapurile de dedesubt, în care adună rămășitele de creioane, toate consumate aproape în întregime. Apoi curăță și restul de gunoaie, dar numai după ce se convinse că nu erau lucruri folositoare, întrucât toate arătau la fel.

Domnul stătea în fața tejghelei parțial curățate când Grace își ridică privirea. El îi zâmbi și o privi cu cei mai impresionanți ochi verzi. Avea o ușoară gropiță în bărbie, care îi completa maxilarul frumos sculptat, făcându-l la fel de atrăgător ca un actor dintr-o producție cinematografică.

Grace căută în minte ceva interesant de spus, însă nu găsi nimic.

– Vă pot ajuta cu ceva?

El arătă spre teancul de cărți de pe tejghea pe care ea nu le observase, prea pierdută în ochii lui frumoși.

– Aș dori să le cumpăr pe acestea, vă rog.

Își băgă mâinile dezinvolt în buzunare și se așeză într-o poziție care arăta că era dornic să poarte o conversație.

– Nu știam că domnul Evans a angajat o vânzătoare.

Grace apăsă un buton al casei vechi de marcat National, iar zgomotul răsună în magazinul gol.

– Este prima mea zi. Îi aruncă o privire sfioasă în timp ce întinse mâna spre următoarea carte. A fost drăguț din partea dumneavoastră mai devreme să mă ajutați. Mulțumesc.

Zâmbetul lui se lărgi, făcând ca pielea netedă să i se încrețească în colțul ochilor.

– Măcar atât pot face. Vin regulat aici de când eram copil. Am observat că ați curățat puțin locul. V-ați asumat un lucru absolut necesar.

– De-abia aștept să răspund provocării, răspunse Grace, dându-și seama de adevărul din spatele cuvintelor ei. Dacă nu din alt motiv, măcar să facă ordine în magazin ar ajuta-o să-și umple timpul în următoarele șase luni.

– Va fi într-adevăr o provocare. Bărbatul aruncă o privire în spatele lui, cu o grimasă exagerată. Mai ales dacă eşti iubitoare de carte. Romanele poliţiste ar putea fi cu uşurinţă amestecate cu cele de suspans, literatura clasică cu romanele de dragoste, şi tot aşa.

– Nu sunt, recunoscu ea. O iubitoare de carte, vreau să spun. Nu prea am avut timp pentru cărţi.

El se apropie uşor, de parcă ar fi fost ofensat de mărturisirea ei, deşi zâmbetul nu-i dispăru.

– Ei bine, dacă ar fi să începeţi cu ceva, v-aş sugera Contele de Monte Cristo[3]. Este un clasic care mi-a plăcut întotdeauna. Îşi înclină capul. Deşi ar putea fi şi o poveste de dragoste.

– Am să ţin cont. Grace ridică ultima carte pentru a o înregistra pe casă. Mulţumesc pentru recomandare.

El îşi scoase portofelul şi plăti cărţile.

– Pot fi atât de îndrăzneţ, încât să întreb cum vă cheamă?

– Domnişoara Grace Bennett, răspunse ea.

– Domnişoara Bennett. Dădu din cap politicos. Eu sunt George Anderson. Aştept cu nerăbdare să văd ce faceţi cu magazinul.

Ea încuviinţă în tăcere, iar domnul Anderson plecă, întorcându-se pentru a-i arunca un ultim zâmbet răvăşitor.

Dumnezeule!

Îşi duse mâna la piept, ca şi când şi-ar fi putut încetini bătăile rapide ale inimii. Tocmai atunci, clopoţelul sună încă o dată, iar domnul Evans umplu magazinul cu irascibilitatea lui.

Privirea lui scotoci blatul organizat, iar sprâncenele stufoase i se ridicară în semn de consternare evidentă.

– Ce dracu’ s-a întâmplat aici? Am fost jefuiţi?

– Am făcut ordine, răspunse Grace.

Domnul Evans se încruntă și aruncă o privire prin magazin.

– De-aia e atâta praf aici.

Începu să fluture un ziar împăturit, de parcă aerul însuși i-ar fi produs o mare ofensă.

Ea se încordă, așteptând cuvinte tăioase precum cele pe care i le arunca atât de des unchiul ei. În toți anii în care lucrase pentru el, din prima zi în care încheiase ultimul an la școala din Drayton și până când plecase la Londra, el îi subliniase, în detaliu, toate eșecurile. Munca ei nu se ridica la nivelul așteptărilor lui. Irosise un produs care ar fi putut fi încă folosit. Ar fi putut vinde mai multe articole cu sugestiile ei dacă ar fi fost mai inteligentă, mai intuitivă și mai motivată. Mai puțin incompetentă.

Ea își încleștă mâinile și-și strânse pumnii, pregătindu-se pentru loviturile emoționale împotriva deficiențelor ei personale.

– Presupun că are nevoie de curățenie serioasă, mormăi domnul Evans, pe un ton de falsă acceptare.

Pumnii ei se relaxară.

– Scuzați?

– Locul este cam prăfuit și nu am timp să mă ocup de el. Aruncă ziarul pe blatul tejghelei și luă teancul de chitanțe, ignorând câteva care se împrăștiară. Ți-aș fi recunoscător să nu te uiți prin hârtiile mele.

– Nu aș face niciodată asta.

Grace se aplecă să strângă restul de hârtii și i le înmână domnului Evans, având grijă să-și păstreze privirea departe de ce era scris pe ele.

El le băgă în teancul de hârtii și dispăru în cămăruța din spatele magazinului. Nu ieși pentru o vreme, iar când o făcu rămase în spate, examinând cărțile, părând mai degrabă un client decât proprietarul magazinului.

Grace îşi petrecu restul după-amiezii terminând de şters praful şi lustruind tejgheaua. Arăta chiar bine după ce îndepărtă straturile de murdărie depuse în timp, cu detalii sculptate la colţuri şi având o minunată nuanţă castanie. Din fericire, nici un alt client nu-i mai solicită ajutorul pentru a alege vreo carte, iar singura ei sarcină faţă de clienţi fu să încaseze banii.

Când, în sfârşit, veni timpul să plece, îl anunţă pe domnul Evans, care o întâmpină cu un mormăit şi nimic altceva. Cel puţin era mai uşor decât muncile de Sisif pe care i le dădea de făcut unchiul ei.

*

Deşi murdară, epuizată şi simţind că nu muncise suficient, Grace se grăbi nerăbdătoare spre casă, aşteptând să afle cum decursese interviul lui Viv.

Deschise uşa din faţă când ajunse.

– Viv, ai...?

Radioul era dat la maximum, iar o voce răsună în întregul salon, informând ascultătorii că fusese mobilizată o flotă.

O flotă de ce?

Doamna Weatherford şi Viv stăteau în faţa radioului, ascultând cu atenţie. Viv îi aruncă o privire distrată şi îi făcu semn cu mâna.

Grace i se alătură rapid prietenei ei pe canapeaua albastră din postav.

– Ce se întâmplă? şopti ea. De ce se transmite? Nu este ora şase.

Viv îi aruncă o privire nervoasă.

– Au sosit veşti în această după-amiază. Au fost chemaţi rezerviştii. Am fost informaţi mai devreme că nu ar trebui să tragem concluzia că războiul este inevitabil. Dar cum să nu facem asta, când ne spun că flotele sunt mobilizate şi

că toţi rezerviştii din marină şi personalul rămas al Forţelor Aeriene Regale ar trebui să se prezinte la datorie?

Grace căzu înapoi pe canapea, în stare de şoc. Cum de nu auzise nimic despre asta? Însă fusese în lumea ei, ocupată cu curăţenia, fiind concentrată asupra muncii şi a câtorva clienţi.

Nerăbdarea care plutea în aer îşi găsea acum ecou în venele lui Grace. Asta era.

Război.

Doamna Weatherford nu spuse nimic, având o figură stoică. Se ridică brusc şi scoase radioul din priză.

– Suficient pentru o zi. Trase aer adânc în piept şi se întoarse spre Grace. Sper că prima ta zi a decurs bine.

– Da, mulţumesc, răspunse încet Grace.

– Bun. Doamna Weatherford dădu din cap formal. Scuzaţi-mă, dar am de pregătit o plăcintă cu rinichi sau nu vom avea nimic de mâncare la cină. Fără să aştepte o altă replică, ieşi din cameră, cu spatele nefiresc de drept.

Viv coborî vocea.

– Mâine evacuează copiii. Toţi sunt duşi la ţară. Cel puţin, cei ai căror părinţi i-au înscris să plece.

Vestea o lovi pe Grace ca un trăsnet. Viv avea dreptate. Cum să nu se aştepte la război când erau luate astfel de măsuri?

Grace se gândi la gospodina care fusese mai devreme la magazin, alegând o carte, fără să ştie că a doua zi copiii ei vor pleca. Toate mamele din Londra îşi vor pierde copiii din cauza evacuării. Şi multe dintre ele îşi vor trimite şi soţii la război.

Dacă nu erau suficienţi bărbaţi voluntari, puteau fi recrutaţi. Grace simţi cum i se strângea stomacul. Colin ar putea fi înrolat.

Nu era de mirare că doamna Weatherford nu fusese dispusă să audă mai mult.

Viv se uită fix la covor, cu un aer solemn. Grace simți strângându-i-se în piept un nod de frică și încercă să pară relaxată, ca nu cumva să cedeze amândouă deznădejdii.

– Copiii se vor simți bine, atât timp cât nu vor ajunge la unchiul meu și la familia lui.

Viv zâmbi trist, intrând în joc.

– Nu că le-ar oferi găzduire, oricum.

Atunci, Grace își dădu seama că Viv încă purta costumul ei bleumarin elegant.

– Ai avut interviul?

Viv dădu din cap.

– Mi s-a oferit un post de vânzătoare. Încep de mâine, pentru cât va mai fi cazul.

– Va fi cazul destul de mult, sunt sigură. Grace îi strânse mâna prietenei ei. Oricine are nevoie întotdeauna de o pereche de ciorapi sau de o bluză nouă pentru a se simți bine.

– Sau de un elefant? întrebă Viv și își înclină capul.

– Poate de un urs? spuse Grace, ridicând din umeri.

Gura lui Viv se strâmbă într-un zâmbet stins.

– Poate de un ghepard?

– Nu-i uita lesa, avertiză Grace.

Expresia lui Viv deveni serioasă.

– O să trecem și peste asta, Grace Bennett. O să vezi.

Își puse mâna peste a lui Grace, ca amintire a prieteniei pe care o împărtășiseră încă din copilărie. Această solidaritate le ajutase să supraviețuiască durerii provocate de moartea mamei lui Grace, corvezii unei vieți în Drayton, părinților autoritari ai lui Viv și chiar șicanărilor neîncetate ale lui Geoffrey Simmons,

idiotul.

Împreună, vor fi capabile să înfrunte orice – fie că era vorba de un proprietar irascibil de magazin sau de un război care se apropia.

The Black Spectacles – roman de John Dickson Carr (1906-1977), autor american de romane polițiste

The Crooked Hinge – roman de John Dickson Carr

Le Comte de Monte-Cristo – roman publicat în 1844, al scriitorului francez Alexandre Dumas tatăl (1802-1870)

Capitolul 4

Șirul de copii era nesfârșit.

În realitate, Grace nu avusese prea mult timp să se gândească la evacuare. Se luase cu treaba în seara precedentă, deoarece se pregăteau pentru prima noapte în care guvernul impunea stingerea ca măsură obligatorie, în timp ce Colin făcea ultimele pregătiri la adăpostul Anderson din biata grădină distrusă a doamnei Weatherford.

Straturile de flori devastate fuseseră menționate de mai multe ori de doamna Weatherford, în ciuda remarcilor ei smiorcăite că nu-i păsa.

Cu toate acestea, Grace se simți rușinată să recunoască faptul că uitase de copii. Nu când plecase de pe strada Britton pentru a se îndrepta spre librăria Primrose Hill, ci mai ales când văzuse pe cer niște baloane argintii ciudate, mari cât o casă, suspendate deasupra orașului ca niște pești argintii umflați. Lucruri ciudate care, fără îndoială, serveau vreunui scop legat de război.

Când ajunse pe strada Albion Place, se uită cu atâta atenție la unul dintre ele, încât aproape că se izbi de un bărbat îmbrăcat în uniforma albastră, din lână, a Forțelor Aeriene Regale, ducându-și echipamentul pe umăr.

– Iertați-mă, spuse Grace. Nu am...

Orice ar fi vrut să spună a rămas nespus, căci atunci văzu copiii. Șirul se întindea pe toată lungimea străzii, îndreptându-se în direcția gării Farringdon.

Ofițerul RAF[4] spusese ceva, dar ea nu-l auzise, deoarece o depășise rapid. Nu putea suporta să vadă fluxul nesfârșit de copii, cu micile lor măști de gaze agățate pe umeri, având bilețele cu informații prinse pe haine și genților cu lucruri. Genți atât de mici pentru o perioadă care ar fi putut fi foarte lungă. Cine putea ști când se vor întoarce copiii?

Unii erau nerăbdători, cu fețele luminoase, în așteptarea unei aventuri. Alții

aveau ochii plânşi şi se agăţau de mamele lor. Cât despre femeile care îi însoţeau, acestea erau palide, cu expresiile feţelor împietrite de agonia împlinirii acestei sarcini.

Nici o mamă nu ar trebui să aibă de făcut o astfel de alegere: să-şi trimită copilul să locuiască cu nişte străini, la ţară, sau să îi permită să rămână în oraş, unde era periculos.

În ciuda durerii despărţirii, probabil că exista cu adevărat un risc semnificativ dacă se străduiau să trimită departe atâţia copii. Cu siguranţă, era mult mai bine decât să fie ţinuţi aici, unde se aflau sub ameninţarea constantă a posibilelor bombardamente.

Deşi Grace nu era mamă, spera să devină într-o bună zi. Aşa că fiecare imagine zdrobitoare îi aducea în inimă ecoul sacrificiului pe care îl făceau aceste femei pentru a se asigura că vor fi în siguranţă copiii lor.

Continuându-şi drumul în stare de şoc, Grace dădu peste o mulţime de femei adunate la intrarea în gara Farringdon, unde venea un alt flux de copii din direcţia opusă. Sute, dacă nu mii.

Multe mame vor avea braţele goale în această noapte.

Grace simţea cum o apăsa o greutate în piept pentru acele femei şi copiii pe care trebuiau să-i trimită în grija altora. Grăbi pasul, incapabilă să mai suporte vederea acestor imagini.

Năvăli în librărie, fiind întâmpinată de privirea tăioasă a domnului Evans.

– A început deja războiul? întrebă el sec şi-şi îndreptă din nou atenţia asupra cărţii din faţa lui.

– E posibil să fi început deja. Grace privi spre stradă, în timp ce o mamă îşi grăbea cei doi copii mici în direcţia staţiei de metrou.

– Copiii sunt trimişi cu toţii de acasă.

El confirmă, mormăind distras.

Ea se uită spre cer, căutând cu privirea obiectele mari, argintii.

– Și acele baloane...

– Baloane de baraj.

Ea se întoarse spre el.

– Ce naiba sunt alea?

Domnul Evans oftă nerăbdător și își lăsă cartea jos.

– Sunt fixate cu cabluri de oțel și împiedică avioanele să zboare prea jos. Sunt acolo pentru protecția noastră.

– Atunci, nu ne pot bombarda? întrebă Grace cu speranță în glas.

Domnul Evans pufni.

– Oh, ne pot bombarda destul de bine. Baloanele au împiedicat bombele în Marele Război, atunci când avioanele nu puteau zbura atât de sus, dar acum, cel puțin, le forțează să se ridice în raza de acțiune a tunurilor antiaeriene.

Lui Grace i se făcu pielea de găină. Voia să pună mai multe întrebări, dar el deja luase cartea și-și reluase lectura. Puțini clienți intrară în magazin în acea zi. Era ușor de înțeles de ce, din moment ce copiii erau trimiși de acasă, bărbații plecau la război și toate mamele rămâneau îndurerate în urmă.

Grace se gândise să încerce să organizeze cărțile, dar nu reușea să-și șteargă din minte imaginea acelor copii. Nu când îi văzuse atât de mulți. Nu când știa că mamele lor fuseseră atât de puternice să facă ceea ce trebuia pentru a-și proteja copiii.

Își aduse aminte cum, atunci când era mică, mama ei plecase să o viziteze pe doamna Weatherford. Deși rămăsese cu familia lui Viv în săptămâna aceea, încă își mai amintea cât de profund resimțise lipsa mamei ei. Și fusese doar pentru o săptămână.

Bieții copii.

În cele din urmă, Grace își îndreptă atenția spre banda adezivă de pe geamuri, îndepărtând mai întâi banda, apoi adezivul rămas sub formă de dâre lipicioase

de-a lungul geamului. Nu avea nevoie de prea multă imaginație pentru această sarcină, ceea ce i se potrivea foarte bine, întrucât mintea ei era deja supraîncărcată.

Când mai rămăseseră doar două fâșii și se gândea dacă mai avea sau nu timp să aplice din nou benzile cu atenție, domnul Evans veni la ea.

– Du-te acasă, domnișoară Bennett. Nu e atât de multă treabă să mă deranjez să mai țin deschis. Nu azi. În plus, nu am nimic cu care să acopăr lumina din ferestre când o să se întunece. Își încrucișă brațele pe piept, iar respirația îi ieși șuierătoare în timp ce se uita prin magazin. Războiul se apropie, iar cărțile nu sunt ceea ce vor mai cumpăra oamenii.

Grace adună banda înlăturată de pe geamuri și se ridică în picioare.

– Dar, cu siguranță, au nevoie de divertisment.

El dădu din cap spre ferestre.

– Voi aduce mâine ziare.

Grace își ascunse o grimasă de dezgust la gândul să acopere ferestrele largi cu foi acoperite cu știri.

– Pot să fac niște draperii. Doamna Weatherford are deja destul de mult material la îndemână. Putem să mai dăm din el.

Într-adevăr, doamna Weatherford fusese destul de încântată să se laude cu victoria de a fi obținut atât de mulți metri de satin negru la doar doi șilingi metrul.

Grace nu-și dădea seama de ce se oferise să-l ajute pe domnul Evans. Mai ales când îi dăduse de înțeles că, în curând, era posibil să nu mai aibă puterea financiară de a susține angajarea unei vânzătoare. Dar aveau material în plus, iar orice gest de bunăvoință putea fi util, astfel ca ea să primească o scrisoare de recomandare în favoarea ei.

Grace își luă rapid poșeta, pălăria și masca de gaze, nerăbdătoare să beneficieze de timpul liber în plus.

Domnul Evans o conduse până la ușă și întoarse semnul „DESCHIS“ cu

„ÎNCHIS“.

– Bună ziua, domnișoară Bennett.

Închise ușa în spatele ei și o încuie. Copiii dispăruseră de pe străzi până la acea oră, ca și când plecarea lor organizată nici nu s-ar fi întâmplat. În drum spre casă, Grace își îndepărtă aceste amintiri dureroase și, în schimb, se gândi cum să atragă mai mulți clienți în librăria Primrose Hill.

Făcuse asta cu magazinul unchiului ei. Niște reclame în vitrină și strategia de a reduce prețul câtorva articole făcuseră diferența. După aceea, clienții începuseră să vină cu regularitate.

Desigur, librăria Primrose Hill avea mai puțini clienți, iar cei care rămăseseră aveau nervii întinși la maximum, însă cărțile aveau și ele rolul lor. Era întotdeauna nevoie de distragerea atenției. Mai ales în vremuri de restriște.

Dacă reușise să transforme odată un magazin obișnuit într-unul de succes, pentru Dumnezeu, ar putea să o facă din nou. Și, de data aceasta, va avea mare grijă să primească o recomandare favorabilă pentru efortul depus.

Se întâlni cu doamna Weatherford chiar în fața casei, femeia având brațele încărcate cu sacoșe.

Doamna Weatherford îi făcu semn cu o jumătate de deget, acesta fiind singurul pe care femeia îl mai avea liber.

– O sincronizare excelentă, Grace. Vino aici, copilă.

Grace se repezi și luă câteva sacoșe din mâinile doamnei Weatherford. O greutate neașteptată îi trase mâna lui Grace cu o asemenea forță, încât aproape că scăpă pachetele.

– Ce aveți aici? Saci cu nisip?

Doamna Weatherford îi aruncă o privire conspirativă înainte de a se apleca și-i șopti:

– Ceai. Își îndreptă umerii pentru a ridica o altă sacoșă. Și zahăr. Acum, haide să băgăm astea repede în casă.

Nu mai scoase nici un cuvânt până nu aduseră toate pachetele în casă şi le depozitară în siguranţă în bucătărie. Draperiile grele şi închise la culoare atârnau la ferestrele bucătăriei altfel vesele, reamintind de ora de stingere care avea să se dea începând cu această seară. În luna anterioară avuseseră loc mai multe exerciţii, dar de data asta era real.

Doamna Weatherford îşi lăsă bagajele cu mare grijă şi scoase un oftat de uşurare.

– Dumnezeule, chiar că au fost grele.

– În toate astea este ceai şi zahăr?

Grace analiză pungile, care erau umplute până la refuz.

– O parte din ele sunt şi cu făină. Doamna Weatherford o atenţionă cu degetul. Nu te uita la mine aşa, Grace Bennett. Vine războiul şi, ţine minte vorbele mele, toate se vor raţionaliza. Trebuia să achiziţionez aceste produse înaintea hoardelor.

Grace studie produsele.

– Hoardele?

Doamna Weatherford se apucă de treabă, desfăcându-şi marfa.

– Doamna Nesbitt avea cel puţin de două ori mai multe şi este o femeie singură.

Doamna Weatherford se aplecă peste blat să rearanjeze obiectele din dulap, pentru a face loc noilor cumpărături.

– O cunoşti, proprietara de la Nesbitt’s Fine Reads, una dintre numeroasele librării cunoscute de pe Paternoster Row. Se uită la Grace pentru confirmare.

Grace clătină din cap.

Doamna Weatherford îşi încruntă sprâncenele.

– Sigur domnul Evans a menţionat Paternoster Row.

– Nu, nu a făcut-o.

Grace depozită mai multe pungi de zahăr într-un loc liber din dulapul deschis.

Doamna Weatherford mută câteva cutii şi le înlocui cu cutii de ceai.

– Ei bine, pe acea stradă merg cei mai mulţi iubitori de cărţi cu mulţi bani. I-am spus domnului Evans de nenumărate de ori că ar trebui să se mute. Făcu un pas înapoi şi privi mulţumită dulapul ticsit. Ar trebui să o vizitezi cândva. Să vezi cum arată o librărie adevărată. Pot să-ți spun cum să ajungi acolo.

O librărie adevărată. Exact ceea ce trebuia să studieze Grace pentru a vedea cum să îmbunătățească librăria Primrose Hill.

– Ar fi minunat, spuse ea. Dacă tot aţi amintit de librărie, v-ar deranja dacă aş lua nişte satin negru, să fac draperii pentru magazin?

Doamna Weatherford afişă un zâmbet mândru, ca acela pe care i l-ar fi aruncat propria mamă. Atinse o veche rană, adânc îngropată în inima lui Grace, şi o tratăcu cea mai mare blândeţe.

– Desigur că poți, draga mea. Ține minte să aibă cel puțin trei straturi, altfel nu vor reține deloc lumina. Sunt sigură că apreciază foarte mult efortul tău, chiar dacă nu-ți spune.

Se apucă să umple ibricul cu apă de la robinet.

Colin intră în bucătărie cu Tabby mieunând insistent printre picioarele lui.

– Bună, Grace.

Se înroşi uşor în obraji, aşa cum se întâmpla mereu când intra într-o cameră unde era Viv sau Grace.

– Am primit un ghepard în această dimineaţă. Nu este nimic altceva decât un ghem pufos cu o personalitate feroce. Imită forma unei mingi cu degetele pentru a indica dimensiunea animalului.

– Trebuie să fie tare drăguţ.

– Va trebui să treci să-l vezi data viitoare când vei veni la Harrods. Îi aruncă o privire mamei lui. Poți să-mi dai o cutie de ton, mamă?

Doamna Weatherford îşi strânse buzele, dar îi întinse cutia, indiferentă.

– Cred că Tabby este suficient de mare să-şi găsească o casă. În curând, ne va fi greu să găsim de mâncare pentru noi, darămite pentru o pisică.

Colin luă conserva cu un zâmbet trist.

– Amândoi credeţi că sunt nebună, dar vă spun că totul va fi raţionalizat.

Doamna Weatherford împături sacoşele goale şi puse ibricul plin pe aragaz, în timp ce Colin îndepărtă capacul cutiei cu un deschizător de conserve.

Un miros pătrunzător de peşte umplu spaţiul mic şi îl făcu pe Tabby să miaune insistent.

Doamna Weatherford făcu semn cu mâna.

– Ocupă-te tu, Grace. Dă drumul la aparatul de radio cât aduc eu ceaiul.

Grace nu avu nevoie să i se spună de două ori şi părăsi rapid camera mirositoare. Cu toate acestea, când porni aparatul, ştirile care o întâmpinară erau mult mai rele decât mirosul de peşte.

Vocea profundă a lui Lionel Marson se auzea în difuzoare: „Germania a invadat Polonia şi a bombardat mai multe oraşe“.

Grace rămase nemişcată, cu mâna deasupra butonului metalic. Vocea continuă, detaliind cum fusese atacată Polonia în dimineaţa respectivă, cum fuseseră bombardate marile oraşe poloneze şi cum Franţa se mobiliza. Întrucât Acordul de Asistenţă Reciprocă fusese semnat cu Polonia cu doar câteva zile înainte, nu se mai putea face nimic. Marea Britanie şi Franţa ar fi trebuit să intervină.

Petrecură restul după-amiezii şi al serii în salon şi, când era difuzat fiecare nou buletin, toată lumea aştepta cu disperare mai multe informaţii. O mare parte din cele spuse le ştiau deja, însă oricum ascultau cu atenţie.

Pe lângă toate acestea, Grace croi draperiile pentru magazin cu ajutorul lui Viv, când prietena ei veni acasă după prima zi încununată de succes la Harrods.

Cu nervii întinşi la maximum, degustară plăcinta cu carne de porc a doamnei

Weatherford și se pregătiră pentru stingere înainte ca soarele să apună de tot.

Hitler putea să procedeze cu Anglia la fel cum făcuse cu Polonia. Orice fir de lumină de la o fereastră le-ar putea indica avioanelor lui unde să arunce bombele.

Grace simți fiori pe șira spinării. Se temuse de stingere și de regulile ei stricte. Acum, îi era recunoscătoare guvernului pentru previziunea sa de a-i împiedica să fie o țintă evidentă în noaptea întunecată. La fel, aprecia adăpostul Anderson din grădina din spate. Gândul că aveau o măsură de protecție atât de aproape îi dădea un sentiment de siguranță.

Pe fondul întunericului total al primei lor nopți în care se dădea stingerea, Grace nu reușea să adoarmă. Mai ales când mintea îi era plină de discuții despre război, iar gândurile îi reveneau mereu la copiii din acea dimineață.

*

Se pare că draperiile grele erau chiar eficiente. Grace adormise, în cele din urmă, dar în dimineața următoare se trezi cu aproape o jumătate de oră mai târziu decât intenționase.

În ciuda încercării de a-și grăbi pregătirile, ajunse totuși la librărie cu câteva minute întârziere. Domnul Evans își ridică privirea la sosirea ei, cu fața mohorâtă. Fără îndoială că urma o mustrare.

Grace își strânse geanta, în care avea draperiile opace în trei straturi.

– Și eu care mă gândeam că ai abandonat acest loc, privindu-l ca pe o cauză pierdută. Un zâmbet îi ridică colțurile gurii domnului Evans, în timp ce se îndrepta spre spatele magazinului. Nu că ți-aș fi găsit vreo vină.

– Îmi pare rău că am întârziat, strigă ea în urma lui și răsuflă ușurată. Am adus draperiile.

El privi peste umăr spre geanta ei și dădu aprobator din cap. Era felul de mulțumesc la care ea se aștepta. Grace făcu mai întâi ordine în magazin,

strângând grămezile de chitanțe și resturile pe care el le lăsase pe tejghea. Deși știa puține lucruri despre cărți, alese niște cărți cu coperte atrăgătoare și le expuse într-un aranjament elaborat în vitrina spațioasă.

Cel puțin, era un început.

Tocmai reperase o mică scară și se pregătea să agațe draperiile grele, când clopoțelul zgomotos anunță un vizitator. Intră un bătrân și îi aruncă o privire insistentă.

– Cine sunteți?

– Domnișoara Bennett. Ea coborî de pe scară. Noua vânzătoare.

La primul contact vizual, era imposibil să ignori cât de mult semăna bărbatul cu o pasăre bătută de vântul furios într-o zi friguroasă. Capul lui alb și aplecat era înfipt între niște umeri încovoiați, iar picioarele fusiforme se iveau de sub imensa lui haină închisă la culoare. El aruncă o privire spre draperii, așteptând să fie atârnate, și scoase un sunet de dezaprobare.

– Nu este nevoie de draperii când smoala ar funcționa la fel de bine.

Lui Grace îi venea să plângă la ideea de a da cu smoală pe geamuri.

– Vă pot ajuta cu ceva?

– Unde este Evans?

– Pritchard, tu ești?

Domnul Evans apăru de după pădurea de rafturi, cu cartea mereu prezentă, sprijinită cu mâinile chiar deasupra burții. O închise și-și împinse ochelarii mai sus pe nas.

– Ai angajat o vânzătoare? Bărbatul își aruncă privirea prin magazin, nasul acvilin accentuându-i asemănarea cu o pasăre. Îți merge atât de bine?

– Nu știi niciodată de ce vei avea nevoie când începe războiul, răspunse ironic domnul Evans. Iar compari librăriile noastre, Pritchard?

Bărbatul plescăi din limbă.

– Ptiu! Nici măcar nu s-a declarat încă război. Și dacă această mizerie cu Polonia ne împinge într-acolo, le vom arăta noi lui Hitler și naziștilor lui o bătălie care îi va trimite înapoi în Germania. Ține minte ce-ți spun, totul se va termina până la Crăciun.

– Tot îmi voi lua draperii. Domnul Evans dădu din cap spre Grace, scutind-o de a mai lua parte la conversație. Dacă nu din alt motiv, măcar pentru a-l împiedica pe nenorocitul de gardian ARP[5] să-mi mai bată la ușă.

Grace luă materialul alunecos în brațe, urcă pe scară și continuă să agațe draperiile, în timp ce bărbații începură să discute despre vânzarea de cărți și despre politică.

– Cum dracu' ții șoarecii departe de magazinul tău? întrebă brusc domnul Pritchard, în timp ce Grace își termina treaba. Am avut probleme cu nemernicii de la început.

– Eu nu am avut niciodată problema asta.

Tonul domnului Evans deveni distrat, un indiciu clar că nu mai avea chef de discuție. Și un indiciu social pe care domnul Pritchard nu reușise să-l înțeleagă. Bărbatul își băgă capul mai adânc între umeri și se încruntă.

– Cel mai probabil pentru că nu ești la fel de aproape de Tamisa. Nu la fel de aproape ca mine, la Paternoster Row.

– Aveți nevoie de o pisică, spuse Grace, în timp ce cobora de pe scară și își analiza opera. Fiul doamnei Weatherford are un motan tigrat care ar avea nevoie de o casă.

Domnul Pritchard chicoti.

– Femeia aia băgăcioasă?

Grace își făcu de lucru cu pliatul scării, pentru a-și ascunde încruntarea față de remarca lui nepoliticoasă la adresa femeii care făcuse atât de multe pentru ea.

– O pisică ar trebui să ajute în privința șoarecilor. Știu din surse sigure că

doamna Weatherford nu are planuri în această dimineaţă şi probabil ar aprecia să treceţi pe la ea.

Cel puţin pentru a-i găsi o casă nouă lui Tabby.

Domnul Pritchard îşi spuse mai mult pentru sine.

– Înţeleg. Ei bine, se pare că aş putea să iau în considerare varianta unei pisici. O zi bună, Evans.

Domnul Evans mormăi o formulă de rămas-bun, iar domnul Pritchard părăsi magazinul. Draperiile fiind agăţate cum trebuie, iar cărţile prezentate decent în vitrină, Grace se îndreptă spre următorul ei proiect: găsirea spaţiului pentru a muta grămezile de cărţi împrăştiate pe podea.

Sarcina era mult mai grea decât anticipase. Indiferent ce sistem de rafturi crease domnul Evans odinioară, acesta devenise acum inutilizabil, ceea ce însemna că Grace trebia să recreeze altul până la urmă. Deocamdată, găsi pur şi simplu un loc unde să depoziteze volumele aruncate.

Era atât de absorbită de munca ei, încât domnul Evans trebui să-i reamintească de mai multe ori că stătuse peste program. De fiecare dată îl expedia, spunând că aproape a terminat. Şi, de fiecare dată când credea că într-adevăr terminase, descoperea mai multe stive.

Un bubuit înfundat de tunet îi atrase atenţia, iar domnul Evans apăru în faţa ei cu o umbrelă în mână.

– Domnişoară Bennett, du-te acasă. Magazinul se închide şi a început să plouă.

Ea îşi ridică privirea dintr-un raft cu cotoarele cărţilor atât de înghesuite, încât nu mai avea loc nici o carte, deşi mai avea vreo douăzeci şi ceva de volume cărora trebuia să le facă loc. Nu erau aşezate în nici o ordine. Deocamdată. Dar, cel puţin, nu mai zăceau pe podea.

Aruncă o privire spre fereastră şi observă draperiile trase. Programul de stingere intra în mod clar în vigoare.

Se făcuse atât de târziu?

– Stai acasă mâine, spuse domnul Evans. Ai lucrat mult prea mult pentru o zi.

– Dar ieri...

– Trebuia să pleci după-amiază, iar acum e noapte. Domnul Evans întinse din nou umbrela către ea. Dacă mai sună încă o dată doamna Weatherford după tine, unde-mi stă capul, acolo-mi vor sta și picioarele.

Ah, asta era. Doamna Weatherford. Fără îndoială că era îngrijorată din cauza întârzierii lui Grace.

Grace luă umbrela și-și strânse repede lucrurile. Domnul Evans o urmă în fața magazinului și deschise ușa.

Întunericul o întâmpină de cealaltă parte a ușii, profund și dezolant – un vid nesfârșit.

Grace clipi, ca și când ar fi încercat să-și limpezească privirea, dar nu avu nici un efect asupra întunericului total și profund. Nu-și imaginase că stingerea va înghiți tot.

– Ar trebui să te conduc acasă, spuse domnul Evans, mai mult pentru sine decât pentru ea.

– Nu e nevoie. Grace își ridică puțin bărbia, așa cum făcea Viv când își arăta încrederea. Deși, în cazul lui Grace, era o simplă bravadă. Ajung în mai puțin de zece minute. Nu trebuie să ne udăm amândoi.

El se încruntă și deschise gura să spună ceva, când un fluierat ascuțit străpunse aerul.

– Stingeți lumina, strigă cineva din depărtare. Aroganța autoritară a tonului sugera un gardian ARP, serviciul de voluntariat format din vecini care monitorizau respectarea programului de stingere.

– Noapte bună, domnule Evans, spuse Grace și ieși din magazin, deschizând umbrela. Totuși, domnul Evans așteptă, ținându-i ușa deschisă.

– Stingeți-o, domnule Evans, strigă din nou gardianul ARP, de data asta mai de aproape.

În cele din urmă, el lăsă uşa să se închidă, iar întunericul o învălui pe Grace ca o pătură groasă. Părea să-i apese ochii, făcând-o să se încordeze să vadă ceva – orice – şi eşuând lamentabil.

De obicei, erau oameni în jur, maşini cu faruri strălucitoare care tăiau întunericul de smoală şi felinare împrăştiind raze de lumină. Dar nu acum. Nu în timpul stingerii.

Rămase pe loc, ezitând în încercarea de se obişnui cu situaţia, pe care nu părea a fi prea capabilă să o gestioneze. Ploaia se auzea căzând pe umbrelă în timp ce ea stătea pe loc.

Trebuia să se mişte bazându-se pe amintiri în absenţa vederii. Era uimitor cum, în doar o săptămână de şedere în Londra, era capabilă să vizualizeze drumul spre strada Britton cu atâta uşurinţă. Numai că asta se întâmpla când putea distinge în mod corespunzător împrejurimile.

Făcu un pas prudent înainte, iar zgomotul pantofilor ei se auzi tare pe strada pustie. Aproape că se aştepta să dea peste un obstacol. Nu se întâmplă asta. Nu se împiedică nici la următorul pas sau la cel de după. Continuă, într-un mod ciudat şi ezitant, să păşească pe asfaltul care i se freca de tălpile pantofilor.

Câţi paşi avea de făcut pe stradă? Pierdu ritmul şi se trezi întinzându-şi mâna liberă în faţă, cercetând aerul.

Poate că ar trebui să se întoarcă şi să accepte oferta domnului Evans de a o conduce acasă. Dar atunci, cum s-ar mai întoarce el la magazin?

Simţea cum nervii i se întindeau la maximum cu fiecare pas în beznă, având simţurile în alertă. Un bubuit umplu tăcerea nopţii. Veni atât de repede, încât ea se dădu înapoi instantaneu şi se împiedică. Zgomotul unei maşini cu farurile oprite se auzi trecând pe lângă ea, ridicându-i fusta într-o rafală de vânt puternic şi stropind-o cu o grămadă de apă din baltă.

Rochia i se lipise de corp, rece ca gheaţa şi udă de apa murdară de ploaie. Îşi strânse braţele pe lângă trup, în timp ce ţinea mânerul umbrelei, nu că ar mai fi contat acum dacă o mai ploua.

Cerul era străbătut de fulgere deasupra capului ei, aruncând lumea într-o mare strălucitoare de lumină. Fu suficient pentru a afla în ce direcţie trebuia să

meargă, precum şi pentru a-i confirma că nu mai erau maşini care să se îndrepte spre ea.

Udă, orbecăind şi îngheţată, Grace îşi continuă drumul clătinându-se, înapoi spre strada Britton, cu paşi atenţi şi ghidată de fulgere din când în când. Distanţa obişnuită de zece minute dură o eternitate. Cine ştia cât timp pierduse trecând în mod repetat pe lângă casa doamnei Weatherford, într-o tentativă nereuşită de a găsi uşa potrivită.

În cele din urmă, reuşi să identifice corect casa şi urcă cu grijă pe scări. Pantofii îi erau atât de uzi, încât părea să cântărească fiecare câteva kilograme, şi îi îngreunau mersul, făcând ca apa să-i mustească printre degetele de la picioare. Bâjbâi cu mâna liberă după clanţă. Simţi metalul rece în palmă şi strânse degetele în jurul clanţei. Uşa se deblocă şi se deschise spre interior.

Lumina din interior fu ca o explozie pentru ochii ei, aproape la fel de orbitoare ca şi bezna adâncă. Se clătină înăuntru, aproape prăbuşindu-se.

– Grace, exclamă doamna Weatherford din salon. Doamne, copilă, ce ţi s-a întâmplat? Am fost foarte îngrijoraţi.

În vremuri extrem de complicate ca acum, stilul autoritar al doamnei Weatherford era chiar benefic. În mai puţin de o oră, Grace era uscată, schimbată în haine curate şi cu o ceaşcă de ceai fierbinte în mână, înainte de a se băga în pat.

Uscată şi încălzită sub plapumă, Grace se ghemui în pat şi se împrieteni încă o dată cu întunericul care o îmbia la somn. Dar, înainte de a adormi, îşi făcu planuri cum să-şi folosească ziua liberă de la magazin pentru a vizita Paternoster Row, în dimineaţa următoare. Dacă ar fi văzut cum erau aranjate vitrinele şi cum erau aşezate cărţile în acele magazine, şi-ar fi putut face o idee mai clară despre cum să-şi direcţioneze corect eforturile.

Din păcate, aceste planuri bine stabilite se disipară odată cu ştirile care o întâmpinară a doua zi.

Royal Air Force – Forţele Aeriene Regale Britanice

Air Raid Precautions – Măsuri de precauţie împotriva raidurilor aeriene, organizaţie dedicată protecţiei civililor

Capitolul 5

Marea Britanie declarase oficial război. Premierul făcuse un anunț special la ora unsprezece și un sfert dimineața, exact înainte ca Grace să plece de acasă.

Stătea pe canapeaua de stofă împreună cu Viv, în timp ce vocea lui Chamberlain umplea micul salon. Colin nu mai stătea pe podea, întrucât Tabby era acum la domnul Pritchard. În schimb, tânărul stătea încordat pe marginea fotoliului Morris, chiar lângă mama lui.

O tavă cu ceai, neatinsă, se afla în mijlocul măsuței, lângă o vază cu dalii.

Premierul transmitea că Germania ignorase solicitările de a se retrage din Polonia. Grace își ținea respirația și se ruga în tăcere ca Chamberlain să nu anunțe veștile de care se temeau.

Dar toți ascultătorii din Londra care își țineau respirația nu-i putură opri următoarele cuvinte: „... în consecință, țara este în război cu Germania“.

Chiar dacă declarația era de așteptat, veni asupra lui Grace ca o lovitură de trăsnet. Cum putea un lucru atât de previzibil să aibă un impact atât de profund?

Nu era singură.

Viv își ștergea ochii cu o batistă drăguță din dantelă, pe care o cususe înainte să plece din Drayton, iar doamna Weatherford trăgea aer în piept. Colin își luă mama de mână imediat.

Erau în război.

Dar ce însemna asta? Vor fi bombardați? Bărbații vor fi recrutați? Mâncarea raționalizată?

Grace își aminti poveștile mamei ei despre Marele Război și despre cât de greu fusese. Dar acelea fuseseră pur și simplu povești pentru Grace, unele fără context, pentru o viață pe care nu și-o putea imagina. Și acum, acea lume de

neînțeles era pe cale să devină noua lor realitate.

Un geamăt strident străbătu aerul, urletul sirenei atacului aerian care nu se mai oprea, sunetul său tremurat crescând și scăzând în intensitate. Grace simți cum îi înghețа sângele în vene. Nu putea să respire. Nu putea să se miște.

Vor fi bombardați. Ca Polonia. Ocupați de germani.

– Grace. Doamna Weatherford îi pronunță numele cu o insistență care pătrunse dincolo de întunericul fricii ei. Du-te să umpli cada și chiuvetele cu apă. Viv, deschide toate ferestrele. Voi lua măștile și proviziile, în timp ce Colin va opri gazul de la conductă.

– Da... dar bombele, se bâlbâi Viv, arătând mai îngrozită decât o văzuse vreodată Grace.

– De-abia ce am văzut avionul. Doamna Weatherford se ridică în picioare și opri radioul. Avem cel puțin cinci minute pentru a ajunge la Andy, dacă nu mai mult.

În timp ce vorbea, avea o autoritate calmă și îl direcționa pe fiecare către sarcina pe care i-o încredințase. Deși Grace nu știa de ce i se spusese să umple cada și chiuvetele, făcuse ceea ce i se ceruse, lăsând puhoiul de apă să însoțească geamătul sirenei.

Niciodată apa nu cursese mai încet prin robinet.

Când se umplu ultima chiuvetă, ea alergă la Andy, simțind că o lăsau picioarele. Adăpostul nu era mare lucru, doar o îndoitură de metal îngropată puțin sub pământ pentru a forma un „U“ întors. Cum îi putea proteja o astfel de invenție de bombardamente era dincolo de înțelegerea lui Grace, ceva la care nu se gândise până atunci.

Coborî prin intrarea îngustă, făcându-și drum în adăpost. Mirosea a pământ și a metal umed și bloca soarele deasupra capului, lăsând interiorul în beznă. Viv era deja acolo, stând în întuneric pe una dintre băncuțele pe care Colin le așezase de ambele părți ale spațiului îngust. Își ținea brațele în jurul taliei și-și ridică privirea brusc, având ochii ei căprui, cu gene lungi, plini de îngrijorare.

Sirena se opri. O tăcere de rău augur înlocui sunetul tânguitor.

Grace se așeză lângă Viv și o luă de mână. Dar nu-i putea spune nici un cuvânt de mângâiere. Nu când fiecare mușchi din propriul corp îi era încordat în așteptarea unei explozii.

Asta era. Ca în Polonia. Vor fi bombardați, la fel de sigur, ca Varșovia.

Nu știa care era sunetul unei bombe sau la ce să se aștepte. Mai ales ce să facă dacă erau loviți în adăpostul lor ca o cutie de conserve.

Colin li se alătură în adăpost și își înghesui corpul lung pe banca din fața lor. Capul se aplecă oarecum înainte, pentru a se potrivi cu tavanul scund, arcuit. Doamna Weatherford intră ultima în adăpost, cu patru măști de gaze atârnând de un umăr și cu o cutie mare pe care o strângea în mâini. Zgomotul mișcărilor ei își găsea ecou în cutia de metal și le reverbera în urechi.

Colin se întinse imediat să-i ia mamei cutia. Ea îi zâmbi recunoscătoare și îi dădu fiecăruia câte o mască.

Grace o luă pe a ei, cu mâinile fără să i se oprească din tremurat.

– Ar trebui să ni le punem?

– Numai dacă auzim zgomotul zornăitoarelor din lemn. Doamna Weatherford se așeză pe bancă lângă Colin. Gardienii ARP sunt toți echipați cu una în acest scop. Și am cumpărat niște unguent anti-gaze de la farmacie. Avem aproximativ un minut să ne dăm cu el pe pielea expusă, ceea ce înseamnă destul de mult timp. Așa că vezi, nu avem motive de îngrijorare.

Îndepărtă capacul cutiei, dezvăluind nenumăratele provizii din interior. O cutie cu capac galben cu unguent anti-gaze nr. 2, o cutie cu chipsuri Smiths, câteva sticle din ceea ce părea a fi limonadă și niște fire și ace de tricotat.

– Ai oprit gazul, Colin? Vocea doamnei Weatherford era liniștită și calmă, de parcă nu și-ar fi așteptat cu toții moartea.

El dădu din cap afirmativ.

– Și chiuvetele, și cada? Se uită spre Grace.

Grace dădu și ea din cap. Viv făcu același lucru înainte ca doamna Weatherford

să o întrebe dacă îşi îndeplinise sarcina.

– Minunat. Doamna Weatherford întinse cutia spre Grace şi Viv. Vreţi nişte chipsuri?

Grace avea gura prea uscată pentru a-şi înghiţi propria salivă, darămite orice fel de mâncare. Nu că stomacul ei strâns ar fi acceptat ceva. Se uită la cutia de chipsuri şi clătină din cap.

– Ar trebui să fixăm uşa?

Viv arătă spre uşa de oţel aşezată într-o laterală a intrării.

Doamna Weatherford nici măcar nu se obosi să se uite spre ea.

– Dacă auzim avioanele, o vom face. Altfel, va fi la fel de beznă ca în timpul stingerii.

– Cum puteţi fi atât de calmă? întrebă Grace.

– Nu este prima dată când Londra este bombardată, draga mea. Doamna Weatherford întinse cutia spre Viv, dar fu din nou refuzată în tăcere. Să cunoşti este cel mai bun mod de a combate frica. Am petrecut destul de mult timp ascultând ce spunea domnul Stokes despre cum să te pregăteşti în mod corespunzător.

– Domnul Stokes este gardianul nostru ARP. Colin scoase dopul unei sticle de limonadă şi i-o întinse lui Grace, care o acceptă din automatism, fiind într-o stare de amorţeală. Făcu acelaşi lucru pentru Viv şi mama lui, înainte de a-şi lua şi el una, în sfârşit.

Doamna Weatherford puse la loc capacul cutiei şi sorbi din sticla ei.

– Umplem căzile şi chiuvetele să putem stinge focul dacă se defectează conductele de apă. Ferestrele sunt lăsate deschise pentru a se asigura că orice incendiu poate fi văzut, în speranţa că ar putea fi stins de autorităţi. Ţeava de gaze, ei bine, cred că asta e de la sine înţeles.

O parte din tensiunea lui Grace se risipi, văzând atitudinea relaxată a doamnei Weatherford. Grace nu ştia dacă ar fi putut fi vreodată la fel de imperturbabilă în

legătură cu bombardamentul precum era prietena mamei ei, dar cel puțin abordarea realistă a femeii îi îndepărtase panica.

Sticla de limonadă pe care o ținea Grace în mână era încă rece, după ce fusese scoasă recent din micul frigider. Își duse sticla la buze și își lăsă capul pe spate. Băutura dulce și înțepătoare îi umplu gura cu un gust acrișor care îi ajunse în spatele maxilarului. Nu-și dăduse seama cât îi era de sete până când nu simți lichidul răcoritor ducându-se pe gât.

– Cum a fost în Marele Război? întrebă Viv.

Toți priviră spre doamna Weatherford, inclusiv Colin. Grace cunoștea experiențele mamei ei, firește, dar cu siguranță viața fusese mult diferită în Londra.

– Ei bine... Doamna Weatherford cercetă figurile tuturor. Nu a fost plăcut. Sigur vreți să știți, ținând cont că ne vom confrunta probabil cu aceeași situație în curând?

– Să cunoști este cel mai bun mod de a combate frica, zâmbi Viv. Așa cum ați spus.

– Cum aș putea să nu răspund unei afirmații atât de obraznice? Doamna Weatherford își netezi fusta, inspiră adânc și le povesti cum fusese cu mulți ani în urmă. Cât de atent fusese monitorizată raționalizarea alimentelor, încât oamenii puteau fi amendați chiar și pentru hrănirea porumbeilor din parc. Le vorbi despre zepeline și despre modul în care avioanele ușoare se înălțau deasupra orașului, ca niște baloane, înainte de a arunca bombe, prea sus însă pentru a ajunge la ele aparatele de zbor ale RAF.

Dar le vorbi și despre victorie, despre felul în care zepelinele fuseseră înfrânte de noile avioane care puteau urca până la înălțimea necesară, despre cum femeile fuseseră acceptate să desfășoare anumite activități și cum li s-a permis să voteze și despre modul în care poporul britanic depășise vremurile dificile printr-un spirit de camaraderie.

– Care a fost partea cea mai rea? Viv îi aruncă o privire nervoasă lui Grace. Ca să ne pregătim.

Doamna Weatherford se uită spre Colin cu o atitudine solemnă înainte de a privi

în gol, într-o altă direcţie.

– Bărbaţii care nu s-au mai întors, spuse ea cu o voce slabă.

Geamătul sonor al alarmei străpunse brusc aerul încă o dată, luându-i prin surprindere.

Chiar şi în starea de nervozitate în care se afla, Grace observă că sunetul sirenei era diferit de primul, fiind mai lung, mai degrabă decât urcând şi coborând în inflexiune.

– Asta înseamnă că pericolul a trecut. Doamna Weatherford bău ultima picătură de limonadă şi puse sticla goală în cutie. Aţi supravieţuit cu toţii primului vostru avertisment de raid aerian. Este posibil să nu mai urmeze nici unul.

Adună măştile de gaze, în timp ce Colin luă cutia, şi ieşiră cu toţii din adăpostul mic şi îngust.

*

Se anunţă mai târziu la radio, în acea seară, că avertismentul de raid aerian fusese o alarmă falsă.

Dar dacă următorul nu mai era fals?

Astfel de motive de îngrijorare o preocupau pe Grace în timp ce încerca să adoarmă, tăcerea trezindu-i frica din cele mai întunecate colţuri ale minţii.

Şirul nesfârşit de ştiri de la radio de a doua zi nu aduse alte informaţii înainte ca Grace să plece spre librărie.

Proprietarul magazinului nu-şi înălţă capul când intră Grace. Nici nu se aştepta la altceva în acest moment. Resturi de gunoaie erau împrăştiate pe tejghea, draperiile opace erau trase, nelăsând să intre lumina zilei, şi mai multe grămezi noi de cărţi apăruseră ca buruienile pe podeaua murdară.

– Se pare că suntem în război, spuse încet Grace.

Domnul Evans își înălță privirea, ridicând din sprâncene.

– Ar trebui să se termine până la Crăciun, după cum susținea domnul Pritchard.

– Dumneavoastră ce credeți? întrebă Grace.

– Războiul este imprevizibil, domnișoară Bennett.

Domnul Evans băgă o fâșie de hârtie între paginile cărții și închise registrul, lăsând în urmă o bucată.

Ea ridică bucata de hârtie rătăcită pentru a i-o înapoia.

Domnul Evans ridică mâna să o oprească.

– Acestea sunt câteva dintre cărțile vândute aici și cum ar putea fi clasificate în funcție de subiect.

Grace scoase un sunet de emoție și studie lista. Titlurile erau scrise de mână îngrijit, pe un rând, iar lângă ele erau trecute categoriile.

– Unde aș putea găsi aceste cărți?

El ridică din umeri.

– Dar după ce le vei găsi, este un punct la fel de bun ca oricare altul pentru a începe să organizezi această dezordine, nu-i așa? Spunând aceasta, se îndreptă spre spatele magazinului. Să pleci la două, îi spuse peste umăr, în timp ce se îndepărta cu pași mari. Nu vreau să mai stai până seara și să pleci acasă pe întuneric. Și, cu siguranță, nu vreau să fiu sunat din nou de doamna Weatherford cu privire la acest subiect.

Grace tresări. Își imagina cum decursese o astfel de discuție. Decât să se gândească la asta și să-i pară rău pentru domnul Evans, își îndreptă atenția asupra listei.

Erau douăzeci și cinci de titluri clasificate drept ficțiune clasică în partea de sus, urmate de categoriile istorie, filosofie și mister. Până după-amiază, reușise să

găsească doar patru titluri de ficţiune clasică. Sunetul clopoţelului anunţă un client. Se îndepărtă de lângă un raft pe care îl analiza şi se duse în partea din faţă a magazinului pentru a întâmpina clientul.

Totuşi, clientul nu era un necunoscut. Domnul George Anderson o întâmpină cu un zâmbet seducător.

– Bună ziua, domnişoară Bennett.

Grace simţi cum i se accelera pulsul.

– Bună ziua, domnule Anderson. Vă pot ajuta? Aproape că o bufni râsul la propria-i ofertă, având în vedere cum decurseseră lucrurile ultima dată. Sau poate cel puţin să vă ţin companie în timp ce caut titlurile.

– Căutaţi ceva anume? El aruncă o privire spre lista din mâna ei.

Grace ascunse hârtia la spate, dându-şi seama că el intenţiona să o ajute, şi clătină din cap.

– A, nimic.

Ochii aceia verzi se îngustară de o suspiciune jucăuşă, iar un zâmbet de tachinare îi apăru pe buze.

– Nimic? Nu cred.

Grace deschise gura pentru a protesta, dar ce rost avea când el cunoştea magazinul mai bine decât ea? Cu mişcări încete, scoase bucata de hârtie.

– Încerc să organizez magazinul şi mi s-au dat aceste titluri de la care să încep.

El luă lista şi o studie. Cu costumul lui gri elegant, din trei piese, şi cu părul negru pieptănat impecabil, părea mai degrabă un avocat care studia un caz important, decât un client care ajuta vânzătoarea unui magazin să găsească nişte cărţi rătăcite.

Oare ce profesie avea el?

Grace îşi strânse buzele pentru a se abţine să nu întrebe.

– Am găsit La răscruce de vânturi, Raţiune şi simţire, Poveste despre două oraşe şi Frankenstein, spuse, în schimb, şi se apropie de el pentru a-i arăta titlurile.

El mirosea a curat, a săpun de ras şi a ceva picant, pe care nu-l putea repera. Era un parfum interesant.

– Este un început bun, îi făcu el cu ochiul. Să vedem ce mai putem găsi.

Căutară împreună prin rafturi. În timp ce făceau asta, ea îşi mărturisi intenţia de a merge la Paternoster Row pentru a vedea cum să ajute să promoveze librăria Primrose Hill.

– Paternoster Row este o locaţie renumită pentru edituri. Genele lui coborâră uşor în timp ce îşi trecea privirea peste şirul de cărţi din faţa lor. Sunt tipografii şi legătorii de cărţi şi diverse edituri. Câteva au o orientare religioasă datorită istoriei locului.

– Despre ce istorie este vorba? întrebă ea.

– Acolo se află Catedrala St. Paul. Degetul lui arătător se plimba de-a lungul unei serii de cotoare multicolore. Se spune că, în urmă cu mai multe decenii, clericii mergeau în procesiune pe stradă în timp ce ofereau Rugăciunea Domnului, de unde şi numele. Privirea i se opri asupra unei cărţi cu coperte maro şi cu titlul scris cu litere aurite. Raţiune şi simţire. Şi, dacă îmi permiteţi, un roman excelent. Clasic.

– Dar şi o poveste de dragoste?

Grace luă cartea în mână şi o adăugă teancului înduioşător de mic de cărţi pe care le scosese din rafturi.

El râse, afişând acel zâmbet larg şi cald care ei îi plăcea atât de mult, după cum îşi dădu seama.

– Nu veţi face acest magazin la fel de pretenţios ca unele dintre acelea, nu-i aşa? se strâmbă el.

– Încă nu le-am văzut, recunoscu Grace. Dar, în orice caz, nu cred că este posibil acest lucru. Aş vrea cel puţin să fac locul să pară mai primitor.

– Are un parfum de demult, pe care l-am apreciat mereu. Ridică din umeri. Ar fi păcat să fie un alt Nesbitt’s Fine Reads, numai cu noutăţi banale, fără nici pic de personalitate.

– Vă cred pe cuvânt, până când voi vedea cu ochii mei. Aş vrea să fac tot ce pot pentru ca librăria Primrose Hill să aibă mai mult succes. Pentru a atrage mai mulţi clienţi.

– Este bine că vă pasă atât de mult.

– Intenţiile mele nu sunt complet altruiste, recunoscu ea.

Îi explică faptul că nu avea o scrisoare de recomandare şi cum îşi petrecuse ani de-a rândul îmbunătăţind magazinul unchiului ei doar pentru a ajunge la Londra fără perspective. Nu îşi împărtăşea povestea prea des altor persoane, dar domnul Anderson avea o bunătate care o atrăgea şi care îl făcea să pară demn de încredere.

El o ascultă cu sprâncenele uşor încruntate, dând din când în când din cap în semn de înţelegere.

– Îmi pare rău că s-a întâmplat aşa. Mi-ar plăcea să vă ajut în încercarea dumneavoastră de a îmbunătăţi magazinul, pentru a obţine cea mai bună scrisoare de recomandare care a existat vreodată.

Grace îşi simţi obrajii încălzindu-i-se şi, dintr-odată, constată că nu-i mai păsa dacă se afla într-o situaţie delicată la fel de mult ca altădată.

– Puteţi, de fapt.

El privi lista pe care o studiaseră şi-şi ridică o sprânceană într-un fel foarte relaxat.

– Găsind toate astea?

– Nici măcar nu ştiu dacă este posibil acest lucru. Ea aruncă o privire spre partea din faţă a magazinului pentru a se asigura că nu intrase nimeni. Conversaţia lor fusese atât de captivantă, încât era posibil să nu fi auzit sunetul clopoţelului. Mă gândesc dacă aş putea să vă adresez câteva întrebări despre lecturi, pentru a stabili care ar fi cea mai bună metodă de prezentare.

– Ah, doriți să intrați în mintea unui cititor. El ridică degetul arătător. Minunat.

Un alt val de căldură îi cuprinse fața lui Grace.

– Ce vă place cel mai mult la citit?

El își atinse vârfurile degetelor și le lovi unele de celelalte în timp ce se gândea.

– Asta este o întrebare de baraj, ca și când mi-ați cere să descriu toate culorile dintr-un caleidoscop care se învârte.

– Este chiar atât de complicat? râse ea.

– Voi încerca.

El își înclină capul și-și concentră privirea undeva departe, părând să-și cântărească foarte bine răspunsul.

– Cititul este... Își încruntă sprâncenele, apoi fruntea i se descreți, în timp ce părea că găsise cuvintele potrivite. Este ca și când ai merg undeva fără a lua vreodată un tren sau o navă, să descoperi lumi noi, incredibile. Să trăiești o viață în care nu te-ai născut și să ai șansa de a vedea ceva prezentat din perspectiva altcuiva. Să înveți fără a fi nevoie să faci față consecințelor eșecurilor și care este cea mai bună cale de a reuși. Ezită. Cred că în noi toți există un vid, un gol care așteaptă să fie umplut de ceva. Pentru mine, acel ceva sunt cărțile și toate experiențele pe care mi le oferă.

Inima lui Grace se topi la felul poetic în care se exprima, fiind în același timp invidioasă atât pe cărți, cât și pe împlinirea pe care el o găsea în ele. Nimic nu-i inspirase lui Grace o asemenea pasiune de-a lungul anilor.

– Înțeleg la ce vă referiți încercând să descrieți toate culorile dintr-un caleidoscop care se învârte, spuse ea. A fost frumos.

El îi întâlni din nou privirea și îi aruncă un zâmbet timid.

– Ei bine, nu știu dacă vă va ajuta cu reclama. El își drese vocea.

– Sigur că mă ajută. Grace se opri în timp ce-și aduna gândurile care i se învârteau prin minte. Poate ceva despre a lumina întunericul prin plăcerea de a

citi sau folosirea ca mijloc de a te îndepărta de război printr-o nouă aventură.

El își deschise mâinile de parcă ar fi prezentat o capodoperă.

– Sunt perfecte. Veți face o treabă strălucită din asta.

– Mulțumesc.

Grace simți cum un val de căldură îi inundă obrajii și pieptul.

El își privi ceasul.

– Iertați-mă, dar am o întâlnire la care trebuie să fug. Aș dori să ne continuăm discuția cu privire la modul în care v-aș putea ajuta în eforturile dumneavoastră. Ați vrea, poate, să ne întâlnim cândva la un ceai?

Obrajii ei erau atât de fierbinți acum, încât era foarte tentată să-și apese mâinile reci peste ei pentru a-i răcori puțin. Dădu din cap.

– Mi-ar face mare plăcere.

– Poate miercurea viitoare la prânz? întrebă el.

Grace ar fi fost la lucru atunci, dar domnul Evans i-ar fi dat liber pentru un ceai, dacă îi cerea. Sau, cel puțin, așa spera ea.

– Ar fi minunat.

– Cafeneaua de pe colț este în regulă, P&V?

Ea dădu din cap.

– Chiar intenționam să o încerc.

El zâmbi.

– Abia aștept, zise și făcu o mică reverență. Bună ziua, domnișoară Bennett.

O cuprinsese o emoție amețitoare, dar se temperă suficient până când îl văzu ieșind din magazin. De-abia când plecă, își permise să-și apese mâinile mai întâi pe piept pentru a-și calma bătăile frenetice ale inimii, apoi pe obraji pentru a le

răcori fierbinţeala.

– Poți să mergi miercuri, strigă domnul Evans de undeva de prin librărie.

Grace încremeni cu mâinile pe obraji, făcând ochii mari.

– Eu... mă scuzați? se bâlbâi ea.

– Nu intenționam să ascult, dar vorbeaţi destul de tare.

Domnul Evans ieşi din capătul celălalt al magazinului, cu braţele încrucișate peste puloverul lui cenușiu-închis.

Ea îşi îndreptă spatele, lăsându-şi mâinile în jos.

Domnul Evans aruncă o privire spre teancul de cărți pe care reuşiseră să-l strângă.

– Se poate şi mai rău decât preferințele lui George Anderson. Este inginer şi, cel mai probabil, nu va fi recrutat în război. Dar, din nou, el este genul de om care se va oferi voluntar indiferent de situație.

Amintirea războiului îi domoli flacăra fericirii. Pentru acel scurt moment, Grace uitase de asta. Ca şi când lumea ar fi fost pentru o clipă din nou normală.

Doar că nu era. Afară erau baloane de baraj pentru a îndepărta bombardierele, iar copiii fuseseră trimişi în provincie pentru a locui cu străini. Bărbaţii plecau şi era posibil să nu se mai întoarcă niciodată, iar în orice moment, Hitler îşi putea arunca bombele.

Era ca şi când te-ai fi trezit dintr-un vis şi ți-ai fi dat seama că te afli în mijlocul unui coşmar.

Afară, un nor acoperi lumina soarelui, aruncând o umbră cenușie peste magazin.

– Sper doar că nu vei fi nesăbuită în privința acestui flirt cu domnul Anderson. Domnul Evans îi aruncă o privire severă, aşa cum ar fi făcut un tată. Toate fetele se grăbesc să se căsătorească înainte ca bărbaţii să fie trimişi la război. Gura i se strânse a dojană. Ține-ți capul pe umeri.

Grace se abținu să plece de unde stătea. Îi dădea cu adevărat sfaturi despre relații?

– Nu intenționez să mă căsătoresc în curând, răspunse ea încet.

El mormăi, deși ea nu-și dădea seama dacă asta însemna că o credea sau nu, și dispăru pe culoar. Pe măsură ce după-amiaza trecea, Grace mai găsi doar două cărți din lista pe care i-o dăduse, o căutare care fusese categoric mai puțin plăcută fără domnul Anderson.

Când, în sfârșit, veni timpul să plece, nu se îndreptă spre strada Britton. Nu, de data aceasta era hotărâtă să găsească drumul spre Paternoster Row, pentru a vedea cum erau promovate librăriile în restul Londrei.

Capitolul 6

De-a lungul Paternoster Row, vitrinele largi ale mai multor magazine își prezentau cărțile vândute înăutru. Literele aurite împodobeau vitrinele cu numele magazinelor, în timp ce afișele pictate prezentau prețurile de vânzare menite să atragă clienții cu reduceri. Aranjamentele din vitrine variau de la organizări create în mod intenționat până la teancuri de cărți stivuite fără o ordine anume, toate blocând vederea spre interior. Dacă nu din alt motiv, poate că tocmai în ideea de a nu mai fi nevoie de draperii opace. La urma urmei, cine avea nevoie de trei straturi de material când teancurile de cărți erau mult mai groase?

Grace păși de-a lungul trotuarului ridicat al străzii înguste, apropiindu-se de clădirile înalte, pentru a evita stâlpii vopsiți în negru meniți să împiedice vehiculele să urce pe zona pietonală.

Între magazine, vânzătorii erau împrăștiați, împingând cărucioare pe roți, vânzând de la limonadă până la sandviciuri, iar mirosul gras de pește și chipsuri plutea în aer.

Admira vitrina aranjată cu măiestrie la ferestrele mari, pătrate ale F.G. Longman, când un chip familiar îi atrase atenția. În pragul unui magazin din partea opusă a străzii stătea un bărbat cu umeri largi, cu nasul acvilin, cu picioare slabe și cu o pisică tigrată printre ele.

Domnul Pritchard.

Dar, înainte să-și poată face griji că ar putea să o vadă, acesta se întoarse brusc și dispăru în interiorul magazinului cu numele Pritchard & Potts, oprindu-se doar să țină ușa pentru ca Tabby să se strecoare în spatele lui. Numele magazinului său fusese scris cu o mână sigură pe fereastră, care nu avea decât ceva negru pe partea cealaltă.

Smoală.

Grace realiză că trebuia să fie recunoscătoare pentru excesul de material închis la

culoare al doamnei Weatherford și mândră pentru draperiile fine pe care le putuse face pentru librăria Primrose Hill.

Aliniate în fața Librăriei Pritchard & Potts erau coșuri mari umplute cu cărți aruncate, care nici măcar nu erau așezate în teancuri. Grace nu-și putea imagina decât că interiorul magazinului era la fel de dezorganizat.

Poate chiar mai rău decât magazinul domnului Evans.

Își reținu un fior și își continuă drumul pe strada Paternoster Row. O anumită vitrină era vopsită cu un roșu frumos, atrăgător. Ferestrele sale mari de sticlă prezentau un aranjament îngrijit, pentru care fuseseră alese doar câteva cărți. Numele Nesbitt's Fine Reads era prezentat cu mândrie, cu un scris cursiv, cu litere aurii strălucitoare și negre lucioase.

Chiar dacă librăria Primrose Hill nu ar fi putut atinge niciodată o asemenea grandoare, Grace era hotărâtă să obțină tot ce se putea. Ținând cont de ceea ce spusese domnul Anderson, desigur.

Intră în magazin și observă imediat cât de ușor se deschidea ușa, având balamalele bine unse. O întâmpină un clinchet delicat care se auzea deasupra capului.

În același timp, Nesbitt's Fine Reads avea mai multe rânduri de rafturi, dar și mult mai mult spațiu, precum și o ordine exemplară – cărțile erau etichetate pe categorii. Rafturile mai înalte erau așezate pe perimetrul exterior, cu mese în centrul camerei, atrăgând cititorii spre cărți viu colorate, așezate pe standuri mici. La al doilea etaj, pe pereți erau rafturi albe încorporate, toate pline cu diverse cărți.

Oriunde și-ar fi îndreptat privirea, Grace descoperea un magazin curat și nou. Lemnul avea colțurile drepte, strălucind de cât fuseseră lustruite, geamurile reflectau clar lumina și nu se vedea nici un fir de praf. Chiar și copertele cărților păreau atât de noi și de curate, ca și când tocmai fuseseră scoase din cutie.

Librăria Nesbitt's Fine Reads era rafinată.

– Pot să vă ajut să găsiți ceva?

Grace se răsuci pentru a descoperi o femeie cu nasul ascuțit și păr argintiu, strâns

într-un coc.

– Doar mă uitam, răspunse Grace. Mulțumesc.

Femeia nu se mișcă. Costumul ei îngrijit de culoarea cărbunelui o făcea să pară extrem de slabă, iar ochii întunecați o fixau pe Grace cu hotărâre.

– Sunteți una dintre noile chiriașe ale micuței case a doamnei Weatherford, nu-i așa?

Ea accentua consoanele dure în timp ce vorbea, ca și cum ar fi mușcat din ele în timp ce o insulta.

Lui Grace îi stătea pe limbă să-i ia apărarea femeii care o primise cu atâta amabilitate când nu avea unde să se ducă. Dar, deși Grace tocmai o întâlnise pe doamna Nesbitt, știa ce fel de femeie era. Tipul ei era universal, fie că era vorba despre un orășel de provincie sau despre un oraș mare. Ar fi ascultat apărarea vehementă a lui Grace și ar fi râs mai târziu în legătură cu asta.

În loc să cedeze pornirii de a o proteja pe doamna Weatherford, Grace își ridică bărbia puțin mai sus și își îndreptă spatele.

– Așa este, răspunse Grace. Și ce e cu asta?

Insolența ei se reflectă în ochii îngustați ai doamnei Nesbitt.

– Sunteți aici să mă spionați? întrebă femeia. Știu că lucrați în acea șandrama mizerabilă de magazin deținut de Percival Evans.

– Dacă este atât de mizerabil, de ce vi se pare o amenințare atât de mare că mă aflu aici?

Grace simți cum o străbate un fior provocat de propria-i îndrăzneală. Nu fusese niciodată genul care să-i înfrunte pe ceilalți, dar ceva din răutatea doamnei Nesbitt o provocase.

Doamna Nesbitt pufni și-și întoarse capul cu un aer dramatic.

– Nu intrați aici cu intenția de a-mi copia magazinul.

– Nu intenționez să-l copiez, răspunse Grace indignată. Intenționez să fac mult mai bine de atât.

Cu asta, ieși țanțoșă din magazin.

Încântată de victoria ei și dornică să-și pună pe hârtie unele dintre idei, se repezi spre casă. Între ceea ce văzuse în vitrinele mari de pe Paternoster Row, organizarea librăriei doamnei Nesbitt, Fine Reads, și chiar detaliile elaborate ale minții cititorului pe care i le oferise domnul Anderson, Grace știa exact ce voia să facă.

Gândul la George Anderson îi provocă un val de emoție. Viv va muri când va auzi de întâlnire.

Grace scria un catalog amănunțit cu ceea ce intenționa să pună în aplicare la librăria Primrose Hill când ușa camerei pe care o împărțea cu Viv se deschise și intră prietena ei, aducând cu ea un nou parfum floral.

Viv fusese întotdeauna șic, dar stilul ei vestimentar se ridicase la niveluri mai înalte în timpul scurt petrecut în Londra. Puloverul ei albastru de la Harrods se asorta minunat cu fusta conică din tweed pe care și-o croise cu o zi înainte, iar buclele îi erau aranjate cu măiestrie, așa că arăta ca modelele de pe copertele revistelor.

– Grace, draga mea. Speram să te găsesc aici.

Purta o geantă micuță pe încheietura cotului.

Grace sări de pe scaun.

– Și eu de-abia așteptam să vii acasă. Am noutăți. Ea afișă un zâmbet larg.

Viv își frecă mâinile, așteptând.

– Oh, tu prima.

Grace își răsuci umerii cu prefăcută pudoare.

– Am primit o invitație în oraș.

Viv scoase un țipăt de încântare.

– Domnul de la librărie?

Grace i-l menționase în treacăt lui Viv într-una dintre numeroasele lor discuții de seară, înainte de a adormi în paturile lor mici separate. Rămăsese la latitudinea lui Viv să rețină acel detaliu.

Grace dădu din cap emoționată și continuă să-i spună cum se oferise să-i prezinte mai multe idei la un ceai.

– Și ai acceptat?

Viv își încrucișă mâinile pe piept, făcând gentuța să se învârtă.

– Desigur.

Viv bătu din palme, cu fața ei drăguță luminată de bucurie. Oricât de mult aștepta Grace întâlnirea cu George, era acum de două ori mai nerăbdătoare văzând-o pe Viv jubilând.

– Și eu am ceva pentru tine. Viv trase geanta de pe braț și scoase o cutie mică.

Grace luă pachetul și deschise capacul pentru a dezvălui o brățară. Era un lănțișor simplu din zale metalice, cu un oval plat alb în centru, pe o față, și un mic medalion pe cealaltă față. Eticheta atașată specifica faptul că era o brățară de identificare ARP.

– Și eu am una la fel.

Viv își întinse încheietura, arătând cu mândrie bijuteria similară. Își scrisese numele și adresa lor pe ea, ca și pe cea pe care i-o dăduse lui Grace.

– Le-am găsit la Woolworths.

Grace se uită din nou la a ei, în timp ce se simțea cuprinsă de spaimă.

– O brățară de identificare?

– În caz că vom fi bombardați.

Gura lui Viv se strâmbă într-o parte, iar Grace își dădu seama că își mușca buza prin interior, un obicei pe care îl avea de când era copil.

– Astea sunt mult mai rezistente decât cărțile noastre de identitate. Astfel, vor ști cine suntem.

În ultimul an, Registrul Național eliberase tuturor persoanelor din Marea Britanie o carte de identitate pe care să o aibă tot timpul asupra lor. Dar Viv avea dreptate; bucata de hârtie, indiferent cât de groasă, era fragilă.

– Viv...

Grace înghiți în sec, neștiind ce să spună.

– Dacă se întâmplă ceva, nu este mai bine să știm? Viv își puse geanta pe masă, lângă o bucată de șifon galben-deschis pe care o cumpărase cu o zi în urmă. Nu pot suporta gândul să nu știu niciodată ce ți s-a întâmplat dacă nu ai veni acasă. Seara trecută, când te-ai rătăcit în timpul stingerii... Fruntea netedă a lui Viv se încruntă de neliniște. Am fost atât de îngrijorată pentru tine.

Grace se apropie de prietena ei pentru a o îmbrățișa, dar Viv ridică mâna.

– Nu, o să mă faci să plâng și o să-mi curgă machiajul pe față. Se apăsă cu degetul arătător sub ochi pentru a îndepărta delicat orice urmă de lacrimi. Știu că probabil crezi că este un gest morbid.

Grace își strânse buzele pentru a se abține să protesteze. După atâția ani de prietenie, se cunoșteau prea bine.

– Acesta este Sfântul Cristofor pe o parte a medalionului, sfântul protector al călătorilor. Viv atinse medalionul. Nu trebuie să-l porți, dar eu o voi face. Sunt înnebunită de frica bombardamentelor. După-amiază, când a pornit un autobuz, jumătate din oamenii de pe stradă au sărit speriați, crezând că este o bombă. Începu să râdă autoironic. Inclusiv eu.

– A fost foarte drăguț din partea ta să mi-o cumperi. Brățara atârna greu la încheietura mâinii lui Grace, îngreunată și de impactul pe care îl avea utilitatea sa – de a identifica pe cineva care fusese desfigurat de o bombă. Grace simți fiori pe șira spinării. Poate că o voi purta puțin mai târziu, promise ea.

Viv dădu din cap cu înțelegere.

– Mai târziu.

Grace puse brățara în sertarul măsuței de lângă patul ei.

Viv adulmecă aroma îmbietoare care se simțea în aer și se îndreptă spre ușa dormitorului.

– Am auzit că doamna Weatherford face cârnați în aluat în seara asta. După rețeta mamei tale. Crezi că sunt gata?

Când era mică, mama ei făcea cârnați în aluat cu o regularitate atât de mare, încât Grace se săturase de acest preparat. Era amuzant că acum îi era atât de dor de el, după ce trecuseră atâția ani și știind că mama ei nu-l va mai face niciodată.

– Putem să coborâm și să vedem. Grace era la fel de nerăbdătoare ca și prietena ei. Mulțumesc pentru brățară. Și pentru că te-ai gândit la mine.

Viv o îmbrățișă pe Grace.

– Întotdeauna, draga mea.

Stomacul ei scoase un chiorăit și se bătu cu mâna peste el cu un chicotit.

Părăsiră împreună camera și coborâră scările, ambele inspirând aroma budincii Yorkshire și a cârnaților rumeniți. La jumătatea drumului spre parter, doamna Weatherford se auzi vorbind în șoaptă.

– Bună seara, domnule Simons, sunt doamna Weatherford.

Viv se opri în fața lui Grace și murmură că era șeful lui Colin.

– Voiam să mă asigur că ați avut succes în a-l face pe Colin angajat indispensabil, spuse doamna Weatherford cu o voce neobișnuit de înceată.

În mod clar, nu voia să o audă Colin.

Aceasta nu era o conversație pe care ele ar fi trebuit să o audă.

Grace clătină din cap spre Viv, indicându-i că ar trebui să meargă mai departe.

Dar Viv, pur și simplu, îi îndepărtă îngrijorarea lui Grace cu un gest al mâinii și rămase pe loc.

– Cât credeți că va dura până când veți primi un răspuns? Întrebarea doamnei Weatherford fu urmată de o pauză lungă. Înțeleg, spuse ea în cele din urmă. Voi suna din nou mâine pentru a vedea dacă ați aflat. O altă pauză, de data aceasta mai scurtă. Da, mâine, spuse ea hotărât. Bună seara.

Un clic al receptorului așezat în suport indică faptul că apelul se încheiase. Viv se repezi în jos pe scări, ca și când nu ar fi ascultat acea discuție secretă, pe care nu ar fi trebuit să o audă niciodată.

– Cârnații în aluat miros divin, exclamă Viv. E aproape ora mesei?

– Este ora șapte seara?

Doamna Weatherford își netezi șorțul aflat peste rochia ei de culoarea lavandei, la fel de calmă și stăpână pe ea ca și Viv. Răspunsul înțepat fu asociat de o încreținre a frunții în semn de îngrijorare. În mod clar avea prea multe pe cap.

– Exact atât este, răspunse Viv cu veselie.

– Atunci, da, cina chiar este gata.

Doamna Weatherford le făcu semn cu mâna să se îndrepte spre sufragerie.

Grace nu spuse nimic, neavând încredere în ea însăși să vorbească atunci când se confrunta cu un sentiment de vinovăție.

– Cu cine vorbeai la telefon, mamă? întrebă Colin în timp ce așeza ultima farfurie pe masă.

Întrebarea lui era atât de nevinovată, încât Grace era sigură că nu bănuia natura apelului.

Privirea lui se îndreptă spre Viv și Grace, iar obrajii i se înroșiră în timp ce zâmbea timid. Era un tânăr liniștit, adesea introspectiv, care te făcea să te întrebi ce se întâmpla în spatele ochilor lui albaștri.

Cunoscându-l pe Colin, se gândea cel mai probabil la un nou mod de a hrăni un

leu sau de a vindeca aripa ruptă a unei păsări.

– Oh, doar domnișoara Gibbons, care sunase să se plângă de băcan. Doamna Weatherford ridică un cuțit lung, tăind printre cârnații prinși în aluatul lor de budincă. Se pare că nu mai are deloc zahăr. Vă spun, oamenilor ăstora care cumpără tot magazinul, țâțâi ea, ar trebui să le fie rușine.

Lăsă cuțitul deoparte și le zâmbi larg tuturor.

– Dorește cineva sos de ceapă?

În timp ce mâncau, Grace se gândi din nou la Colin. Era un om bun, politicos și cu adevărat cumsecade.

Făcea toate muncile din gospodărie, de la înlocuirea becurilor vechi până la reparații minore. În afară de îngrijirea animalelor de la Harrods, preocuparea lui principală era să se asigure că totul era confortabil și în siguranță.

Dar, dacă ar avea ocazia, ar vrea să meargă la război?

Se pare că majoritatea bărbaților voiau.

De ce s-ar duce nerăbdător cineva într-o zonă de război, unde oricând ar putea fi împușcat, era dincolo de puterea ei de înțelegere. Dar asta însemna că nu era curajoasă. Nu ca bărbații care erau dispuși să își schimbe viața pentru siguranța locuitorilor din Marea Britanie.

Astfel de gânduri despre curaj avea în minte când se cuibări în patul metalic în noaptea aceea și-și trase plapuma peste ea, în întunericul care inunda camera. În comparație cu un astfel de eroism, ea nu era decât o lașă.

Era o deficiență căreia trebuia să-i facă față, așa cum mama ei o încurajase întotdeauna să facă, să vorbească pentru ea însăși, nepermițând altora să o intimideze. Și asta făcea. Până la urmă.

De îndată ce va organiza librăria Primrose Hill.

*

În dimineața următoare, ajunse la librărie cu aproape zece minute mai devreme, cu lista ideilor ei în mână. Se repezi pe ușa din față, iar clopoțelul îi anunță sosirea cu strigătul său strident.

Domnul Evans își înălță capul și-i aruncă o privire încruntată.

Ea tresări.

– Îmi pare rău. Nu am vrut să deschid ușa atât de brusc.

El continuă să se încrunte spre ea.

– Serios, spuse ea. Doar că sunt atât de încântată de ideile pe care le am...

El puse mâna pe un colet învelit în hârtie maro, cu un bilet deasupra, și îl împinse spre ea.

– Ăsta este pentru tine, spuse el solemn.

Grace aruncă o privire în jos, spre un plic pe care scria „Domnișoarei Bennett“ cu un scris de mână cursiv, pe suprafața de culoare crem.

– Îmi pare rău. Domnul Evans se îndepărtă de tejghea, lăsând în urmă câteva bucăți de hârtie împrăștiate și un vârf de creion abandonat.

Pentru ce să-i pară rău?

Grace deschise plicul și băgă mâna după biletul dinăuntru. Hârtia scoase un zgomot ușor în liniștea grea a magazinului, în timp ce o scotea. Își îndreptă privirea în josul paginii și văzu că scrisoarea fusese semnată de George. Nu domnul Anderson, ci George.

Pulsul i se ridică din cauza lipsei de formalism. Cel puțin până citi scrisoarea, în care el mărturisea că se oferise voluntar pentru RAF. Fu surprinsă să afle că nu era doar inginer, dar avea și o experiență considerabilă de zbor. Nu se așteptase să fie chemat atât de repede, dar primise notificarea la două zile după înscriere.

Nu numai că regreta că trebuia să anuleze întâlnirea, dar îi părea rău și pentru

imposibilitatea de a o ajuta cu îmbunătățirea magazinului, deşi îi oferea mai multe sugestii pentru sloganuri publicitare. Pe lângă asta, îi lăsase ceva despre care spera să discute data următoare când o va vedea.

Inima lui Grace se strânse cu un amestec de dezamăgire şi îngrijorare. Avioanele erau adesea doborâte în război. Dacă mergea ca pilot, viața lui era în pericol.

Închise ochii. Nu, nu se va gândi la asta. Îl va vedea din nou.

Dar când?

Puse încet biletul deoparte şi trase cadoul mai aproape de ea. Coletul era împachetat într-o hârtie maro simplă şi, evident, era o carte, având în vedere forma şi greutatea lui. Scrisul îngrijit al lui George se vedea pe mijlocul hârtiei.

„Un clasic, dar şi o poveste de dragoste.“

Ea desfăcu ambalajul, dezvăluind o carte legată în piele. Era destul de uzată, având în vedere suprafața zgâriată şi felul în care colțurile odinioară ascuțite erau acum tocite şi curbate spre interior. O întoarse într-o parte pentru a vedea cotorul.

Titlul era aproape şters, dar era încă acolo, o urmă de litere aurii. Contele de Monte Cristo, de Alexandre Dumas.

Nu numai că îi dăruise o carte care credea că i-ar putea plăcea, dar i-o dăduse exact pe cea pe care o citise şi el în copilărie. De nenumărate ori, după cât de folosit părea exemplarul.

Ea îşi trecu degetele peste coperta uzată şi şi-l imagină pe George când era băiat, lăsându-şi imaginația să-l ducă într-un loc nou. Acum avea să trăiască aventura care îl condusese pe el într-o viață de lectură. Spera doar ca aceste pagini să-i poată insufla şi ei o pasiune similară. Şi spera, cu şi mai mare înflăcărare, să-l poată revedea pentru a-i returna volumul şi a discuta pe marginea subiectului cărții.

Cu toate acestea, magazinul nu va mai fi la fel, fără posibilitatea de a-i mai vedea zâmbetul frumos.

– Ți-am spus că probabil se va oferi voluntar, strigă domnul Evans din spatele

rafturilor.

Grace închise ochii, luptându-se cu un sentiment de îngrijorare. Să-şi facă de lucru ar ajuta-o să treacă prin asta. La urma urmei, mai muncise din cauza îngrijorării şi suferise şi înainte, când mama ei era bolnavă. Chiar şi după ce murise. Munca îi va ține mintea ocupată. Deschise ochii şi afişă un zâmbet strălucitor, neadresat cuiva în mod special.

– Știam că ar fi trebuit să mă căsătoresc mai întâi cu el, spuse Grace cu voce tare și cu un efect de un puternic dramatism. Apoi aşteptă.

Domnul Evans scoase capul dintre rafturi şi o privi cu sprâncenele încruntate.

– Sper că a fost o glumă.

– Trebuia să fac ceva să vă atrag atenţia într-un fel. Grace ridică lista pe care o pregătise. Am câteva schimbări pentru magazin, pe care aș dori să le discut cu dumneavoastră.

– Nu.

Se ascunse din nou, ca o broască țestoasă care nu era pregătită să înfrunte lumea.

Ea împături cu grijă biletul lui George şi-l băgă înapoi în plic, pe care îl puse în poşetă, şi aşeză cartea pe tejghea.

– Vom începe cu lucruri mărunte, încercă ea să-l înduplece.

– Ai curăţat deja locul şi mi-ai stricat teancurile.

Ea urmări vocea fără trup.

– Doar aruncaţi o privire.

Trase cu ochiul pe după un raft şi-l găsi încruntându-se la ea ca un copil supărat.

Fără să ţină cont de asta, ea îi împinse lista şi i-o lăsă, în timp ce plecă să-şi ducă lucrurile în camera din spate. Când se întoarse, el îi aruncă o privire precaută.

Puse lista deasupra unui rând de cărţi.

– Poți muta diverse obiecte, să faci o reorganizare adecvată. Însă nu uita să nu exagerezi cu reclama. Și nu voi cumpăra cărți sau articole uzate ca Foyle să le vând.

– Bineînțeles că nu, promise Grace.

El scoase un mormăit încet, care ar fi putut fi un da.

– Ce ați spus? întrebă ea nevinovat. Îmi dați voie să fac schimbări în librăria Primrose Hill?

El oftă.

– Da.

Ea împături lista, știind deja de unde să înceapă.

– Nu veți regreta acest lucru.

– Sper să ai dreptate, mormăi el și luă o carte de pe raft în palmele sale nerăbdătoare.

În ciuda neliniștii lui, ea era sigură că va fi mulțumit de rezultate până la urmă. Deoarece va fi nevoie de un efort considerabil pentru a pune în practică toate schimbările în lunile următoare. Cu toate acestea, spera doar că nu va dura mai mult decât timpul cât va lucra la librărie, deoarece nu avea de gând să rămână.

Capitolul 7

Următoarele două luni trecură peste Londra fără ca temerile legate de război să se materializeze. Toate pregătirile, toată aşteptarea şi nervii întinşi la maximum fuseseră în zadar. Nu mai erau avertismente de raiduri aeriene, nici raţionalizări puse în aplicare, nici atacuri cu gaze, iar ştirile de la radio păreau să prezinte multe ştiri repetitive şi plictisitoare.

Nu primise nici o veste de la George. Din moment ce nu avea o adresă pentru a-l contacta, sperase ca el să-i trimită o scrisoare la magazin.

Cu toate acestea, pentru Grace acea perioadă trecuse într-o frenezie de organizare a cărţilor, de schimbare a rafturilor şi mai multă curăţenie decât ar fi crezut vreodată că era posibil să facă. Munca o ţinuse atât de ocupată pentru atât de mult timp, încât într-o zi îşi dădu seama că ajunseseră cumva în luna noiembrie.

Librăria Primrose Hill era departe de a fi perfectă, dar Grace se îndrepta cu mândrie de fiecare dată când intra în magazin. Realizarea ei era spaţiul deschis şi primitor pe care îl crease. Fuseseră aşezate mese noi în mijlocul magazinului, cu cărţile orientate spre intrare pentru a saluta clienţii, genurile lor fiind clar marcate cu litere negre pe cartonaşe albe.

Cu adevărat, doar aproximativ un sfert din cărţile din librăria Primrose Hill erau expuse, fiindcă doar pe acestea reuşise să le clasifice. În altă ordine de idei, era un număr considerabil, având în vedere stocul masiv de marfă pe care îl avea domnul Evans. Cărţile rămase erau înghesuite în camera din spate, ceea ce făcea aproape imposibilă mişcarea în spaţiul deja plin, şi de-a lungul celui de-al doilea etaj, care fusese blocat în timp ce ea încerca să le organizeze.

Ea tocmai aducea o cutie de pe scara mică, în spirală, într-o dimineaţă rece, când clopoţelul anunţă un nou client. Lăsă cutia deoparte, într-o nişă de la capătul scărilor, agăţă din nou semnul „NU INTRAŢI“ de balustradă şi se duse în faţă.

Domnul Pritchard pândea lângă intrare, cu capul înfundat în haina largă. În

spatele lui, așa cum devenise deja o obișnuință, era Tabby, care îi țopăia printre picioare.

– Bună ziua, domnule Pritchard, îi zâmbi Grace. Dacă îl căutați pe domnul Evans, se află în spate, la secțiunea de istorie.

Bătrânul se schimonosi la față în timp ce citea etichetele.

– Astea sunt noi.

– Le-am pus acum câteva săptămâni.

Domnul Pritchard se încruntă.

– Sper să fie mai eficiente pentru voi decât este pisica asta pentru mine. Aruncă o privire spre Tabby, care își curăța mulțumit labele. Mai degrabă ar prinde un pui de somn decât un șoarece.

Drept răspuns, Tabby își dădu cu lăbuța pufoasă peste o ureche și peste față.

– Îmi pare rău să aud asta, spuse Grace. Dar pare foarte atașat de dumneavoastră.

– Asta nu mă ajută cu problema șoarecilor. Domnul Pritchard țâțâi. Se pare că ați fost destul de ocupată, domnișoară Basset.

Nu se obosi să-l corecteze în privința numelui, în timp ce el privea atent la o reclamă de pe tejghea. Era una dintre sugestiile pe care le făcuse când discuta cu George și spunea: „Luminați perioada stingerii cu o carte bună“.

Se gândea la el adesea, de obicei cu un sentiment de vinovăție pentru că nu citise mai mult din Contele de Monte Cristo. De câte ori încercase, fie fusese prea preocupată ca să se poată concentra, fie prea obosită să rămână trează, sau chiar un pic din ambele. Și rămăsese pe noptiera ei, cu doar câteva pagini din primul capitol parcurse.

Doar că era și lângă o listă cu sarcini care părea că nu avea sfârșit. Era fie la magazin și muncea, fie nota idei de reclamă sau de organizare acasă. Și când, în sfârșit, avea un moment de răgaz, trebuia să doarmă și să o ia de la capăt a doua zi.

– Am auzit că au crescut vânzările aici. Domnul Pritchard își ridică privirea de la reclamă și se uită la ea din spatele nasului acvilin. Credeți că datorită acestor reclame?

Ea ridică din umeri, nefiind sigură dacă domnul Evans ar fi vrut să-i fie divulgate aceste informații.

Domnul Pritchard se apropie de ea, împrăștiind un miros de mentă și de naftalină.

– Vă voi plăti un șiling mai mult pe oră decât câștigați în prezent dacă veniți la Pritchard & Potts.

– Domnule Pritchard.

Domnul Evans apăru în spatele lor.

Înainte ca Grace să poată deschide gura pentru a-l încredința că nu va lucra pentru domnul Pritchard nici pentru o liră sterlină mai mult pe oră, domnul Evans continuă pe un ton neutru.

– Dacă vreți să veniți să vă uitați prin magazinul meu, sunteți bine venit. Simțiți-vă liber chiar să vă anunțați nemulțumirea față de lume și să vă susțineți afirmațiile radicale despre război. Ochii lui albaștri se îngustară în spatele lentilelor groase ale ochelarilor. Dar dacă vreți să veniți aici să o ademeniți pe domnișoara Bennett, vă voi cere să plecați.

Grace simți cum i se face pielea de găină datorită emoției. Unchiul ei n-ar fi apărat-o niciodată astfel.

Domnul Pritchard își îndreptă spatele și plescăi din limbă supărat, ceea ce făcu să-i tremure firele albe de păr din vârful capului.

– Ar fi mai de folos într-o librărie de pe Paternoster Row, un loc mult mai prestigios decât Hosier Lane.

Își strâmbă buzele pronunțând ultimul cuvânt.

Cu asta, ieși din magazin pe picioarele lui fusiforme și cu Tabby ținându-se după el.

– Nu aveam de gând să accept, spuse Grace.

– Îmi imaginez că nu ai face asta. Domnul Evans își lăsă capul în jos și o privi peste rama ochelarilor. Au trecut deja mai mult de două luni din timpul alocat.

Înțelepciunea seacă era unul dintre lucrurile pe care ajunsese să le aprecieze la el în ultima vreme. Ea zâmbi drept răspuns.

– Sunteți sigur că nu veți dori să rămân mai mult?

El își flutură mâna dezaprobator și se îndreptă spre tejghea, unde continuă să se uite prin registrul pe care ea îl elaborase cu câteva săptămâni în urmă. Încă puțină organizare și urmărire a vânzărilor și a titlurilor populare. El avea tendința să-l consulte des și să comenteze, comparând vânzările zilnice.

Când o plăti, spre sfârșitul acelei săptămâni, ea observă că adăugase cu un șiling mai mult pe oră la salariul ei. O amabilitate pentru care el nu ar fi acceptat mulțumirile, mai degrabă i-ar fi amintit doar de angajamentul ei de șase luni. Fără îndoială, va primi o scrisoare de recomandare minunată.

Viv se descurca la fel de bine la Harrods, unde șeful ei îi lăudase capacitatea de a ajuta femeile să-și găsească hainele potrivite pentru a le asorta. Ea și Viv intraseră într-o rutină la întoarcerea acasă de la serviciu, amândouă în jurul orei patru după-amiaza, să se întâlnească în bucătărie pentru a bea un ceai și a discuta despre cum le decursese ziua, uneori în compania doamnei Weatherford, când nu era plecată cu diverse comisioane.

Stăteau împreună într-o după-amiază în timp ce ploaia zgâlțâia ferestrele, cu o liniște confortabilă așternută între ele, când Viv scoase un oftat lung, neașteptat.

– Nu ai chef de ceva distractiv?

Grace își ridică privirea din locul în care privea fascinată picăturile de ploaie ce se adunau una în cealaltă înainte de a se prelinge pe geam.

– Ce să-mi facă chef de ceva distractiv?

Viv se uită cu jind afară.

– Plictiseala.

Lui Grace îi venea să râdă. Numai plictisită nu era de câtă treabă avusese la magazin.

Viv își dădu ochii peste cap.

– Nu te plictisești, știu, dar războiul ăsta e interminabil.

– Dar nu se întâmplă nimic, protestă Grace.

La urma urmei, nu mai fuseseră alarme de raiduri aeriene. Nu fuseseră nici atacuri, nici raționalizare. Erau zvonuri, desigur. Dar vor exista întotdeauna zvonuri, și până acum toate fuseseră nefondate.

– Tocmai. Ochii lui Viv se măriră de exasperare. Credeam că Londra va fi strălucitoare, cu bilete la teatru și nopți târzii la dans.

– Am putea încerca să mergem din nou la cinematograf, propuse Grace ezitant.

Viv o fixă cu o privire morocănoasă, amintindu-și fără îndoială eșecul ultimei încercări. Clădirea era întunecată ca o pelerină a morții, iar de mai multe ori aproape căzuseră, împiedicându-se de peretele despărțitor care forma un coridor ce ducea la casa de bilete. Era atât de întuneric înăuntru, încât de-abia puteau vedea monedele pe care le numărau. Apoi, în drum spre casă, aproape că fuseseră lovite de o mașină ce depășise, în mod evident, limita de viteză nou impusă.

Încercarea de a merge la un teatru fusese, de asemenea, un eșec. Își uitaseră măștile de gaze, care deveniseră o obișnuință în ultimul timp, și fuseseră întoarse din drum. Deși traseul înapoi spre strada Britton decursese fără evenimente, fuseseră întâmpinate de doamna Weatherford care le ținuse o prelegere despre importanța măștilor de gaze și de ce nu ar fi trebuit să fie uitate încă de la început.

În plus, Grace se săturase să se aventureze pe stradă în timpul perioadei de stingere. Între experiența ei teribilă din prima săptămână, când aproape că fuseseră lovite de mașină la întoarcerea de la cinema, și toate raportările despre jafuri și atacuri în orașul care, mai nou, era acoperit de întuneric, hotărâseră să nu riște să iasă din nou prea târziu. Totuși, Grace ura ideea că Viv era atât de îngrozitor de plictisită.

– Au vopsit bordurile cu alb. Viv își netezi reverul sacoului, încă o haină nouă pe care și-o cususe. Făcea cel puțin una la două săptămâni, sau cam așa ceva, nu numai pentru ea, ci și pentru Grace și doamna Weatherford. Și am auzit că gardienii ARP poartă pelerine luminescente acum.

Grace amesteca în ceai, iar depunerile de pe fundul ceștii se ridicară într-un mic vârtej.

– Da, și totuși peste o mie de oameni au fost loviți de mașini, iar docherii cad în apă și se înecă.

Un licăr de lumină străfulgeră ferestrele. În urmă cu două luni, amândouă ar fi sărit de teamă să nu fie o bombă. Acum, rămaseră pe loc, fără nici o tresărire.

Viv avea dreptate; nu se întâmpla nimic cu războiul – sau mai bine zis, așa cum i se spunea acum, războiul plictisitor.

– Cred că... Viv bătea cu o unghie roșie lucioasă pe buza curbată a ceștii de ceai. Mă gândesc să mă alătur ATS.

Grace scăpă linguriţa, care se lovi de partea laterală a ceștii. Serviciul Teritorial Auxiliar era o filială a femeilor din Armata Britanică, care ar fi presupus ca Viv să participe la un program de instruire și, cel mai probabil, ar fi fost repartizată în altă parte decât în Londra.

– De ce ai face asta?

– De ce nu? Viv ridică din umeri. Femeile sunt folosite ca funcționare și comerciante din ce am auzit. Aș face ceva similar cu ceea ce fac acum, dar cel puțin aș ajuta să se termine cu toate astea. Ea își flutură mâinile în aer pentru a reliefa situația actuală. Sunt gata să fac orice să se termine războiul, să putem merge la cinematografe și la dans fără teama de a fi lovite de mașină în drum spre casă. Și poate să întâlnesc un străin chipeș odată ce bărbații se vor întoarce din război, poate chiar să ies la o întâlnire. Vreau să nu mă mai îngrijorez la ideea că am putea fi bombardați sau că se va raționaliza hrana. Vreau ca viața să fie din nou normală.

– Dar îți place la Harrods, protestă Grace.

– Este interesant. Viv își lăsă mâinile în poală. Sau cel puțin era, la început.

Acum doar câtorva femei le mai pasă de modă. Cele care încă mai intră în magazin îmi vorbesc doar despre război. Toate sunt îngrijorate pentru bărbații lor care au fost trimiși la război și pentru copiii lor care se află în grija unor străini în provincie. Unele dintre scrisorile pe care le primesc ele sunt îngrozitor de triste. Cei mici vor să vină acasă și promit că vor fi buni, numai să nu mai fie trimiși din nou departe.

Își privi mâinile în poală.

– Vreau doar să se termine totul.

Liniștea casei în acea zi ploioasă fu spulberată brusc de un strigăt înăbușit. Viv și Grace tresăriră și-și aruncară priviri îngrijorate, apoi se ridicară de la masă pentru a vedea ce provocase un astfel de sunet.

Doamna Weatherford era lângă ușa din față, cu o grămadă de plicuri împrăștiate la picioare și cu mâna la gură. Colin stătea în fața ei, cu mânecile cămășii albe suflecate pe antebrațe, cu o scrisoare deschisă în mână.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Viv.

– Sunteți bine? Grace se repezi la doamna Weatherford.

Aceasta nici măcar nu o recunoscu pe Grace, continuând să se uite la Colin cu ochii mari din spatele ochelarilor.

Grace se uită la Colin, care nu se înroși la intrarea lor, pentru prima dată, având o expresie fioroasă, cu privirea fixată asupra scrisorii. Înghiți, iar mărul lui Adam se observă proeminent în interiorul gâtului său subțire.

– În sfârșit, s-a întâmplat.

Le întinse scrisoarea, care avea un antet scris cu litere îngroșate: „Ordinul Serviciului Național (Forțele Armate), 1939“ de la Ministerul Muncii și Serviciului Național. Era ștampilată cu cerneală albastră data de sâmbătă, ١١ noiembrie, pentru ca el să se prezinte la Centrul Consiliului Medical pentru evaluare.

– Credeam că vei fi considerat rezervă.

Doamna Weatherford îşi lăsă mâinile în jos şi clătină din cap, privind spre ordin cu aparentă neîncredere.

– Au spus doar că vor încerca, mamă, răspunse Colin calm. Nu a existat niciodată vreo garanţie. Nu pot rămâne aici în timp ce ceilalţi bărbaţi luptă.

Ochii doamnei Weatherford se îngustară.

– Te-ai oferit voluntar?

– Nu. Întoarse din nou scrisoarea către el şi-şi încordă maxilarul. Ştiu că nu vrei să plec, mamă. Şi ştiu că ai încercat să mă ţii aici. Dar nu pot să o ignor. Nu o voi face.

Grace îl studie pe Colin în timp ce el şi mama lui vorbeau, hârtia din mâinile lui mari şi blânde care tremurau uşor, în ciuda modului în care îşi ţinea umerii drepţi, hotărât să facă ceea ce era bine, iar inima i se frânse. Bărbaţi precum Colin nu erau făcuţi pentru război.

– Te cheamă de Ziua Armistiţiului. Doamna Weatherford îşi netezi cu mâinile rochia albastră cu flori pe care i-o făcuse Viv. Era un gest pe care Grace îl mai văzuse înainte, când doamna Weatherford se lupta să-şi controleze emoţiile. Tatăl tău a murit pentru a face posibilă acea zi, continuă ea. Cum de te-au chemat tocmai atunci, dintre toate zilele?

Vocea îi crescu în intensitate, cuprinsă de frică şi durere. Grace se apropie din nou de doamna Weatherford, dar femeia o îndepărtă.

– Trebuie să-l sun pe domnul Simons. Mi-a spus că te-a declarat drept angajat esenţial. El va putea...

Colin se îndreptă spre mama lui şi întinse mâna să o oprească. Doamna Weatherford se linişti în cele din urmă şi îl privi cu ochii mari şi umezi.

– Voi face ce trebuie, mamă. Îşi împinse în faţă pieptul firav. Ţara noastră are nevoie de mine.

Grace îşi simţea gâtul arzând de emoţie. Acest tânăr atât de tandru şi de bun, care încă mai avea trăsături de adolescent, cu dulceaţa lui naivă, demonstra o asemenea vitejie. Nu-şi putea imagina casa fără el, la fel cum doamna

Weatherford nu-şi putea imagina viaţa fără fiul ei. Nu fără cel pe care îl iubea cu o asemenea adoraţie sau pe care îl privea cu ochii strălucind de mândrie şi dragoste.

Bărbia doamnei Weatherford tremura. Îşi strânse buzele, dar continuă să-i tremure, iar ochii îi clipeau rapid.

– Vă rog să mă scuzaţi, se înecă ea. Eu...

Urcă rapid scările. Uşa dormitorului ei de la al doilea nivel se trânti o clipă mai târziu, iar un bocet ascuţit de durere spulberă liniştea casei.

Colin îşi lăsă capul în jos, ascunzându-şi expresia feţei.

Grace îi puse o mână pe mâneca din bumbac moale a cămăşii.

– Du-te la ea. Pun ibricul la fiert să fac nişte ceai proaspăt.

El dădu din cap fără să o privească şi urcă scările cu paşi liniştiţi şi grei, în timp ce Grace o conduse pe Viv înapoi în bucătărie. De îndată ce rămaseră singure, Grace îşi lipi mâinile de piept, unde simţea o durere surdă.

Colin. Să plece în război.

Mai întâi George. Acum Colin.

Vor pleca oare toţi bărbaţii din Londra în curând? Se uită spre Viv, iar greutatea durerii o copleşi. În curând, şi Viv va pleca. De parcă i-ar fi auzit gândurile, Viv clătină din cap cu emfază, mişcându-şi buclele roşcate în jurul feţei.

– Nu ar fi trebuit să spun ce am spus, Grace. Trase puternic aer în piept. Nu mă voi alătura ATS. Nu dacă va pleca şi Colin.

Viv îşi încolăci braţele în jurul ei, iar parfumul dulce, floral, al celui mai recent parfum al lui Viv, It’s You, le învălui pe amândouă.

– Nu voi pleca, promise Viv. Doamna Weatherford va avea nevoie de noi amândouă acum.

Grace dădău din cap în timp ce îl ţinea pe umărul prietenei sale, recunoscătoare

că nu o pierdea și pe Viv, alături de George și Colin.

Într-adevăr, ar fi fost prea greu de suportat.

*

În zilele următoare, Colin se preocupă să se asigure că toate erau puse la punct în casă înainte să plece. Anunță imediat la slujba sa de la Pet Kingdom și-și petrecu timpul reparând fiecare scară și balama care scârțâiau. Ajunsese chiar atât de departe, încât să le arate lui Grace și Viv cum să facă reparații minore în absența lui, în cazul în care s-ar fi defectat vreun robinet sau frigiderul ar fi început să huruie.

Grace se întoarse într-o zi acasă și-l găsi ghemuit lângă o fereastră din salon, aplicând cu grijă o folie într-un fel ingenios, pentru a se asigura că eventualele explozii în urma bombardamentului ar putea împiedica spargerea sticlei. Nu că ar fi fost probabil vreunul în curând.

Viv o avertizase pe Grace că întârzia în acea zi, având de făcut un comision, așa că Grace puse deoparte lista potențialelor reclame pe care le avea în vedere și îngenunche lângă el. Nu se obosi să-l întrebe dacă îl putea ajuta, știind că o va refuza. În schimb, tăie o fâșie de bandă, o umezi pe partea din spate și o lipi pe geam, urmând cu atenție același model.

El o privi, studiind-o o clipă cu ochii lui albaștri tandri, apoi îi aruncă un zâmbet recunoscător.

– Credeam că mama ta nu poate suporta ferestrele cu folie pe ele.

Grace tăie încă o fâșie de bandă.

– Asta vă va ține în siguranță. Colin netezi cu mâna lui mare fâșia pe care o lipise Grace, apăsând toate bulele de aer. Ar trebui să vezi ce le-am făcut florilor ei.

Grace rămase cu gura căscată.

– Doar nu vrei să spui că... ai săpat pentru victorie?

Încă din octombrie, guvernul anunțase nevoia ca straturile de flori să fie distruse și înlocuite cu răsaduri de legume, în încercarea de „a săpa pentru victorie“.

Deși raționalizarea despre care doamna Weatherford fusese convinsă că va veni nu fusese încă pusă în aplicare, apelul pentru o abundență de legume cultivate acasă era un indiciu al anunțului său iminent.

Asta nu însemna însă că doamna Weatherford era gata să-și smulgă trandafirii și zambilele din grădina ei iubită.

Colin dădu încet din cap, studiindu-și cu privirea lucrarea.

– Sunt convins că n-am făcut-o prea bine, dar am citit manualul și am făcut tot posibilul.

Ridică din umeri neajutorat.

– Ai fi putut-o întreba pe Viv, spuse Grace. A locuit la o fermă înainte de a veni aici.

– Tocmai de aceea am făcut-o când ea nu era aici. Colin se ridică în picioare și începu să lucreze la porțiunea superioară a ferestrei. Este atât de aranjată tot timpul, încât nu aș fi putut să o chem în grădină, să zgârme în pământ și să-și distrugă unghiile.

Grace se ridică și i se alătură lui Colin. Capul ei îi ajungea doar până la piept, fiind mult prea scundă pentru a ajunge la ferestrele foarte înalte, până aproape de tavan.

– Și știi că este prea încăpățânată să accepte un refuz. În loc să încerce să lipească ea însăși o fâșie, o tăie și o umezi pe întreaga lungime, apoi i-o întinse lui Colin.

Colin zâmbi larg când luă fâșia.

– Tu ai spus-o, nu eu.

– Mama ta a văzut grădina? Grace scoase de pe rolă o altă fâșie de hârtie

adezivă.

El clătină din cap.

– S-a alăturat Serviciului de Voluntariat pentru Femei local, şi acum este la prima întâlnire. Fără îndoială, vom şti când o va vedea.

Se uită pe fereastră, studiind strada de dedesubt, iar expresia de veselie îi dispăru de pe chip.

– Va avea nevoie de ajutor când eu nu voi mai fi, Grace.

– Voi fi aici, promise ea.

El îşi lăsă capul în jos.

– Nu-mi place că trebuie să o părăsesc. Ce se întâmplă dacă Germania bombardează Londra? Voi trei nu veţi fi în siguranţă.

Nu că ar fi avut el vreo putere să oprească bombele, dar Grace nu-i spuse asta.

– Avem Andy-ul pe care l-ai îngropat în curtea din spate pentru a ne proteja, precum şi ferestrele cu acoperite cu bandă adezivă. Ne-ai făcut chiar şi o grădină de legume. Şi ştii că mama ta este bine aprovizionată cu bunuri.

El îşi înălţă capul şi zâmbi.

– Ah, da. Pentru a împiedica hoardele să cumpere din prima tot. Îi făcu cu ochiul lui Grace.

– Exact. Grace îşi îndreptă privirea spre el. O să fim bine aici, Colin. Vei vedea cu ochii tăi când te vei întoarce şi o să-ţi organizăm cea mai mare petrecere de bun venit pe care ai văzut-o vreodată.

Zâmbetul pe care îl afişă drept răspuns era atât de dulce, încât lui Grace i se tăie respiraţia.

– Mi-ar plăcea, răspunse el.

Uşa din faţă se deschise şi se închise, apoi se auzi un zgomot ca şi când cineva se descălţa de pantofi şi agăţa în cuier o poşetă şi o mască de gaze.

Colin se strâmbă și aruncă o privire spre perete.

– Este mama ta? șopti Grace, iar Colin dădu din cap cu o tresărire. Ar trebui să-i spunem? întrebă Grace.

El clătină din cap atât de hotărât, încât Grace trebui să-și pună mâinile la gură să nu izbucnească în râs.

O ușă se deschise și se închise cu un clic, și amândoi își dădură seama că nu era nevoie să-i spună doamnei Weatherford despre sacrificiul straturilor ei de flori. Descoperirea fu anunțată sub forma unui țipăt strident.

*

Devastarea straturilor de flori ale doamnei Weatherford și ferestrele acoperite cu bandă adezivă, la care ea se referise ca fiind „inestetice“, nu erau nici pe departe cea mai mare pierdere a lor. Aceasta veni sub forma plecării lui Colin.

În dimineața Zilei Armistițiului, Colin plecă la examenul medical. Două zile mai târziu, primi ordin să se prezinte la datorie.

Totul se desfășura mult prea repede și avură un șoc în ziua plecării lui Colin.

El acceptă mai întâi o îmbrățișare din partea lui Viv, care abia putu să schițeze un zâmbet de rămas-bun.

Apoi, o îmbrățișă pe Grace.

– Te rog să ai grijă de mama, șopti el.

Grace, care își ținea capul pe pieptul lui, încuviință.

– Îți promit.

Când, în cele din urmă, își luă rămas-bun de la doamna Weatherford, ochii i se umplură de lacrimi. Clipi, scoase un suspin puternic și ieși repede din casă, ținându-și spatele nefiresc de drept. Mama lui dorise să-l însoțească, desigur, dar,

în cele din urmă, Colin îi spusese că trebuia să o facă singur.

Uşa se închise în spatele lui, iar casa deveni neobişnuit de tăcută, ca şi când deja îi plângea pierderea. Doamna Weatherford se duse la fereastra din faţă a salonului şi îl privi cum mergea de-a lungul străzii.

Nu părăsi acel loc pentru restul zilei, de parcă îl putea vedea în continuare îndepărtându-se, continuând să-şi ia rămas-bun.

Cu doar câteva zile înainte, războiul era o adevărată plictiseală – o acumulare de nimic. Cu toate acestea, acum, realitatea sa îi lovise acolo unde stârnea cel mai mult rău.

Deja sacrificiul fusese mare. Şi totuşi, era doar începutul a mult mai multor evenimente care urmau să vină.

Capitolul 8

În ciuda dispariției mai multor tineri de pe străzile Londrei, clienții continuau să frecventeze librăria Primrose Hill. Gospodinele, în căutarea unui nou roman, bărbații în vârstă analizând, cu expresii inteligente, rafturile cu cărți politice, bărbații și femeile prea tineri pentru război sau cei prea bătrâni pentru a fi trimiși în provincie pentru siguranță, toți ocupau magazinul și Grace, care era foarte încântată să-și ocupe timpul ajutându-i cu alegerea cărților. Mai mult, ea descoperi că, odată ajunși în magazinul nou organizat, clienții rămâneau de două ori mai mult timp și cumpărau de trei ori mai multe cărți decât înainte.

Diferența era că puteau găsi ceea ce căutau. Toți, cu excepția unui profesor pensionar, care se plângea de rafturile excesiv de curate, remarcând că le lipsea autenticitatea haosului întâmplător al sistemului anterior de clasificare. Aprecierea lui evidentă pentru fosta stare a librăriei aduse un zâmbet pe buzele lui Grace, când își aminti și de afecțiunea lui George pentru vechiul magazin prăfuit.

Ea chiar reușise să-l convingă pe domnul Evans să se înscrie în sistemul cu vouchere Book National. Era o oportunitate minunată de publicitate în care cineva putea achiziționa un voucher-cadou, iar destinatarul îl putea folosi pentru a lua orice carte la alegere. Grace aflase despre ingeniosul sistem în timpul unei vizite la Foyle’s, librăria cu șase etaje care promova cărți la mâna a doua și avea invitați celebri la ceai. Odată ce văzuse voucherele acolo, își dăduse seama că erau promovate peste tot, ceea ce punea magazinul domnului Evans într-un mare dezavantaj.

Ținând cont că se apropia Crăciunul, vânduseră câteva zeci în prima zi în care Grace afișase anunțul că aveau vouchere pentru cărți.

– Ai avut dreptate, domnișoară Bennett, recunoscu domnul Evans pe un ton rezervat, după ce clientul pe care îl înregistrase plecase. A fost o idee minunată pe care ai avut-o cu tichetele pentru cărți.

Ea îi răspunse cu un zâmbet la obiceiul lui de a le numi tichete, mai degrabă

decât vouchere.

– Mă bucur că au atât de mare succes. Legă un șnur la jumătatea unui șervețel argintiu împăturit și trase de el pentru a obține o minge decorativă, perfectă pentru noul decor de iarnă pe care îl crease în vitrină.

– Mai este puțin și se încheie luna decembrie. El notă ceva în carnețelul pe care Grace îl ținea pe lângă registrul propriu-zis, marcând vânzările cu aceeași eficiență cu care începuse ea. Când termină, așeză creionul – unul întreg, pe care nu trebuia să-l țină între buricele degetelor – cu grijă alături și aruncă o bucată de hârtie în coșul de gunoi de lângă tejghea.

– Sper ca 1940 să aducă sfârșitul războiului. Ea făcu o altă decorațiune din șervețel argintiu. Încă una și va avea tot ce-i trebuia.

– Au trecut două treimi din cele șase luni cât trebuie să stai aici. El studie carnețelul înainte de a-l închide.

– Așa e. Ea îl privi, dar chipul îi era impasibil.

El deschise gura, de parcă ar fi vrut să mai spună ceva, când un bărbat înalt, zvelt, cu mustață deasă, intră în magazin și se auzi sunetul clopoțelului.

Domnul Evans răsuflă ușurat.

– Bună ziua, domnule Stokes. A avut loc vreo infracțiune?

Numele bărbatului îi era familiar, dar Grace nu știa de unde să-l ia.

– Nu sunt în timpul serviciului.

În tonul lui se simțea o autoritate care lui Grace îi amintea de ceva, și imediat își dădu seama. Domnul Stokes era gardianul local ARP.

– Mărturisesc că a fost destul de plictisitor în ultimul timp. Domnul Stokes analiză rafturile cu cărți, încruntându-și sprâncenele. Fruntea îi era brăzdată de riduri, indicând că era o expresie pe care o afișa adesea. Mi-ar prinde bine o carte pentru a trece mai ușor noaptea. Partenerul meu este un tinerel și nu-i prea place să converseze. Te-ai fi gândit că de sărbătorile de Crăciun vor fi mai multe lumini vizibile, dar... nimic.

Colţurile buzelor i se lăsară în jos, părând dezamăgit de faptul că nu avea mai multe ocazii de mustrare.

– Poate un roman poliţist interesant? Domnul Evans îi făcu semn bărbatului să-l urmeze.

Aici excela domnul Evans. Iar Grace eşua. Se concentrase atât de mult pe amenajarea magazinului, încât nu avusese timp să citească marfa, nu în măsura de a recomanda o carte. Asta intenţionase să-i spună domnul Evans când menţionase că perioada ei de angajare la librăria Primrose Hill avea să se încheie în curând?

Nu mai avu ocazia să afle. Restul după-amiezii librăria fu incredibil de aglomerată, iar domnul Evans nu mai deschise din nou discuţia.

Întrucât se apropia Anul Nou, ea îşi propusese să se apuce să citească din cărţile pe care le vindeau. Atunci, poate că ar putea să ofere, în sfârşit, sfaturi potrivite, mai degrabă decât să sugereze cărţi bazate pe ceea ce părea la modă.

*

Crăciunul era o ocazie solemnă fără Colin. Doamna Weatherford organizase masa festivă ţinând cont de raţionalizarea iminentă, despre care se zvonea că va începe în ianuarie. Găsise un curcan mărişor pentru a-l prepara la cină, alături de păstârnac, cartofi şi varză de Bruxelles.

Schimbaseră cadouri în încercarea de a înveseli atmosfera apăsătoare, deşi nu ajutase decât în mică măsură. Casa nu era aceeaşi fără bunătatea lui Colin, care o făcea să radieze de căldură sufletească.

Grace le oferise doamnei Weatherford vouchere pentru cărţi – chiar erau nişte cadouri practice – şi o pălărie nouă la modă lui Viv, care le făcuse rochii noi doamnei Weatherford şi lui Grace. Doamna Weatherford le cumpărase ambelor fete câte o geantă de mână potrivită pentru măştile de gaze.

Arătau ciudat, cu fundul rotunjit, să aibă loc tubul, şi un buzunar unde să se

potrivească botul măștii. Genţile de mână erau moderne, din piele neagră, cu capse aurii deasupra. Cu siguranţă, o geantă de mână pe care orice doamnă ar fi purtat-o cu mândrie.

– Ca să nu le mai lăsaţi acasă când mergeţi în oraş.

Doamna Weatherford făcuse această afirmaţie pe un ton definitiv, pentru a le transmite că nu va mai accepta scuze pentru a-şi lăsa măştile acasă de acum înainte.

Nu numai că sărbătorile de Crăciun nu aduseră sfârşitul războiului, aşa cum preziseseră mulţi în mod optimist, dar veni şi temuta raţionalizare alimentară. Limita la slănină, unt şi zahăr făcea şi mai amară una dintre cele mai reci ierni din Londra.

Fiecare locuitor al Angliei, inclusiv regele şi regina, primea un carneţel cu timbre pentru a limita cantitatea de bunuri raţionalizate pe care le putea cumpăra.

Cumva, chiar şi cu toată provizia de zahăr a doamnei Weatherford, pe care îl ţinuse sub cheie în lunile anterioare, Grace şi Viv găseau recipientul pentru zahăr adeseori gol.

În acea lume cenuşie şi plictisitoare, Grace descoperi o rază neaşteptată de soare.

Într-o după-amiază deosebit de îngheţată, după ce i se dăduse drumul mai devreme de la librăria Primrose Hill, se trezi în situaţia foarte rară de a avea timp liber. Şi ştia exact cum să îl petreacă. Îşi făcu o ceaşcă de ceai, se ghemui pe scaunul Morris cu o pătură groasă peste picioare şi-şi puse Contele de Monte Cristo în poală.

Îşi trecu degetele peste coperta uzată şi se gândi la George Anderson. Nu numai la el, ci la toţi bărbaţii care fuseseră recrutaţi.

Oare unde erau acum? Şi ei aveau o existenţă plictisitoare?

Spera să fie aşa. Mai bine să fii plictisit decât în pericol.

Încet, deschise cartea, observând că nu-i pârâi cotorul, de parcă ar fi fost uns datorită vârstei, şi începu să citească.

Ceea ce descoperi înăuntrul ei nu semăna deloc cu textele pe care le citise la școală, care ofereau explicații seci de matematică sau structuri de propoziții defalcate și formarea cuvintelor. Nu, această carte o prinse în îmbrățișarea ei și nu-i mai dădu drumul.

Ceea ce începuse ca o acuzație devenise trădare, înainte de a se transforma în cea mai mare trădare. Cuvânt după cuvânt, pagină după pagină, era atrasă tot mai adânc într-o lume pe care nu o mai experimentase niciodată și intră în pielea persoanei care nu fusese niciodată.

Se implicase atât de puternic emoțional în poveste, iar ochii îi alunecau din ce în ce mai repede pe pagină pentru a devora fiecare cuvânt, disperată să știe ce se va întâmpla cu Edmond...

– Grace? Vocea doamnei Weatherford întrerupse povestea, risipind scena care se desfășura în mintea lui Grace.

Ea tresări și-și ridică privirea spre doamna Weatherford.

– Cina este aproape gata. Femeia se uită în jur și se repezi la fereastră. Nu ai tras draperiile. Sunt sigură că domnul Stokes ne va atrage atenția mai târziu.

Grace se uită în jur, pentru moment simțindu-se foarte confuză. Se făcuse destul de întuneric. Își aminti că observase asta la un moment dat și intenționase să aprindă lumina, dar atunci fusese momentul în care Mercédès și Edmond aveau petrecerea de logodnă și începuseră cu adevărat să se desfășoare evenimentele infame.

O lumină se aprinse, inundând pagina cărții sub privirea lui Grace, și literele negre deveniră mult mai vizibile.

– Ce citești?

Doamna Weatherford își îndreptă fața spre copertă în timp ce se apropia.

– Contele de Monte Cristo. Grace simți cum i se încălziră obrajii. Este cartea pe care mi-a lăsat-o domnul Anderson înainte de a fi mobilizat.

Ochii doamnei Weatherford se micșorară.

– Este şi una dintre cărţile preferate ale lui Colin.

– Aţi mai primit veşti de el? întrebă Grace.

Doamna Weatherford se plimbă fără ţintă prin cameră, aranjând un teanc impecabil de reviste şi umflând nişte perne care nu ar fi putut deveni mai pufoase.

– Nu, dar mă aştept să primesc în curând. Ştii cum îi antrenează pe tineri foarte temeinic înainte... Vocea i se stinse. Înainte de a fi trimişi în luptă.

Cuvintele atârnau nespuse în aer, precum şi implicaţia pericolului.

– Dacă doriţi să o citiţi când o termin, o puteţi împrumuta, îi propuse Grace, încercând să schimbe subiectul.

– Mulţumesc, dar am un roman minunat de Jane Austen, pe care l-am luat cu unul dintre cupoanele de carte pe care mi le-ai dat. Încă nu am citit Emma.

Îşi făcu de lucru cu draperiile, asigurându-se că erau bine trase.

– Şi sunt destul de ocupată cu celelalte femei din WVS[6], desigur. Acum, vino înainte să se răcească cina.

Serviciul de Voluntariat pentru Femei îi făcea doamnei Weatherford un mare bine în absenţa lui Colin. Nu numai că o ţinea ocupată să nu frece podelele casei cu fenol până le-ar fi albit, dar se afla şi în compania altor mame aflate într-o situaţie similară, ai căror fii erau şi ei în război.

Grace puse ascultătoare cartea deoparte şi se duse la bucătărie, unde mâncau. Zona oficială de luat masa părea mult prea spaţioasă fără Colin, care să stea vizavi de mama lui.

Viv îi zâmbi lui Grace când intră în cameră.

– Credeam că vrei să sari peste ceaiul de azi, având în vedere cât de absorbită erai în lectura cărţii de la George.

Era ca şi când Grace intrase total într-o altă lume, iar acum îşi găsea drumul înapoi în realitate. Râse, simţindu-se oarecum jenată.

– Îmi pare rău că nu te-am auzit intrând. Nici măcar nu am observat că s-a întunecat.

Totuşi, chiar în timp ce vorbeau în timpul cinei şi mâncau din puiul fraged pe care doamna Weatherford îl pregătise, Grace se trezi gândindu-se din nou la Edmond Dantés. Mai mult decât atât, îşi amintea experienţele lui cu aceeaşi intensitate ca şi când ea însăşi le-ar fi trăit, mai degrabă decât personajul din carte.

Cu siguranţă la asta se referise George atunci când descrisese ce simţea în legătură cu cititul. Acum înţelegea.

În noaptea aceea rămase trează, sub pătură, cu o lanternă pentru a-i lumina paginile, reintrând în povestea lui Edmond. După fiecare capitol, îşi jura în sinea ei că era ultimul, până când i se închiseră ochii în cele din urmă, imaginile din minte amestecându-se cu cele din visele ei.

A doua zi dimineaţă se trezi tresărind, cu ochii înceţoşaţi şi destul de târziu. După o ceaşcă de ceai, care constată că era neîndulcit, şi o înghiţitură de pâine prăjită pe care abia se întrezărea puţin unt, Grace înfruntă frigul aspru pentru a se îndrepta spre librăria Primrose Hill.

Drumul, care părea atât de scurt şi de plăcut vara şi toamna, devenise istovitor în timpul iernii. Vântul o împingea, făcându-i deplasarea cu atât mai dificilă cu cât frigul şi umezeala îi intrau adânc în oase.

Era aproape de gara Farringdon, retrăind pierdută ceea ce citise în Contele de Monte Cristo, când un hohot de râs de pe o stradă laterală îi atrase atenţia. Doi copii înfruntau vremea îngrozitoare şi alergau înainte şi înapoi în ceea ce părea a fi un joc de-a prinselea, cu obrajii roşii muşcaţi de vânt şi scoţând aburi din gură în timp ce râdeau.

Altădată, astfel de chicoteli erau omniprezente, amestecându-se cu vuietul traficului şi cu sporovăiala trecătorilor.

Nu toate mamele îşi trimiseseră copiii în provincie, desigur, dar cele mai multe o făcuseră, aşa că rămăseseră foarte puţini.

Şi totuşi, copiii care se jucau nu erau singurii pe care îi văzu în dimineaţa aceea. În timp ce îşi continua drumul spre librărie, dădu peste câteva fetiţe şuşotind şi

jucându-se cu un cărucior de jucărie în care îşi ţineau păpuşile.

Se întorceau copiii?

Încurajată de posibilitatea ca acest lucru să însemne sfârşitul războiului, Grace se năpusti în magazin şi i se adresă imediat domnului Evans.

– Aţi văzut copiii? Se pare că se întorc.

Domnul Evans dădu din mâini cu emfază, aproape răsturnând un borcan cu creioane ascuţite.

– Închide uşa, domnişoară Bennett. E un frig de îngheaţă pietrele.

Grace făcu ceea ce îi ceruse, împingând uşa şi împiedicând să intre suflarea îngheţată a unei rafale de vânt. Odată ce blocă intrarea frigului, căldura din magazin îi produse lui Grace furnicături în obraji şi în mâini, făcând-o să moară de cald aşa cum era înfofolită în hainele de iarnă.

– Copiii se întorc de la Crăciun. Domnul Evans îşi îndreptă privirea spre o notiţă din registru. Ce scrie aici? El întoarse caietul spre ea.

Ea privi spre scrisul lui tremurat şi ignoră durerea de cap cauzată de lipsa de somn.

– Scrie cinci exemplare.

El mormăi în semn de recunoştinţă şi scrise ceva lângă notiţă.

– Nu ştiu cum reuşeşti să-mi descifrezi scrisul mai bine decât mine.

– Cred că ar trebui să comandăm cărţi pentru copii şi să organizăm o nouă secţiune. Grace îşi aşeză geanta pe tejghea cu o bufnitură, greutatea ei fiind considerabilă din cauza măştii de gaze şi a cărţii.

– Pun pariu că vor fi toţi trimişi înapoi, acum că a trecut Crăciunul. Domnul Evans îşi ridică sprâncenele stufoase în timp ce scria, de parcă asta îl făcea să vadă mai bine.

– O mică secţiune atunci. Grace îşi desfăcu haina şi-şi scoase fularul de la gât în

timp ce se uita prin magazin, imaginându-și unde s-ar fi potrivit un spațiu pentru cărțile pentru copii.

Fusese amenajată o masă centrală pentru cea mai nouă carte la modă: Ce vrea Hitler? Coperta cenușie cu o bandă portocalie care atrăgea atenția promitea să pătrundă adânc în dosarul lui Hitler, Mein Kampf, pentru a oferi o perspectivă internă asupra motivelor care duseseră la deciziile lui Hitler și a ceea ce ar putea face în viitor. Era o publicație atroce în opinia lui Grace, dar societatea avea opinii diferite și oamenii doreau să afle mai multe.

Poate că era adevărată afirmația doamnei Weatherford că a cunoaște era, într-adevăr, cel mai bun mod de a combate frica. Grace indică masa rezervată pentru cartea despre Hitler.

– Aici. Spațiul ar fi mai bine folosit pentru o secțiune destinată copiilor.

Domnul Evans scoase un mormăit, pe care ea îl luă ca pe un fel de acord. Sau cel puțin, nu era un „nu“.

Se apucă de treabă în acea după-amiază, pregătind o listă de cărți pentru Simpkin Marshalls pentru săptămâna respectivă. Distribuitorul en gross de cărți se afla pe Paternoster Row și avea un talent extraordinar de a livra prompt marfa din depozitul său foarte bine aprovizionat.

Totuși, dincolo de toate acestea, nu putu să-și alunge Contele de Monte Cristo din minte. Edmond tocmai se târa prin tunel spre celula abatelui.

Ce va găsi acolo? Dacă erau prinși? Simplul gând îi făcu pulsul să crească.

După ce comandă mai multe cărți noi pentru copii, scoase cartea groasă din geantă și se furișă între două rafturi mari, în partea din spate a magazinului. Imediat reintră în poveste, iar ceața epuizării din creierul ei dispăru ca prin farmec.

– Domnișoară Bennett.

Vocea domnului Evans trecu prin zidul de piatră al celulei și o aduse imediat înapoi în mijlocul librăriei.

Sări imediat și închise cartea, regretând imediat că nu reținuse mai întâi numărul

paginii la care rămăsese. Niciodată în tot timpul petrecut în magazinul unchiului ei nu-şi luase nici măcar un moment de respiro de la sarcinile ei. Se întoarse încet spre domnul Evans, cu un sentiment de vinovăţie.

Sprâncenele lui stufoase se încruntară în timp ce se apleca să studieze titlul de pe cotor.

– Citeşti Contele de Monte Cristo?

Ea confirmă, dând din cap.

– Da, eu... Îi stătea pe limbă să spună o justificare, dar se opri. Nimic nu putea scuza ceea ce făcuse. Îmi pare rău.

Colţurile gurii lui se ridicară.

– Văd că ai urmat recomandarea domnului Anderson. Dădu din cap spre carte. Continuă, domnişoară Bennett. Mă aştept că, dacă v-a captivat atât de tare, putem anticipa vânzarea câtorva exemplare pe baza recomandării dumneavoastră.

Grace îşi simţi umerii tensionaţi relaxându-se.

– O să comand mai multe de la Simpkin Marshalls.

– Aşa să faci. El îşi luă o scamă galbenă de pe jacheta de tweed. Şi poate ai vrea să o iei în considerare şi pe Jane Austen pentru următoarea lectură. Femeilor par să le placă personajele din romanele ei.

Stârnindu-i curiozitatea, Grace îşi propuse în gând să cumpere una dintre cărţile domnişoarei Austen. Poate Emma. Doamnei Weatherford părea să-i placă.

– Mă bucur să văd că ai devenit o cititoare în timpul petrecut aici. Domnul Evans îşi scoase ochelarii pentru a-i examina. Fără efectul de mărire al lentilelor, ochii lui păreau destul de mici. Chiar dacă mai ai doar o lună din contract.

Mai era cu adevărat doar o lună? Cum de trecuse atât de repede chiar şi un Crăciun atât de trist?

Grace dădu din cap, neştiind ce să spună, şi îşi dădu seama cu întârziere că, cel

mai probabil, el nu o putea vedea.

Domnul Evans scoase o batistă, își șterse lentilele, apoi își puse la loc ochelarii și clipi ca o bufniță.

– Nu te-ai atașat de librăria Primrose Hill, nu-i așa?

Întrebarea o luă prin surprindere, însă nu la fel de mult precum conștientizarea imediată a faptului că, într-adevăr, se atașase. Îi plăcea felul în care clienții își puteau găsi cu ușurință cărțile în noul magazin organizat, îi plăceau copertele de cărți și cât de creativi erau unii editori cu aspectul cărților. Chiar savura mirosul de praf care persista în magazin, indiferent de cât de des îl curăța, și ajunsese să-l aprecieze pe domnul Evans, umorul lui sec și toate acestea.

Înainte ca ea să poată formula un răspuns, clopoțelul sună anunțând un client.

– Evans? Vocea domnului Pritchard se auzi din fața magazinului. Ești aici?

Domnul Evans își dădu ochii peste cap și se îndepărtă pentru a-l saluta pe bărbatul despre care Grace nu putea spune niciodată dacă îi era prieten sau dușman.

– Bună ziua, Pritchard.

– Ai încercat recent peștele cu cartofi prăjiți de la Warrington’s? întrebă domnul Pritchard. Tocmai mi-am luat și este groaznic. Este o rușine ce s-a întâmplat cu Londra, de nu mai găsești nici măcar pește cu cartofi prăjiți cu un gust decent. Știu că nu mai au același untdelemn în care să îi prăjească, dar după coada la care am stat și prețul pe care l-am plătit...

Bărbații continuară să discute despre felul în care raționalizarea le afectase bucuria de a mânca și cum margarina nu putea înlocui niciodată untul. În timp ce făceau asta, Grace se confruntă cu conștientizarea sumbră că în curând nu va mai fi angajată la librărie.

După cât visase să fie alături de Viv la Harrods, printre hainele colorate, elegante și aerul aromat de parfumuri scumpe, nu se gândise niciodată cât de mult se bucura cu adevărat de actuala ei poziție.

I se făcu un ghem în stomac și strânse cartea de la George și mai tare, de parcă ar

fi putut cumva să o ajute să-i împiedice emoțiile care deveneau din ce în ce mai puternice.

În doar o lună, avea să primească scrisoarea de recomandare, iar contractul ei la librăria Primrose Hill se va încheia.

Domnul Evans îi spusese de la început să nu se atașeze. Deși nu intenționase să o facă, cumva o făcuse. Și acum, nu voia să se termine.

Women’s Voluntary Service – Serviciul de Voluntariat pentru Femei, creat în iunie 1938 pentru a pregăti femeile pentru activitatea de apărare civilă

Capitolul 9

Grace nu reușea să-și alunge starea de melancolie la ideea de a nu mai lucra pentru librăria Primrose Hill. Cu toate acestea, în cele trei săptămâni care urmară, nu-și găsi curajul de a vorbi cu domnul Evans despre posibilitatea de a rămâne. Mai ales că el insistase ca ea să nu se atașeze.

Cu toate acestea, termină de citit Contele de Monte Cristo și, fiind atât de încântată de acel roman, nu se putu abține să-l recomande și clienților. Atât de mult, încât fu nevoită să comande de cinci ori mai multe exemplare decât aveau pe stoc, aspect pe care domnul Evans îl comentase cu entuziasm.

Abia așteptase să ajungă la ultima pagină pentru a afla dacă Edmond se răzbunase și dacă viața lui devenise, în sfârșit, fericită. Dar, oricât de mult îi plăcuse să citească povestea, nimeni nu o pregătise pentru finalul dulce-amărui. Nimeni nu-i spusese că va rămâne atât de devastată după ce va termina de citit cartea. Era ca și când și-ar fi luat la revedere de la un prieten apropiat. Când îi spusese asta domnului Evans, el pur și simplu zâmbise și îi recomandase să încerce o altă carte. Și astfel, se consolase cu Emma, care era un mod de distragere a atenției absolut minunat.

Cu toate acestea, Grace nu putu să nu observe că, în ultimul timp, Viv era neatentă și distrată. Devenise mai evident în timp ce-și luau împreună ceaiul de după-amiază în bucătăria însorită, decorată cu galben și alb. Mai întâi, Viv uită să aprindă aragazul, astfel încât apa din ceainic nu se încălzi, apoi aduse ceaiul fără cești.

Toate acestea nu-i stăteau în obicei lui Viv, căreia îi plăcea să facă din orice eveniment un motiv de sărbătoare, chiar și din ceva atât de obișnuit precum ceaiul de după-amiază.

Grace luă rapid două căni și-și studie prietena, în timp ce Viv turna lichidul aburind din ibric în ceainic.

– Ceva te apasă, spuse Grace. Ce este?

Viv se așează pe scaunul din față și oftă. Privirea ei se plimba peste grădina golașă de afară, unde eforturile lui Colin de a planta pentru „săpați pentru victorie“ fuseseră înfrânate de brutalitatea iernii. O movilă se ridica din mijlocul straturilor de flori uscate unde era îngropat Andy. În mod normal, o grădină s-ar fi aflat în repaus de iarnă, dar acum nu mai era decât pământ sterp, dezgolit, care oferea o imagine dezolantă.

– Simți vreodată că nu faci suficient?

Viv luă o înghițitură de ceai și lăsă o jumătate de lună roșie de ruj pe marginea cești.

Grace își puse mâinile în jurul cești calde de ceai. Ultima săptămână fusese suficient de rece încât să se depună pe jos un amestec de zăpadă și gheață. Deși bucătăria era cea mai caldă cameră din casă, mâinile lui Grace nu păreau niciodată să fie complet încălzite.

– Războiul va ține la nesfârșit dacă nu facem nimic. Ochii mari și căprui ai lui Viv erau îngrijorați.

Orice intenționa să spună, știa că lui Grace nu-i va plăcea.

Grace simți cum i se strânge stomacul din cauza nervozității.

– Ce ai de gând să faci?

Gura lui Viv se strâmbă ușor, indicând că își mușca buza pe interior, confirmarea că era într-adevăr anxioasă.

– Nu mai pot continua așa. Știi că n-am fost niciodată genul care să stea și să aștepte să se întâmple lucruri.

Grace își lăsă deoparte ceașca de ceai. Ea chiar știa asta. Viv se aruncase întotdeauna cu capul înainte în viață, pregătită pentru orice situație cu care s-ar fi putut confrunta.

– ATS? presupuse Grace.

Viv dădu din cap afirmativ.

– Uniformele sunt groaznice, știu, dar această activitate se potrivește cu calitățile mele. Și este mult mai bine decât să faci parte din Fetele-fermier.

Fetele-fermier făceau parte din Forțele Agricole ale Femeilor (Women's Land Army), un grup de femei care ajutau cu recoltele. Deşi serviciul era pe bază de voluntariat, nu însemna că nu s-ar fi făcut presiuni asupra lui Viv să li se alăture dacă s-ar fi aflat ceva din trecutul ei la ferma părinților.

Auzise despre părinții ei o singură dată de când ajunseseră la Londra. În scrisoare, mama ei își exprimase nemulțumirea față de plecarea bruscă a lui Viv și îi spusese să nu se deranjeze să se întoarcă. Viv pusese scrisoarea deoparte indiferentă, făcând o glumă, dar Grace știa că o afectase profund.

– Ai fi foarte potrivită pentru Fetele-fermier, protestă Grace în timp ce-i zâmbea.

Viv deschise gura, mimând o ofensă exagerată.

– Ești atât de crudă, Grace Bennett. O împunse pe Grace în degetul mare de la picior cu degetul ei, prefăcându-se că o înghiontește. Ai putea veni cu mine, știi.

Sprâncenele roșcate ale lui Viv erau frumos arcuite, pensate perfect în fiecare zi. Acum le ridicase sub formă de invitație.

– Imaginează-ți, noi două făcând parte din ATS, plângându-ne de acele oribile uniforme maro care ne fac fundurile să arate lungi și dreptunghiulare, sacrificându-ne tinerețea și gustul pentru modă pentru a ajuta să protejăm Anglia.

– Ei bine, când o prezinți așa..., spuse Grace, râzând.

În ciuda veseliei ei, știa că ar fi trebuit să facă ceva pentru țara ei. Bărbații erau mobilizați, mamele își sacrificaseră copiii trimițându-i în provincie pentru a fi în siguranță, străinii aveau grijă de acei copii, femeile făceau voluntariat. Și ea ce făcea? Nimic.

– Vino cu mine, Duckie. Viv îi făcu cu ochiul, apelând la puterea ei de seducție. Putem face asta împreună.

Grace simți o strângere de inimă, gândindu-se ce ar însemna să se înscrie în ATS, în afară de datoria de a-și ajuta țara, desigur. Ar trebui să lase în urmă

librăria Primrose Hill și dezamăgirea de a nu mai lucra acolo. Nu ar trebui să lucreze la Harrods fără Viv. Cel mai bun lucru ar fi că s-ar afla în continuare alături de prietena ei, așa cum fusese mereu de când erau copii.

Dar ar fi însemnat, de asemenea, și să o părăsească pe doamna Weatherford.

WVS îi oferea prietenei mamei sale atât de multă consolare, încât firul vieții doamnei Weatherford începea să se descâlcească. Doamna Weatherford prefera să fie în control, dar trebuia să asculte de cea care conducea filiala locală a WVS, care nu intenționa să renunțe la rolul de lider. În schimb, doamna Weatherford își transferase nevoia de control asupra gospodăriei.

Mirosul de smoală pe care îl avea săpunul cu fenol pătrundea în fiecare suprafață și obiect, fiindcă le spăla zilnic aproape pe toate. Prosoapele erau așezate exact pe mijlocul rafturilor, cutiile de mâncare erau aliniate cu etichetele orientate în afară, ca niște rânduri de soldați, și chiar și ceștile de ceai erau așezate cu mânerele îndreptate în aceeași direcție.

Îi promisese lui Colin că va avea grijă de doamna Weatherford. Dacă ar fi plecat și ea, aceasta nu ar mai fi avut pe nimeni.

Grace clătină din cap.

– Nu pot.

– Doamna Weatherford, ghici Viv.

Grace privi ceaiul, abia distingând fundul cănii în lichidul întunecat.

– Nu o pot lăsa singură aici. Și știi că nu am fost niciodată atât de curajoasă ca tine. Nu sunt potrivită pentru ATS sau pentru oricare dintre celelalte servicii.

– Ești mai curajoasă decât crezi.

Viv își duse la gură ceașca de ceai cu urme roșii de buze și sorbi o mică înghițitură.

Ajunsese din nou în acel punct – sentimentul de vinovăție.

Viv nu intenționase să-i provoace o astfel de reacție, dar Grace știa că nu făcea

suficient în lupta împotriva războiului. Și, cu cât și-ar fi adus mai mulţi contribuția, cu atât s-ar fi terminat mai repede.

Un fir de abur se ridică spre fața lui Viv în timp ce își lăsa jos ceașca.

– Înțeleg, Grace. În plus, imaginează-ți că vei avea toată camera doar pentru tine și vei putea ține lumina aprinsă toată noaptea să citești, în loc să cumperi tot timpul lanterne noi.

Grace râse la această remarcă. Bateriile nr. 8 erau aproape imposibil de găsit. Era mult mai ușor să cumperi o lanternă nouă decât să găsești baterii pentru ea. După ce Viv mărturisise că se plictisea îngrozitor, Grace își dedicase după-amiezile și serile prietenei ei. Ieșeau la ceai sau la cafea, la cinematograf sau la cumpărături în timpul zilei, iar seara ascultau programul la radio.

Dar chiar și în timp ce asculta transmisiunile radio, mintea lui Grace zbura mereu înapoi la cartea pe care o citea în acel moment. Stătea până noaptea târziu sub pătură cu cel mai nou roman.

Domnul Evans avusese dreptate. Grace o iubea pe Jane Austen, iar acum studia întreaga colecție a autoarei.

– Nu va fi la fel aici fără tine, spuse Grace.

Viv se întinse peste masă și o luă de mână pe Grace.

– Mă voi întoarce aici de fiecare dată când voi avea permisie.

– Dar părinții tăi?

– Sunt sigură că nu vor fi de acord. Viv își dădu ochii peste cap și își trase mâna înapoi spre ceașca de ceai. Mi-au spus deja că nu trebuie să mă deranjez să mă întorc acasă și nu o voi face. Aș prefera să vin aici să te văd pe tine decât să mi se țină permanent prelegeri despre cât de multe dezamăgiri le-am adus.

– Cei de la ATS vor fi norocoși să te aibă printre ei. Grace se așează pe scaun și își privi prietena într-o lumină nouă, plină de mândrie. Ai fost întotdeauna atât de curajoasă.

Viv primi cu modestie aceste laude și sorbi din ceai.

– Îmi pare rău că nu vom lucra împreună la Harrods. Mă voi asigura să îți pun o vorbă bună înainte de a pleca. Nu ar fi minunat să primești postul meu?

Grace dădu din cap și afișă, din punctul ei de vedere, un zâmbet convingător. Nu voia să lucreze la Harrods. În nici un caz fără Viv.

Mai mult ca oricând, Grace știa, fără nici un dubiu, că voia să-și continue activitatea la librărie. Acum nu trebuia decât să-l convingă pe domnul Evans.

*

Când Grace intră în librăria Primrose Hill a doua zi dimineață, găsi o cutie mare așezată pe tejghea. Domnul Evans o întâmpină în timp ce ridica un teanc de cărți din adâncurile ei și le puse alături, într-un teanc îngrijit.

Cât timp îi luă lui Grace să-și ducă lucrurile în camera din spate și să se întoarcă în față, el aproape că scosese întreg conținutul.

– Este noul transport de la Simpkin’s?

Își păstră tonul blând, dar starea de nervozitate o făcea să se simtă ca și când se zvârcolea în interiorul ei.

El dădu din cap și mai scoase încă trei cărți.

Grace își simțea nervii atât de întinși, încât abia mai putea respira.

– A rămas mai puțin de o săptămână din contractul meu aici.

– Deja lucrez la scrisoarea ta de recomandare, spuse el cu un aer aspru. Nu trebuie să-ți faci griji în această privință.

Se simțea devastată din cauza dezamăgirii. Faptul că el pregătea scrisoarea făcea ca totul să fie mult mai palpabil, mai real.

Prea real.

Înainte ca ea să încerce o abordare diferită, el băgă mâna în cutie şi scoase o carte acoperită cu pânză. O puse pe tejghea cu evlavie şi scoase cu atenţie pânza.

Cartea era murdară. Murdăria lăsase urme maronii pe coperta aurie şi o pată de culoare ruginie ajunsese de pe coperta uzată şi pe paginile de dedesubt. Grace îşi înclină capul pentru a citi titlul de pe cotor.

Quantentheorie des einatomigen idealen Gases[7] de Albert Einstein.

Ea îşi îndreptă spatele, în timp ce un fior rece îi făcu pielea de găină.

– E în germană?

– Da. Domnul Evans îşi strânse buzele şi-şi încruntă sprâncenele. A fost salvată dintre cărţile arse de naziști în urmă cu şapte ani. Foyle a fost hotărât să pună mâna pe toate şi chiar i-a făcut o ofertă lui Hitler însuşi. Cine ştie de ce? Domnul Evans îşi puse mâinile peste copertă, planând fără să o atingă. Ştiindu-l pe Foyle, probabil că le-a băgat în sacii de nisip din jurul magazinului său, aşa cum face cu restul cărţilor vechi pe care le-a folosit fără milă.

Grace văzuse sacii de nisip în faţa librăriei Foyles şi se mirase de forma lor. Niciodată nu-şi imaginase că i-ar fi umplut cu cărţi vechi. Privirea ei rătăcea spre pata maroniu-roşiatică de pe coperta uzată a cărţii. Era fascinant şi totuşi deconcertant.

– Ce este ăsta? arătă spre carte.

Domnul Evans trase aer adânc în piept şi-l lăsă să iasă uşor.

– Sânge. Ridică volumul fără pânză. Sânge vechi. Hitler nu s-a purtat amabil în cazul ascunderii cărţilor pe care intenţiona să le ardă.

Sugestia lui nerostită o făcu se se îngrozească.

– Vreţi să spuneţi că este posibil să fi murit cineva pentru a o salva?

Ea îl urmă în camera din spate, unde el mută nişte cutii pentru a dezvălui un seif încastrat în perete. Ea clipi surprinsă, neştiind despre existenţa acestuia.

– Cel mai probabil.

Răsuci un mâner, ignorând gaura cheii aflate la un centimetru dedesubt, iar ușa se deschise cu un geamăt greu, metalic. Înăuntru mai erau aproape o duzină de cărți cu titluri germane de-a lungul cotoarelor. Deși nu erau noi, nici una nu se afla în aceeași stare proastă ca volumul lui Albert Einstein.

– Sunt multe voci pe care Hitler ar vrea să le reducă la răcere, în special pe cele ale evreilor. Domnul Evans puse atent noua carte, cu un sentiment de evlavie, lângă celelalte. Este datoria restului lumii să se asigure că nu vor fi niciodată reduse la tăcere. Atinse un cotor galben pe care scria cu auriu Almansor[8]. Unde sunt arse cărți, în final vor arde și oameni. Heinrich Heine nu este evreu, dar idealurile lui sunt îndreptate împotriva credințelor lui Hitler. Domnul Evans împinse ușa seifului cu un zgomot sinistru. Acest război este mult mai mult decât stingerea și raționalizarea alimentelor, domnișoară Bennett.

Ea înghiți cu greutate.

Oamenii mureau să salveze cărți, să împiedice ca ideile și oamenii să fie reduși la tăcere.

Grace nu făcea aproape nimic.

– Cred că s-ar putea să mă înscriu în ATS, spuse ea dintr-odată.

Ochii lui mari clipeau în spatele ochelarilor.

– Nu cred că este o decizie înțeleaptă, domnișoară Bennett. De ce să nu te alături ARP, ca gardian, în schimb?

Grace se încruntă la ideea de a fi ca domnul Stokes, să observe luminile caselor și să le transmită cu proprietarilor să le stingă.

Clopoțelul din fața magazinului sună, anunțând un client. Fără să mai spună nici un cuvânt, Grace îl lăsă pe domnul Evans cu seiful, îndreptând-se spre partea din față a magazinului. Nu o aștepta nici un client, ci doamna Nesbitt.

Purta un impermeabil bej cu o curea în talie și o pălărie neagră așezată exact pe mijlocul coafurii, un coc sobru ca atunci când o cunoscuse. Gura ei era o fâșie roșie furioasă printre trăsăturile ei dure.

– Ești exact nenorocita pe care voiam să o văd, spuse doamna Nesbitt, aruncând

cuvintele cu o precizie arogantă.

Grace resimți agresivitatea comportamentului ei ca pe o palmă și o făcu să-și piardă cuvintele pe moment.

– Eu... mă scuzați? se bâlbâi ea.

– Nu face pe nevinovata cu mine, nenorocito.

Doamna Nesbitt se năpusti în magazin, tocurile ei dure și negre lovind podeaua ca niște bocanci de luptă.

– Uite cât de organizat este acest loc. Cât de curat. Cât de bine aranjate sunt secțiunile. Arătă cu degetul un semn pe care scria „Istorie“ pentru a exemplifica. Și prezentate.

Ea se uită cu coada ochiului spre masa cu literatură pentru copii, aranjată cu măiestrie, cu o gamă colorată de cărți.

Nici măcar nu se deranjă să-și ascundă acuzațiile care se subînțelegeau din cuvintele ei.

– Cât de curios este faptul că numărul comenzilor tale la Simpkin Marshalls crește, în timp ce noi, restul, ne luptăm să ne vindem marfa obișnuită?

Îndrăzneala anterioară a lui Grace față de femeia cu limbă ascuțită dispăruse, alungată de ostilitatea deschisă, și era întărită de necesitatea de a păstra respectabilitatea în interiorul librăriei Primrose Hill.

Grace făcu eforturi să-și păstreze cumpătul.

– Cu tot respectul, doamnă Nesbitt, răspunse ea calm, nu sunteți singurul magazin care își prezintă marfa în acest mod și nici nu sunteți singura care etichetează secțiunile.

– Aranjamentul tău are un stil destul de intenționat, se răsti doamna Nesbitt.

Grace știa că aranjamentul din vitrină atrăgea atenția, un amestec de cărți polițiste la modă, cu câteva cărți pentru copii, pentru a-i transmite o invitație unei gospodine cu un copil în cărucior. Era realizat în mod intenționat astfel, așa

cum spunea doamna Nesbitt, dar mai multe librării de pe Paternoster Row aveau același stil.

– Mulțumesc, răspunse domnul Evans. Grace a muncit din greu la asta, la fel ca la tot ce a făcut pentru magazin.

Doamna Nesbitt se întoarse și îl privi pe domnul Evans, ea înaltă și slabă, iar el scund și rotofei.

– Vreau să spun că seamănă foarte mult cu vitrina mea. Cum îndrăzniți?

El îi aruncă o privire plictisită.

– Nu dați vina scăderii vânzărilor dumneavoastră pe prosperitatea noastră.

– Cum aș putea să nu fac asta? declară doamna Nesbitt. Cărui alt motiv atribuiți succesul vostru în afară de organizarea magazinului după modelul meu?

– Concurența, interveni Grace, susținută de sprijinul domnului Evans. Dumneavoastră vă aflați în mijlocul multor librării pe Paternoster Row, noi suntem singurii de aici, de pe Hosier Lane.

– Și oferim servicii prietenoase. Domnul Evans aruncă ceea ce părea a fi un zâmbet amabil în direcția lui Grace. Acestea fiind spuse, doamnă Nesbitt, aș vrea să plecați, să nu-mi alungați clienții.

Ea deschise gura, părând ofensată.

– Niciodată...

– Nu ați auzit așa ceva? Domnul Evans își ridică sprâncenele. Ei bine, dacă nu ați făcut-o, atunci pun pariu că nu e niciodată prea târziu.

Și îi indică ușa.

Doamna Nesbitt pufni, își înălță capul atât de sus, încât cel mai probabil nici nu mai vedea bine, și ieși din librărie.

Domnul Evans se încruntă spre Grace.

Ea tresări, anticipând o mustrare pentru că provocase o astfel de altercație în

magazin, unde ar fi putut auzi clienții.

– Nu te alătura ATS, domnișoară Bennett. Stai aici.

– În Londra?

– La librăria Primrose Hill. El își băgă mâinile în buzunare și își lăsă capul în jos. Știu că te-ai gândit să mergi la Harrods și nu este corect să-ți cer asta. Își ridică privirea spre ea, cu o expresie ezitantă. Îți sunt recunoscător pentru ceea ce ai făcut cu magazinul și aș dori măcar să iei în calcul să rămâi.

Grace îl privi fix, nevenindu-i să creadă. Cu siguranță visa.

– Cu o mărire de salariu, desigur, adăugă el.

Ea îi zâmbi.

– Cine ar putea refuza o astfel de ofertă?

– Mă bucur să aud asta. Dădu din cap, mai mult pentru sine. De fapt, mă bucur foarte tare.

În acea după-amiază, în timp ce lua ceaiul împreună cu Viv, Grace îi împărtăși bucuroasă că nu va avea nevoie de o vorbă bună la Harrods până la urmă. Întrucât Viv adunase toate informațiile necesare pentru a-și începe candidatura pentru ATS, cele două aveau multe de sărbătorit.

După cum se dovedi, femeile care se ofereau voluntare pentru diferite activități nu erau trimise la pregătirea de bază cu aceeași grabă ca bărbații. În timpul care trecu până când Viv își completă cererea, efectuă vizita medicală și aștepta documentele care să o informeze unde se va prezenta, luna ianuarie se topi și ajunseră la sfârșitul lunii februarie, iar răceala înghețată a aerului înmuie suficient pământul pentru a începe un nou sezon de însămânțare.

*

Era o dimineaţă de miercuri când doamna Weatherford apăru în bucătăria însorită, purtând o pereche largă de pantaloni maro cu o curea sub sâni, cu manşetele rulate de mai multe ori pentru a-i ajunge la glezne. În sus, avea un pulover vechi verde-mușchi, care începuse să se destrame la baza gâtului.

Hainele neglijente şi mari îi aparţineau în mod evident lui Colin. Erau departe de ținuta obișnuită a doamnei Weatherford cu imprimeuri florale, pastelate.

Atât Grace, cât şi Viv se opriră din a-şi lua micul dejun compus din pâine prăjită cu margarină, cu care nu se putuseră obișnui niciodată pe deplin, şi rămaseră cu gurile căscate privind-o pe doamna Weatherford.

– Colin mi-a rupt florile pentru a-şi amenaja grădina, iar eu mă voi asigura că vor crește plantele. Dădu din cap spre fereastră, de unde se putea zări pământul încă sterp. Intenționez să-mi plantez propriile legume, fiindcă cele pe care le-a semănat el au înghețat din cauza acestei ierni nenorocite.

– Știți să le plantați? întrebă Grace.

– Cunosc florile. Doamna Weatherford îşi ridică pantalonii puțin mai sus cu un aer încrezător. Și Colin le planta întotdeauna. Dar, serios, cât de greu ar putea fi?

Viv se înecă cu ceai.

Doamna Weatherford scoase un pliant cu imagini cu plante viu colorate, alături de ceea ce părea a fi o diagramă.

– După cum arată aici, ar trebui să plantez ceapă, păstârnac, napi şi fasole în februarie.

– Nu napi, spuse Viv cu reticenţă. Le merge mai bine când sunt plantaţi vara. Și, cel mai sigur, ar trebui să aşteptaţi până în martie.

Doamna Weatherford se uită din nou pe broşură şi analiză scrisul mic.

Grace îşi ridică sprâncenele privind spre Viv, curioasă să vadă dacă prietena ei o va ajuta pe doamna Weatherford. Viv clătină ferm din cap o dată. Nu.

– Ah, da, ai dreptate referitor la napi. Doamna Weatherford lăsă hârtia deoparte şi-şi îndesă o pălărie de paie uzată pe cap. În regulă, atunci. Mă duc să plantez.

Corect, de data aceasta. Sau, cel puțin, cât mă pricep eu.

Ieși pe ușă cu hotărârea unui soldat.

– Chiar o să o lași să facă singură asta? o mustră Grace pe Viv.

Viv făcu o strâmbătură, bosumflându-se și devenind irascibilă.

– Știi că mi-e foarte bine fără să mă mai murdăresc cu pământ.

Aruncă o privire pe fereastră spre doamna Weatherford, care pusese deoparte mai multe instrumente menite să o ajute la plantare înainte de a începe munca.

Femeia începu din mijlocul curții și făcu o gaură în pământ cu un deget acoperit de mănușă.

– Crezi că știe ce face? întrebă Grace.

Viv sorbi din ceai, privind-o pe doamna Weatherford care acum făcea găuri într-un model circular.

– Nu.

Grace își înclină capul, implorând-o pe Viv. Prietena ei se așeză la loc, strângând ceașca de ceai cu încăpățânare în mâini.

– Nu o ajut.

Afară, doamna Weatherford studia trei pungi de semințe înainte de a introduce câte puțin din fiecare în pământ.

– Le plantează pe toate împreună? Grace se sprijini de scaunul capitonat pentru a vedea mai bine.

– Nu mă duc acolo.

Viv își încrucișă picioarele și sorbi din ceai.

Doamna Weatherford acoperi cu pământ găurile unde pusese semințele și lăsă o distanță de două picioare între ele. Introduse degetul în pământ și începu o a doua spirală.

Grace se încruntă.

– Nici măcar nu a marcat locul unde le-a plantat. Viv aşează cana pe masă atât de ferm, încât săriră câteva picături de ceai. Nu mai suport. Mă duc sus să mă schimb cu nişte haine vechi să o ajut.

Grace îşi ascunse zâmbetul şi şterse ceaiul de pe masă.

– Strâng aici, apoi îmi pun nişte pantaloni şi vin să vă ajut.

Dură cea mai mare parte a dimineţii să delimiteze o zonă a grădinii pentru plante, asigurându-se că lasă spaţiu pentru viitoarele seminţe care să fie semănate în lunile mai calde.

– Cred că s-ar putea să fii chiar mai bună la asta decât Colin, îi spuse doamna Weatherford lui Viv când terminară. Ştiu că eşti nerăbdătoare să te alături ATS, dar îndrăznesc să spun că eu cred că ai face o treabă bună ca Fată-fermier.

Viv zâmbi forţat la acest compliment.

Deşi munca fusese grea şi se murdăriseră, fusese plăcut să stea de vorbă toate trei în timp ce munceau. Habar nu aveau că era ultima oară când se bucurau de o astfel de ocazie împreună, deoarece în acea după-amiază veniră ordinele lui Viv, urmând să plece a doua zi la o unitate de instrucţie din Devon.

Pentru prima dată în viaţa ei, Grace rămânea fără cea mai dragă prietenă a ei să înfrunte sălbăticia necunoscută a Londrei în vreme de război.

Teoria cuantică a gazului ideal monatomic

Tragedie scrisă de autorul german Heinrich Heine

Capitolul 10

Viața fără Viv era pustie. Grace nu numai că pierduse compania celei mai bune prietene, dar se simțea de parcă ar fi ratat ceva mai presus de ea însăși refuzând să se alăture ATS.

În loc să se înscrie ca gardian ARP, Grace o lăsase pe doamna Weatherford să o convingă să participe la mai multe întâlniri WVS. Grace se pomenise printre gospodine, unele mai în vârstă decât ea, dar multe de vârsta ei, doar că aveau soți și copii.

Ea le ajuta să ruleze pansamente în timp ce ele se plângeau de munca depusă cu scutecele murdare, de întârzierea chinuitoare a corespondenței din cauza războiului și de greutatea de a trece singure prin toate acestea.

La urma urmei, nu puteai face mare lucru cu patru uncii de carne.

Viv fusese întotdeauna cea mai sociabilă și lipsită de griji dintre ele două. Nu o deranjase niciodată pe Grace înainte că era mai rezervată. Cel puțin, nu până în momentul în care Viv nu mai era acolo și Grace se trezise într-o cameră plină de necunoscute care rămâneau astfel săptămână după săptămână.

Odată ce își făcu simțită prezența luna aprilie, Grace începu să-și găsească scuze pentru a nu mai participa la ședințele WVS – la care doamna Weatherford, din fericire, nu protestă niciodată – și, în schimb, se ghemuia în pat cu o carte în brațe.

Când nu o ajuta pe doamna Weatherford în grădină, Grace devora restul romanelor lui Jane Austen, înainte de a trece la câteva de Charles Dickens. Apoi urmă Frankenstein al lui Mary Shelley și, în cele din urmă, ceva mai actual de Daphne du Maurier.

După ce termina câte o carte care îi plăcea enorm, le-o recomanda cu pasiune clienților librăriei Primrose Hill. Creșterea vânzărilor era uimitoare. Atât de mare, încât domnul Evans începuse să-i împrumute cărți lui Grace pentru a le

citi. La început, nu acceptase sugestia, până când își dăduse seama de impactul financiar al noului ei obicei de a citi, apoi primi cu recunoștință oferta generoasă a domnului Evans.

Tocmai recomandase Rebecca, cel mai recent roman pe care îl citise al lui Daphne du Maurier, unei doamne pe care o recunoscuse de la întâlnirile WVS – o doamnă care nu părea să-și amintească de ea –, când intră domnul Stokes. Domnul Evans nu mai era îngrijorat în legătură cu infracțiunile din timpul perioadei de stingere când îl vedea pe bărbatul de vârstă mijlocie, cu sprâncenele lui mereu încruntate, mai ales că devenise un client obișnuit al magazinului și avea obiceiul de a devora cărțile aproape la fel de rapid ca Grace.

– Nu v-am mai văzut de aproape trei zile, comentă ea după ce-i vându doamnei de la WVS cartea pe care i-o recomandase. Probabil că v-a luat ceva timp să citiți Contele de Monte Cristo?

Ea nu se obosi să-și ascundă zâmbetul. El ceruse o carte care să-l țină mai mult de o noapte. Umbrele de oboseală de sub ochi indicau faptul că probabil încercase să citească rapid cartea stufoasă.

Știuse ea ce știuse când îi recomandase cartea domnului Stokes. Fără îndoială, George știa și el ce știa când îi dăduse ei exemplarul lui vechi din Contele de Monte Cristo. Simți dintr-odată nevoia de a mai discuta cu el. Cât de mult își dorea să-i împărtășească ce impact puternic avusese cadoul lui. Își dorea măcar să-i știe adresa, pentru a-și exprima aprecierea față de carte.

– Aveți dreptate. Cartea mi-a ocupat o bună bucată de timp. Domnul Stokes se frecă la ceafă. A fost mult mai lungă decât celelalte cărți pe care le-am citit și la fel de captivantă. El oftă. Flăcăul cu care eram pe tură a fost mobilizat, așa că muncesc cât doi în absența lui. Cunoașteți întâmplător pe cineva care ar fi interesat să se alăture ARP ca gardian?

– Grace se gândea la această variantă, se auzi domnul Evans de undeva din zona secțiunii de istorie.

Acum, când magazinul era organizat corespunzător, era mai ușor să se vadă ce fel de cărți îi atrăgeau atenția proprietarului magazinului. Istorie și filosofie. Domnul Evans își petrecea cea mai mare parte din zi printre propriile cărți, asigurându-se că nu existau erori de tipărire, așa cum spunea el.

Grace se strâmbă la ideea că se oferise voluntar şi-şi făcu de lucru la tejghea, organizând suprafaţa curată cu un efort inutil, care îi aminti în treacăt de doamna Weatherford. Oricum, era mai bine decât să-l privească direct pe domnul Stokes şi să-i încurajeze pornirea de a o convinge să i se alăture.

La urma urmei, încercarea ei de a ajuta cu WVS fusese inutilă. Mai rău decât inutilă, o făcuse să se simtă incomod şi inadaptată social. Ar fi fost mai bine să fie gardian ARP? Încă mai aveau loc ocazional raiduri aeriene, toate având ca rezultat doar câteva ore în locuri fără ferestre, aglomerate, până când înceta alarma. Oamenii rareori se mai deranjau să caute adăpost.

În cele din urmă, primise două scrisori de la Viv de când aceasta plecase. Deoarece Viv era în Anglia, ajungeau cu mai mare frecvenţă decât cele de la Colin, care se afla în străinătate. Deşi, ţinând cont de serviciile poştale de rezervă, asta nu avea prea mare relevanţă. Cel puţin din corespondenţă, Grace aflase că Viv părea să se adapteze foarte bine noilor ei sarcini. Cu siguranţă, mult mai uşor decât Grace Serviciului de Voluntariat pentru Femei.

– Domnişoară Bennett, este adevărat că doriţi să vă alăturaţi ca gardian ARP? întrebă domnul Stokes.

Grace aranjă un exemplar din publicaţia anuală Ursuleţul lui Bobby, cartea pentru copii fiind expusă lângă tejghea pentru a atrage mamele să facă o ultimă achiziţie.

– Am luat în considerare această variantă.

Domnului Stokes îi tresări mustaţa.

– Dar sunteţi femeie.

Grace deveni tensionată, simţindu-se jignită de aluzia umilitoare directă.

– Dacă vreţi să spuneţi că nu s-ar descurca, sunteţi un fraier. Domnul Evans ieşi de pe culoarul de lângă secţiunea de istorie, aruncându-i domnului Stokes o privire peste ramele ochelarilor cu lentile groase. Domnişoara Bennett ar putea face treaba oricărui bărbat şi mult mai bine.

Domnul Stokes luă în derâdere această afirmaţie.

Răspunsul lui suspicios, precum și recomandarea domnului Evans în ceea ce privește abilitățile ei, o făcură pe Grace să-și înalțe bărbia.

– Am să o fac.

Ridurile de pe fruntea domnului Stokes se adânciră.

– Serios?

– Nu vă purtați ca și când ar fi bătaie pe acest post, domnule Stokes.

Domnul Evans îi zâmbi lui Grace și dispăru printre cărțile sale.

– Foarte bine, spuse domnul Stokes. Mergeți la postul gardienilor în această după-amiază și informați-vă. Își drese glasul. Și aș mai dori o carte, dacă îmi puteți recomanda ceva.

Mai târziu în acea zi, după ce își încheie programul de lucru, Grace făcu așa cum îi recomandase domnul Stokes și trecu pe la postul gardienilor. Câteva zile mai târziu, primi o cască cu un W alb vopsit pe ea pentru a indica rolul de gardian, un fluier, o zornăitoare pentru gaze să alerteze populația în cazul unui atac cu gaze, un exemplar portocaliu al Manualului de pregătire pentru gardieni în cazul raidurilor aeriene, precum și o mască CD. Aceasta din urmă o uimi cel mai mult, deoarece masca de gaze de calitate profesională era mult mai mare decât cea pe care o avea momentan, având ochi mari de sticlă și un filtru în care era încorporat un microfon. Cum să aibă loc o asemenea monstruozitate în geanta ei?

Astfel, ajunse în prima ei tură patru nopți mai târziu, alături de domnul Stokes, cu masca pe umăr într-o cutie greoaie, și nu în geanta elegantă de mână.

Purta o haină ușoară, pentru a o proteja de răcoarea lunii aprilie, iar bareta afurisită refuza să-i stea pe umăr. Măcar insigna metalică ARP pe care o fixase pe rever o ajuta să o țină în loc.

În momentul în care ieșiră din interiorul postului gardienilor, care arăta ca un birou impecabil, perioada de stingere era în plină desfășurare. Luna era aproape complet ascunsă, iar orice lumină pe care ar fi trimis-o era opacizată de o perdea grea de nori.

Era mult prea întuneric pentru a vedea ceva. Lui Grace îi transpirau palmele, în ciuda frigului nocturn.

– Să mergem. Domnul Stokes o luă înainte cu încredere.

Grace înaintă câțiva centimetri cu atenție.

– Domnișoară Bennett, nu putem zăbovi în fața postului toată noaptea.

Tonul domnului Stokes trăda nerăbdarea. Ea se simți cuprinsă de regret. Nu ar fi trebuit să semneze niciodată cu unitatea de Prevenție în cazul Raidurilor Aeriene. Cum ar putea să se confrunte în fiecare noapte cu această beznă neagră ca smoala? Se apropie de locul de unde se auzise vocea domnului Stokes.

El izbucni în râs.

– Voi, gardienii noi, sunteți toți la fel, orbi precum cârtițele la lumina zilei. Găsiți liniile albe de pe borduri, domnișoară Bennett, iar ochii dumneavoastră se vor adapta și le veți putea urmări cu ușurință.

Îi dăduse acest sfat mai mult cu condescendență decât ca instrucțiune, totuși Grace făcu așa cum îi sugerase. Exact așa cum îi spusese, vederea ei se adaptă pentru a identifica liniile groase vopsite. Ea, împreună cu gardianul veteran, își continuă drumul cu atenție pe străzile întunecate din sectorul care le era alocat, atât de familiar ziua și complet de nerecunoscut în întuneric. În timp ce făceau acest lucru, el îi arătă unde erau amplasate adăposturile, precum și orice zonă care ar fi putut cauza probleme publice dacă ar fi fost bombardată.

Când treceau pe lângă locuințe, el turuia numele proprietarilor. În cazul unui bombardament, trebuia să-i noteze când intrau în adăposturi.

Printre nume și locații, domnul Stokes reiteră toate detaliile pe care Grace deja le citise în Manualul de pregătire pentru gardieni în cazul raidurilor aeriene, deși pasajele privind efectele gazelor nu erau la fel de bogate și nici descrierea rănilor nu presupunea atâtea imagini grotești gratuite.

Dacă domnul Stokes ar fi putut să-i vadă fața, și-ar fi dat seama că vorbele lui o dezgustau. Dar poate că acesta era scopul. Nu s-ar fi dat înapoi de la asta pentru a o face să renunțe.

– Familia Taylor, mormăi el cu ostilitate. Vezi asta? întrebă el, mai tare de această dată, evident iritat.

Grace se chinui să distingă ceva în întunericul din faţa lor, însă bezna era atât de profundă, încât părea că-i apasă pe ochi. Acolo, în depărtare, o lumină abia vizibilă delimita forma pătrată a unei ferestre.

Pe Grace aproape că o bufni râsul. Lumina abia se vedea.

– Cu siguranţă că avioanele germane nu au cum să observe asta.

Domnul Stokes îşi reluă mersul în ritm sacadat.

– RAF deja a calificat astfel de infracţiuni şi a confirmat că se pot observa noaptea de pe cer. Germanii au invadat Norvegia şi Danemarca de-abia ieri. Am putea urma. Vrei ca locuinţa dumneavoastră să fie bombardată pentru că familia Taylor nu şi-a acoperit corect ferestrele?

Întrebarea o tulbură pe Grace.

– Desigur că nu.

– Am pierdut trenul, într-adevăr, mormăi domnul Stokes, făcând referire la recenta afirmaţie a lui Chamberlain. Dacă pierdem acest război, este pentru că guvernul nostru este mult prea lent să acţioneze.

Grace auzise şi ea transmisia radio în care Chamberlain susţinea că Hitler „pierduse trenul“, în sensul că ar fi trebuit să atace mai devreme în timpul războiului când era pregătit, iar Marea Britanie nu era. Ieşirea respectivă se dovedise nepotrivită, când, câteva zile mai târziu, Hitler atacase Norvegia şi Danemarca. Aceasta din urmă capitulase în câteva ore.

Întreaga Anglie fusese nemulţumită de răspunsul lui Chamberlain faţă de război.

Domnul Stokes urcă scările din faţă într-un ritm cu care Grace se îndoia că s-ar putea obişnui vreodată pe un asemenea întuneric.

– Domnule Taylor, stingeţi lumina aceea. Ştiţi că v-am spus că data viitoare vă voi amenda...

Grace făcu tot posibilul să se afunde în umbră, care, cu siguranță, ar fi înghițit-o cu plăcere. Grace era pregătită pentru un eventual atac al Germaniei, dar refuza să-i amendeze cu plăcere pe cetățenii Londrei că nu-și trăgeau draperiile.

*

În următoarea lună, Grace îşi puse casca de gardian trei nopți pe săptămână pentru a-l însoți în silă pe domnul Stokes în timp ce îi teroriza pe cetățenii bine intenționați ai Londrei, ale căror eforturi nu erau suficiente în perioada de stingere.

Între timp, doamna Weatherford primise veşti de la Colin, care o asigurase că era bine şi se descurca cu programul de instrucție. Grace mai primise încă o scrisoare de la Viv. Exuberanța prietenei ei se simțea radiind din scrisoare cu o asemenea dezinvoltură, încât Grace avea senzația mângâietoare că îi auzea vocea în timp ce o citea. Sarcina atribuită lui Viv despre care vorbise în scrisoare fusese acoperită cu o bandă neagră de cenzură. Oricum, Viv era bine şi asta îi aducea lui Grace o uşurare incredibilă.

Citind toate scrisorile pe care le primise de la Viv, Grace nu se putea abține să se întrebe ce făcea George Anderson. De fapt, ea sperase să primească ceva de la el şi fusese oarecum dezamăgită că nu sosise nimic. Totuşi, nu încetase niciodată să verifice scrisorile primite la librăria Primrose Hill prin poştă, în eventualitatea că i-ar fi scris.

Într-o după-amiază, în timp ce verifica corespondența abia sosită, domnul Pritchard intră în magazin, ținând strâns un ziar în mâinile lui osoase. Tabby se învârtea neliniştit în cerc în jurul gleznelor lui, în timp ce domnul Pritchard striga ştirile auzindu-se în tot magazinul.

– Evans! Naziştii sunt în Franța. La fel şi în Olanda şi Belgia. Dar în Franța, Evans, în Franța!

Grace simți fiori pe şira spinării. Hitler îndrăznise să atace Franța, dar acum ajunsese în toate țările care creau o barieră în fața Angliei. Dacă Franța cădea, nu mai era altceva decât Canalul care să-l țină pe Hitler departe.

Îi îngheţă sângele în vene, iar gândurile i se îndreptară imediat spre prietenii ei din război. Abia mai târziu îşi dădu seama că ar fi trebuit să fie la fel de îngrozită pentru ea însăşi şi pentru toţi cei care se aflau în Londra.

Domnul Evans veni în partea din faţă a magazinului mai grăbit decât îl văzuse Grace vreodată. Nu se obosi să pună semn de carte unde rămăsese înainte să o închidă şi să o pună deoparte pe tejghea.

– Chamberlain a demisionat?

Domnul Pritchard clătină din cap.

– Nu ştiu.

Se uita neajutorat la ziar. Avea jumătate din numărul de pagini pe care le avea cu un an în urmă, un alt indiciu al raţionalizării hârtiei.

– Să ne ajute Dumnezeu dacă el nu o face.

Domnul Evans îşi scoase ochelarii şi-şi frecă locul de pe nas unde greutatea ochelarilor îi lăsase un semn permanent pe pielea îmbătrânită.

Sunetul vesel al clopoţelului anunţă un nou vizitator, un sunet strident, prea vioi în liniştea de rău augur care se aşternuse. Intră un curier de la Simpkin Marshalls, ţinând o cutie mare în braţele-i slăbănoage.

Era ultima comandă din Pigeon Pie, satira politică despre „războiul plictisitor“ de Nancy Mitford.

Lui Grace îi venea să ofteze.

O astfel de carte era total nepotrivită acum.

Ea intenţionase să o comande înainte de a fi lansată, cu câteva zile înainte, dar domnul Evans ezitase la această idee, susţinând că era mai mult un vânzător de cărţi clasice decât un adept al tendinţelor. În cele din urmă cedase, iar acum exista riscul ca această decizie să se întoarcă împotriva lui Grace.

Războiul escaladase în zilele următoare şi, aşa cum era de aşteptat, cartea era un eşec. Vânzările scădeau pe măsură ce oamenii stăteau lipiţi de canapea acasă

lângă aparatele de radio, disperaţi să audă orice ştire.

Şi puţine dintre acestea erau bune.

Singura parte bună fusese când Chamberlain îşi dăduse demisia din funcţia de prim-ministru, tacticile lui permanent defensive dovedindu-se depăşite şi chiar periculoase, iar Primul Lord al Amiralităţii, Winston Churchill, îşi asumase poziţia. Spre marea uşurare a Marii Britanii.

Războiul era pe buzele tuturor, cântărind greu în minţile oamenilor, fiind prezent în conversaţii şi ocupând fiecare aspect al vieţii lor. Detaliile transmise la radio erau îngrozitoare. Cel mai grav dintre acestea era bombardamentul asupra Rotterdamului, în Olanda, în timpul căruia se zvonea că ar fi fost ucişi peste treizeci de mii de oameni.

Domnul Stokes o informase pe Grace despre acea cifră cumplită cu un soi de admiraţie în voce. Ceva se întâmpla, în sfârşit, în întinderea nesfârşită a unui război fără acţiune şi aprinsese un foc în interiorul lui. Abordarea lui faţă de contravenţiile făcute de oameni devenise, practic, agresivă şi îi amintea în permanenţă lui Grace de îndatoririle ei în cazul în care ar fi fost bombardaţi.

Cu toate acestea, aspectul cel mai curios era cât de plăcută se făcuse vremea. Era un lucru ciudat de remarcat, desigur, dar Grace nu văzuse niciodată o lună mai atât de frumoasă. Soarele strălucea, cerul era limpede, de un albastru intens, iar mugurii încolţiţi din grădini se transformau în frunze şi flori sănătoase, care aveau să se transforme în curând legume.

Sacii cu nisip care înconjurau adăposturile publice şi anunţurile de recrutare se estompaseră de mult timp în străfundurile minţii ei. Acum, erau doar cântece de păsări şi zile însorite. Era suprarealist să-ţi imaginezi că ţările aliate din apropiere erau sub asediu, înregistrându-se zilnic pierderi de vieţi omeneşti, ca urmare a bombardamentelor şi a luptelor.

Însă acea lună mai minunată era un miraj, o coajă frumoasă şi fragilă care aştepta să fie spartă de realitatea lumii lor. Trupele lui Hitler ajunseseră în Franţa şi erau pregătite de partea cealaltă a Canalului.

Urma Marea Britanie.

Existau zvonuri despre evacuările de pe coastă, iar copiii din Londra fuseseră din

nou trimişi în provincie.

*

În timp ce prezentarea romanului Pigeon Pie la librăria Primrose Hill fusese un eşec imens, exemplarele din Ce vrea Hitler?[9] erau aproape imposibil de păstrat pe rafturi. Dar oamenii disperaţi să afle informaţii despre logica lui Hitler nu erau singurii clienţi care încă mai făceau să sune clopoţelul de la uşă. Gospodinele veneau şi ele periodic, îngrijorate pentru soţii lor care luptau în Franţa şi triste din cauză că trebuiau să-şi trimită copiii din nou departe. Erau femei disperate să găsească ceva care să le distragă atenţia, o modalitate prin care să-şi ocupe mintea pentru a putea uita durerea din suflet.

În special o tânără brunetă, cam de vârsta lui Grace, rămăsese în magazin mai bine de o oră. Iniţial, refuzase să fie ajutată, dar când rămăsese în colţul de ficţiune clasică pentru o perioadă considerabilă de timp, Grace fu nevoită să meargă încă o dată la ea.

– Sunteţi sigură că nu vă pot ajuta cu nimic? întrebă Grace. Femeia tresări şi suspină, întorcându-şi capul.

– Îmi pare rău. Eu... n-ar trebui... Izbucni într-un hohot de plâns incontrolabil şi neaşteptat.

Domnul Evans, care se afla pe culoarul următor, se repezi spre partea opusă a magazinului, lăsând-o pe Grace cu clienta care plângea. Majoritatea gospodinelor care intrau în magazinul domnului Evans să caute cărţi aveau faţa împietrită, ascunzându-şi rănile în spatele unei măşti de suprafaţă. Nici una nu-şi arătase sentimentele atât de deschis.

Era o imagine dureroasă de privit, iar Grace simţi cum i se rupea inima.

– Nu vă faceţi deranjaţi. Băgă mâna în buzunar şi scoase o batistă, pe care i-o oferi femeii. Sunt vremuri grele pentru noi toţi.

Bruneta acceptă batista cu un zâmbet smerit, făcându-se stacojie la faţă aproape

ca rujul.

– Iertați-mă. Se șterse la ochi. Soțul meu este în Franța și eu... Înghiți cu greu și-și strânse buzele într-un efort vizibil de a-și înăbuși un nou val de disperare. Am trimis-o pe fiica mea în provincie acum două zile. Ochii ei mari și căprui, cu genele pline de lacrimi, îi întâlniră pe ai lui Grace. Aveți copii?

– Nu, răspunse Grace încet.

Femeia se uită tristă spre batista acum pătată de rimel, de ruj și impregnată de durere.

– Nu am trimis-o în provincie de prima dată. Știu, a fost un gest egoist, dar nu puteam să suport. Dar cu ceea ce se întâmplă în Franța... și Hitler fiind atât de aproape... Își duse mâinile la piept și se schimonosi la față. Nu suport durerea cauzată de lipsa ei. Mă tot aștept să-i aud vocea chemându-mă sau să cânte acele melodii stupide pe care le inventează mereu. Am spălat astăzi lucrurile și am făcut greșeala de a-i mirosi perna. Lacrimile i se rostogoleau din ochi. Ea miroase mereu a pudră și a miere. Și perna mirosea exact așa. Ca ea. Își acoperi fața cu mâinile în care ținea batista mototolită și plină de lacrimi.

Lui Grace i se uscă gâtul din cauza propriilor emoții. Nu era mamă, dar cunoștea sentimentul de pierdere, cât de puternică, de viscerală putea fi acea durere. Fără cuvinte, o îmbrățișă pe femeie.

– Îmi este atât de dor de ea, plânse femeia.

– Știu. Grace o ținea în brațe cu blândețe, în timp ce femeia se lăsa copleșită de tristețe. O să fie bine. Ați făcut ceea ce era mai bine pentru a vă ține fiica în siguranță.

Tânăra brunetă dădu din cap și își îndreptă spatele în timp ce-și ștergea machiajul scurs.

– Probabil că nu ar fi trebuit să ies într-o asemenea stare. Iertați-mă. Își trase nasul și se șterse pe sub ochi, unde pielea îi devenise cenușie din cauza rimelului care cursese. O prietenă mi-a recomandat să iau o carte, să mai uit. Am crezut că pot găsi una, dar nu mă pot concentra să mă hotărăsc.

Grace răsuflă ușurată. Acesta era domeniul ei de expertiză.

– Atunci, daţi-mi voie să vă ajut.

O conduse lângă un raft şi scoase un exemplar din Emma, roman al cărui umor îl făcuse să fie unul dintre preferatele lui Grace.

– Cartea aceasta vă va face să râdeţi într-o clipă şi să oftaţi cu dispreţ în următoarea.

Femeia strânse volumul în mână.

– Este o ficţiune clasică?

– Şi, de asemenea, o poveste de dragoste.

Imediat ce îi ieşiră cuvintele din gură, lui Grace îi apăru George în minte.

Gospodina îi mulţumi şi se scuză încă o dată din tot sufletul, apoi cumpără cartea şi plecă rapid, strângând-o la piept, ca pe o comoară.

Câteva zile mai târziu, Grace observă un plic uzat care îi era adresat, deasupra unei grămezi de corespondenţă aflate pe marginea tejghelei. Pulsul ei se acceleră. Cu siguranţă, nu ar fi putut fi de la George. Nu îndrăznea să spere, după tot acest timp. Cu toate acestea, întinse mâna tremurând să ia scrisoarea şi citi expeditorul, scris cu un scris de mână îngrijit: locotenentul pilot George Anderson.

Înghiţi cu greu şi deschise plicul, încercând să nu-l rupă din grabă.

George îi scrisese.

După tot acest timp, chiar îi trimisese o scrisoare. Era în Franţa? Era în siguranţă? Când va veni acasă?

Ea deschise scrisoarea şi se opri. Golurile de pe pagină arătau unde fuseseră tăiate pasaje. Ceea ce rămăsese era o scrisoare devastată, cu aproape jumătate din text eliminat. Data din partea de sus indica faptul că scrisoarea fusese trimisă în februarie.

Textul abia putea fi înţeles, atât de mult din conţinut fusese cenzurat. Grace aşează hârtia fragilă pe suprafaţa netedă a tejghelei, pentru a o menţine intactă şi a

o citi.

George îşi cerea scuze pentru întârzierea cu care îi scria pentru un motiv pe care nu-l putu descifra. El spera că îi plăcuse Contele de Monte Cristo şi se plângea că nu avea acces la cărţi acolo unde se afla. Avea un exemplar a ceva despre care spunea că îl citise de nenumărate ori, dar numele lui fusese tăiat de pe hârtie. Spera să se întoarcă, în cele din urmă, la Londra, în cursul acelui an, şi o întreba dacă ar mai putea fi disponibilă pentru o întâlnire.

Pulsul ei se acceleră la această ultima parte. Nici măcar nu se obosise să ascundă invitaţia în spatele unei sugestii de a-şi oferi disponibilitatea pentru a o ajuta cu reclama pentru magazin.

O întâlnire.

Grace fusese la câteva întâlniri, pe când locuia în Drayton, dar nici una nu se terminase cu bine. Tom Fisher fusese îngrozitor de plictisitor, Simon Jones încercase prea mult să o sărute, iar Harry Hull încerca doar să ajungă la Viv.

Şi nici unul dintre ei nu-i făcuse inima să tresalte ca George Anderson.

Plutise tot restul zilei, gândindu-se la acea scrisoare distrusă. Zâmbetul îi flutura încă pe buze când intră în casă şi o găsi pe doamna Weatherford în salon, în mijlocul unor pansamente aflate în diverse stadii de rulare şi ambalare.

– Se întorc acasă, spuse ea, încântată, stând mai departe pe podea, în faţa unei cutii cu pansamente împachetate.

Grace ridică o fâşie de bumbac şi începu să o ruleze, aşa cum făcuse cu nenumărate alte pansamente la întâlnirile WVS.

– Cine vine acasă?

– Bărbaţii noştri.

Doamna Weatherford radia de fericire, încât nici măcar duritatea domnului Stokes nu ar fi fost în stare să-i estompeze strălucirea.

– BEF[10] se întoarce acasă din Franţa, iar noi, de la WVS, am fost informate să ne pregătim pentru sosirea lor. Trebuie să oferim ajutor acolo unde putem şi să le

oferim răcoritoare și sprijin. Gâfâi de parcă ar fi încercat să-și recapete respirația. Grace, Colin va veni acasă.

Dacă BEF se întorcea deja din Franța, acest lucru putea însemna doar două lucruri: fie Franţa era victorioasă în respingerea germanilor, fie Franţa capitulase, iar britanicii se retrăgeau. Din toate rapoartele oficiale pe care le auzise Grace, precum și din toate zvonurile neoficiale, era mai înclinată să creadă această din urmă variantă.

Ea își ascunse îngrijorarea la aflarea acestei veşti, deoarece avea o presimțire de rău augur că întoarcerea BEF nu era un semn bun. Dacă bărbații lor se întorceau pe pământ englezesc, se întâmpla pentru că se retrăgeau din fața inamicului și că Hitler câștiga.

Dar ce ar însemna asta pentru Marea Britanie?

What Hitler Wants, roman scris și publicat în 1939 de E.O. Lorimer – jurnalistă, lingvistă, analist politic și scriitoare anglo-irlandeză

British Expeditionary Force - Corpul Expediționar Britanic

Capitolul 11

Confirmarea suspiciunii lui Grace fusese pe cât de rapidă, pe atât de amară. Dar nu venise din partea BBC sau a vreunui ziar. Venise din cea mai tristă sursă dintre toate: doamna Weatherford.

Draperiile opace erau trase înainte ca femeia să ajungă acasă în prima noapte în care WVS acordase ajutor bărbaţilor întorşi din Dunkerque. Grace îşi dorise să se fi alăturat doamnelor din WVS, măcar de această dată, pentru a le acorda ajutor soldaţilor care se întorceau, dar li se permisese doar membrelor să-i ajute pe bărbaţi. În schimb, aşteptase în salon ţinând romanul Pigeon Pie în poală. Dacă nu din alt motiv, achiziţia ei reprezenta încă o vânzare din stocul lor nemobilizat. Povestea avea cu siguranţă umor, dacă te gândeai că fusese scrisă înainte de atacul lui Hitler asupra Franţei.

Nu fusese niciodată tipărită o carte atât de prost sincronizată.

Zgomotul clanţei de la uşa din faţă o anunţă pe Grace că revenise doamna Weatherford. Sări ca arsă din scaunul Morris şi fugi spre hol.

Doamna Weatherford privea pierdută în gol, căutând să se sprijine cu mâinile de cadrul uşii, în timp ce se descălţa de pantofi.

– Doamnă Weatherford?

Grace se apropie de femeia mai în vârstă.

Spre surprinderea ei, doamna Weatherford nu protestă când Grace îşi puse mâna în jurul antebraţului ei moale. De fapt, nu avu nici o reacţie.

– Doamnă Weatherford? spuse Grace din nou, de data aceasta ceva mai tare. Cum a fost?

Dar chiar în momentul în care îi adresa întrebarea, tensiunea pe care o simţea în piept îi spunea lui Grace că nu-şi va dori să audă răspunsul.

– Hmmm? Doamna Weatherford îşi ridică sprâncenele exagerat de mult.

– I-aţi văzut pe bărbaţi? întrebă Grace, incapabilă să se abţină. Pe cei din BEF?

Doamna Weatherford dădu încet din cap.

– I-am văzut. Trase aer adânc în piept şi-şi înălţă capul, privind din nou în gol. A fost... a fost... a... înghiţi cu greu. A fost îngrozitor. Acei bărbaţi păreau pe moarte. Vocea ei tremura. Ochii lor erau plini de groază şi toţi erau atât de obosiţi, încât adormeau mestecând ouăle fierte şi merele pe care le aduseserăm pentru ei. Nu am văzut niciodată ceva aşa îngrozitor.

Grace anticipase aceste veşti proaste, dar detaliile avură un impact puternic asupra ei. Colin era mobilizat în Franţa. Fusese şi el la Dunkerque?

Dar ea nu-şi exprimă astfel de neliniști, văzând deja îngrijorarea întipărită pe chipul mamei lui.

În fiecare zi după aceea, doamna Weatherford mergea cu celelalte doamne WVS pentru a ajuta soldaţii BEF care se întorceau în Londra şi în fiecare seară venea epuizată de toată energia şi spiritul ei.

În puţinele dăţi când era acasă, telefonul suna fără oprire, iar femeile care aveau fii şi soţi în divizia lui Colin din Franţa schimbau poveşti de groază şi zvonuri auzite de la câţiva dintre bărbaţii care se întorseseră. Povestirile erau îngrozitoare, relatând despre soldaţii blocaţi pe plajă, fără acoperire, în timp ce avioanele naziste trimiteau ploaie de gloanţe asupra lor. Bărbaţii înotaseră mile întregi până la bărci, doar pentru a le găsi bombardate şi a-şi pierde speranţa de salvare. Se retrăseseră – sau, aşa cum spusese domnul Stokes, fusese o baie de sânge.

Cu toate acestea, doamna Weatherford se agăţa de speranţă cu mâinile încleştate.

În ciuda atitudinii de bună dispoziţie forţată a celeilalte femei, Grace doar îşi putea imagina prin ce trece doamna Weatherford, când ea însăşi nu putea decât să şi-l închipuie pe Colin în haosul acela plin de violenţă.

Blândul Colin, care voia doar să ajute animalele, cu o inimă de aur ca a lor. Dacă s-ar fi întâmplat ca el să fie nevoit să omoare pe cineva pentru a se salva, ar fi ales să primească el glonţul. Şi dacă ar fi avut cineva nevoie de ajutor, Colin nu

l-ar fi lăsat niciodată în urmă. Războiul nu era pentru suflete delicate.

În nici un caz pentru cineva cu un suflet ca al lui Colin.

În întreaga Mare Britanie, erau aduse la uşă telegrame cu mesaje dureroase despre bărbaţii care fuseseră ucişi sau luaţi prizonieri.

În timp ce din ce în ce mai mulţi soldaţi erau aduşi în Londra cu trenurile, nici o telegramă nu ajunse la uşa casei de pe strada Britton. Tăcerea era o binecuvântare, oricât de mult le-ar fi întins nervii. Uneori era atât de apăsătoare, încât orice pocnet sau scârţâit care se auzea în casă le făcea pe Grace şi pe doamna Weatherford să sară ca arse.

Abia două zile mai târziu, Churchill anunţase numărul pierderii lor. Peste trei sute treizeci şi cinci de mii de oameni fuseseră salvaţi din faţa germanilor, cu pierderi de aproximativ treizeci de mii, incluzându-i pe cei dispăruţi, morţi sau răniţi. O cifră halucinantă pentru orice mamă, soţie sau soră care aştepta cu nerăbdare veşti despre persoana iubită.

Dar Marea Britanie nu pierduse doar vieţi omeneşti; fuseseră abandonate echipamente, la care soldaţii renunţaseră pentru a-şi salva vieţile. Un sacrificiu normal, aşa cum îl vedea Grace, dar costisitor şi periculos.

Chiar şi astfel de cifre triste fuseseră întâmpinate cu o atitudine pozitivă de ziare şi de radio, întrucât civilii cu vase de pescuit şi ambarcaţiuni personale care ajutaseră la aducerea în siguranţă a mii de soldaţi BEF peste Canal erau consideraţi eroi. Un gest simbolic, care declara că Marea Britanie nu se va preda niciodată.

Vocea puternică a lui Churchill când vorbea o făcea pe Grace să simtă cum îi creştea hotărârea şi-i aducea lacrimi în ochi doamnei Weatherford, în timp ce dădea din cap aprobator la cuvintele noului prim-ministru.

Da, fusese o mare înfrângere, dar ei vor merge înainte. Spiritul cuvintelor lui încărca Londra de energie ca un fulger, transmiţând încredere şi forţă.

Zilele continuau să treacă. Într-una dintre puţinele după-amiezi liniştite, doamna Weatherford apăru în salon, unde Grace citea cea mai recentă achiziţie, Robie[11], o poveste incredibilă despre un om care crescuse în umbra „ celor mai mari cruzimi ale vieţii. Atingea o zonă vulnerabilă a lui Grace. care fusese îngropată

adânc, un loc pe care bănuia că fiecare îl păstrează doar pentru sine şi care rămăsese fragil, în ciuda succeselor şi avantajelor vieţii.

Grace îşi ridică privirea şi o văzu pe doamna Weatherford îmbrăcată în hainele vechi ale lui Colin, acum pătate de murdărie din cauza muncii ostenitoare din grădină, de când săpaseră pentru victorie.

– Ai văzut pe undeva mănuşile?

– Sunt în Andy, lângă mistrie şi stropitoare.

Nu ar fi trebuit să folosească adăpostul Anderson drept magazie pentru unelte de grădinărit, dar era comod să le lase pe bancă, mai ales că podeaua era practic inundată de ploaia recentă şi nu mai putea fi folosit pentru nimic altceva în acel moment. Şi fiind doar ele două în casă, era suficient loc pentru câteva unelte înăuntru.

Din când în când mai fuseseră raiduri aeriene, dar toate fără motiv. Un avion aliat confundat cu un avion german sau ceva de genul ăsta. Majoritatea oamenilor nici nu se mai duseseră la adăposturi. Ce rost mai avea?

Grace trase cuvertura din poală, pregătindu-se să i se alăture femeii în grădină.

– Staţi să mă schimb şi vin să vă ajut.

– Nu te deranja, iubito. Doamna Weatherford îi făcu semn cu mâna. Ai făcut mai mult decât trebuia în ultima vreme şi nu am decât să plivesc puţin şi să ud.

Grace îi aruncă un zâmbet recunoscător şi îşi aşeză pătura pe picioare, cuibărindu-se mai adânc între pernele canapelei pentru a-şi relua lectura. Totuşi, Grace nu ajunse prea departe pe pagina următoare când se auzi un strigăt oribil de afară, din grădina din spate.

Doamna Weatherford.

Grace se ridică în grabă, înfăşurându-se în cuvertură, aproape că se împiedică de cartea pe care o aruncase în grabă, şi se întoarse către uşa din spate a bucătăriei.

Veniseră nemţii?

Existau zvonuri despre cum se paraşutaseră în Olanda, deghizaţi în călugăriţe şi poliţişti, şi apoi împuşcaseră oamenii de acolo, folosind încrederea drept cea mai importantă armă. Desigur, zvonul fusese relatat de domnul Stokes, dar Grace nu voia să rişte. Se opri lângă uşa bucătăriei pentru a apuca un cuţit mare.

Doamna Weatherford stătea la câţiva paşi de stratul de salată, cu mănuşile în mâini, chircită, şi uitându-se îngrozită la plante.

– Ce este?

Grace se repezi spre ea, cu lama îndreptată spre grădină.

Doamna Weatherford respiră lung şi încet, închise ochii şi tresări.

– Viermi.

– Viermi? întrebă Grace, neîncrezătoare.

Se aştepta să găsească nazişti în grădină, mitraliere pregătite să-i măcelărească pe cetăţenii Londrei.

– M-am dus să văd de ce se ofilise salata... Doamna Weatherford tresări. Mă duc să aduc prospectul împotriva dăunătorilor, spuse ea încet şi se întoarse către adăpostul Anderson, unde informaţiile publice de încurajare a campaniei „săpaţi pentru victorie“ erau organizate cu grijă într-o cutie vopsită în albastru.

Îngrijorată, Grace se strecură spre cel mai apropiat cuib de salată veştejită şi ridică o frunză cu vârful cuţitului. Nişte chestii groase, maronii, se zvârcoleau şi se înfăşurau la baza plantei ca nişte cârnaţi groşi, aproape să pleznească. Unul extrem de gras căzu de pe frunza de deasupra şi ateriză cu zgomot pe lama cuţitului.

Grace strigă îngrozită şi sări înapoi, aruncând cuţitul.

Ce mai eroină era.

Doamna Weatherford ieşi din adăpost cu un pliant în mână.

– Sunt chiar aici. Se cheamă... Ea privi foaia. Omizi. Dumnezeule, sună terifiant.

Studie cu atenţie foaia. În timp ce citea, gura i se strâmba într-o grimasă dezgustată.

– Ce este? Grace încercă să se uite la prospect. Cum scăpăm de ele?

Doamna Weatherford se strâmbă.

– Trebuie să le tăiem pe jumătate, să le strângem sau să le rupem.

Amândouă se încruntară îngrozite şi se întoarseră spre salată. Cuţitul zăcea în faţa plantei pe care o inspectase Grace, cu lama sclipind în soare.

– Poate că ar trebui să ne limităm la fasole? sugeră Grace.

– Niciodată nu m-am împăcat cu salata verde, răspunse doamna Weatherford. Mă duc la farmacist să văd dacă îmi poate sugera ceva pentru a ucide acele creaturi urâte, să scăpăm de ele.

Farmacistul avea într-adevăr ceva, o substanţă albă sub formă de pulbere, dar o avertizase că trebuie spălată cu atenţie de pe frunze înainte de a fi consumate, nu că ar mai fi rămas ceva din ele după ce omizile ar fi murit, până la urmă, din cauza otrăvii.

În a doua săptămână a lunii iunie, Italia intrase în război alături de Germania, iar energia rămasă a Londrei îşi găsise o sursă de răzbunare. Grace şi domnul Stokes patrulau pe străzile întunecate ale Londrei într-o noapte, când un zgomot de paşi se auzi peste stradă, urmat de o încăierare şi un strigăt.

Grace simţi cum adrenalina îi străbătea tot corpul şi-şi îndreptă atenţia spre scenă. Ochii ei căutau în întuneric. Scoase din buzunar lanterna, un obiect în formă de clopot care arunca o lumină stinsă pe asfalt. Cu toate acestea, nu îl foloseau des, deoarece domnul Stokes insistase să-şi păstreze vederea de noapte.

Stingerea scosese, din păcate, ce e mai rău din oameni, reprezentând prea multe tentaţii pentru furturi şi agresiuni pentru răufăcători. Domnul Stokes se aşeză între Grace şi zgomotul care se auzea, aşteptând să vadă dacă li s-ar fi cerut să intervină cu autoritatea lor limitată şi cu fluierele stridente.

În timpul petrecut în ARP, Grace învăţase să citească mişcările în întuneric, la lumina subtilă a lunii. Deşi era doar o fâşie în acea noapte, reuşi să distingă doi

ofițeri de poliție și un bărbat cu o valiză lângă o femeie.

Nu era un jaf, ci o arestare.

Bărbatul vorbea cu rapiditate, nu în engleză, ci în ceea ce părea a fi italiană.

– Nu vrem să folosim violența, declară unul dintre ofițeri pe un ton plictisit. Veniți cu noi.

Bărbatul se îndepărtă de femeie și se îndreptă spre polițiști, ca și când ar fi intenționat să meargă cu ei. Ea îl ajunse din urmă, scoțând un suspin.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Grace.

– Nu e treaba noastră, îi făcu semn domnul Strokes să meargă mai departe.

Ea nu îl ascultă.

– Îl arestează.

– Bineînțeles, răspunse domnul Stokes pierzându-și răbdarea. Doar pe bărbați, momentan. Îi scot pe toți nenorociții din Anglia să nu poată spiona pentru Hitler.

Se auzi un zgomot dinspre stradă, urmat de un sunet de sticlă spartă. Împreună, se repeziră în direcția sunetului și descoperiră un grup de peste douăzeci de bărbați intrând prin fereastra spartă a unei cafenele italiene, strigând insulte împotriva italienilor pentru că i se alăturaseră lui Hitler.

Grace rămăsese ca o stană de piatră. Mâncase la cafeneaua aceea de mai multe ori împreună cu Viv. Proprietarul și soția lui erau întotdeauna amabili, exprimându-și propriile temeri pentru Londra și oferindu-le biscuiți în plus la ceai, chiar și în timpul raționalizării. Și acum, localul pe care îl dețineau acești imigranți de mai bine de douăzeci de ani era jefuit.

Un bărbat ieși prin fereastra spartă, cu un scaun în mână.

– Un jaf.

Ea își duse fluierul la buze.

Domnul Strokes o luă de mână și îi împinse obiectul metalic de la buze.

– O răzbunare.

Ea îi aruncă o privire tăioasă, observându-i-se strălucirea ochilor în întuneric.

– Poftim?

– Italia a ales cui să-i arate loialitate, răspunse sec Stokes. Și nu nouă.

Ea se uită fix la el, consternată.

– Aceștia sunt cetățeni britanici.

– Sunt italieni. El își înălță capul, când un alt bărbat ieșea cu un sac din ceea ce ar fi putut fi făină. Cel mai probabil, spioni.

– Aceștia sunt proprietari de magazine care au muncit din greu pentru a-și construi o afacere în Londra, care iubesc acest oraș la fel de mult ca noi. Vocea lui Grace se înălța cu vehemență, în timp ce gândurile i se învârteau în minte asistând la această nebunie. Trebuie să punem capăt acestui lucru.

Merse înainte, dar domnul Stokes o prinse din nou de braț și o trase ușor înapoi.

– Domnișoară Bennett, fiți rezonabilă, șuieră el. Sunt mai mult de o duzină de bărbați și dumneavoastră sunteți singurul gardian.

Ea îl privi cu ochii înlăcrimați.

– Singurul?

El își feri privirea.

Un alt zgomot se auzi din interiorul cafenelei, urmat de o lumină, în timp ce un incendiu izbucni în clădire.

– Încetați imediat, strigă ea în noapte.

Ordinul ei fu întâmpinat de râsete și ironii.

– Aveți grijă să nu fiți considerată susținătoarea naziștilor.

Vocea domnului Stokes era joasă și suficient de precaută pentru a o face să se

oprească.

Ea îşi încleştă pumnii în timp ce lacrimile i se rostogoleau furioase pe obraji din cauza neputinţei.

Îl împinse pe domnul Stokes departe de ea.

– Cum puteţi să suportaţi asta?

– Stingeţi lumina aceea, strigă domnul Stokes spre bărbaţi, cu o voce imparţială şi stridentă. Nu vreţi să se arunce bombe asupra noastră.

El nu o mai privi după ce focul fu stins şi un întuneric de smoală luă locul acelor flăcări strălucitoare alimentate de ură.

*

După ce-şi termină schimbul, nu mai putu să adoarmă. Nu numai din cauza îngrijorării pentru Colin, despre care tot nu auziseră nimic, ci şi din cauza propriei neputinţe.

Se alăturase ARP pentru a ajuta. Dar în noaptea aceea, ea nu ajutase. Nefiind în măsură să-i oprească pe bărbaţi să jefuiască cafeneaua, fusese o parte a problemei.

Încercă să citească, dar constată că nici cărţile nu-i puteau uşura povara sufletească.

A doua zi era liberă, iar doamna Weatherford rămase acasă, deoarece BEF încetase să mai aducă răniţi de la Dunkerque. Speranţa ei începuse să scadă odată cu numărul celor care soseau, mai ales având în vedere cât de puţini se întorseseră din divizia lui Colin.

Grace petrecu cea mai mare parte a dimineţii în grădină, smulgând buruieni şi inspectând plantele. Roşiile aveau flori galbene, în timp ce dovleceii începuseră să facă nişte sfere galben-verzui. Sperase ca activitatea cu plantele şi aerul

proaspăt să-i ia gândul de la alte aspecte, dar realiză că, de fapt, continua să-şi amintească lucruri ce provocau durere, vulnerabilitate şi furie.

După ce-şi termină treaba, îşi scoase mănuşile şi saboţii înainte de a intra în bucătărie pentru a se spăla de murdăria de pe mâini. Tocmai termina, când se auzi o bătaie în uşă care acoperi sunetul apei care curgea de la robinet. Îi îngheţă sângele în vene.

Nu se aşteptau la nici un vizitator.

Corespondenţa ar fi fost introdusă prin fanta uşii pentru scrisori.

Nu era nici un motiv pentru care cineva să bată, cu excepţia cazului în care...

Grace îşi zvântă apa de pe degete şi-şi şterse în grabă mâinile. Îşi simţea pulsul în urechi, dar nu suficient de tare încât să acopere sunetul paşilor doamnei Weatherford care se îndreptau spre uşa din faţă. Grace ieşi din bucătărie în timp ce doamna Weatherford lua de la curier un plic dreptunghiular portocaliu.

O telegramă a oficiului poştal.

Grace trase aer adânc îi piept, simţind o durere în plămâni.

Existau puţine motive pentru care doamna Weatherford să primească o telegramă, dar nici unul bun.

Doamna Weatherford închise uşa cu o mişcare automată, cu privirea fixată pe plicul portocaliu. Grace se apropie cu atenţie, dar femeia nici nu-şi dădu seama de prezenţa ei.

Amândouă aşteptară o clipă lungă, nici una dintre ele nescoţând o vorbă. Nici una dintre ele nici măcar nu respira, blocate într-un moment suspendat, care ar fi putut schimba restul vieţii lor.

Grace ar fi trebuit să se ofere să o citească, dar exista totuşi o parte din ea care era prea laşă pentru a accepta să vadă ce scrie în telegramă.

Doamna Weatherford trase aer adânc în piept şi o scoase încet, aşa încât plicul flutura în strânsoarea ei tremurândă. Grace se simţi vinovată, un sentiment mărunt în comparaţie cu frica pe care o resimţea, dar suficient pentru a-i da un

imbold. La urma urmei, era o cruzime să aştepte ca doamna Weatherford să facă faţă acestei situaţii.

Grace se resemnă să facă asta şi şopti:

– Vreţi să o deschid eu?

Doamna Weatherford clătină din cap.

– Ar trebui... vocea îi tremura. Trebuie să ştim.

Mâinile îi tremurau atât de tare, că era de mirare că reuşi să deschidă plicul. Respiraţia îi era intermitentă, alăturându-se ritmului sacadat al respiraţiei lui Grace. Fără să-şi dea seama ce face, Grace se agăţă de braţul doamnei Weatherford, în timp ce mesajul dezvălui cuvintele: „Cu profund regret, vă aducem la cunoştinţă...“

Doamna Weatherford trase aer în piept şi desfăcu cu mişcări încete restul telegramei.

Mesajul era scris pe o fâşie albă, cu majuscule, cuprinzând cuvinte care aveau să le schimbe viaţa irevocabil.

– Cu profund regret, vă aducem la cunoştinţă că fiul dumneavoastră, Pte Colin Weatherford, este raportat că şi-a pierdut viaţa în atacul de la Dunkerque…

Plicul şi telegrama îi căzură din mână doamnei Weatherford şi rămaseră pe podea. Nu mai conta. Grace nu avea nevoie să mai vadă nimic altceva.

Colin era mort.

– Fiul meu, şopti doamna Weatherford. Fiul meu. Fiul meu. Băiatul meu blând şi dulce.

Îşi privi mâinile tremurânde, în care nu mai ţinea scrisoarea, parcă neîncrezătoare că ar fi fost vreodată acolo.

Grace simţi un nod dureros în gât şi o podidiră lacrimi amare.

Imensitatea pierderii se căscă precum o prăpastie în interiorul ei. Furia, durerea

şi neputinţa, toate o copleşiră. Colin nu ar fi trebuit să moară aşa. Era prea bun pentru a fi doar unul dintre cei treizeci de mii de morţi.

Niciodată nu va mai aduce acasă un alt animal rănit pe care să-l vindece şi nu o va mai întâmpina înroşindu-se din cauza timidităţii. Lumea lor foarte, foarte întunecată avea nevoie de lumina lui, iar acum se stinsese pentru totdeauna.

O jale nesfârşită umplu camera în timp ce doamna Weatherford căzu în genunchi, apucând orbeşte plicul, strângându-l în pumn şi simţind cum pământul îi fuge de sub picioare.

În toată Marea Britanie, alte mii de femei primeau telegrame similare, în care câteva cuvinte bătute la maşina de scris le rupeau inimile, schimbându-le viaţa pentru totdeauna odată cu pierderile devastatoare.

*

Mai mult decât oricând, Grace îşi dorea să afle veşti despre Viv şi George, pentru a şti că erau în siguranţă, în contextul atâtor incertitudini şi suferinţe.

Grace era singura care se mişca prin casă în dimineaţa următoare, în timp ce doamna Weatherford rămase în pat. Ceaşca de ceai a femeii mai în vârstă nu se afla pe scurgător, unde se afla de obicei, la uscat, când se trezea Grace. După ce încercarea de a-i duce doamnei Weatherford ceai rămase fără răspuns, Grace puse o tavă mică lângă uşa ei, în speranţa că ar mai fi liniştit-o.

Poate că Grace ar fi trebuit să-i telefoneze domnului Evans şi să ceară o zi liberă, dar nu voia să stea acasă, sub greutatea propriilor gânduri şi dureri. Îi fuseseră o companie îngrozitoare în timpul nopţii, fiind copleşită de lovitura zdrobitoare adusă de moartea lui Colin.

Voia să-şi petreacă ziua comandând cărţi noi şi conversând cu clienţii librăriei Primrose Hill. Afară era deja cald, iar aerul uscat îi deranja ochii iritaţi, încă roşii şi umflaţi, în ciuda stratului suplimentar de rimel şi de pudră aplicate.

Domnul Evans îşi ridică privirea când intră şi veni imediat de unde stătea aplecat

peste registru.

– Ce s-a întâmplat?

– O telegramă.

Doar atât putu să spună Grace.

Gura i se strânse într-o linie dură.

– Colin?

Grace dădu din cap afirmativ.

Domnul Evans închise ochii în spatele ochelarilor şi rămase aşa mult timp înainte să-i deschidă.

– Era prea bun pentru cei care duc acest război sângeros.

Grace îşi simţi gâtul încleştat din cauza durerii.

– Du-te acasă, domnişoară Bennett. Vârful nasului îi devenise roz. Îţi voi plăti salariul pentru săptămâna viitoare.

Ea clătină din cap cu vehemenţă:

– Aş vrea să muncesc. Vă rog.

Chiar şi ea îşi auzea tremurul disperat din voce.

El o studie mult timp şi încuviinţă din cap.

– Dar dacă vei vrea să pleci, trebuie doar să-mi ceri.

Ea încuviinţă din cap, recunoscătoare pentru şansa de a-şi reprima durerea.

*

După cum se dovedi, o astfel de suferinţă nu putea fi depăşită. O urmărea ca o umbră, strecurându-i-se în spate şi prin gânduri în fiecare moment când mintea nu-i era ocupată. Îi amintea de Colin legănând un animăluţ rănit în mâinile lui mari şi blânde şi de cum fusese distrusă fereastra cafenelei italiene, care se prăbuşise în aerul umed al nopţii. Îi reamintise, din nou şi din nou, cum nu putea opri nimic, că era complet şi neputincios de ineficientă.

Se afla în camera din spate plângând când intră domnul Evans. El se opri brusc şi se uită la ea, cu ochi mari şi nesiguri. Grace îşi întoarse faţa de la el, aşteptând să plece, aşa cum făcuse zilele trecute cu femeia care plângea.

În schimb, paşii lui se auziră mai aproape, iar el îi întinse o batistă. O acceptă, fiindcă deja şi-o folosise pe a ei, şi-şi şterse ochii.

– Îmi pare rău…

– Nu-ţi cere scuze pentru ce simţi. El se sprijini de un teanc de cărţi din apropierea ei. Nu-ţi cere niciodată scuze pentru ce simţi. Vrei să... şi-şi deschise mâinile într-un gest nesigur... să vorbeşti despre asta?

Ea îl studie pentru a-i evalua sinceritatea. O privea, fără să clipească, cu o expresie sinceră. Era serios.

Aproape că îl refuză. Pentru că, oricât ar fi vorbit, nu-l putea aduce înapoi pe Colin. De fapt, nici măcar nu ştia dacă-şi putea relaxa suficient nodul de durere din gât pentru a da glas unei asemenea agonii.

Dar apoi, îşi aminti de cafeneaua italiană, iar tăcerea şi vinovăţia o loviră ca o spirală fierbinte din interior.

– Aţi făcut vreodată ceva de care să vă fie ruşine?

Sprâncenele lui stufoase se ridicară, sugerând că, din tot ce se aşteptase ca ea să spună, nu anticipase asta.

– Da, spuse el după o clipă de gândire. Cred că majoritatea oamenilor au făcut. Îşi încrucişă braţele peste piept. Dacă are legătură cu Colin, sunt convins că te-ar fi iertat. Aşa era el.

Ea simţi din nou nodul dureros în gât. Înghiţi şi clătină din cap. Înainte de a se

putea opri, îi spuse despre noaptea de la cafeneaua italiană, detaliile care îi sfâșiau conștiința și o distrugeau.

El rămase sprijinit de perete în timp ce ea vorbea, cu brațele încrucișate relaxat pe piept. Când termină, el se ridică ușor în picioare, trase o cutie mare de cărți spre masă și se așeză pe ea, așa că era aproape la nivelul ei.

Ochii îi erau limpezi și ageri și i se citea în ei o determinare cum nu mai văzuse niciodată la el.

– Suntem în război, domnișoară Bennett. Tu nu ești decât una, așa că uneori asta înseamnă că o cafenea este jefuită, da, dar că nu a ars. Nu poți salva lumea, dar poți încerca în continuare, prin orice mic gest. Colțurile gurii i se ridicară într-un zâmbet aproape jenat. De exemplu, un bătrân care colecționează cărți vechi și arse pentru a le păstra vii. El își puse mâna pătată de bătrânețe pe a ei, iar Grace îi simți căldura relaxând-o. Sau să găsești o poveste care să o ajute pe o tânără mamă să-și uite durerea. Își luă mâna de pe a ei și-și îndreptă spatele. Nu contează cum lupți, doar să nu te oprești niciodată.

Grace dădu din cap.

– Nu o voi face. Hotărârea pe care o simțea în interiorul ei o făcu să se înfioreze. Nu mă voi opri niciodată.

– Asta este tânăra pe care o cunosc. Se ridică de pe cutie. Apropo de asta, am câștigat propria mea bătălie cu o strategie pe care am împrumutat-o de la tine. Ți-ar plăcea să vezi?

Curioasă, Grace își șterse ochii pentru a curăța orice urmă de machiaj care îi cursese pe față și-l urmă pe domnul Evans în magazin.

– Poate că l-ai văzut deja.

Indică măsuța cu Pigeon Pie așezată în colțul din spate.

Într-adevăr, ea evitase masa eșecului până în acel moment. Ce văzu o uimi.

Din teancul care avusese o sută de cărți rămăseseră doar câteva. Cartonașul așezat în centrul mesei proclama: „Scris în timp ce Chamberlain era încă prim-ministru“.

Domnul Evans zâmbi larg.

– De atunci, se vinde ca pâinea caldă.

Grace râse fără să vrea.

– A fost o mișcare genială.

Obrajii bătrâni ai domnului Evans se înroșiră sub ochelari, în timp ce își înclina umil capul.

– Am fost mândru de asta. Totuși, este ideea ta. Am adăugat doar propria mea părere plictisitoare.

Pe măsură ce timpul trecea, vândură și restul stocului din neinspiratul roman Pigeon Pie, astfel că sfatul domnului Evans deveni cu atât mai emoționant.

Deoarece săptămânile următoare aduseră capitularea Franței. Și apoi, lucrul de care se temeau cu toții cel mai tare, bombardarea Marii Britanii.

Of Human Bondage – roman scris de autorul englez William Somerset Maugham, publicat în 1915

Capitolul 12

Bombardierele germane atacară mai întâi la Cardiff şi Plymouth, vizând docurile şi declanşând bătălii aeriene împotriva RAF. Londra nu fusese încă lovită, dar toată lumea se aştepta ca acest lucru să se întâmple.

Emisiunile BBC erau ascultate în mod obsesiv şi stăteau pe buzele tuturor, oamenii repetând ceea ce auziseră, analizând posibilitatea de a fi ei înşişi bombardaţi.

Deşi Grace nu ştia unde era repartizat George, era foarte conştientă de faptul că, fiind pilot de luptă, acesta se afla chiar în mijlocul pericolului.

Mai primise o scrisoare de la el, la fel de distrusă de cenzură ca şi cea anterioară, lăsând vizibil doar jumătate din mesajul lui, dar suficient pentru a se asigura că era bine. Scrisorile lui Viv aveau doar uneori câte un cuvânt acoperit de marker negru, dar era uşor să înţelegi că, indiferent de locul în care se afla, părea cel puţin în siguranţă.

Deşi, cea care o îngrijora cel mai mult era doamna Weatherford. De-a lungul timpului, de când o cunoştea Grace, femeia aceasta fusese cea care îndemna lumea la acţiune, cu energia ei nemăsurată. Nu exista soluţie pe care să nu o găsească, problemă pe care să nu o rezolve.

Acum, se plimba prin casă cu privirea rătăcită. Nu mai era acea persoană strălucitoare, veselă, cu sfaturi pentru toată lumea – indiferent dacă i se cereau sau nu. Era o umbră a ei însăşi, cu părul pleoştit şi cenuşiu căzându-i în jurul feţei palide. Lipsită de viaţă.

Doamna Weatherford nu mai participa la întâlnirile WVS şi nici nu mai curăţa casa cu meticulozitate. Grace nu se gândise niciodată că va apuca ziua în care holul să nu mai miroasă a fenol. Iar când doamna Weatherford aflase despre adăugarea ceaiului şi a margarinei pe lista de alimente raţionalizate, nu comentase încântată de proviziile ei, ci răspunse pur şi simplu cu resemnare.

Cu toate acestea, restul Londrei zumzăia energic, în aşteptarea unui război care acum părea sigur că va ajunge să-l lovească. Era un lucru ciudat să speri la acţiune, mai ales după Dunkerque, dar „războiul plictisitor“ părea o rană proaspătă care era îngrijită fără ajutorul mâinilor.

Acum, avea să se întâmple ceva, în sfârşit.

Era o sâmbătă însorită când Grace se apucă, până la urmă, să strângă cărţile din zona destinată copiilor, din partea din faţă a magazinului. Ţinând cont că atât de mulţi micuţi fuseseră trimişi din nou în provincie, poziţia principală din vitrină ar fi trebuit să fie destinată unor lecturi mai atrăgătoare, pentru adulţii care rămăseseră.

După ce părăsi magazinul în acea după-amiază, ea nu se întoarse imediat acasă. În schimb, se încălzi în lumina plăcută a soarelui strălucitor care o învălui şi se bucură stând pe terasa unei cafenele pentru un ceai şi o prăjitură. Restaurantele aveau condiţii diferite de raţionalizare faţă de cetăţenii Marii Britanii şi li se alocau ceva mai multe produse, ceea ce însemna că ceaiul era mai parfumat şi mai dulce, la fel ca şi produsele de patiserie, în care aproape că nu se simţea gustul de margarină. Aproape.

Dar această tentativă nu îi oferi încântarea pe care o sperase. În schimb, o făcu să-i fie dor să o aibă pe Viv alături, să râdă şi să împărtăşească cele mai recente bârfe de la Harrods. Şi o făcu să se întristeze pentru doamna Weatherford, care nu mai putea să se bucure de o după-amiază atât de frumoasă, darămite de orice alte plăceri ale vieţii.

Cum ar mai fi putut face asta, când Colin murise?

Hotărâtă să nu cadă pradă tristeţii într-o zi atât de frumoasă, Grace se trezi în King Square Gardens. Vânzătorii stăteau lângă cărucioarele cu roţi vopsite în culori strălucitoare, luminoase, pentru a-i atrage pe clienţi către produsele lor, iar oamenii se relaxau pe băncile de pe alei sau pe şezlonguri de pânză aşezate pe iarbă.

În jurul parcului erau straturi de legume, ca parte a campaniei „săpaţi pentru victorie“, ciorchini de mazăre căţărătoare înlocuind iasomia, iar varza luând locul trandafirilor care înfloreau odinioară.

Grace se aşeză pe un şezlong liber, care avea ţesătura groasă încălzită de soare,

şi-şi lăsă capul mult pe spate. Aerul mirosea dulce a iarbă amestecată cu un condiment de cârnaţi de la un vânzător din apropiere, iar zgomotul de paşi şi sporovăiala trecătorilor se combinau creând o ambianţă liniştitoare.

Dintr-odată, liniştea fu întreruptă de geamătul sâcâitor al sirenei care anunţa un atac aerian.

Grace rămase unde era, resemnându-se să asculte urletul supărător, banal precum sacii cu nisip.

La începutul războiului, sunetul tânguitor îi făcea inima să-i sară din piept. Acum, era pur şi simplu enervant.

Câţiva oameni se ridicară cu părere de rău de pe şezlonguri pentru a căuta adăpost, deşi erau puţini. Cei mai mulţi rămaseră unde erau, răsfăţându-se la soare.

După atâtea anunţuri false de raiduri aeriene, avertismentul devenise precum băiatul care striga că văzuse lupul.

În cele din urmă, sirena se opri, lăsând un zumzet în fundalul percepţiei lui Grace, ca un bondar îmbătat cu nectar, învârtindu-se în aer. Cu excepţia faptului că zumzetul părea să se intensifice, devenind mai insistent.

Deschise un ochi, scrutând cerul pe care se aflau nori albi şi pufoşi.

– Ce este? întrebă cineva de lângă ea, întinzându-şi gâtul pentru a privi cerul.

Grace clipi orbită de lumina soarelui. Puncte negre se întrezăreau pe albastrul cerului. Un zgomot îndepărtat răsună în depărtare, urmat de alte câteva, în timp ce nori de fum negru se ridicau în sus într-o zonă a oraşului.

Îi luă un moment lui Grace să-şi dea seama că acele puncte erau avioane. Şi că aruncau bombe spre zona unde părea a fi East End.

Lui Grace îi îngheţă sângele în vene, în ciuda zilei fierbinţi, făcându-i pielea de găină.

Londra era bombardată.

Se ridică încet de pe șezlong, cu mișcări încete, ca și când s-ar fi aflat în apă. Ar fi trebuit să alerge, să îi îndemne pe ceilalți să se îndrepte spre un adăpost din apropiere, să le noteze numele pentru a se asigura că fuseseră înregistrați pentru a-și anunța gardianul ARP. Ceva.

Orice.

La urma urmei, se pregătise în ultimele luni chiar pentru acest moment.

Dar ea rămânea împietrită, în timp ce bombele continuau să cadă. Și tot continuau.

O mână o atinse pe umăr.

– Ar trebui să mergeți la un adăpost, domnișoară.

Grace dădu din cap, fără să se deranjeze să-l privească pe cel care îi vorbise. Cum s-o facă, dacă privirea îi rămăsese țintuită asupra avioanelor de bombardament?

O femeie strigă în apropiere, un țipăt îngrozit, provocat de teamă. Atunci, Grace își simți din nou picioarele. Dar nu se duse la adăpost. Nu acum, știind că doamna Weatherford era acasă, cel mai probabil ignorând avertismentul, așa cum o făcuseră cu toții.

Bărbatul, un domn care avea un șchiopătat din cauza căruia probabil scăpase de recrutare, direcționa deja oamenii către cel mai apropiat adăpost. Se întoarse către Grace, cu ochii mari pe fața palidă, și îi făcu semn că trebuia să asculte indicația. Ea clătină din cap.

– Voi ajunge acasă în câteva minute. Avem un adăpost Anderson.

Privirea lui trecu spre roiul de avioane care dezlănțui încă un atac nemilos asupra East End și-i întoarse spatele într-un acord tăcut. Ea nu mai pierdu timpul și parcurse drumul înapoi spre strada Britton.

Până ajunse, cerul se transformase din gri și negru într-un roșu-portocaliu furios, de parcă acea parte a Londrei devenise un adevărat iad. Grace împinse ușa, strigând după doamna Weatherford.

Grace păşi peste grămada de corespondenţă din prag, fără să se deranjeze să o ridice şi să o adauge teancului din ce în ce mai mare de pe masă, aşa cum făcea în mod normal.

Picioarele femeii se vedeau chiar lângă peretele salonului, unde stătea aşezată pe scaunul Morris.

– Londra este bombardată. Grace încercă să-şi ascundă frica din voce în timp ce se îndrepta către prietena mamei ei. Trebuie să mergem imediat în adăpost.

Dar doamna Weatherford nu plecă, alegând să rămână acolo unde stătea, cu privirea pierdută de durere. După mai multe încercări eşuate de a o convinge, Grace o lăsă în salon şi ieşi pe scările din faţa casei, urmărind avioanele germane. Dacă s-ar fi apropiat, s-ar fi asigurat că doamna Weatherford se va adăposti, chiar dacă ar fi trebuit să o târască.

Dar avioanele nu se apropiară. În cele din urmă, locuitorii de pe strada Britton ieşiră cu toţii pe treptele caselor lor, urmărind în tăcere cum avioanele germane îşi continuau asaltul implacabil, iar cerul se umplea de flăcări.

Cu toate acestea, Grace nu putea să nu se gândească la oameni. Oare tot atât de mulţi locuitori de acolo nu se adăpostiseră, la fel ca în restul Londrei? Adăposturile chiar îi puteau proteja în faţa unui asemenea atac?

Câţi vor muri?

Tresări numai gândul atâtor pierderi de vieţi omeneşti.

În cele din urmă, sirena sună din nou, anunţând că pericolul trecuse. Grace se întoarse pentru a intra în casă şi o zări pe doamna Nesbitt stând nemişcată pe treptele casei de alături. O privi pe Grace, ridicând din sprâncene.

– Ei bine, asta e, presupun.

Grace nu spuse nimic şi intră în casă, găsind-o pe doamna Weatherford pe scaunul Morris, exact acolo unde o lăsase.

În acea noapte, nu era de serviciu la ARP, unde trebuia să meargă doar de trei ori pe săptămână. Însă chiar înainte să se pregătească de culcare, tânguitul sirenei porni iar, anunţând un nou atac aerian.

Grace simți cum o stăbate un val de adrenalină, iar de data asta nu mai acceptă un refuz din partea doamnei Weatherford. După ce deschise ferestrele, întrerupse conducta de gaze și umplu cada, Grace o forță pe doamna Weatherford să coboare în adăpost. Se împiedicară din cauza întunericului, deranjând ghivecele și echipamentele de grădinărit în timp ce intrau.

Andy mirosea a metal umed, a pământ și a loc nefolosit. Era mai mult o magazie, decât un loc în care să stai pentru o perioadă de timp. Sunetul sirenei se întrerupse, iar tăcerea umplu golul în locul său. Era o liniște rău-prevestitoare, care anunța mult mai rău decât ceea ce primise Londra mai devreme în acea zi. Fiecare mușchi din corpul lui Grace era încordat, simțindu-se de parcă o strângea pielea.

Scăpără un băț de chibrit și aprinse lumânarea pe care o adusese împreună cu măștile de gaze. Flacăra ei era mică, dar umplea interiorul înghesuit al adăpostului ca o lumină electrică. Din depărtare se auzea zumzetul familiar al sirenei, sunetul său nefast, cu o singură notă, amplificat de cadrul metalic, așa încât practic vibra în pieptul lui Grace.

Se auzeau din nou bufniturile, care însemnau mai multe bombe. Grace de-abia se abținea să nu tresară la fiecare zgomot îndepărtat.

– Crezi că acestea sunt ultimele sunete pe care le-a auzit Colin? se întrebă doamna Weatherford, cu privirea fixată pe flacăra pâlpâitoare a lumânării. Crezi că era speriat?

– Cred că a fost curajos, răspunse Grace cu convingătoare. Cunoscându-l pe Colin, probabil că încerca să salveze pe cineva.

– Sunt sigură. Doamna Weatherford dădu din cap, iar lacrimile îi străluciră în ochi. Eu l-am ucis, în aceeași măsură în care au făcut-o nemții. Suspină. L-am lăsat să crească prea blând, prea dulce. Niciodată nu ar fi trebuit să-i permit să fie atât de... atât de sensibil.

Grace se ridică din locul în care se sprijinea de peretele metalic și denivelat.

– L-ați fi forțat să fie cineva care nu era el.

– Da, se răsti doamna Weatherford. Dar ar fi fost în viață.

– Dar atunci el nu mai era omul pe care l-am iubit noi atât de mult.

– Știu. Doamna Weatherford își luă fața în mâini și începu să plângă încet. Știu.

– Ați făcut ce trebuia, doamnă Weatherford. Grace se mută pe cealaltă bancă și mângâie ușor umerii femeii, în timp ce aceasta jelea pierderea fiului, mult prea bun pentru a muri atât de tânăr. L-ați lăsat să fie cine voia să fie, l-ați sprijinit și l-ați iubit. Nu și-ar fi dorit să fie altfel. Grace făcu o pauză, conștientă că următoarele ei cuvinte vor deranja și că trebuia să le rostească pe un ton neutru. Și știți că ar fi urât să vă vadă așa.

Doamna Weatherford lăsă capul în jos.

Nu mai vorbiră din nou pentru restul nopții. În cele din urmă, Grace se întoarse pe banca opusă și reuși cumva să adoarmă, în ciuda bombardamentelor îndepărtate, cu capul înclinat într-un unghi incomod și cu fundul amorțit din cauza băncii tari. Sunetul că pericolul trecuse o trezi devreme în dimineața următoare, aproape speriind-o.

– Nu s-au apropiat.

Doamna Weatherford se ridică înțepenită de unde stătea, sprijinindu-și spatele cu o mână.

– Mă duc să pun ibricul pe foc.

Strânse sfeșnicul cu balta de ceară topită, fitilul înnegrit și consumat și ieși șchiopătând din adăpost. Grace se duse și ea înăuntru, dar nu se mai deranjă să bea ceaiul. O durea tot corpul din cauza poziției incomode, iar ochii îi erau grei de oboseală. Niciodată nu fusese atât de recunoscătoare că avea o zi liberă de la librărie.

Mai târziu, se trezi simțind un miros familiar, asemănător gudronului. Mirosul de fenol deveni mai puternic când deschise ușa dormitorului și coborî pe scara sclipind de curățenie. Doamna Weatherford o salută de jos cu un zâmbet trist, prin care părea că-și cere scuze. Purta o rochie de casă închisă la culoare și nu avea bijuterii sau ruj, dar își strânsese părul cenușiu într-un coc îngrijit.

– Mulțumesc pentru ce ai spus aseară. Doamna Weatherford se atinse în mod conștient cu părul de mâna lui Grace. Ai avut dreptate. Colin nu ar fi vrut să fiu

așa. Pot să fac asta. Înghiți cu greutate. Pentru el.

Grace o îmbrățișă pe doamna Weatherford, ținând-o strâns în brațe.

– Amândouă putem.

Doamna Weatherford dădu din cap. Petrecură restul zilei făcând curat în casă și lucrând în grădină, unde creșteau acum fasole, castraveți, roșii și ardei.

Cu toate acestea, un nor tulbure se așezase peste East End, un giulgiu pentru cei care își pierduseră viața.

La jumătatea zilei veni încă un raid aerian, care dură aproape trei ore. Numai că, de data asta, zgomotul avioanelor fu însoțit de bubuitul tunurilor antiaeriene.

Murmurul bârfelor se auzea prin cartier mai tare decât motoarele îndepărtate ale bombardierelor. Se spunea că sute de oameni muriseră în atacul din East End. Mulți rămăseseră fără adăpost, iar focurile din noaptea precedentă ardeau încă, scăpate de sub control.

Grace asculta cu atenție fiecare știre, punându-le cap la cap în minte, ca o țesătură macabră, pentru a încerca să întregească povestea. Indiferent cât de multe auzise sau de câte ori, voia să afle mai mult. Nu era singura disperată după informații. Fiecare aparat de radio din Londra difuza transmisiile, iar rafturile cu ziare erau golite instantaneu.

În acea seară, Grace era de serviciu la ARP, în schimbul de noapte, cu domnul Stokes, începând de la șapte și jumătate seara până la opt dimineața. Deși erau doar trei zile pe săptămână, iar domnul Evans o lăsa să vină mai târziu în zilele următoare, de multe ori Grace era obosită.

În noaptea aceea însă, era mai mult decât epuizată, cu mintea la fel de zdrobită precum îi erau pleoapele. În ciuda acestui lucru, se va asigura că va fi foarte atentă cu ceea ce avea de făcut. Dintre toate nopțile de urmărit luminile vizibile, aceasta era una dintre cele mai importante după ceea ce se întâmplase în East End.

– Încă arde, spuse domnul Stokes în șoaptă, scrutând depărtarea, unde se putea observa o strălucire subtilă roșiatică. Am un partener care lucrează pentru AFS în apropiere; spunea că scena era ruptă din iad.

Serviciul Auxiliar de Pompieri avea o sarcină extraordinară, şi anume responsabilitatea de a stinge un astfel de incendiu.

Grace îi urmări privirea.

– Nici nu-mi pot imagina cât de îngrozitor trebuie să fie.

– Îngrozitor, răspunse domnul Stokes. Harry a spus că sute de oameni au murit, unii au fost spulberaţi atât de tare de bombe, încât le-au fost smulse hainele de pe ei. Grace se opri din mers, incapabilă să înţeleagă ceva atât de îngrozitor. Bucăţi de trupuri erau peste tot pe stradă. Domnul Stokes întinse mâna prin aer. A trebuit să se tot oprească pentru a îndepărta bucăţile însângerate de pe stradă, să poată merge mai departe cu maşina.

Domnul Stokes hiperboliza întotdeauna detaliile macabre. Numai că, în acest caz special, Grace nu credea că exagera. Şi, deşi nu se plânsese niciodată înainte, atenţia lui pentru detaliile macabre îi întinsese nervii la maximum.

Fără să observe tăcerea ei, el continuă.

– A fost bombardat şi un adăpost. Pe Columbia Road. O bombă a căzut direct pe gura de aerisire şi... El îşi desfăcu mâinile încet şi imită zgomotul unei explozii. Familii întregi au fost ucise dintr-odată.

– Domnule Stokes, spuse ea tăios. Cum poate un veteran ca dumneavoastră să vorbească cu atâta indiferenţă despre morţi, după lucrurile pe care, fără îndoială, le-a văzut?

El se încruntă şi clătină din cap.

– Nu sunt veteran. Nu m-au mobilizat în Marele Război. Îşi ridică umerii înguşti, cu mustaţa zvâcnind. Au spus că am inima slabă.

Inima slabă.

Dacă s-ar fi obosit să se uite mai adânc, Grace era sigură că ar fi descoperit că nu avea deloc.

Un urlet ascuţit tăie brusc aerul, anunţând încă o grămadă de bombardiere. Grace fu cuprinsă de teroare. În bombardamentul din noaptea precedentă, se ascunsese

în siguranţă în interiorul adăpostului Andy. Dar gardienii nu se baricadau înăuntru când erau oameni de protejat.

Nu, ei patrulau în zona desemnată, în căutarea bombelor şi a daunelor care ar fi putut fi produse, astfel încât să poată acorda primul ajutor supravieţuitorilor. Şi să ajute la localizarea celor care nu supravieţuiseră.

Va fi expusă acolo pe stradă, nefiind măcar acoperită de foaia subţire, din aluminiu sertizat, a adăpostului Anderson.

Vulnerabilă.

– Hai, acum, nu-mi spune că ţi-e frică.

Domnul Stokes o bătu cu mâna pe umăr, iar ea îi aruncă o privire aspră, dar nu îl impresionă prea tare. În schimb, râse şi clătină din cap. De-aia femeilor nu ar trebui să li se permită să facă voluntariat pentru o slujbă destinată în mod clar bărbaţilor.

Ea se blocă la o astfel de ofensă, având o replică ascuţită pe limbă, dar el deja se îndreptase către fluxul de locuitori care ieşeau din casele lor. El dădea din braţ ca şi când ar fi dirijat traficul, direcţionând masele înspăimântate din cartierul Borough of Islington către adăpostul desemnat.

Ea strânse din dinţi şi-şi aminti ce învăţase la pregătire. Ştia ce să spună. Ce să facă. Nu trebuia să le permită germanilor să ia tot ce era mai bun din ea.

Sirena se întrerupse, iar vocile umplură aerul, punând un număr infinit de întrebări în acelaşi timp. Unde mergeau? Cât dura raidul? Va dura la fel de mult ca în noaptea precedentă? Vor fi bombardaţi?

La aceste întrebări, nici Grace şi nici domnul Stokes nu puteau răspunde.

Dar era ceva în legătură cu feţele lor îngrijorate şi cu felul în care vocile lor tremurau panicate. Îi aminteau lui Grace de ce se afla acolo, pentru a ajuta oamenii la nevoie. Să le dea exemplu de calm când erau speriaţi.

Curând, instrucţiunile ei spuse pe un ton liniştitor li se alăturară celor ale domnului Stokes, conducându-i cu îndrumări bine pregătite şi oferindu-le sprijin. Ea îi îndrumă către adăpost, numărul lor fiind mult mai mare decât în timpul

raidurilor aeriene anterioare. În timp ce oamenii intrau în adăpostul de cărămidă căptuşit cu saci de nisip, Grace le înregistra numele, recunoscându-i pe toţi de pe lista pe care o avea în fiecare noapte domnul Strokes cu numerele caselor. Acum, făcea legătura între adrese şi chipuri. Acum, totul căpăta sens pentru ea, ştiind cine şi unde locuia şi de ce se aflau în adăpost. Deveni conştientă de zumzetul avioanelor care îi zbârnâia în urechi, transmiţându-i un fior rece pe şira spinării.

Era mai puternic decât înainte.

Şi se tot apropia.

Domnul Stokes aruncă o privire bruscă în spatele lor şi trânti uşa adăpostului. Grace privi în aceeaşi direcţie, căutând în întuneric ceva, orice, în funcţie de care să evalueze unde se aflau avioanele germane.

Sulițe de lumină tăiau întunecimea cerului nopții, în timp ce tunurile antiaeriene își căutau țintele, fasciculul de lumină rostogolindu-se pe sub norii denși. Când Grace văzuse avioanele din parc, păreau niște pete în depărtare. Acum, erau mult mai mari. Mai aproape. Ca o pasăre neagră enormă, fixată în centrul razei de lumină.

Un avion german.

Nu deasupra lor, dar suficient de aproape încât să-i facă părul măciucă.

Fără ezitare, un tun antiaerian începu să acționeze, sunetele de bariton scoase de lovituri reverberând în oasele lui Grace.

Un obiect întunecat și alungit, lansat din burta avionului, porni în jos. O bombă.

Ea și domnul Stokes rămaseră transfigurați în timp ce venea spre țintă, făcând un curent de aer în jur în timp ce se învârtea, urmat de o fracțiune de secundă de tăcere, atât de rapidă, încât nici nu aveai timp să clipești. Apoi, un fulger de lumină. Un bubuit asurzitor zgudui pământul unde stăteau. Un nor de fum și flă-cări licărind.

Pur și simplu, casa cuiva ar fi putut fi distrusă. O familie ar fi putut fi omorâtă.

Realitatea celor petrecute în cartierul ei, unor oameni pe care îi putea cunoaște, era ca un pumnal în pieptul lui Grace. Dar nu putea rămâne în starea aceea de

uimire în fața dezastrului, având destulă treabă de făcut.

Era greu de spus, din locul în care se aflau, dacă bomba lovise în sectorul lor. Tot corpul ei era cuprins de adrenalină. Trecu pe strada goală, luminată de strălucirea unui foc din apropiere, precum și de flăcările reaprinse din East End, care fusese clar lovit din nou.

Pe măsură ce treceau printre clădirile pe care erau însărcinați să le monitorizeze, sunetele războiului deveneau mai puternice. Numai că, de această dată, zgomotul avioanelor care zburau era acoperit de șuieratul bombelor care cădeau și de bufniturile asurzitoare ale căderii la sol. Toate acestea, combinate cu sunetul tunurilor antiaeriene cu foc constant, precum și ale RAF, în lupta aeriană cu avioanele inamice. Când interveni o perioadă de acalmie, se auzi sirena unui vehicul AFS în drum spre unul dintre numeroasele incendii care se dezlănțuiau în toată Londra.

Grace simți cum respirația îi strângea plămânii în timp ce alerga, cu picioarele mișcându-i-se cu o asemenea forță, încât părea că s-ar putea despărți de corp și să continue fără ea. Picioarele zdrobeau milioane de bucăți de sticlă care erau împrăștiate pe stradă, scânteind ca rubinele în lumina roșie, strălucitoare a infernului londonez. Toate ferestrele caselor de pe partea stângă a străzii fuseseră aruncate în aer, perdelele lor sfâșiate atârnând ca niște șuvițe de păr negru, zdrențuite, iar ușile erau toate scoase din balamale.

Banda adezivă, atât de atent aplicată la fiecare dintre acele case, nu avusese, în mod evident, nici un efect.

– Domnișoară Bennett, încetinește. Domnul Stokes gâfâia lângă ea. Adu-ți aminte de inima mea.

Dar Grace nu încetini. Oamenii aflați în pericol de moarte nu ar fi dat nici o ceapă degerată pe inima lui, se gândi ea.

Dădu colțul și se opri.

În fața lui Grace se căsca o gaură imensă în șirul îngrijit de case, iluminat de flăcări. În locul unde fusese casa cuiva, era acum o grămadă mocnită de dărâmături. Sectorul lor fusese bombardat, iar acum începea cu adevărat activitatea lui Grace ca gardian ARP.

Capitolul 13

Grace se opri în faţa casei bombardate de pe Clerkenwell Road, muşchii picioarelor zvâcnindu-i din cauza efortului. Adresa nu mai era vizibilă printre dărâmăturile care odinioară fuseseră o casă, dar putea distinge numerele celor două de lângă ea suficient de bine încât să-şi dea seama ce număr lipsea. Deoarece acel număr era legat de nume în mintea ei, nume repetate de domnul Stokes de trei ori pe săptămână, la diferite intervale, în fiecare tură de supraveghere.

Domnul şi doamna Hews, un cuplu în vârstă care locuise în acea casă de la căsătorie, în urmă cu cincizeci de ani. Domnul Stokes menţionase adesea dragostea doamnei Hews pentru ciocolată şi cum îi dădea mereu câte o tabletă când era copil.

Domnul Stokes încetini pasul când ajunse lângă Grace.

– Doamna Hews, şopti el, cu o expresie dezolată privind ruinele.

– Erau în adăpost. Grace îşi aminti numele de pe lista pe care o făcuse cu cei care intrau în adăpost. Domnule Stokes, sunt în siguranţă.

– Bine, dădu el din cap. Bine. Asta e bine.

Se apucară de treabă, stingând flăcările care pâlpâiau printre dărâmături cu pompele portabile din dotare, şi-şi continuară supravegherea în restul sectorului. Căzură mai multe bombe pe măsură ce trecea noaptea. Cea mai mare parte a nopţii o petrecură măturând sticla căzută pe străzile înconjurătoare, unde toate ferestrele fuseseră spulberate, şi, la un moment dat, alungându-i pe hoţii care jefuiau proprietatea familiei Hews.

Domnul Stokes îi aşteptă pe domnul şi pe doamna Hews când se auzi sunetul de încheiere a atacului aerian, fiind de părere că era cel mai bine ca el să fie cel care să le împărtăşească ştirile dezastruoase. Durerea era prea mare pentru a asista la această scenă. La urma urmei, mândria unei femei era casa ei, iar doamna Hews

muncise o viață întreagă la casa unde varza purpurie creștea în ghivecele de flori în care odinioară înfloreau petuniile.

Dar, în cele din urmă, nu doar Grace și domnul Stokes rămaseră după ce trecuse pericolul pentru a-i ajuta să caute pe sub dărâmături orice obiect putea fi recuperat. Locuitorii tuturor caselor din jur le veniră în ajutor, precum și vecinii de pe alte străzi. Ignorară propriile ferestre sparte și ușile spulberate, pentru a le oferi ajutor celor a căror suferință era cu mult mai mare. O comunitate unită, ca urmare a pierderilor.

Prietenii lor apropiați luară o parte din bunuri să le păstreze, în timp ce Grace îndrumă cuplul aflat în stare de șoc spre centrul local de odihnă, pentru a se adăposti până când li se găsea o nouă casă. După ce i se încheie tura, Grace se întoarse spre strada Britton într-o stare de epuizare atât de pronunțată, încât abia își mai târa picioarele care i se împleticeau. Se prăbuși pe pat cu hainele murdare și adormi neîntoarsă, până se trezi pentru a merge la librărie.

*

O baie făcu minuni pentru ea, iar când ajunse la librăria Primrose Hill, nu se mai simțea nici pe departe la fel de sfârșită ca atunci când ajunsese acasă.

Cu toate acestea, domnul Evans se încruntă la ea când intră în magazin.

– Ai dormit suficient?

Își așeză creionul în registru, astfel încât să nu cadă.

– A dormit cineva suficient? zâmbi ea.

El își încrucișă brațele peste puloverul maro, care devenise larg în ultimul timp, întrucât raționalizarea îi afectase constituția cândva destul de robustă.

– Am auzit că locuința familiei Hews a fost bombardată pe strada Clerkenwell. Erai acolo?

– Am ajuns după aceea.

Era ceva în seriozitatea tonului întrebării care o făcu să se simtă ca un copil pe cale să fie mustrat.

– Ai fi putut fi acolo când s-a întâmplat. Smocurile albe ale sprâncenelor i se apropiară. Ce ai fi făcut dacă ai fi fost în apropierea locului unde a căzut bomba?

Grace ezită. Nu se gândise serios la această variantă. Până la urmă, nemții păreau să aibă ca țintă East End. Iar riscul de a fi lovită de o bombă păreau îndepărtate.

– Nu-mi place, domnișoară Bennett. Se înroși la față. Cred că ar trebui să-ți dai demisia din funcția ta de gardian ARP.

Un client intră în magazin, făcând clopoțelul să sune. Grace aruncă o privire peste umăr și recunoscu o doamnă care era clientă fidelă și care rareori avea nevoie de ajutor.

– ARP are nevoie de mine acum mai mult ca niciodată, răspunse Grace cu voce joasă.

– La fel și magazinul.

Domnul Evans înșfăcă registrul, făcând creionul să cadă, și se îndreptă spre spatele magazinului fără vreun alt cuvânt.

Grace se simți cuprinsă de neputință, intensificată și de oboseala care îi încețoșa mintea. Domnul Evans era clar îngrijorat că își va îndrepta atenția mai mult asupra activității de la ARP decât asupra magazinului.

Era hotărâtă să-i arate că se înșela.

Până la închiderea magazinului în seara aceea, concepu mai multe reclame noi, având deja două tipărite cu grijă pe carton: „Înveseliți-vă adăpostul cu o carte nouă“ și „Luați o carte să vă țină companie în timpul raidurilor aeriene“. Nu erau ideale, dar era un început.

Totuși, domnul Evans nu îi mai adresă mai mult de două cuvinte și de-abia scoase un mormăit refritor la noile reclame.

Ea avu prea puţin timp să-şi facă griji privind comportamentul lui, deoarece, când ajunse acasă, se cufundă într-un somn adânc. Somn care îi fu întrerupt cu brutalitate, în jurul orei opt seara, de sirena care anunţa un nou atac aerian. Se târî în adăpost împreună cu doamna Weatherford, unde somnul de care avea nevoie disperată o ocoli.

Atacul continuă toată noaptea, la fel ca în seara anterioară, când fusese pe străzi ajutându-i pe locuitorii din sectorul ei. Numai că, de data aceasta, era închisă în coconul întunecat al adăpostului Anderson, incapabilă să vadă ce se întâmpla. Dar putea auzi.

Exploziile tunurilor antiaeriene zguduiau cadrul de oţel, iar bombele explodau atât de aproape, încât întreaga structură se cutremură, de parcă urma să se prăbuşească. La un moment dat, păruse chiar să se ridice de la sol înainte de a se prăbuşi la loc.

Şuierăturile erau ascuţite şi puternice, după care se făcea linişte, urmată apoi de un bubuit atât de atroce, încât se cutremura pământul. Semnalul că pericolul trecuse nu veni până a doua zi de dimineaţă, iar femeile reuşiseră să acopere băncile tari cu aşternuturi care să le facă mai confortabile pentru somn. Deja îndepărtaseră uneltele de grădinărit, pentru a-i reda utilitatea de adăpost.

La urma urmei, părea că nemţii intenţionau să bombardeze Londra în fiecare seară.

Când Grace se trezi, mai târziu, în acea dimineaţă, află de la ştiri că spitalul St. Thomas fusese bombardat, după ce primise o lovitură direct în clădirea unei secţii importante. În apropiere, o şcoală suferise pagube teribile. Naziştii erau abominabili, era un gest de cea mai joasă speţă să bombardezi bolnavii şi copiii. Grace era cuprinsă de furie, care îi alimenta nevoia de a-şi continua activitatea la ARP – să-şi îndeplinească rolul de a lupta împotriva lui Hitler.

Era gata să-i spună domnului Evans acest lucru când ajunse la librărie, dar găsi uşa magazinului încuiată. El îi dăduse o cheie cu câteva luni înainte, pe care o scoase din geantă şi deschise magazinul. Odată ajunsă înăuntru, schimbă semnul în „DESCHIS“ şi trase draperiile opace pentru a lăsa să pătrundă lumina difuză a soarelui, în timp ce îl striga pe domnul Evans. El nu răspunse.

Simţi cum teama îi cobora pe şira spinării.

Era prima oară de când lucra aici când el nu stătea la tejghea ca un paznic, aşteptând venirea ei pentru a dispărea în spate şi a-şi relua munca zilnică. Munca lui care, în ultimul an, fusese să citească întreaga zi, după cum bănuia ea.

Şi acum, el nu era acolo.

Clădirea nu părea deteriorată de bombe, ceea ce înseamnă că apartamentul lui de deasupra rămăsese intact. Diverse imagini îi veniră în minte, exacerbate de poveştile îngrozitoare ale domnului Stokes. Dacă domnul Evans ieşise afară în seara precedentă şi fusese luat pe neaşteptate?

Ea îi strigă numele în timp ce se îndrepta spre partea din spate a magazinului şi intră în camera micuţă.

Mai întâi simţi mirosul de alcool.

Whisky.

Unchiul ei bea aşa ceva. Mirosea ca uleiul de parafină şi avea un gust şi mai rău. Nu că ar fi gustat vreodată ulei de parafină.

Domnul Evans era prăbuşit pe scaun, pe jumătate căzut peste masă. O sticlă cu lichid chihlimbariu se afla lângă cotul lui îndoit şi ţinea în mână un pahar de cristal aproape gol.

Dacă nu ar fi văzut sticla de lângă el, ar fi fost cu adevărat îngrijorată. Deşi era deconcertant să-l vadă într-o asemenea stare.

– Domnule Evans?

Grace intră în camera tăcută şi-şi puse geanta deoparte.

El îşi înălţă capul şi, deşi ochelarii îi stăteau într-o parte, îi aruncă o privire injectată prin lentilele strâmbe. Părul lui, pieptănat de obicei impecabil, era ciufulit, iar puloverul de deasupra cămăşii cu guler, acelaşi pe care îl purtase cu o zi înainte, era boţit:

– Du-te acasă, domnişoară Bennett.

Vocea lui era răguşită din cauza somnului şi a băuturii şi-şi lăsă din nou capul pe

masă.

– Nu pot să mă duc acasă. E dimineață și avem un magazin de condus.

Ea se întinse ușor spre pahar și i-l luă din mână.

El nu o opri. În schimb, o privi pe sub sprâncenele stufoase.

– Ți-am spus vreodată despre fiica mea?

– Nu am știut, nu. Grace ținea paharul în mână, cald încă din strânsoarea mâinii lui. Era în mod clar acolo de ceva vreme. Este în Londra?

El se ridică de pe scaun clătinându-se.

– E moartă.

Grace tresări, dându-și seama de greșeala pe care o făcuse.

– Iertați-mă, nu am...

– S-a întâmplat în urmă cu câțiva ani, în același accident de mașină în care mi-a murit și soția. Își aranjă ochelarii cu mâinile stângace, aproape reușind să-i pună bine pe nas. Alice a mea ar fi fost cam de vârsta ta acum. Un zâmbet șters îi apăru în colțurile gurii. Semeni cu ea. Probabil că de-aia te-a trimis la mine doamna Weatherford, femeia aia băgăcioasă. Fiul ei, Colin, a fost prieten cu fiica mea toată viața. Fără îndoială, s-a gândit că asta ar ajuta să-mi estompeze durerea pierderii lui Alice, sau ceva de genul ăsta. Un nonsens. Expresia lui încruntată se înmuie. Deși presupun că acum doamna Weatherford înțelege zădărnicia mai mult decât înainte.

În ochii lui se simțea o tristețe pe care Grace o resimțea până în adâncul sufletului, o durere vie. Cea cu care rezonase de la moartea mamei ei și care nu trecea niciodată.

Așeză cu grijă paharul pe un teanc de cutii, departe de el.

– Vă deranjează că semăn cu Alice?

Privirea lui alunecă spre Grace și se opri de parcă i-ar fi studiat înfățișarea. Ochii

i se umplură de lacrimi, iar bărbia începu să-i tremure.

– La început. Vocea îi tremura, dar și-o drese. De fiecare dată când te vedeam, o vedeam pe Alice a mea. Avea părul blond, ca mine. Înainte de asta, zise și își trecu degetele prin părul alb și ciufulit.

Grace rămase tăcută, lăsându-l să vorbească.

– La fel ca mine, spuse Grace încet.

– Am crezut că am îngropat-o aici. Se bătu cu palma peste piept și trase aer adânc, ceea ce păru să-i producă o mare durere. Dar acum știu că astfel de lucruri sunt prea grozave pentru a fi controlate. În același timp, mă face să-mi dau seama că nu încercam să-mi îndepărtez doar durerea, ci și vinovăția.

Vocea lui se îngroșase, nu din cauza alcoolului, ci a emoției, iar lui Grace îi părea rău pentru el.

Domnul Evans înclină sticla pentru a studia lichidul de câțiva centimetri de pe fund.

– Sper că a știut cât de mult am iubit-o. Cât de mult a însemnat pentru mine. Puse sticla ferm la loc și își înălță privirea spre Grace. Îmi pare rău că m-am supărat pe tine că ai rămas la ARP. Maxilarele i se încleștară sub favoriții albi. Nu ești Alice. Știu asta. Știu asta. Își întoarse privirea. Dar nu te pot pierde și pe tine.

Grace simți un nod în gât. Unul pe care nu-l putea înghiți. Nu avusese niciodată pe cineva atât de apropiat de imaginea unui tată. Al ei fusese ucis înainte de a-l întâlni. Și, cu siguranță, în nici un caz unchiul ei, care o considerase mai mult o angajată decât nepoată.

– Voi avea grijă, promise ea. Dar trebuie să-mi continui activitatea la ARP. Domnule Evans, eu nu mă opresc niciodată – așa cum ați spus.

Colțurile buzelor lui se ridicară într-un zâmbet.

– Uneori dau sfaturi groaznice.

– Dați sfaturi excelente.

El se ridică de la masă și se opri o clipă, clătinându-se puțin pe loc.

– Nu ți-am spus asta până acum, dar sunt mândru de tine.

Ea simți cum i se încălzește sufletul la auzul cuvintelor lui de laudă. Nimeni nu-i mai spusese astfel de cuvinte înainte, nu așa.

Domnul Evans se sprijini cu vârful degetelor de masă.

– Cred că ar trebui să merg la culcare acum.

– Mă descurc cu magazinul, spuse ea repede.

– Știu că poți. El întinse mâna și o prinse de umăr, într-o strângere plină de afecțiune. Să ai grijă de tine.

– Voi avea, promise ea.

Cu asta, el încuviință din cap și se îndreptă clătinându-se către ușa care ducea spre apartamentul lui de deasupra magazinului, cu ochelarii încă strâmbi.

Grace gestionă magazinul în acea zi, ba chiar își folosi abilitățile de pregătire ARP în acea după-amiază pentru a conduce clienții la adăposturile locale, atunci când un inevitabil raid aerian anunță sosirea mai multor avioane germane. Aceleași sirene se tânguiră din nou în acea noapte și în următoarea, la fel ca și după-amiaza.

Oamenii nu mai ignorau sirenele ca înainte. Nu când pagubele erau atât de considerabile, iar cel mai grav eveniment se întâmplase când școala South Hallsville din Canning Town fusese lovită, iar mulți dintre supraviețuitorii din East End care se adăposteau în interiorul ei muriseră.

Era o lovitură grea pentru întreaga Londră.

În afara distrugerii casei familiei Hews, sectorul lui Grace rămăsese neatins în timpul raidurilor aeriene. Totuși, Grace și domnul Stokes fuseseră rugați să își mărească numărul turelor de noapte, de la trei la cinci pe săptămână. Domnul Evans, care nu mai discută niciodată despre fiica lui, îi permise să înceapă un pic mai târziu în fiecare zi, pentru a ține cont de turele suplimentare în serviciul ARP.

Era după-amiază târziu, după câteva zile, când Grace intră în librărie şi descoperi o pisicuţă tigrată dormind în lumina soarelui chiar lângă uşă. Această imagine fu urmată aproape imediat de vocea piţigăiată a domnului Pritchard, în timp ce îşi declama părerile despre situaţia din Marea Britanie.

– Ai auzit că regele şi regina au fost bombardaţi în Buckingham? i se adresă lui Grace, în timp ce aceasta îşi lăsa lucrurile în camera din spate. Nenorociţii de rege şi de regină, Evans, sunt la fel ca noi, exact ca noi. Suntem toţi împreună în asta.

Grace îl vedea, practic, pe domnul Evans tresărind la auzul limbajului folosit de interlocutor în prezenţa clienţilor aflaţi în magazin. Ea îşi agăţă geanta şi inspectă magazinul, pentru a se verifica dacă era nevoie să le acorde ajutor clienţilor.

– Ai spus că era o bombă îngropată în faţa Catedralei St. Paul? insistă domnul Evans, încercând clar să-l aţâţe pe celălalt.

– Da! exclamă domnul Pritchard. Chiar în faţa clopotniţei. Ar fi distrus întreaga catedrală dacă ar fi explodat. A trebuit să vină unitatea de genişti să se ocupe. Fascinant.

Imediat ce spuse aceste cuvinte, sirena care anunţa un nou raid aerian îşi începu tânguirea de după-amiază. Tabby sări imediat în picioare şi se repezi spre domnul Pritchard, care se încruntă din cauza întreruperii, cu ochii ca mărgelele scânteindu-i de enervare.

– Raidurile astea nenorocite. Cred că Germania vrea să câştige înnebunindu-ne pe toţi.

În ciuda mormăielilor, o urmă pe Grace afară din magazin, alături de ceilalţi clienţi şi de domnul Evans. Staţiile de metrou se deschiseseră pentru a servi ca adăposturi, în ciuda hotărârii iniţiale a Guvernului de a le ţine închise. Bombardamentele repetate făcuseră ca utilizarea lor să fie necesară, mai ales că erau atât de mulţi care acum căutau să se afle în siguranţă.

Grace îi conduse pe toţi acolo, folosindu-şi experienţa ei de gardian ARP, în ciuda faptului că nu era de serviciu. Mai întâi, îi îndrumă pe cei care preferau să nu plătească un penny şi jumătate pentru a intra în staţia de metrou spre adăpostul din cărămidă de la colţul străzii. Înainte ca sirena să tacă, se aşeză,

sprijinindu-se de perete, lângă domnul Evans și își deschise cartea.

Abia începuse Middlemarch cu o seară în urmă și citise câteva capitole, iar acum se gândea la Dorothea și la viața pe care o ducea tânăra femeie alături de soțul ei mult mai în vârstă. Sirena aeriană se opri, iar discuțiile amestecate și sporovăiala a zeci de oameni din interiorul stației de metrou răsunau amplificate de pereții rotunjiți. Vântul pătrundea din tunelurile deschise de ambele părți ale platformei, suflându-i părul lui Grace pe obraji și scoțând un sunet scăzut, de parcă era un loc bântuit.

Ea făcu abstracție de toate zgomotele, își sprijini cartea deschisă pe genunchi și începu să citească. De afară se auzeau sunetele războiului, care deveniseră deja familiare, tunurile antiaeriene care bubuiau trăgând asupra avioanelor inamice, în timp ce aparatele RAF plonjau și trăgeau asupra nemților, în efortul de a-i apăra pe civili. Peste toate acestea, însă mult mai puțin decât în timpul nopții, se auzea zgomotul îndepărtat al bombelor care cădeau.

– Ce citiți, domnișoară? o întrebă o femeie care stătea lângă ea. Grace își ridică privirea și o văzu pe tânăra mamă pe care o consolase cu câteva săptămâni în urmă.

– Middlemarch, de George Eliot.

Tunurile se auzeau deasupra. Femeia privi în sus cu îngrijorare.

– Despre ce este vorba?

– O femeie pe nume Dorothea, răspunse Grace. Are un pretendent chipeș care dorește să se căsătorească cu ea, dar nu el este bărbatul care îi place ei.

– Cum așa?

– Preferă un bărbat mai în vârstă, un reverend.

Tânăra mamă râse nervos.

– Serios?

– Da.

Grace îşi introduse degetul între paginile cărţii pentru a se asigura că nu pierde pagina unde rămăsese şi îşi îndreptă puţin spatele.

– Ce o atrăgea atât de mult la el? întrebă o femeie de vârstă mijlocie, îmbrăcată într-o rochie de casă albastră.

Afară se auzi un şuierat scăzut, urmat de o explozie care făcu podeaua să vibreze şi luminile să pâlpâie. Domnul Evans dădu din cap încurajator spre Grace, un zâmbet înflorindu-i pe buze.

– Este pioasă, răspunse Grace. Şi el, în afară de faptul că este reverend, este şi un erudit, având preocupări intelectuale, ceea ce ei i se pare fascinant.

– Şi ce se întâmplă cu bărbatul cel chipeş? se auzi o voce.

Grace zâmbi.

– Îl face curte surorii ei.

Cineva râse.

– Nemaipomenit!

– Şi iese ceva? întrebă un bărbat corpolent într-un pulover galben.

Nu prea părea genul căruia să-i pese de aceste lucruri. Omul avea părul închis la culoare şi ciufulit, iar hainele îi erau şifonate, mai potrivite pentru un pub.

– Între soră şi pretendentul chipeş? întrebă Grace. Sau între Dorothea şi reverend?

Bărbatul ridică din umeri.

– Cu ambele, să zicem.

Pocniturile tunurilor antiaeriene răsunau deasupra, în timp ce un avion coborî suficient de jos pentru ca zumzetul motorului să răsune prin staţia de metrou, intensificând sunetele.

– Nu ştiu. Grace aruncă o privire spre carte, încă ţinând degetul la pagina unde ajunsese. Încă nu am citit atât de mult.

– Ei bine, spuse gospodina, continuă.

Grace ezită, surprinsă de cerere.

– Vreți... să citesc? Toată lumea de pe peronul stației Farringdon o privea cu nerăbdare. Cu voce tare?

Cei mai mulți dintre ei încuviințară din cap și câțiva zâmbiră.

Dintr-odată, era din nou fetița îngrozitor de timidă din copilărie, încălțată cu niște pantofi care o strângeau, stând în fața clasei cu creta în mână și cu toate privirile îndreptate spre ea. Simți un ghem în stomac.

– Vă rog, spuse tânăra mamă.

Urmă o altă șarjă de focuri de armă și ea se făcu mică.

Sprâncenele expresive ale domnului Evans se ridicară, într-o întrebare tăcută.

În ciuda faptului că fiecare bucățică din ea îi spunea să refuze, deschise cartea, își umezi buzele care i se uscaseră brusc și începu să citească. Limba i se împiedică la primele câteva propoziții, fiind conștientă și stingherită de câte persoane îi auzeau bâlbâiala. Și când o bombă explodă undeva departe, bubuitul ei o distrase atât de tare, încât uită la ce rând ajunsese.

Dar, în timp ce continua să citească, oamenii din jurul ei se estompară, iar mintea i se concentră doar asupra poveștii. Lumea ei se învârtea în jurul Dorotheei, care se afla într-o lună de miere mizerabilă la Roma, cu un bărbat care își ținea aspirațiile științifice doar pentru el. După câteva pagini, îl întâlniră pe Fred, cel care intenționa să se căsătorească cu o femeie aflată în grija unchiului său, în timp ce fostul pretendent al Dorotheei își exprimă intenția în privința surorii ei mai mici.

Când trăgeau tunurile antiaeriene, Grace își ridică vocea pentru a fi auzită. Când luminile începură să se aprindă și să se stingă, continuă cât de bine putu, urmărind cu coada ochiului cuvintele care urmau, iar când vorbeau personaje diferite, inventa o voce pentru fiecare dintre ele.

Un sunet strident se auzi deasupra, urmat de un bubuit care cufundă stația de metrou în întuneric.

Se auzi un foşnet, timp în care cineva căuta într-o geantă, iar o clipă mai târziu, cineva îi puse lui Grace în mână o lanternă.

– Poftim.

Ea o aprinse şi continuă să citească, purtând întregul grup de oameni cu ea prin poveste. Apoi, se auzi sunetul că pericolul trecuse. Se opri din citit şi clipi la trecerea bruscă de la lumea imaginară la realitate.

Ea înapoie lanterna împrumutată cu mulţumiri şi descoperi că deja citise câteva capitole din carte.

– Vei fi aici mâine după-amiază? întrebă gospodina.

– Dacă vom avea un raid aerian, răspunse Grace, introducând o bucată de hârtie între pagini pentru a marca locul unde rămăsese, şi strânse cartea în mână.

– Atunci, va fi aici, spuse bărbatul corpolent.

Tânăra mamă, despre care Grace aflase că se numea doamna Kittering, dădu din cap, privind spre cartea din mâna lui Grace, cu un zâmbet plin de speranţă.

– Poate aduci şi Middlemarch cu tine?

După ce promise că vor continua de unde rămăseseră, Grace şi domnul Evans se întoarseră la librărie.

– Ai spus cândva că te simţi neajutorată în mijlocul acestui război, zise el şi întoarse semnul „DESCHIS“ din vitrină. Dar acolo jos, citindu-le tuturor acelor oameni înspăimântaţi, ai avut putere.

– Trebuie să recunosc faptul că m-am simţit cam prost să citesc cu voce tare.

Grace strânse cărţile care se împrăştiaseră pe tejghea în timpul raidului aerian şi le puse deoparte, în cazul în care clienţii s-ar fi întors după ele.

El clătină din cap.

– Nu trebuie să te simţi deloc prost, domnişoară Bennett. Încă vei mai schimba acest război. Bătu cu degetele butucănoase în coperta romanului Middlemarch.

Câte o carte pe rând.

Capitolul 14

Daunele provocate de atac în acea după-amiază erau considerabile, un crater imens apărând în mijlocul străzii Strand. Peste șase sute de avioane germane traversaseră Marea Britanie, cu burțile încărcate cu bombe. Dar deși veniseră cu intenția de a distruge și mai mult din Londra, aparatele RAF fuseseră pregătite să o apere.

Luftwaffe[12] se întoarse în acea noapte, desigur. Mereu o făcea. Grace era de serviciu, recunoscătoare că sectorul ei, încă o dată, rămăsese din fericire neatins. Dar, cu restul Londrei arzând, cu partea ei exterioară smulsă, expunându-și grinzile de sprijin de dedesubt ca pe niște coaste, și cu ferestrele spulberate, care arătau ca niște găuri deschise, precum orificiile goale ale unui craniu, știa că nu va rămâne așa pentru totdeauna.

A doua zi, când se anunțară raidurile aeriene, Grace puse Middlemarch în geanta ei imensă și însoți clienții librăriei Primrose Hill la stația de metrou Farringdon. Oamenii cărora le citise în ziua anterioară o așteptau într-un grup mic. Fețele lor se luminară când o văzură, mai ales după ce observară cartea pe care o scoase din geantă.

Veniră și în ziua următoare și în cea de după, de fiecare dată numărul lor crescând ușor.

Cu toate acestea, pe 19 septembrie, vremea era destul de urâtă. Suficient de proastă pentru a descuraja bombardierele germane să mai efectueze raidurile zilnice de după-amiază. A fost una dintre puținele după-amiezi neîntrerupte de sunetul sirenei anunțând un atac aerian.

Grace nu o irosi și, în schimb, verifică o listă de cărți apărute recent pentru a vedea câte putea comanda de la Simpkin Marshalls. Când aproape terminase, clopoțelul de la ușă sună anunțând un client, o întrerupere care nu o deranja.

Când își ridică privirea, îl văzu pe bărbatul corpolent care asistase la toate lecturile ei în stația de metrou Farringdon. Își strângea șapca din lână cenușie în

mâinile sale mari.

– Bună ziua, domnișoară Bennett.

Își înclină capul cu respect. Nu-l văzuse niciodată fără șapcă. Culoarea părului lui era un amestec de cenușiu și nisipiu, văzându-i-se și o porțiune de scalp în partea de sus.

– Numele meu e Jack, spuse el. Am vrut să vă mulțumesc nu doar pentru că ne-ați citit din carte, ci și pentru că mi-ați salvat viața.

– V-am salvat viața? repetă Grace surprinsă.

El confirmă din cap.

– Eram în zonă în prima zi când ați citit, mai degrabă din întâmplare. De obicei, sunt lângă Hyde Park după-amiezile, deoarece fac reparații la niște clădiri de acolo. Își înclină capul într-un gest umil. Cât de mult pot. Dar am găsit de muncă prin apropiere pentru a mă asigura că ajung în stația de metrou să vă aud citind în timpul atacurilor aeriene. Dacă nu aș fi făcut asta, aș fi fost în stația Marble Arch, unde mă adăposteam înainte.

Grace își duse mâna la gură pentru a-și ascunde șocul.

Cu două zile înainte, în timpul unui atac deosebit de brutal, care distrusese aproape Oxfordul, o bombă intrase prin tavanul stației Marble Arch, unde se adăposteau oamenii. Masacrul fusese considerabil, așa cum povestise cu lux de amănunte domnul Stokes, până când Grace îl rugase să se oprească. Cei care nu fuseseră uciși de explozia bombei fuseseră sfârtecați de plăcile de gresie spulberate. Rănile erau oribile.

– Sunt atât de... se bâlbâi Grace, nefiind sigură ce să spună. Sunt atât de fericită că nu ați fost acolo. Că ați fost în siguranță.

Jack suspină și-și șterse nasul cu dosul mâinii, strângând încă șapca între degetele lui butucănoase.

– Nu acesta este singurul motiv pentru care mă aflu aici.

– Oh? făcu ea, zâmbind. Vă pot ajuta să găsiți o carte?

El îşi răsuci din nou şapca.

– Nu aţi terminat de citit cartea. Câţiva dintre noi am făcut coadă la staţia de metrou Farringdon, anticipând un raid aerian. Pentru că nu s-a întâmplat, ei bine... ne întrebam ce se mai întâmplă în carte.

– Noi?

Ea îi urmări privirea prin vitrinele mari ale librăriei Primrose Hill şi văzu o mulţime adunată în faţa magazinului. Doamna Kittering era acolo, precum şi mulţi alţii pe care Grace îi recunoscu şi le zâmbi încrezătoare.

Grace îşi îndreptă atenţia din nou spre Jack, care îi zâmbi timid.

– Aţi fi atât de drăguţă încât să ne mai citiţi, chiar dacă nu suntem în staţia de metrou?

Ea se uită spre domnul Evans care o privea cu o mândrie paternă, încreţindu-şi colţurile ochilor albaştri, în timp ce consimţea tăcut la cererea lor.

Grace îşi muşcă buzele, gândindu-se la spaţiul magazinului. În urmă cu un an, o astfel de cerere ar fi fost imposibilă. Dar acum...

– Da, răspunse ea. Bineînţeles că pot.

Şi astfel, se puse pe cea de a doua treaptă a scărilor circulare din metal, în timp ce toţi ceilalţi se aşezară pe podea sau se sprijiniră de perete pentru a o asculta citind din Middlemarch.

Părul alb al domnului Evans se vedea deasupra unui raft cu cărţi şi rămase acolo pe durata lecturii ei, de parcă şi el ar fi ascultat-o.

După aceea, citi în fiecare zi, fie în staţia de metrou, fie la librăria Primrose Hill când nu era nici un raid aerian. Dar, în timp ce zilele îi erau pline de cărţi şi de mulţimea oamenilor care veneau să o asculte, nopţile erau pline de bombe.

Într-un cuvânt, era nefericită.

În nopţile în care Grace nu lucra alături de domnul Stokes, nu avea altceva decât câteva momente de somn mizerabil în micul adăpost Anderson îngropat în curtea

din spate.

Într-o astfel de seară, ea și doamna Weatherford se pregătiseră să meargă la Andy cu așternuturile, având cu ele și o cutie mai mică, în care se găseau obiecte necesare peste noapte: o lumânare, măștile de gaze, deși Germania nu mai părea interesată să-i otrăvească, ultima carte pe care o citea Grace, Valurile, de Virginia Woolf, și un termos cu ceai.

Ploaia se revărsa când se auzi sirena anunțând atacul aerian, făcându-le pe femei să alerge în mijlocul potopului prin grădina plină de noroi. Andy se ridica în întuneric ca o fiară adormită, cu o cocoașă ce părea acoperită de păr zbârlit, formată din răsadurile de roșii răsărite din pământul de deasupra. Dar când Grace păși în adăpost, piciorul ei se scufundă până la gleznă într-o baltă de apă înghețată. Strigă surprinsă și sări înapoi afară.

– Sunt șoareci? întrebă doamna Weatherford, tresărind îngrozită.

– Este inundat. Grace își scutură pantoful umed fără prea mare succes. Va trebui să mergem la stația de metrou Farringdon până când adăpostul Andy se va usca.

Se întoarse în casă, cu un picior îngreunat de apă, scoțând un sunet ridicol la fiecare pas.

Doamna Weatherford se grăbi după ea, dar nu se pregătea să meargă spre stația de metrou.

– Dacă ne grăbim, s-ar putea să prindem totuși un loc bun, spuse Grace, încercând să o grăbească politicos pe doamna Weatherford.

Deja era trecut de opt, oră la care, de obicei, nemții își începeau raidurile nocturne. Cel mai probabil, erau întârziate de vremea nefavorabilă. Dar asta însemna și că stația de metrou era plină de oameni, îngrămădiți ca sardinele într-o cutie. Grace văzuse asta în nopțile când era de serviciu ca gardian. Oamenii se așezau unul lângă altul oriunde găseau loc, străini cuibăriți unul în altul ca o familie. Nu numai pe podeaua platformei, ci și pe scări și pe scările rulante și chiar unii curajoși care dormeau lângă șine.

Doamna Weatherford se așeză la masa din bucătărie și își turnă o ceașcă de ceai din termos.

– Nu avem timp pentru asta. Nervii lui Grace erau întinși la maximum și nu mai reușea să se stăpânească. Trebuie să mergem.

Doamna Weatherford scoase un mic oftat și își puse ceașca deoparte.

– Nu merg, Grace. Merg în adăpostul Andy doar pentru a te liniști pe tine, dar mărturisesc faptul că nu mă adăpostesc niciodată în timpul zilei, când nu ești aici. Clipi încet, obosită. Nu voi merge la stația de metrou.

Mânia lui Grace se potoli, înlocuită cu o durere grea.

– Dar nu veți fi în siguranță.

Protestul ei era slab. Știa deja că nu avea prea mult rost să se certe pe tema asta.

Doamna Weatherford nu se obosi să răspundă și privi abătută în podea. Fața ei arăta chinuită de unde stătea în bucătăria alb cu galben, un loc atât de vesel cândva și care acum părea plictisitor și aspru. Deși începuse din nou să aibă grijă de aspectul ei, purta doar haine întunecate, în locul rochiilor ei de casă înflorate, strângându-și cureaua din ce în ce mai mult, întrucât slăbea văzând cu ochii.

Nu mai erau întâlniri WVS la care să participe și nu mai era nevoie să pregătească mâncăruri elaborate sau să desfășoare alte activități care să arate că făcea mai mult decât să supraviețuiască, de parcă fiecare zi ar fi fost o carte plină de pagini goale care trebuiau întoarse. Fără nici un eveniment. Fără nici un scop decât să ajungă la ultima pagină și să se termine totul.

Grace rămase în casă cu doamna Weatherford în acea noapte, hotărâtă să găsească o modalitate de a o încuraja pe femeia mai în vârstă să i alăture și să meargă la stația de metrou. Fiecare încercare ulterioară fu însă întâmpinată cu același refuz, iar la un moment dat, mărturisindu-și printre suspine dorința de a i se alătura lui Colin. Grace nu putea aduce argumente împotriva a ceva atât de puternic precum durerea.

*

Restul lunii septembrie trecu cu bombardamente nocturne și mai multe atacuri după-amiaza. Cumva, Londra se adaptase.

La urma urmei, nici o națiune din lume nu avea spiritul britanicilor. Erau luptători. Puteau să reziste.

Magazinele începură să se închidă la patru în fiecare după-amiază, pentru a le permite angajaților să doarmă puțin înainte de a-și începe tura de noapte. Aproape toată lumea avea acum două locuri de muncă. Cel unde își desfășurau activitatea în timpul zilei și cel pentru care se oferiseră voluntari în timpul nopții, fie că stingeau incendii, căutau bombe, căutau supraviețuitori printre dărâmături, fie că ofereau asistență medicală în numeroasele locuri în care era nevoie. Londra prindea viață noaptea pentru a acorda ajutor.

Grace descoperise că acum putea dormi destul de eficient în reprize scurte, căzând imediat într-un somn adânc, fără vise, pentru perioade mici de timp.

Cozile la stațiile de metrou și adăposturi începeau înainte de opt, când primele sirene începeau inevitabil să sune, oamenii ajungând devreme, pentru a se asigura că găseau un loc bun pe podea. Sau într-o cușetă, dacă erau cu adevărat norocoși.

Drept urmare, oamenii se obișnuiseră să doarmă complet îmbrăcați. Unii chiar mărturiseau că își făceau baie îmbrăcați în pantaloni, înspăimântați să nu fie prinși pe neașteptate și găsiți morți dezbrăcați.

Totuși, cu toate transformările și incertitudinile, scrisorile continuau să fie transmise prin poștă, în ciuda bombardamentelor și a clădirilor avariate, cercetate cu ajutorul lumânărilor, existând indicii clare că erau încă deschise. Era însă o imagine tristă să vezi un poștaș stând în fața unei grămezi de moloz cu o scrisoare în mână.

Oricare fusese motivul pentru care serviciul Poștei Regale fusese blocat la începutul războiului, începuse să se amelioreze oarecum, iar Grace primea scrisori de la Viv și George cu mai mare regularitate. Ironia era că, în scrisori, ei își exprimau acum la fel de multă îngrijorare pentru siguranța lui Grace, ca și ea față de ei.

George îi sugerase o nouă carte, South Riding[13], de Winifred Holtby, după ce îi spusese că începuse să le citească oamenilor în stația de metrou. Îi fusese livrat

un exemplar la magazin chiar în acea dimineaţă, de la Simpkin Marshalls, cu coperta nouă şi lucioasă.

Ziua era surprinzător de însorită, deşi puţin răcoroasă din cauza umezelii din zilele anterioare, şi o rază de lumină pătrundea pe fereastră. Nu era încă nici un client în magazin, iar domnul Evans era ocupat cu „munca“ lui în secţiunea de istorie, aşa că Grace stătea într-un colţişor lângă fereastră.

Un fascicul luminos străpungea norii şi o dezmierda cu o căldură blândă. Grace se opri o clipă şi-şi trecu degetele peste coperta cărţii, savurând momentele de linişte. Delectându-se cu bucuria cititului.

Coperta era netedă, scrisul negru pe un fundal galben fiind înconjurat de case mici şi roşii. Îşi strecură vârful degetului între pagini şi o deschise. Cotorul, încă neuzat, scârţâi ca o uşă veche care se pregătea să dezvăluie o lume secretă.

Ea dădu paginile până la primul capitol, sunetul auzindu-se ca o şoaptă în magazinul gol. Hârtia şi cerneala aveau un miros special, de nedescris şi necunoscut nimănui altcuiva decât unui cititor adevărat. Îşi aduse cartea aproape de faţă, închise ochii şi inspiră mirosul acela minunat.

Era surprinzător să-şi dea seama că, în urmă cu un an, nu reuşea să aprecieze astfel de momente mărunte. Dar acum, într-o lume atât de distrusă şi de cenuşie cum era a lor, aprecia orice fărâmă de plăcere pe care o descoperea. Şi era multă plăcere de descoperit citind.

Grace preţuia aventurile prin care trecea purtată de acele pagini, o evadare dintr-o lume a epuizării, a bombardamentelor şi a raţionalizării. Şi mai intensă era înţelegerea profundă a umanităţii, deoarece trăia în mintea personajelor. De-a lungul timpului, descoperise că astfel de perspective o făceau o persoană mai răbdătoare şi mai îngăduitoare cu ceilalţi.

La astfel de consideraţii îi era uşor să mediteze acolo, în lumina unei raze de soare, dar era mult mai dificil să le aplice pe străzile întunecate ale Londrei, alături de domnul Stokes.

Vremea bună adusese un aflux de bombardiere, care zburau cu uşurinţă pe cerul senin, pentru a-şi descărca încărcătura distructivă. Într-o astfel de noapte, Grace era la datorie când zumzetul familiar al avioanelor anunţă sosirea lor nedorită.

Zburau ca niște corbi ucigași pe cerul întunecat, prezența lor devenind evidentă în lumina unui proiector. În timpul raidurilor anterioare, și-ar fi deschis pântecele până acum.

Și totuși se apropiau, devenind din ce în ce mai mari, auzindu-se din ce în ce mai tare, până când micii perișori din urechile lui Grace se înfiorară din cauza zgomotului. Tunurile antiaeriene șfichiuiră aerul rarefiat al nopții; mirosul fumului lor venind din depărtare era înțepător. Grace întoarse capul pentru a se uita la formațiunea de deasupra capului. Un proiector trecu peste ea chiar la timp pentru a vedea burta avionului deschizându-se, în timp ce un obiect mare, de forma unei țevi, se îndrepta către locul în care se aflau.

O bombă.

Deasupra ei.

Privea transfigurată. Mintea ei striga: fugi, fugi, fugi, dar picioarele nu o ascultau. Bomba șuiera din ce în ce mai ascuțit, pe măsură ce viteza ei creștea. Pe măsură ce se apropia.

Acea notă stridentă o trezi la realitate și o luă la fugă, apucându-l pe domnul Stokes de braț și adăpostindu-se în spatele unui zid încadrat de saci cu nisip. Șuieratul deveni un țipăt, iar întreg corpul ei îngheță de frică.

Deodată, sunetul se opri, la fel și inima ei.

Acesta era cel mai rău moment, când cădea, fracțiunea de secundă înainte de explozie. Când nu știai unde dispăruse.

Explozia fu precum o izbucnire imediată de lumină strălucitoare, însoțită de o bubuitură pătrunzătoare, împrejurimile devenind straniu de tăcute. Simți un suflu de căldură, ca un cuptor deschis, în spatele ei. Forța lui o împinse pe Grace și o trânti la pământ, câțiva metri mai în față.

Corpul ei se lovi cu putere de pământ, simțind cum i se taie respirația și i se blochează plămânii. Clipi uluită, în timp ce un țiuit strident îi răsuna în urechi, acoperind orice alt sunet.

O durea obrazul unde se lovise de asfalt și avea bărbia rănită din cauza strânsorii curelei de piele a căștii în timp ce ateriza. Trase aer în piept și văzu cum un nor

de praf se ridică în faţa ei.

Încet, îi reveni percepţia asupra realităţii, începând cu bubuitul tunurilor antiaeriene, care se auzea ciudat şi îndepărtat, ca un ecou subacvatic. Mai zăbovi o clipă, observând bucăţile de moloz împrăştiate în jurul lor, aşteptând un val de durere care să anunţe un membru lipsă sau o rană fatală.

O durea pieptul în locul unde se lovise când căzuse. Dar nimic mai mult.

Se împinse să se ridice în şezut cu ajutorul braţelor care aproape păreau prea slabe pentru a o ridica. Cu mâinile tremurânde, îşi pipăi jacheta, apăsând peste stratul gros de praf, pentru a descoperi vreo rană.

Nu era nici una.

Se uită în partea stângă şi-l găsi pe domnul Stokes stând lângă ea, la fel de ameţit.

Supravieţuiseră.

Dar alţii era posibil să nu.

Deodată, sunetul se îndreptă spre ea. Nu doar tunurile antiaeriene se auzeau, ci erau şuierături de bombe şi explozii. Nenumărate explozii.

Ea şi domnul Stokes păreau să-şi recapete simţurile în acelaşi timp. Se uitară unul la altul şi săriră imediat în picioare. Zidul în spatele căruia stătuseră avea o gaură în mijloc, iar sacii cu nisip erau rupţi în bucăţi.

Dacă nu ar fi fost în spatele zidului, în locul acelor bucăţi de ţesătură ar fi putut fi corpurile lor.

Era un gând pe care Grace nu-şi putea permite să-l analizeze în acel moment. Îl puse cu atenţie într-o cutiuţă şi-l încuie într-un colţ foarte, foarte întunecat al minţii.

Câteva case fuseseră distruse, prăbuşindu-se în faţa lor, iar strălucirea focului pulsa ca nişte inimi rănite în interiorul lor. Rapid, Grace evaluă numărul caselor şi deduse că pe locuitorii a trei dintre locuinţele distruse îi văzuse ea însăşi la adăpost. Cu toate acestea, cea din stânga, care încă stătea în picioare, îi aparţinea

doamnei Driscoll, văduva de vârstă mijlocie care încetase să mai vină la adăposturi în urmă cu două săptămâni.

Grace arătă spre casă.

– Doamna Driscoll.

Nu trebui să spună mai multe. Domnul Stokes fugi spre casă și își continuă drumul prin ușa care fusese aruncată în aer. Grace îl urmă, așteptându-l să intre și să se întoarcă, așa cum o instruise întotdeauna să facă.

Doar că el nu se întoarse.

Grace intră cu prudență după el și îl găsi pe domnul Stokes stând în hol, uitându-se la ceva.

– Domnule Stokes?

El nu spuse nimic.

Ea ajunse lângă el și îi urmări privirea împietrită. Îi luă un moment să-și dea seama că unde se uita ea fusese cândva o persoană, doamna Driscoll.

Lui Grace i se întoarse stomacul pe dos, dar își strânse pumnii pentru a-și păstra cumpătul, adăugând această imagine în cutiuța din mintea ei, împreună cu temerile față de ceea ce i s-ar fi putut întâmpla doamnei Weatherford într-o astfel de situație.

– Domnule Stokes, spuse Grace. El nu se uită la ea. Domnule Stokes, spuse ea tăios.

El întoarse capul spre ea încet, cu privirea goală și pierdută, ca într-un vis. Îi curgea o lacrimă peste linia inferioară a genelor și i se prelingea pe obraz. El clipi, de parcă ar fi fost uimit să o vadă stând acolo.

– Nu mai putem face nimic pentru ea acum, spuse Grace pe un ton ferm, pe care nu știa că îl putea avea în astfel de circumstanțe. Trebuie să vedem dacă există supraviețuitori pe care să îi putem ajuta. Voi merge alături, la domnul Sanford.

Ea dădu din cap spre perete, pentru a arăta spre casa aflată de partea cealaltă a

casei doamnei Driscoll, sperând ca bătrânul să nu fi suferit aceeaşi soartă. Şi el încetase să mai meargă la adăpost. Erau prea mulţi care o făcuseră.

Voiau să doarmă o noapte în propriile paturi. Voiau normalitate.

Dar lumea nu-şi putea reveni la starea anterioară printr-o simplă dorinţă, când încă era plină de pericole.

– Vreţi să mergeţi la casa de lângă, cea a domnului Sanford? îl întrebă Grace pe partenerul ei.

Domnul Stokes dădu din cap şi ieşi. Grace îl urmă, oprindu-se doar pentru a se asigura că reţeaua electrică fusese întreruptă, pentru a preveni o explozie.

Nu se întoarse să se uite din nou la doamna Driscoll când plecă.

Restul nopţii trecu într-o ceaţă, redirecţionându-şi gândurile în acea cutiuţă din mintea ei. Se concentră să-şi pună în aplicare pregătirea, să panseze membrele însângerate ale supravieţuitorilor, să ajute la stingerea incendiilor slabe cu pompa portabilă sau cu nisip, dacă pământul îmbibat cu ulei şi mirosul indicau un incendiu. Îndeplini o sarcină după alta până când răsări soarele, iar serviciul de noapte ajunse la un binecuvântat sfârşit.

În drumul ei spre casă din acea dimineaţă, în ciuda hotărârii sale, acea cutiuţă încuiată din cotloanele minţii ei începu să se clatine.

Ca şi când ar fi fost o bombă şuierând spre ea. Deschise uşa casei de pe strada Britton şi alergă la etaj, în timp ce şuieratul din mintea ei se opri.

Şi cutia explodă.

Ororile pe care le văzuse îi străpunseră gândurile ca un şrapnel.

Regretul pentru doamna Driscoll. Teama că doamna Weatherford ar putea ajunge ca ea. Şocul faţă de cât de aproape fusese să fie ea însăşi spulberată. Masacrul. Rănile groaznice. Sângele care încă îi păta jacheta. Moartea.

Doamna Driscoll nu fusese singurul cadavru pe care îl găsiseră în noaptea aceea.

Grace deschise sertarul noptierei şi cotrobăi frenetic prin conţinutul lui până găsi

brățara de identitate scrisă îngrijit de Viv, cu numele și adresa lui Grace de pe strada Britton, pe suprafața ovală și netedă. Mâinile lui Grace tremurau atât de tare, încât fu nevoie de câteva încercări pentru a o așeza pe încheietura mâinii. Odată ce reuși, se lăsă încet pe podea, cuprinsă de valul puternic al acestei grozăvii.

Trebuia să se confrunte cu ea acum, pentru a face față forței sale copleșitoare și extraordinare. Pentru a se putea întoarce a doua zi în tură și să o ia de la capăt.

Aviația germană

Roman publicat postum, în anul 1936.

Capitolul 15

Printr-o minune, Grace reuși să adoarmă în acea dimineață, dar imediat ce se trezi, îi reveniră amintirile din timpul bombardamentului. Era ca și când ar fi stat la pândă, ascunzându-se în cotloanele umbrite ale minții ei, așteptând-o să înceapă să le conștientizeze.

O urmăriră în timp ce se îndrepta spre librărie, fiecare clădire bombardată fiind ca un ghiont în gândurile deja pline de suferință. Clădirile pe care le vedea în fiecare zi în drumul ei rapid către librăria Primrose Hill fuseseră reduse la niște grămezi de cărămizi, grinzile rupte ivindu-se dintre dărâmături. Băcănia unde vânzătorul îi păstra întotdeauna câteva stafide doamnei Weatherford când avea, farmacia unde farmacistul le ajutase să scape de omizi, cafeneaua din colț unde ar fi trebuit să se întâlnească cu George. Și atât de multe altele. Nu erau singurele pierderi. Multe case arătau ca niște cochilii, pereții lor lipsă dezvăluind camerele din interior ca niște macabre case de păpuși.

Oamenii pe lângă care trecea pe stradă observau pagubele cu o curiozitate plictisită. La un moment dat, o depășiși un cuplu, amândoi fiind acoperiți de praf și strângând în mâini niște pachete murdare. Bărbatul avea fața împietrită, iar ochii femeii erau înroșiți de plâns. Fără îndoială că își pierduseră casa în noaptea aceea.

Erau norocoși că nu-și pierduseră viața.

Grace intră în librărie și-și îndepărtă în grabă o șuviță de păr de pe obrazul drept. Se obișnuise să-și poarte părul în bucle prinse cu agrafe, pentru a-și păstra fața liberă în timp ce lucra. Doar că zgârietura învinețită de pe obraz refuzase cu încăpățânare să se lase acoperită de machiaj, iar domnul Evans, fără îndoială, își va face griji.

El își ridică privirea și ochii i se îngustară, devenind imediat suspicios. Grace îi aranjă din nou părul, jenată, iar el își îndreptă atenția asupra brățării.

Își încordă maxilarul.

– Am auzit că aseară a fost lovit Clerkenwell.

Grace nu se putea uita la el. Avea cu ochii în lacrimi. Trebuia să fie puternică. Era mai bună decât atât.

Zgomotul paşilor lui se auzeau încet peste covor ocolind tejgheaua.

– Grace, spuse el încet. Eşti bine?

Ar fi fost uşor să îl îndepărteze cu un simplu „da“, dar blândeţea din tonul lui şi nevoia ei dureroasă de confort erau prea mari. Chiar în timp ce ea dădea din cap, braţele lui o înconjurară, ca ale unui tată, strângând-o într-o îmbrăţişare consolatoare, cum nu cunoscuse niciodată.

Lacrimile începură să i se rostogolească pe obraji şi-i povesti, dintr-o răsuflare, toate cele întâmplate, în timp ce el o ţinea ferm în îmbrăţişarea sa. Povara ei se uşura pe măsură ce împărtăşea ceea ce văzuse, sprijinindu-se pe puterea lui, fără să-şi dea seama cât de mult avea nevoie de acest lucru.

– Am fost în Marele Război, spuse el, în timp ce ea îşi ştergea ochii cu o batistă. Nu uiţi niciodată, dar devine parte din tine. Ca o cicatrice pe care nimeni nu o poate vedea.

Grace încuviinţă din cap logica afirmaţiei lui, furia emoţiilor ei calmându-se în cele din urmă, pentru prima dată de când îşi dăduse voie să cedeze.

Poate că blândeţea şi sfaturile lui au fost cele care îi dădură curaj mai târziu, în acea după-amiază, când sunetul anunţând un raid extrem de grav răsună peste staţia de metrou. Discordanţa sunetelor războiului se auzea permanent şi cu o asemenea intensitate, încât cu greu puteai diferenţia un sunet de altul. Dacă nu şi-ar fi stăpânit firea, ar fi putut să cedeze panicii care îi cuprindea mintea cu fiecare şuierat, cu fiecare explozie asurzitoare care îi reverbera în piept. O făceau însă doar să citească şi mai tare.

După aceea află că, la doar o milă distanţă, în timpul orei de vârf, intersecţia Charing Cross fusese puternic bombardată.

În acea seară, Grace reuşi să-şi ascundă mult mai bine faţa învineţită de doamna Weatherford, în timp ce mâncau la cină carne de vită cu un amestec de fasole şi morcovi din grădina lor. Totuşi, nu reuşi să o convingă pe doamna Weatherford

să meargă la adăpost.

Era o discuție pe care o aveau aproape zilnic. În acest moment, Grace presupunea că doamna Weatherford încetase să-i mai asculte motivele atent detaliate. Doar că, acum, Grace știa foarte bine ce se putea întâmpla dacă o bombă ar fi lovit strada Britton.

Pregătirea pentru activitatea ei de la ARP din acea noapte necesită o tărie sufletească deosebită. Chiar când își atașă insigna la rever, mâinile îi tremurau. La urma urmei, nu știai niciodată ce va aduce noaptea.

Nici domnul Stokes nu părea să fie el însuși. Nu se obosi să-și etaleze cunoștințele în fața ei și nici nu făcu vreo mențiune despre bombardamentul de la Charing Cross, în legătură cu care, fără îndoială, ar fi avut detalii scabroase de împărtășit.

Pentru prima dată, era tăcut.

Și, oricât de mult credea Grace că asta era o binecuvântare, descoperi că îi crea un gol în piept, dându-și seama că era vorba despre un sentiment de îngrijorare.

Tocmai pentru domnul Stokes.

După câteva ore de ascultat cum era bombardat restul Londrei, un sunet atât de obișnuit, care devenise deja un fundal static, propriul lor sector rămânând tăcut, Grace nu mai putu suporta.

– Presupun că ați auzit de Charing Cross, spuse ea, în cele din urmă.

În lumina lunii, Grace observă cum el își strânse buzele. În timp ce tăcea îngândurat, ea se minună pentru o clipă de cât de bine vedea acum străzile londoneze întunecate. Putea chiar să distingă o ușoară tăietură pe partea laterală a maxilarului lui, pe care o căpătase în explozia din urmă cu o noapte.

– Am auzit, spuse el, cu vocea gravă și răgușită. Înghiți cu greutate. Bieții oameni.

Și atât. Nici un detaliu îngrozitor despre dezmembrări sau despre distrugeri în urma cărora rămăseseră doar trombe de fum. Despre case distruse și oameni aruncați în aer în condiții înfricoșătoare.

Nu-şi mai adresară nici un cuvânt pentru mult timp. Până după ce trecură de casa doamnei Driscoll. Rămăşiţele văduvei fuseseră deja descoperite de unul dintre serviciile de salvare şi fuseseră îndepărtate.

Domnul Stokes se opri în faţa casei încă în picioare şi o privi destul de mult timp, cu mâinile în buzunare.

– Nu v-am mulţumit, domnişoară Bennett. Lăsă capul în jos. Pentru noaptea trecută. Eu... aproape că uitasem de mine şi mi-aţi amintit pentru ce eram acolo.

Umilinţa lui o surprinse pe Grace, chiar mai mult decât tăcerea anterioară.

– Suntem parteneri.

– V-aţi păstrat calmul şi oamenii sunt în viaţă datorită dumneavoastră. Privirea lui se îndreptă spre Grace. Admir capacitatea dumneavoastră de a rămâne atât de concentrată.

– Probabil, spuse ea încet, incapabilă să se abţină, pentru că sunt femeie.

Lui îi apăru pe buze un zâmbet uşor. Râse abătut.

– Sunt un prost, nu-i aşa?

Ea îşi înclină capul fără să spună nimic, întrucât el ştia deja răspunsul.

*

Din noaptea aceea, se înţeleseră destul de bine unul cu celălalt, legându-se un fel de prietenie, pe fondul pericolului comun şi al tragediei pe care o trăiseră împreună.

Şi aveau nevoie de ea, pentru că doar o săptămână mai târziu, într-o noapte cu o ceaţă deasă şi rău-prevestitoare, căzură mai multe bombe în sectorul lor. Pagubele erau mari, iar numărul victimelor, ridicat. În continuare, nemţii aruncau bombele la primele ore ale dimineţii.

Când razele soarelui pătrunseră prin aerul plin de fum, se auzi sunetul care anunța că pericolul trecuse. Grace se apropie de o casă prăbușită, știind că ocupanții căutaseră adăpost chiar în subsolul ei. Era o șansă, oricât de mică, să fie încă în viață.

Bărbații din echipa de intervenție se urcară într-un camion uzat, deși majoritatea vehiculelor erau uzate în aceste zile, și se apropiară de ea cu fețe sumbre. Acei bărbați văzuseră cele mai rele rezultate ale bombardamentelor. Erau solizi cu toții, cu corpuri vânjoase după atâtea săptămâni de ridicat bucăți de moloz și dărâmături, cu privirile goale și pierdute precum ferestrele căscate ale caselor distruse.

Ea îi îndrumă unde să sape și îi ajută cum putu, strigând numele persoanelor pe care spera să le revadă într-o zi.

– Domnișoară Bennett, o strigă o voce ascuțită.

Se ridică dintr-o grămadă de cărămizi, văzând un tânăr care alerga pe potecă spre ea.

– Mă bucur că v-am găsit, spuse tânărul, respirând cu dificultate din cauza efortului. A fost o bombă. La casa doamnei Weatherford...

Lui Grace îi îngheță sângele în vene.

Doamna Weatherford.

Lăsă în spate băiatul, bărbații și dărâmăturile și o luă la fugă pe străzi, spre casă, cu o viteză incredibilă. Când sosi, găsi fațada intactă. Dar ea știa mai bine care era situația pentru a se încrede în aparențe. Uneori, trebuia doar să deschizi o ușă pentru a descoperi că nu mai era nimic.

Urcă treptele și nu pierdu nici un moment să deschidă ușa, înghețând de uimire.

Toate erau exact așa cum le lăsase ea, podelele din lemn strălucind sub covorul decolorat, ușa bucătăriei deschisă, dezvăluind camera veselă galben cu alb.

O strigă pe doamna Weatherford în timp ce se repezi în salon, care însă era gol.

Se îndreptă spre bucătărie trăgându-și răsuflarea și pregătindu-se să mai strige o

dată și dădu peste nimeni alta decât doamna Weatherford.

– Mi s-a spus că a fost o bombă, strigă Grace.

Doamna Weatherford zâmbi obosită.

– Este, dragă. Dar nu a explodat, vezi?

Ea arătă pe fereastra bucătăriei, unde o bombă masivă aterizase direct pe adăpostul lor Anderson, zdrobindu-l. Era un obiect oribil, aproape de mărimea lui Grace, cu o aripă care-i ieșea din spate și cu un strat de nisip peste corpul metalic. De fapt, în interiorul acelui corp exista destul exploziv pentru a transforma casele în ruine și a sfâșia din carnea victimelor.

Grace simți un fior pe șira spinării. Dacă ar fi explodat, doamna Weatherford ar fi fost ucisă. Sfâșiată în bucăți. Iar Grace ar fi fost cea care ar fi venit să o descopere.

– Am notificat deja postul ARP, astfel încât să poată fi trimisă o unitate de genişti.

Doamna Weatherford vorbea pe un ton neutru, de parcă nici nu i-ar fi păsat. De parcă nu ar fi conștientizat pericolul.

Grace clătină din cap.

– Ați fi putut fi ucisă. Dacă ar fi explodat, dacă ar exploda, explozia ar fi făcut casa una cu pământul și dumneavoastră ați fi...

– Dar asta nu s-a întâmplat, dragă.

Doamna Weatherford îi făcu semn lui Grace spre masă și îi turnă o ceaşcă de ceai. Purta brățara ca un lănțișor subțire, pe care i-o dăduse Grace de curând, la încheietura mâinii, având pe ovalul plat din centru, scrise cu grijă, numele și adresa.

Dar chiar dacă purta brățara, Grace nu renunță atât de ușor. O apucă pe doamna Weatherford, trăgând-o afară din bucătărie.

– Ați fi putut fi... vocea lui Grace deveni ezitantă. Ați fi putut fi rănită... ca...

Ca doamna Driscoll.

– Dar nu sunt.

Doamna Weatherford oftă, părând aproape întristată din cauza asta. Indiferentă, nu protestă în timp ce Grace o dădea afară pe ușa din față.

– Ați fi putut fi.

Grace suflă în fluier către gardienii ARP care intrau în tură și le indică să elibereze zona înainte de sosirea unității de genişti. Când, în cele din urmă, ajunseră la câteva străzi distanță, cu o ceașcă de ceai călduț de la o cantină sponsorizată de WVS, Grace reuși să-și potolească panica și aruncă o privire spre doamna Weatherford.

– Știu că viața este grea. Doamna Weatherford închise ochii clipind lent și dureros. Vă rog, o imploră Grace, cu vocea răgușită. Am văzut niște imagini îngrozitoare. Am fost martoră la nenorocirile pe care aceste bombe le aduc asupra oamenilor.

Privirea doamnei Weatherford se îndreptă spre haina lui Grace, văzând acum, în lumina zilei, nisipul și sângele impregnate. Ceea ce doamna Weatherford nu observase până acum.

Mai multe persoane care stăteau lângă cantina mobilă erau într-o stare similară, voluntari, precum și victime ale bombelor.

– Știți ce aș face dacă v-aș găsi într-o asemenea stare? Vocea lui Grace era răgușită ca o șoaptă șuierată. Nu pot...

I se umplură ochii de lacrimi.

Doamna Weatherford își duse o mână la gură.

– Oh, Grace. Dragă, îmi pare rău.

Nu-și mai adresară nici un cuvânt în orele care trecură până la venirea unității de genişti să ia bomba neexplodată în siguranță.

În acea noapte, oricum, când Grace avea liber din tura ARP și se pregătea să se

alături cozii la intrarea staţiei Farringdon, doamna Weatherford i se alătură tăcută, ducând un mic pachet cu diverse lucruri.

Din noaptea aceea, doamna Weatherford dormi în staţia Farringdon fără să se mai opună.

Pe măsură ce zilele de octombrie treceau, bombardamentele continuau, atingând apogeul la jumătatea lunii, într-o noapte cu lună plină, strălucitoare. Luna bombardierelor au numit-o. Şi pe bună dreptate.

Sub strălucirea aurei selenare, Tamisa era luminată ca o panglică argintie care şerpuia prin întunericul Londrei, iar nemţii îşi puteau distinge în mod clar ţintele. Sute de oameni au fost ucişi, mult mai mulţi au fost răniţi, mii au rămas fără adăpost, iar atât de multe incendii au izbucnit în Londra, încât au fost detaşaţi gardienii ARP pentru a ajuta pompierii în lupta lor care părea nesfârşită.

În ciuda faptului că trupul Londrei era descărnat noapte de noapte pentru a dezvălui mai mult din scheletul de dedesubt, Churchill căuta, totuşi, să păstreze cât mai multe informaţii necunoscute Germaniei. Acest lucru însemna că victimelor enumerate în emisiunile de seară nu li se specifica locaţia. Însemna că magazinele care fuseseră bombardate se puteau redeschide într-o zonă nouă, dar fără să se precizeze unde fusese locaţia lor anterioară. Cel mai rău, însemna că morţii nu îşi puteau primi necrologul în timp util, ci erau listaţi cu întârziere şi era amintită doar luna morţii.

Cu toate acestea, viaţa din oraşul distrus continua, locuitorii apreciind tot ce se putea şi încercând să savureze ultimele momente de vreme frumoasă înainte să se instaleze îngheţul şi zăpada, mai ales dacă lunile următoare aveau să fie la fel de reci ca în iarna precedentă.

Aşadar, trecuse de mijlocul lunii octombrie, era o zi deosebit de frumoasă, aproape fără nici un nor pe cer, iar Grace renunţă să mai tragă un pui de somn, pentru a mai profita de o plimbare într-o zi însorită. O comandă de la Simpkin Marshalls nu reuşise să sosească în acea după-amiază, iar ea profită de această ocazie, făcându-şi drum la depozit.

Când îi spusese domnului Evans că va pleca să verifice, el zâmbise cu înţelegere şi îi spusese să stea cât doreşte. Şi asta făcu. Grace se îndreptă spre Paternoster Row, făcând ca scurta plimbare să dureze câteva minute mai mult decât era necesar. Se simţea o adiere de vânt, dar căldura soarelui o anihila.

Grace se întorsese de multe ori pe Paternoster Row după prima vizită fatidică. Forfota traficului pietonal nu se diminuase de la începutul războiului; dimpotrivă, era mai aglomerat, cu mai mulţi oameni care căutau cărţi pentru a le ţine de urât în nopţile lungi petrecute în adăposturi.

Autobuzele roşii, lucioase, odată atât de răspândite, suferiseră pierderi mari din cauza bombardamentelor dese. Ea văzuse mult prea multe pe marginea drumurilor bombardate, cu tabla şifonată precum a jucăriilor pentru copii stricate. Unul era încă vizibil din când în când, printre autocarele verzi, albastre, maro şi albe trimise pentru a înlocui transportul public distrus.

Vânzătorii stăteau de-a lungul trotuarului să-şi vândă marfa preparată cu reţete modificate din cauza raţionalizării. Şi, deşi clienţii se plângeau că mâncarea nu era niciodată la înălţime, tot stăteau la cozi să o cumpere.

Ea cunoştea toţi vânzătorii, precum şi pe proprietarii de magazine şi pe editori. Intră în magazine într-un ritm relaxat, salutându-i pe nume pe proprietari şi analizând volumele nou-venite nu din perspectiva concurenţei, ci a cititorului. Era un lucru minunat să mergi pe o stradă dedicată cărţilor, pe care iubitorii de literatură să se poată aduna şi să se răsfeţe cu pasiunea lor alături de cei care gândeau la fel.

Şi, deşi acum înţelegea insistenţa tuturor ca domnul Evans să îşi mute magazinul pe Paternoster Row, nu-şi putea imagina librăria Primrose Hill în altă parte decât în zona actuală, ascunsă în mijlocul unui şir de case de pe Hosier Lane.

Starea ei de spirit era atât de bună în acea zi, încât reuşi chiar să viziteze Pritchard & Potts, unde îl găsi pe domnul Pritchard legănând un şnur în faţa lui Tabby. Pisica ridică o lăbuţă prin aer cu o hotărâre fanatică să câştige premiul, încât nici măcar nu se întoarse la sunetul clopoţelului. Cu toate acestea, domnul Pritchard tresări şi scăpă şnurul, care fu imediat înhăţat de Tabby.

– Domnişoară Basset.

Domnul Pritchard îşi drese vocea şi făcu semn spre motanul care acum se încâlcise în şnur.

– Eram… ehm… încercam să-i perfecţionez reflexele, pentru a-l ajuta să înveţe să prindă şoareci.

Grace zâmbi, în ciuda veşnicei lui incapacităţi de a-şi aminti numele ei şi văzând dincolo de improvizaţia lui prost pregătită.

– Sunt sigură că este destul de util.

Domnul Pritchard îşi aruncă privirea însufleţită prin magazin şi ea îşi dădu seama că, fără îndoială, el vedea haosul prin ochii ei. Îşi băgă capul mai adânc în haina închisă la culoare şi ţâţâi din buze.

– Sunt impresionat de ceea ce aţi făcut cu magazinul domnului Evans. Îşi băgă mâinile în buzunare, buzele subţiri părând şi mai subţiri. Dacă aveţi sugestii...

Librăria Primrose Hill era bine aranjată acum şi suficient de departe încât Pritchard & Potts să nu fie considerată niciodată o concurenţă reală. Şi astfel, Grace îi oferi bărbatului în vârstă mai multe sfaturi despre publicitate şi cât de departe ar fi putut ajunge cu un pic de organizare. În timp ce el se încrunta la ultima sugestie, dădu din cap cu atenţie la sfatul ei cu privire la reclame.

Ea petrecu mult mai mult timp la Pritchard & Potts decât intenţionase. De fapt, mult mai mult decât crezuse vreodată că ar fi putut suporta. Totuşi, îndreptându-se spre casă după aceea, nu era chiar atât de grăbită încât să rateze cartonul mare din vitrina librăriei Nesbitt’s Fine Reads, care anunţa „Sesiuni de lectură în fiecare după-amiază“.

La fel cum continua Grace să facă.

Îşi înghiţi un chicotit, descoperind o imitaţie atât de flagrantă din partea vecinei ei austere. Nici măcar nu era supărată. La urma urmei, dacă le oferea mai multor oameni cărţi care să le aducă bucurie în vremuri atât de întunecate, cine era ea să se simtă jignită?

Cu siguranţă, lecturile de după-amiază ale doamnei Nesbitt nu aveau nici o putere să diminueze mulţimea de oameni de la librăria Primrose Hill. În timpul bombardamentelor, platforma staţiei de metrou Farringdon aproape că se revărsa de oameni. Cei ale căror slujbe nu le permiteau să vină la magazin în timpul după-amiezilor fără raiduri aeriene îi întrebau rapid pe ceilalţi ce pierduseră, în timp ce toată lumea venea cât mai aproape să o audă acoperind sunetele războiului.

Bineînţeles că terminaseră Middlemarch, apoi trecuseră la alte câteva romane

clasice, inclusiv Poveste despre două oraşe şi Emma. Acesta din urmă, la insistenţa doamnei Kittering.

După-amiezile plăcute, în care atacurile aeriene tăceau, erau preferatele lui Grace. Domnul Evans îi procurase o pernă groasă pe care să stea aşezată, pe a doua treaptă a scărilor în spirală, şi nu trebuia să concureze niciodată cu şuieratul unei bombe. Era o astfel de după-amiază liniştită şi ploioasă, când îl văzu prima oară pe băiat, în spate, în timp ce ea citea South Riding. Rezonase cu acest roman după ce îl citise la recomandarea lui George.

„În cărţi putem găsi cea mai mare speranţă“, îi scrisese cu scrisul lui strâns şi îngrijit. Cuvinte pe care cenzura nu avusese nici un motiv să le elimine. „Rămâi mereu în gândurile mele.“

Această scrisoare, ca şi toate celelalte pe care i le trimisese înainte, era preţioasă pentru ea. Dar aceste două rânduri îi rămăseseră în mod special în minte şi le repeta de mai multe ori pe zi.

Şi, într-adevăr, South Riding era o carte care îţi insufla o încredere incredibilă. Acţiunea se petrecea după Marele Război, când comunităţile se reuniseră, iar o directoare de şcoală încerca să readucă speranţa într-un cadru dezolant. Era o poveste despre oameni puternici, decişi să depăşească orice obstacol pe care viaţa l-ar fi scos în faţa lor.

La fel ca britanicii acum.

Băiatul era înalt şi subţire, cu o şapcă trasă peste părul închis la culoare. Purta o haină bărbătească, atârnând pe umerii lui subţiri de adolescent, şi nişte pantaloni care îi veneau până deasupra gleznelor murdare.

Imediat ce începu sesiunea de lectură, se cufundă în atmosferă, aşezat la umbra unui raft înalt de cărţi. Încercările sale de a nu fi văzut îl făcură totuşi mai vizibil. Grace îi observase prezenţa, cum îşi strânsese picioarele lungi sub el şi îşi scosese şapca, dezvăluindu-şi faţa murdară şi osoasă, în timp ce asculta cu atenţie. Rămase acolo unde era până la ultimul cuvânt al poveştii, apoi plecă la fel de repede şi de discret cum sosise, îndesându-şi încă o dată şapca pe cap.

Nu era singura dată când îl vedea Grace. Apăru în fiecare zi după aceea, purtând aceeaşi ţinută lălâie, la fel de murdară, la fel de hotărât să rămână nevăzut.

Dar cum să nu observi un copil cu o nevoie atât de dureroasă?

Ea lăsă mici pachețele cu mâncare acolo unde stătea el, un măr sau un pic de pâine, dar nici măcar nu le privea vreodată, presupunând că-i aparţineau altcuiva. Avea nevoie de ajutor. Și ea cunoștea exact persoana care să i-l dea.

Aşteptă până când ea și doamna Weatherford se aşezară la masa din bucătărie pentru o bucată de plăcintă Woolton, un amestec de legume cu o crustă de foietaj. Doamna Weatherford făcuse acest preparat de mai multe ori de când auzise rețeta pe The Kitchen Front, emisiune pe care o asculta cu religiozitate în fiecare dimineață, după știrile de la ora opt de pe BBC.

Grace turnă ceva mai mult sos pe crusta insipidă și decise că atunci era un moment la fel de bun ca oricare altul pentru a aborda subiectul.

– Mă întreb dacă v-ați gândit să lucrați mai mult cu WVS?

Doamna Weatherford își tamponă buzele cu șervețelul.

– Nu am făcut-o. În tonul ei era o fermitate la care Grace se aşteptase. Nu pot spune că i-aș putea face cuiva vreun pustiu de bine în starea mea.

– Faceți foarte mult pentru mine.

Grace luă o mușcătură apreciativă din plăcintă.

Doamna Weatherford își strânse buzele aproape într-un zâmbet.

– Ei bine, tu faci destul pentru noi două. Trebuie să-ți păstrezi puterea.

– Și dacă cineva ar avea nevoie de dumneavoastră?

– Nimeni nu are nevoie de mine.

– Ba da, protestă Grace. Și este un băiat care ar avea nevoie de ajutor.

– Un băiat?

Doamna Weatherford o privi pe Grace cu o răbdare istovită, de-abia concentrându-se.

Grace îi povesti cum venea să o asculte citind și starea în care se afla.

– Nu cred că are părinți care să aibă grijă de el și este prea mare pentru a merge la un orfelinat.

Doamna Weatherford se așează pe scaun.

– Bietul de el.

Din păcate, mulți copii se aflau într-o astfel de stare. Deși orfelinatele erau pline cu cei care ajungeau acolo, nu era neobișnuit pentru copiii mai mari să-și încerce șansele pe stradă. Nu aveau nevoie de nimeni sau, cel puțin, așa credeau ei. Starea lor sugera altceva, văzându-i cu îmbrăcămintea murdară și obrajii scofâlciți.

Doamna Weatherford clătină din cap.

– Dar ce pot face eu?

Grace ridică din umeri.

– Speram că veți ști. Nu m-am gândit cum aș putea fi eu de ajutor, dar simt că cineva trebuie să facă ceva înainte de a se pierde. Sunt prea mulți alți oameni nevoiași să le mai pese de cei ca el.

Doamna Weatherford tăcu la această replică. Dar Grace văzu cum i se îngustară ochii și o mică scânteie pâlpâia în ei, chiar dacă altădată strălucea. Deși femeia trecu peste subiect cu dezinteres, era clar că mintea ei urzea soluții.

*

Tura ARP din acea noapte fusese dificilă. Căzuseră atât de multe bombe, pe una dintre ele o evitaseră la mustață ea și domnul Stokes, încât peste tot simțeai suflul morții. Nemții începuseră să pună în aplicare utilizarea minelor de teren, care erau aruncate cu parașutele și ale căror explozii provocau pagube ce se puteau răspândi pe o distanță de până la trei kilometri.

Indiferent câte victime văzuse Grace, tot mai era afectată de fiecare în parte. Fiecare nume îi rămânea în inimă, fiecare amintire îi ardea creierul. Nu era singura pe care o afecta moartea. Echipele de intervenţii, bărbaţii care săpau printre dărâmături să caute cadavre sau orice rămăsese, treceau din mână-n mână câte o sticlă în timp ce lucrau, incapabili să-şi îndeplinească sarcinile îngrozitoare fără ajutorul alcoolului. Nici ei nu se puteau obişnui vreodată cu ceea ce vedeau.

Aşa încât, atunci când Grace, obosită şi cu sufletul sleit, veni acasă în acea dimineaţă şi o întâmpină mirosul de pâine coaptă, simţi cum i se ridică starea de spirit. Trecuse o jumătate de an de când doamna Weatherford nu mai copsese pâine şi nu mai folosise rezerva secretă de făină. Era un lucru bun că fusese atât de cumpătată. Lunile care trecuseră le demonstraseră că doar pentru că un produs nu era raţionalizat nu însemna că era mai uşor de găsit.

Şi Grace credea că ştie cine va primi pâinea aceea îmbietoare.

După-amiază, doamna Weatherford sosi chiar înainte ca Grace să-şi înceapă lectura, scrutând feţele celor din jur cu privirea ei ascuţită. Băiatul veni chiar înainte ca Grace să înceapă şi se instală să asculte. În timp ce termina ultimul pasaj, băiatul se ridică, la fel şi doamna Weatherford.

Grace acordă doar o parte din atenţie paragrafului din faţa ei, în timp ce o privea pe doamna Weatherford cu coada ochiului.

Femeia mai în vârstă se apropie de băiatul care stătea retras în colţul lui. El deveni tensionat şi o privi în tăcere, cu ochii lui mari, în timp ce ea îi oferea pâinea. O privi atât de mult timp, încât Grace crezu că era posibil să refuze.

Doamna Weatherford dădu din cap, spunând ceva ce Grace nu putu auzi. Apoi, repede ca glonţul, el apucă pâinea, o băgă sub haină şi ieşi din magazin.

Doamna Weatherford întâlni privirea lui Grace şi dădu mândră din cap. Reuşise. Măcar băiatul avea mâncare pentru o zi.

Numai că Grace o cunoştea pe doamna Weatherford mai bine de atât. Ştia că vor urma mai multe zile după aceasta. Pe strada Britton, în acea după-amiază, corespondenţa nu era pe podea, unde rămânea de obicei după ce era împinsă prin fantă de poştaş. Era pusă peste teancul de lângă uşă – teancul în sine – considerabil mai mic, ca şi când ar fi fost în sfârşit sortat.

Deasupra, era o scrisoare adresată lui Grace de la Viv. Și sub aceasta, o alta, de la George. O astfel de binecuvântare dublă era un adevărat noroc, pentru că, atunci când Grace le deschise, descoperi că ambele conțineau un mesaj similar, care o făcu să strige de încântare.

Atât Viv, cât și George se întorceau la Londra de Crăciun.

Capitolul 16

Era sfârşitul lui octombrie când Grace primise scrisorile de la Viv şi George, în care spuneau că vor fi acasă la timp pentru sărbători. O săptămână mai târziu, Londra avea parte de prima noapte fără nici un bombardament.

Vremea era cumplită. Ploaia biciuia în toate direcţiile, tunetele mârâiau ca nişte fiare, iar fulgerele brăzdau cerul înnorat. Grace era de serviciu cu domnul Stokes, amândoi anticipând atacul aerian care, din fericire, nu venise în acea noapte. Orele acelui schimb duraseră însă o veşnicie, plictiseala făcându-se simţită după atâta adrenalină şi sub asaltul nesfârşit al acelei ploi şfichiuitoare.

A doua zi de dimineaţă, celor care se adăpostiseră în staţia de metrou le străluceau privirile şi zâmbeau odihniţi. Era greu să nu-i invidiezi pentru noaptea de odihnă adevărată şi pentru hainele uscate. Dar în seara următoare, când Grace nu mai era de serviciu la ARP, venise rândul ei.

Era un lucru minunat să dormi noaptea, fără urletul mereu prezent al sirenei care anunţa un nou atac aerian.

Nu era ceva de durată, desigur, dar bombardamentele deveniseră sporadice.

Dacă nu din alt motiv, măcar pentru că acele nopţi rare ofereau şansa de odihnă şi o uşurare bine-venită după săptămâni întregi de atacuri. Staţia Farringdon salvase, fără îndoială, viaţa multor oameni, care dormeau în siguranţă ascunşi sub pământ, sub tavanul fortificat, dar nu era un loc de cazare ideal. Podeaua era tare, ceaiul vândut era de două ori mai scump decât la o cafenea de deasupra, iar zgomotele produse de oameni, care se mişcau, vorbeau, tuşeau, sforăiau, răsunau la orice oră. Ca să nu mai vorbim despre mirosuri, care erau de nedescris.

Deşi nu era acelaşi lucru ca luxul de a te cufunda în confortul propriului pat, a dormi o noapte fără întreruperea unei sirene de atac aerian, chiar şi pe podeaua unei staţii de metrou, era mai bine decât nimic.

Pe măsură ce se schimbau anotimpurile, vremea în Anglia devenea cumplită, dar

londonezii nu fuseseră niciodată mai bucuroși din acest motiv. Ceața, ploaia și vântul puternic îi țineau adesea pe nemți la sol. Din păcate, asta făcuse însă ca nopțile în care atacau să devină și mai brutale.

Ziarele erau pline cu detalii despre zonele bombardate și ofereau informații cenzurate, iar atunci când nu puteau, dădeau declarații generale asupra tragediei. Și tot timpul reaminteau londonezilor că își puteau trimite copiii în provincie gratuit.

Grace nu-și putea imagina cum trebuia să fi fost pentru un copil să trăiască în mod constant experiența bombardamentelor. Copii precum băiatul care venea să asiste la întâlnirile ei de lectură.

Adolescentul devenise din ce în ce mai puțin sperios în prezența doamnei Weatherford. Bunătatea și răbdarea ei îi aminteau lui Grace de Colin, purtându-se cu copilul înspăimântat cu grija pe care el le-o arăta animalelor rănite. Astfel de amintiri îi atingeau lui Grace locul vulnerabil din interiorul ei care știa că nu se va vindeca niciodată.

Nimic nu l-ar fi putut înlocui pe Colin.

Dar era bine să o vadă pe doamna Weatherford revenind încet la viață.

Abia pe la jumătatea lunii decembrie perseverența ei dădu roade, când băiatul zăbovi după lectură pentru a sta de vorbă cu ea. Grace se apropie de cei doi cu prudență, îngrijorată că l-ar putea face să fugă.

– Știe că ești cu mine. Doamna Weatherford îi făcu semn cu mâna. Vino să-l cunoști pe Jimmy.

Băiatul își scoase șapca și-și înclină capul, dezvăluind starea jalnică în care îi arăta părul, slinos și murdar. Își ridică privirea, ochii lui mari pe fața scheletică, strălucitori, albastru-deschis, întâlnindu-i pe ai ei.

– Vă mulțumesc pentru toate lecturile pe care le faceți. Și pentru mâncare.

În spatele băiatului, domnul Evans își ridică sprâncenele stufoase, ca și când întreba dacă era nevoie de asistența lui, dar Grace îi făcu semn discret din cap.

– Este plăcerea noastră să te ajutăm, răspunse doamna Weatherford. Aș putea să

întreb unde sunt părinţii tăi?

Jimmy se mută de pe un picior la altul.

– Morţi.

Deşi Grace se aşteptase la acest răspuns, nu-şi putea reţine strângerea de inimă. Era prea mic pentru a fi singur pe lume.

– Ce s-a întâmplat cu ei? insistă doamna Weatherford.

Băiatul ridică din umeri.

– Au ieşit într-o noapte, chiar înainte de un raid aerian, şi nu s-au mai întors. Bombe, presupun, răspunse el cu o voce blândă, aproape copilărească. Îşi frecă maxilarul acolo unde începuse să-i apară o umbră de păr moale şi întunecat. Ne-au spus... Făcu ochii mari la această scăpare. Mie. Mi-au spus că se vor întoarce curând şi nu s-au mai întors niciodată.

Dar pe doamna Weatherford nu o puteai păcăli.

– Nouă? accentuă ea. Ei, haide, Jimmy. Ştii că nu vrem să-ţi facem nici un rău.

El lovi în podea cu pantoful scâlciat.

– Sora mea, Sarah, şi cu mine. Aruncă o privire timidă spre Grace. Şi ei îi plac poveştile dumneavoastră. Mi-e teamă să o scot din casă, fiind atât de mică. Dar îi povestesc ce citiţi când mă duc acasă.

– Vino la noi de Crăciun, spuse doamna Weatherford. Adu-o şi pe sora ta. Am nişte haine să-ţi dau.

Ultima parte a afirmaţiei sale o spusese într-un fel neutru, dar Grace ştia că era intensă. Acelea nu erau pur şi simplu „nişte haine“; fuseseră ale lui Colin.

Băiatul se uită în jur, în mod evident neliniştit.

– Mă voi gândi la asta.

– Te rog, spuse doamna Weatherford şi îi dădu adresa. Vom avea o budincă minunată de Crăciun şi poate şi nişte tartă cu melasă.

Jimmy înghiţi în sec, de parcă ar fi putut gusta deja dulceaţa. Dădu din cap, murmură mulţumirile sale şi ieşi repede din magazin.

– Ar trebui să veniţi şi dumneavoastră, domnule Evans, strigă doamna Weatherford. Mai bine să fiţi cu noi de Crăciun decât să staţi singur.

Capul domnului Evans se ivi de după raftul unde se afla.

– Sunteţi o femeie băgăcioasă?

– Sunteţi bădăran? Ea îşi strânse buzele şi îl studie în timp ce aştepta răspunsul, dar, în replică, el chicoti. Atunci, ajungeţi la două? întrebă ea pe un ton vesel, cu ochii scânteindu-i într-un fel care îi plăcea lui Grace.

Domnul Evans dispăru în spatele unui raft.

– Bine. La două.

Câteva zile mai târziu, Grace avea liber de la librărie şi stătea ghemuită pe canapea în timp ce citea Colind de Crăciun de Charles Dickens. Citise câteva dintre operele lui, dar pe aceea o păstrase în mod special pentru Crăciun.

Salonul casei fusese decorat, dar nu ca de obicei. Ornamentele din brad îşi pierduseră strălucirea, din moment ce luminile trebuiau stinse în timpul orelor stabilite, şi ghirlandele din crengi naturale fuseseră înlocuite cu unele făcute din hârtie de ziar. Felicitările de Crăciun fuseseră, de asemenea, afectate de raţionalizarea hârtiei şi stăteau pe şemineu îndoite, mai mici decât înainte şi prea subţiri pentru a sta în poziţie verticală.

Nu era genul de Crăciun pe care îl petrecea când era copil împreună cu mama ei, dar nimeni nu mai sărbătorea aşa. Majoritatea oamenilor nici măcar nu se aflau în Londra în perioada sărbătorilor. Nu în timpul războiului.

Oricine avea rude la ţară îşi găsea scuze pentru a merge să le vadă. Ei bine, oricine în afară de ea.

Fu întreruptă chiar de la primele pagini ale cărţii, când se auzi sunând la uşă înainte ca aceasta să se deschidă.

Doamna Weatherford era deja acasă şi pregătea cina, făcând minuni cu ceea ce

treceau ca fiind cârnaţi în aceste zile. Ceea ce însemna că nu putea fi decât cealaltă persoană care avea cheia de la uşă.

Viv.

Grace ţipă de încântare şi se ridică de pe scaun. Viv îşi lăsă echipamentul şi reacţionă la fel, iar buzele roşu-aprins se despărţiră într-un zâmbet larg.

Încântătoare ca întotdeauna, cu părul roşcat coafat în bucle rulate sub caschetă, reuşea să arate mult mai şic în uniforma kaki decât o făceau alte femei în cele mai elegante ţinute.

– Grace.

Viv o cuprinse în braţele ei. Îmbrăţişarea era încă învăluită într-un parfum dulce, deşi nu mai era la fel de puternic ca odinioară şi avea acum note de lână şi de umezeală din aerul de afară.

Grace îşi strânse braţele în jurul prietenei ei celei mai bune.

– Mă bucur atât de mult să te văd.

– A trecut foarte mult timp. Viv îşi puse mâinile îngheţate pe obrajii lui Grace. Ce dor mi-a fost de tine, Duckie.

– Viv?

Doamna Weatherford veni din bucătărie şi o privi o clipă cu lacrimi în ochi.

– Oh, ce bine îmi pare să te văd, iubire.

Viv zâmbi.

– Şi mie îmi pare bine să vă văd.

Se duse spre doamna Weatherford şi-şi încolăci braţele în jurul ei pentru un timp îndelungat. Astfel îşi exprima durerea pentru moartea lui Colin într-un mod care nu putea fi transmis doar prin scrisori.

Expresia agonizantă de pe faţa doamnei Weatherford, sprijinită pe umărul lui Viv, exprima faptul că înţelegea perfect. Femeia mai în vârstă se retrase şi-şi

tamponă colţurile ochilor cu o batistă.

– Du-te şi fă-te comodă cât eu pun ceainicul pe foc. Poţi să stai... înghiţi cu greu. Poţi să stai în orice cameră vrei.

Se grăbi să iasă înainte de a lămuri ce voia să spună. Dar nu era nevoie de nici o explicaţie.

Camera lui Colin.

– Aş vrea să împărţim camera noastră deocamdată. Viv îşi scoase cascheta şi o aşeză pe raftul cu pălării de lângă uşă. La urma urmei, am stat în aceeaşi cameră cu alte trei doamne din ATS în tot acest timp. Adică, dacă nu te-ai obişnuit prea mult să ai tot spațiul doar pentru tine.

– Am fost mult prea singură.

Grace ridică echipamentul lui Viv înainte ca prietena ei să şi-l ia şi porni în sus pe scări.

Odată ajunsă în camera lor, Grace puse valiza pe patul cu cadru metalic pe care dormea Viv, încă impecabil de când fuseseră spălate aşternuturile după plecarea ei.

În timp ce Viv despacheta, cele două o luară de unde rămăseseră, ca şi când nu fuseseră despărţite niciodată.

Grace îi povesti despre grădinărit şi experienţa lor cu omizile, ceea ce o făcu pe Viv să râdă. Îi povestit lui Viv despre doamna Weatherford, Colin şi Jimmy, făcând-o pe Viv să plângă, şi îi spuse despre rolul ei de gardian ARP şi despre colaborarea cu domnul Stokes. Totuşi, Grace omise să-i spună despre pericolele serviciului ei şi despre atrocităţile la care fusese martoră.

Nu că ar fi contat, când Viv o cunoştea atât de bine.

Când termină de povestit ce se întâmplase la Londra, Viv se apropie şi atinse uşor brăţara de la încheietura lui Grace.

– E mai rău aici decât credeam, spuse ea încet. Poţi încerca să-mi ascunzi, dar ştiu ce fac gardienii ARP. Ştiu că slujba ta este foarte periculoasă.

– Cu toții ne facem treaba, spuse Grace, nedorind să intre în astfel de detalii cu o ocazie atât de fericită, când își vedea, în cele din urmă, prietena întoarsă în siguranță.

– Dar tu? Tot ce încerci să-mi scrii este șters de cenzură, așa că nu-mi rămâne decât să-mi imaginez detaliile.

Viv zâmbi din nou.

– Oh? Atunci, te rog, spune-mi tu ce fac în război.

– Ești spion, spuse Grace. Te-ai dus în Franța și ai salvat câteva bărci pline cu soldați în timpul atacului de la Dunkerque, apoi ai zburat în Germania, îmbrăcată într-o blană de nurcă, pentru a afla secretele de la Hitler însuși. Ai făcut o treabă atât de bună, încât avem toate informațiile necesare și războiul se va termina în curând.

Viv râse.

– O, dacă ar fi așa. De fapt, am lucrat ca operator radar, dacă îți vine a crede.

Împachetă un cardigan roz și îl băgă într-un sertar.

– După cum se dovedește, sunt mai bună la matematică decât credeam.

– Nu mă surprinde, spuse Grace cu seriozitate.

Prietena ei își subestimase întotdeauna propria inteligență.

– Care este treaba cu radarele?

Viv se lăsă pe tocuri în fața comodei.

– Este palpitant, dar este și trist. Îi vedem plecând pe aviatorii germani să bombardeze. Unele dintre femei sunt căsătorite cu bărbații care pilotează avioanele.

Gura i se răsuci părând că-și mușca buza pe interior.

Multe au rămas nespuse în acest război. Multe puteau fi presupuse cu ușurință în tăcere.

Grace văzuse destule avioane germane doborâte pentru a şti că orice ar fi dat Marea Britanie bombardierelor naziste, acelea le dăduseră înapoi. Nu toţi acei bărbaţi se întorseseră acasă.

– Sălile de dans erau totuşi divine.

Viv se ridică în picioare şi scoase o sticluţă de lac roşu de unghii din sertarul noptierei, unde o lăsase înainte de a pleca la ATS.

– Bărbaţii de acolo practic stau la coadă să danseze toată noaptea şi se crapă de ziuă înainte să-ţi dai seama.

Ea deşurubă capacul, iar un miros familiar, înţepător umplu camera. Mirosea a nopţi târzii la ferma din Drayton, a după-amiezi de vară pe câmp, culegând pâlcuri de seminţe plutitoare de pe suprafaţa lucioasă şi vorbind despre plecarea într-o bună zi la Londra.

Grace zâmbi uşor la aceste amintiri. Niciodată nu s-ar fi gândit că vor ajunge aici, ea lucrând ca gardian ARP şi, în acelaşi timp, la o librărie, iar Viv, ca operator radar la ATS.

– Bărbaţii au făcut întotdeauna coadă să danseze cu tine, o tachină Grace.

– Nici chiar aşa. Viv îşi trecu pensula peste o unghie, lăsând o dâră vişinie în centrul ei. Mergi vreodată în West End?

West End din Londra, unde hotelurile îşi deschideau subsolurile ca săli de dans toată noaptea. Era uşor să ajungi acolo, dar să nu te mai întorci acasă, fiindcă staţiile de metrou se închideau noaptea pentru a se transforma în adăposturi, iar cele mai multe taxiuri refuzau să circule în mijlocul bombardamentelor. Drept urmare, majoritatea oamenilor care mergeau la sălile de dans îşi luau haine de schimb şi plăteau o taxă care le acoperea intrarea în sală, o cameră pentru o noapte şi un mic dejun rapid în dimineaţa următoare.

– Cred că mă cunoşti mai bine decât atât.

Grace se aşează pe pat, cu picioarele strânse sub ea.

Viv îşi inspectă o unghie proaspăt vopsită, apoi îşi întoarse privirea spre Grace şi râse.

– Trebuie să mergem. Toată lumea vorbește despre distracția de noapte din West End în Londra. Crede-mă, îți va plăcea.

Dacă ar fi fost singură, Grace ar fi urât ideea, știa fără nici o îndoială. Nu că ar fi avut oricum nopți de pierdut. Dar, alături de Viv, întrevedea posibilitatea de a petrece un timp plăcut.

Grace dădu din cap.

– Să mergem, atunci.

Viv strălucea de încântare.

– Te vei simți foarte bine. Îți promit.

Nu se înșela. În noaptea următoare, Grace se trezi la hotelul The Grosvenor House pentru o seară de dans și cocktailuri, pentru care plătiseră o taxă de doi șilingi. Își puseseră cele mai bune rochii de dans, a lui Viv de un roșu aprins, care se asorta cu unghiile și buzele, cu o fustă încrețită, în timp ce Grace împrumutase una de-a lui Viv, albastru-deschis, cu manșete la mâneci. Își puseseră haine groase care să le protejeze de gerul aspru din decembrie și o luaseră pe Park Street. Grosvenor le întâmpină cu o movilă de saci de nisip îngrămădiți în jurul perimetrului său și cu ferestrele camuflate pe fundalul cerului întunecat.

Își lăsară gențile cu schimburi la recepție și fură îndrumate către sala cea mare, unde pulsul jazzului reverbera din podelele lucioase spre tavanele înalte. Bărbații din partea din față a camerei se învârteau pe ringul de dans, dansând în ritm de jitterbug[14], iar doamnele își unduiau șoldurile cu atâta entuziasm, încât li se vedeau picioarele de sub fustele învolburate.

Grace se simți cuprinsă de entuziasm, reușind să îndepărteze ceața de epuizare mereu prezentă, care o învăluise în ultimele luni.

Viv comandă două cocktailuri French 75s și rânji văzând privirea întrebătoare a lui Grace.

– Este preferatul meu, strigă Viv pentru a acoperi muzica însuflețită. Se zice că are mai mult punch decât un French 75mm. Asta înseamnă că te va scoate pe ringul de dans chiar și pe tine, Duckie.

Băuturile sosiră în pahare înalte, făcând bule la suprafață. Băutura era dulce-acrișoară, iar acidul îi gâdila limba lui Grace și îi radia căldură prin întreg corpul. Fu nevoie de unul singur pentru a-i topi inhibițiile și a o trage spre ritmul muzicii interpretate de formația care-și dădea sufletul pe scenă.

Grace și Viv dansară toată noaptea cu soldați, cu bărbați care aveau slujbe din cauza cărora nu putuseră fi recrutați și chiar și una cu cealaltă. Până la sfârșitul nopții, pe Grace o dureau fălcile de atâta râs și-și simțea venele zvâcnind în urma nopții electrice, a băuturilor și a bucuriei dansului.

Era pentru prima dată de la începutul bombardamentelor când reușise să lase totul deoparte. Nu se gândise deloc la bombe ori la distrugerea pe care o provocaseră, sau cum, oricât de mult ar fi muncit la asta, nu putea să facă niciodată lumea să fie mai bună.

Trăia.

Era tânără.

Și se distra.

Asta trebuia să fie viața la Londra pentru ea și pentru Viv – o celebrare a tinereții și a fericirii și a tot ceea ce lăsaseră deoparte mult prea mult timp.

*

Efervescența acestor lucruri îi menținu zâmbetul pe buze și în dimineața următoare, după ce se schimbară și ieșiră din hotelul Grosvenor într-o realitate cu fulgi de zăpadă și atmosferă plină de fum.

La lumina zilei, mirosul familiar al războiului o lovi pe Grace ca un pumn și îi dispăru toată veselia. Dărâmături și fragmente de sticlă spartă erau împrăștiate pe stradă, imediat dincolo de intrarea impecabilă a hotelului. Mai multe incendii încă ardeau în clădirile din jur, mirosul de ulei din aer indicând materiale inflamabile.

Atunci își dădu seama că particulele care se învârteau în aer nu erau deloc fulgi de zăpadă, ci cenușă.

– Vreți să vă chem un taxi? întrebă unul dintre angajații hotelului.

– Cum de s-a putut întâmpla asta în timp ce noi eram înăuntru? întrebă Grace cu buzele amorțite. Nu am auzit nimic.

– Sacii cu nisip. Angajatul își umflă pieptul cu mândrie. Avem atât de mulți, încât anihilează total bombardamentele.

Lui Grace îi trecu un fior rece prin vene, care nu avea nimic de-a face cu vântul înghețat. Nu fuseseră informați cu privire la alarma unui atac aerian. Era foarte ușor de imaginat ce ar fi făcut o bombă unei mulțimi atât de mari de oameni. Toată lumea dansa și se distra fără să ia nimic în seamă. Îi trecu un fior pe șira spinării.

Conștientizarea situației fu imediat înlocuită de sentimentul greu de vinovăție.

În timp ce oamenii erau afară bombardați, pierzându-și casele și viața ca voluntari, lucrând toată noaptea pentru a salva pe cine și ce puteau, Grace dansase.

Se simți cuprinsă de durere. Ar fi putut fi acolo, să ajute. Ar fi putut să ofere primul ajutor, confort, sfaturi echipajelor de salvare cu privire la ce persoane s-ar fi aflat acolo și ar fi avut nevoie de ajutor. Ar fi putut fi echipată cu o pompă portabilă pentru a ajuta la stingerea flăcărilor. Ar fi putut...

Viv o luă pe Grace de braț.

– Haide, să mergem la stație.

– Aș fi putut ajuta.

Grace se lăsă condusă, abia înțelegându-i pe angajații care le avertizau să fie atente pe unde mergeau.

– Ai fi putut fi ucisă, spuse Viv, mai tăioasă decât Grace o auzise vreodată vorbind.

În realitate, toți ar fi putut fi uciși. Zidurile groase și sacii cu nisip nu ar fi făcut mare lucru. Nici măcar faptul că se aflau la subsol. Auzise de prea multe adăposturi ale căror ocupanți se credeau în siguranță, dar fuseseră bombardați sau îngropați sub dărâmături.

Iar cei de la hotel nici măcar nu le spuseseră despre atacul aerian.

Călcau pe sticlă spartă care li se zdrobea sub picioare, iar spre ele venea un val de căldură dinspre o grămadă de cărămizi sfărâmate, încă arzând undeva în interior.

– Tu mergi pe străzi în timp ce se întâmplă așa ceva? întrebă Viv încet.

– Bineînțeles, se încruntă Grace. Ar fi trebuit să fiu aici azi-noapte.

– Nu. Viv se opri în fața lui Grace și o privi în ochi. Muncești până la epuizare. Aveai nevoie de relaxare, măcar pentru o seară, și mă bucur că ai făcut-o. Se uită în jur îngrozită, înainte de a-și îndrepta din nou atenția spre Grace. Doamne, ce atrocități trebuie să vezi. Își puse brațele în jurul lui Grace și o strânse într-o îmbrățișare care mirosea a vechea Viv, a parfumul dulce, floral care acoperea mirosul neplăcut din aer. Ești atât de curajoasă, șopti Viv. Atât de curajoasă.

Curajoasă.

Cuvântul o surprinse pe Grace. Nu era curajoasă. Pur și simplu făcea ceea ce ar fi făcut orice gardian ARP, ce fusese instruit să facă. Dintre toate cuvintele care să o descrie, ultimul ales de Grace ar fi fost curajoasă.

După ce se îndreptă de spate, Viv se șterse pe sub ochi și-și ridică privirea, fluturându-și genele cu un râs autoironic.

– Îmi voi strica machiajul dacă voi continua așa. Haide, să mergem acasă, să te poți odihni cum trebuie înainte de această după-amiază.

Grace își simți obrajii cuprinși de căldură și înroșindu-se la această aluzie. George urma să o scoată mai târziu, în acea după-amiază, la o întâlnire. Trecuse mai mult de un an de când îl văzuse ultima dată.

Câțiva dintre bărbații cu care dansase noaptea trecută o invitaseră să ia masa împreună sau îi ceruseră permisiunea să-i scrie. Câțiva îndrăzniseră chiar să-i

ceară permisiunea să o sărute, declarând că ale ei ar fi putut fi ultimele buze pe care le-ar fi gustat vreodată. Îl refuzase pe fiecare dintre ei, deşi cât mai blând posibil, şi avusese grijă să nu danseze cu nimeni de mai multe ori, să nu-i interpreteze greşit gestul.

În acea după-amiază, după un pui de somn şi o mare agitaţie din partea lui Viv în privinţa rochiei pe care să o poarte, căzură de acord asupra uneia încreţite, roşu-vişiniu, din mătase, pe care Grace o credea mult prea elegantă, dar Viv insistase că era perfectă. Acesteia i se asortară pantofii potriviţi şi o poşetă neagră cu dungi roşii. Părul îi fu coafat după ultima modă, prin amabilitatea lui Viv, cu bucle întoarse invers, date spre spate.

Viv reuşi chiar să o convingă pe Grace să-şi dea cu puţin ruj roşu, care, desigur, se potrivea cu rochia. Era cea mai îndrăzneaţă ţinută pe care o purtase vreodată Grace şi o făcea să se simtă la fel de fină ca mătasea din care era făcută ultima ei pereche de ciorapi.

– Cred că s-ar putea să se îndrăgostească imediat atunci când te va vedea, spuse Viv ridicându-şi sprâncenele perfect pensate. Obrajii lui Grace se înroşiră la remarca ei. Mai ales dacă te înroşeşti aşa.

Viv bătu din palme cu încântare şi coborâră la parter.

Doamna Weatherford, care le aştepta în intrare, îşi duse o mână la piept.

– Oh, Grace.

Grace se încălzi toată, nervoasă că doamna Weatherford ar fi putut declara că era prea mult. Cu siguranţă, era mult mai mult decât purtase vreodată Grace, cu atât de mult roşu şi mai ales mătase.

– Eşti foarte frumoasă, draga mea. Doamna Weatherford clătină din cap şi trase aer în piept. Dacă te-ar putea vedea mama ta acum.

Înainte ca Grace să poată răspunde, soneria se auzi şi aproape că se împiedică de ultima treaptă.

Ea şi George fuseseră de acord să ia cina mai devreme, pentru a se asigura că nu vor fi întrerupţi de raidurile aeriene, şi astfel ea putea ajunge să-şi desfăşoare activitatea de gardian din acea noapte. Aruncând o privire asupra ceasului, avu

confirmarea că el ajunsese cu un minut mai devreme.

Doamna Weatherford rămase cu gura căscată, într-o stare de aşteptare, şi se îndepărtă de uşă, astfel încât Grace să o poată deschide. Grace făcu tot ce putu să nu tragă tare de mâner şi, în schimb, îl apăsă mai încet decât şi-ar fi dorit cu adevărat.

De cealaltă parte era George. Bărbatul căruia îi scrisese scrisori timp de luni bune, în care îi detaliase fiecare amănunt al vieţii ei, căruia îi împărtăşise gândurile ei cele mai intime. Bărbatul care o introdusese în lumea lecturii.

Şi acum, pentru prima dată în mai mult de un an, în sfârşit, îl vedea din nou.

Stil de dans popularizat printre afro-americanii din Statele Unite la începutul secolului al XX-lea.

Capitolul 17

Grace simți cum îi crescu pulsul la cote alarmante când întâlni privirea de smarald a lui George Anderson.

După atâtea luni, era acolo – în carne și oase, cu părul negru pieptănat îngrijit într-o parte și îmbrăcat cu o uniformă RAF albastră, cu mâinile la spate, ca un soldat în poziția pe loc repaus. Rămase cu gura căscată când o văzu, dar nu rosti nici un cuvânt.

Înghiți și-și drese vocea, apoi spuse.

– Domnișoară Bennett... Grace... arăți...

El clătină din cap, ca și când ar fi încercat să găsească cuvântul potrivit.

Nu-l văzuse niciodată rămas fără cuvinte. În interacțiunile lor anterioare, fusese întotdeauna atât de relaxat și de sigur pe el. Faptul că îl tulburase așa, o făcea să simtă o plăcere incontestabilă.

– Uluitor, spuse el, în cele din urmă, cu un zâmbet încremenit. Arăți uluitor.

Își desfăcu mâinile de la spate și îi întinse o carte. Ambalajul de culoare purpuriu-regal avea o imagine aurie în relief a unui bărbat care stătea pe un butoi, în mijlocul unui grup de oameni, și un titlu buclat, scris cu auriu în partea de sus. Vanity Fair.

– Ți-aș fi adus flori, dar se pare că au fost înlocuite cu varză. Înclină cartea ca și când ar fi cântărit-o. Așa că am adus cea mai bună a doua variantă. M-am gândit că s-ar putea să-ți placă și nu ai menționat în scrisorile tale să o fi citit.

– Nu am citit-o. Grace luă cartea, simțindu-se brusc timidă în fața acestui bărbat cu care împărtășise atât de mult din ea. Și este mult mai bună decât florile.

Grace se întoarse în casă pentru a pune cartea pe măsuța de lângă ușă și le găsi pe doamna Weatherford și Viv privind cu sprâncenele ridicate și zâmbete largi pe

față. Grace râse.

– Permite-mi să ți le prezint pe cele mai dragi prietene ale mele, doamna Weatherford și Viv.

George păși în casă și îi fu prezentat mai întâi lui Viv, care îl salută politicos, apoi, când se întoarse către doamna Weatherford, aceasta se avântă într-o apreciere, rămânând cu gura căscată. Doamna Weatherford continuă cu nerăbdare, înroșindu-se în timp ce vorbea cu el despre întoarcerea la Londra și îl întreba despre familia lui care locuia în Kent.

După ce prezentările fură făcute, George se întoarse spre Grace și îi oferi brațul. O conduse afară și se îndreptară împreună spre un taxi care îi aștepta.

Starea ei de nervozitate de dinainte de sosirea lui se topi într-o fericire încântătoare și electrizantă. Era legat de cunoașterea gândurilor și a considerațiilor intime ale celuilalt. La urma urmei, era mult mai ușor să-ți deschizi sufletul scriind decât vorbind, și asta stabilise între ei o legătură incontestabilă.

Deși era doar prima lor întâlnire propriu-zisă, se cunoșteau deja. Mai mult, se înțelegeau reciproc.

El îi deschise portiera să o ajute să urce înainte de a i se alătura pe bancheta din spate. Mirosul săpunului lui de ras umplu spațiul mic, un miros familiar pe care ea și-l amintea din interacțiunile lor anterioare de la librărie, cu mult timp în urmă.

– Vreau să aud totul despre cum merg sesiunile tale de lectură, spuse el.

Grace îi povesti despre oamenii care veneau și despre poveștile pe care le citea în timp ce el o asculta cu zâmbetul pe buze. În tot acest timp, taxiul traversa străzile, urmând din când în când semnul de „ocolire“ pentru a evita craterele lăsate de bombe.

Ea se așteptase să ia masa într-un restaurant micuț, ceva asemănător cafenelei Kardomah, ale cărei grămezi de saci cu nisip o făceau suficient de sigură pentru a fi folosită ca adăpost pentru atacuri aeriene. Așa că, atunci când se opriră în fața intrării cu multe arcade a hotelului Ritz, își simți gura uscată din cauza șocului.

Niciodată nu fusese într-un loc atât de frumos, explorând posibilitatea doar în imaginația ei, în discuțiile cu Viv în timpul nopților târzii, în timp ce încă duceau o viață liniștită în Drayton.

– M-am gândit... se bâlbâi Grace. Am crezut că mergem la o cafenea.

George zâmbi.

– Dacă am ocazia să te scot o singură dată în timpul permisiei mele de trei zile acasă, vreau să fie ceva special. El coborî din mașină, apoi îi oferi mâna. Dacă e în regulă.

– Desigur, răspunse ea, punându-și degetele în palma lui caldă pentru a-i permite să o ajute la coborârea din taxi.

Îi oferi lui Grace brațul, în timp ce angajații deschideau ușile pentru a-i întâmpina în splendoarea Ritz-ului. Fură conduși în zona de luat masa, unde erau așezate multe mese cu fețe de masă curate și scaune tapițate.

Oricât de grandios și-l imaginase Grace, era de-a dreptul incredibil.

Nu era doar un candelabru, ci mai multe. Erau legate între ele de-a lungul tavanului într-o formă ovală de ghirlande și păreau să cadă ca niște bijuterii dintr-un colier fin. Fiecare centimetru al localului era opulent și luxos, de la covorul gros cu detalii complicate, până la pereții și tavanele pictate.

Era ca și când ar fi pășit într-un colț al Londrei unde războiul nu exista. Unde oamenii purtau haine care nu erau potrivite pentru a alerga la un adăpost sau pentru a se poticni pe străzi presărate cu moloz. Unde aroma mâncării care se simțea în aer te ducea cu gândul la alimente de lux în acele vremuri, precum zahărul și carnea de calitate. Dintr-un loc discret, nevăzut, un pianist își mișca fără efort degetele pe clape, interpretând cea mai suavă melodie, care o făcea să se gândească la vară și la veselie.

În capătul camerei se afla un brad de Crăciun impunător, fără nici o ghirlandă de ziar printre ornamentele sale sclipitoare.

Li se indică o masă pregătită pentru două persoane într-un colț, pe care se afla, într-o vază, un buchet mic de dalii.

George se strâmbă la flori.

– Și eu nu am găsit decât varză.

Grace râse și făcu o glumă veselă.

– Tu nu ești Ritz.

Chelnerul sosi și le prezentă meniul. În partea de sus, scris cu înfloriturifine se afla „Le Woolton Pie“. Grace zâmbi, imaginându-și chipul doamnei Weatherford aflând că la Ritz se servea plăcinta Woolton sub o denumire pretențioasă.

Grace alese să renunțe la „Le Woolton Pie“ și optă, în schimb, pentru o friptură de vită perfect gătită, suculentă și fragedă, o schimbare revigorantă față de ceea ce reușeau ele să cumpere în acele zile de la măcelar.

George comandă la fel, plus o salată de morcovi pentru început.

– Salată de morcovi? Grace își ridică sprâncenele. Este adevărat că te ajută să vezi pe întuneric?

– Guvernul spune că da.

El îi făcu cu ochiul.

Apăruseră recent diverse reclame care încurajau consumul de morcovi și susțineau capacitatea lor de a-i ajuta pe oameni să vadă în întuneric. Mai ales pe piloți.

– Și tu ce spui?

Deși Grace pusese întrebarea în glumă, era într-adevăr curioasă. La urma urmei, ea mâncase mai mulți morcovi decât de obicei și observase o mică diferență când era de serviciu în perioada stingerii.

El zâmbi.

– Funcționează suficient de bine, încât și germanii au început să-și hrănească piloții lor cu morcovi.

– Serios?

El râse, iar ea își dădu seama că ocolea intenționat întrebarea ei. Acest lucru îl făcea când venea vorba despre activitatea lui în război. Când îl întrebase dacă fusese în Franța, el răspunsese cu un singur cuvânt: Dunkerque. Expresia lui precaută și înțelegerea a ceea ce trebuie să fi văzut o împiedicau să pună mai multe întrebări.

Fusese încartiruit la Acklington, în Scoția, împreună cu Divizia 13, ca pilot de vânătoare, și pilota un Hawker Hurricane. Și fusese la Dunkerque. În afara acelor date, știa foarte puțin. Ținând cont de sensibilitatea informațiilor despre război, în special a celor referitoare la RAF, Grace știa bine că erau multe care nu se puteau spune.

La urma urmei, paza bună trece primejdia rea. Mai bine să-ți ții gura. Și toate celelalte lozinci despre a păstra tăcerea.

– Acum, spune-mi, de unde ai știut că mi-ar plăcea Contele de Monte Cristo? întrebă ea.

Acesta era un subiect despre care el putea vorbi liber, după cum se vedea din felul în care îi sclipeau ochii verzi și frumoși.

– Tuturor le place Contele de Monte Cristo.

– Se pare că ție în mod special.

Se întrerupse și luă o înghițitură de vin, sperând că el îi va spune povestea din spatele exemplarului vechi.

– Bunicul meu mi l-a dat. George zâmbi cu gingășie. În fiecare an, când eram copil, luam trenul spre Dorset pentru a sta la cabana lui. Se află pe una dintre stânci, cu vedere la mare. Avea o bibliotecă imensă. El făcu un semn cu mâinile pentru a-i indica mărimea. Ocupă jumătate din casă și are multe romane clasice. Dar acela a fost întotdeauna preferatul meu. Odată ce am plecat la universitate, nu mai puteam merge acolo, așa că mi-a trimis cartea prin poștă.

– Dorset. Grace se lăsă pe spate în scaunul ei și îi aruncă un zâmbet melancolic. Am auzit că este frumos.

– Este. George își învârti degetele în jurul paharului cu vin, ținându-și capul înclinat într-un fel nostalgic. Îmi lipsește felul în care vântul miroase a ocean și

cum îmi răscolește insistent părul și hainele când stau pe marginea stâncii. În zilele frumoase, coboram până lângă ocean, unde nisipul este fierbinte și apa rece.

Grace se putea imagina acolo în acel moment, simțind briza aprigă de coastă prin păr și prin haine.

– Sună minunat.

– Poate că într-o zi ar trebui să mergi acolo.

Își ridică paharul către ea, într-un toast tăcut, și luă o înghițitură de vin.

Chelnerul apăru atunci cu cel mai decadent meniu cu care Grace fusese servită vreodată. În timp ce mâncau, ea povesti cum se schimbase viața în Londra, iar el îi spuse despre alți doi piloți cu care se împrietenise în Scoția, împărtășindu-i ce detalii din viața lui își putea permite.

Grace aruncă o privire spre fereastra acoperită de lângă masa lor.

– Este atât de ușor să pretindem că războiul nu se întâmplă cât timp suntem aici.

George privi prin cameră.

– Este. Ne-am putea preface dacă intri în joc.

– Să ne prefacem?

Grace zâmbi chiar în timp ce repeta cuvântul. Nu se mai prefăcuse de când era copil. I se părea atât de prostesc și inutil, dar îi captă imediat atenția.

– O, da. El luă o înghițitură de vin, înclinându-și capul gânditor. Ca și când războiul nu s-ar fi întâmplat niciodată. Lucrezi la un magazin de cărți, o vânzătoare minunată, cu o minte ascuțită și o aplecare pentru cărți bune.

Grace nu se putu abține să nu chicotească.

– Și tu ești un inginer fermecător, cu afinitate pentru literatură și un minunat simț al umorului, care știe întotdeauna să spună lucrurile potrivite.

El râse într-un fel care îl făcu să pară aproape un băiețel.

– Continui eu de aici. Ne propunem să mergem mâine și să ne plimbăm pe străzi, în timp ce fulgii de zăpadă cad în jurul nostru ca un puf, ascultând colindătorii cântând în Hyde Park. Voi avea un buchet de flori pentru tine. Ridică o sprânceană și privi fix mica vază cu flori. Trandafiri, cred.

– Și vom găsi un teatru unde se joacă Colind de Crăciun, adăugă ea.

– Iubesc acea carte. George se opri în timp ce un chelner se apropia pentru a se asigura că aveau tot ce le trebuia. S-ar putea să fie cam pueril, dar o citesc în fiecare an în această perioadă. De fapt, sunt pe la jumătate acum.

– Și eu, mărturisi Grace. Am păstrat-o pentru perioada dinaintea Crăciunului.

– Toate scrierile lui Charles Dickens sunt detaliate și memorabile.

Charles Dickens se întâmpla să fie, de asemenea, unul dintre preferații lui Grace, iar simpla lui mențione o făcuse să se aplece emoționată.

– Ai citit Documentele postume ale Clubului Pickwick?

El își îngustă ochii gânditor.

– Sunt sigur că l-am citit, doar că au trecut mulți ani de atunci. Nu pot spune că mi-l amintesc.

– Oh, trebuie să-l citești din nou.

Grace se aplecă entuziasmată.

– Domnul Pickwick și câțiva dintre tovarășii lui, membri ai clubului Pickwick, pleacă într-o călătorie prin mediul rural englezesc. Este o adevărată aventură, cu atât de multă veselie, cum ar fi... Își duse degetele la gură pentru a nu povesti scena pe care fusese pe punctul de a o aminti. Nu vreau să stric surpriza. Va trebui să-l citești și să fii surprins din nou.

Fața lui era luminată de un zâmbet în timp ce ea o privea, iar ochii aproape îi sclipeau.

– Consideră ca și făcut. Mă voi asigura că îți voi povesti câteva dintre scenele mele preferate în următoarea scrisoare.

Conversația continuă și continuă, bogată în descrieri de cărți pe care le citiseră și amintind lucrurile pe care și le împărtășiseră reciproc în scrisorile lor, dezvoltând detaliile care erau prea multe pentru a fi scrise.

Era atât de ușor să uite de bombardamente într-o astfel de companie, într-o cameră atât de frumoasă, să uite de mâncarea raționalizată sărăcăcioasă, acum când mânca vită proaspătă într-un sos delicios, aromat, să uite de lumea de afară când era atât de concentrată pe George.

Prea curând, întâlnirea lor se încheie, deoarece Grace trebuia să intre în tură ca gardian ARP în seara aceea, iar George trebuia să prindă unul dintre ultimele trenuri înapoi spre Kent, pentru a petrece Crăciunul în Canterbury, alături de părinții lui.

În timp ce Grace și George se întorceau acasă într-un taxi, fluxul conversației se reduse la o tăcere relaxată, ca și când amândoi savurau legătura dintre ei pentru ultima oară până la următoarea întâlnire. George o ajută să coboare din mașină și o însoți până la ușă, unde veranda casei era acoperită într-o perdea de intimitate, întrucât perioada stingerii era în vigoare.

Grace se opri la ușă, la mai puțin de un pas de el. Se aflau mai aproape unul de altul decât fuseseră toată seara, cu excepția momentului când călătoriseră în taxi. Ea inspiră parfumul lui proaspăt și încercă să păstreze în minte fiecare secundă din acea seară magică.

– Mulțumesc pentru cea mai minunată seară, spuse ea, cu vocea mai șoptită decât de obicei.

Dar cum ar fi putut să vorbească normal când abia mai putea respira?

– Mărturisesc faptul că mă gândesc la această noapte de mai multe luni.

Mâna lui George o găsi pe a ei. O atingere blândă în întuneric, urmată de răsucirea intenționată a degetelor lui calde în jurul degetelor ei.

Simțea furnicături în tot corpul, emoționată de acest moment de liniște dinaintea unei furtuni.

– La fel și eu, zise Grace.

– M-am bucurat de scrisorile noastre, spuse el, cu o voce joasă, intimă. Cu toate acestea, știu că războiul poate fi dificil. Dacă ai prefera să rămâi disponibilă pentru un bărbat din Londra...

– Nu, răspunse Grace prea repede. Amândoi râseră intimidați, emoționați. Aștept cu nerăbdare fiecare scrisoare pe care mi-o scrii. Ea îi mângâie ceafa cu degetul, explorând noua apropiere. Ori de câte ori întâlnesc ceva ciudat sau amuzant, tu și Viv sunteți primii cărora simt nevoia să le împărtășesc în următoarea mea scrisoare.

– Nu am dreptul să te rog să mă aștepți. El parcurse jumătatea de pas dintre ei, iar aerul deveni aproape prea intens pentru a putea respira. Nu știm cât va dura acest război.

– Merită să te aștept, George Anderson.

Pulsul îi creștea.

El își ridică mâna liberă, atingând ușor partea stângă a obrazului ei, și-și coborî gura spre a ei. Era un sărut dulce, tandru, care o făcu să uite de orice altceva.

Nu era la fel de nerăbdător ca Simon Jones din Drayton, iar ea era încântată de acest lucru.

George nu era genul acela de om. Era profund și atent și punea suflet în tot ceea ce făcea. Sărutul fusese blând și ușor și o atinsese într-un loc profund, care știa că îi va aparține lui pentru totdeauna.

– Bună seara, frumoasa mea Grace. Îi mângâie bărbia cu degetul arătător, zăbovind o clipă înainte de a și-l retrage. Aștept cu nerăbdare următoarea ta scrisoare. Promite-mi că vei avea grijă de tine.

– Doar dacă faci și tu același lucru. Ea se uită în ochii lui, pierzându-se în adâncul lor. Deja de-abia aștept să te întorci.

El îi zâmbi, dinții albi sclipindu-i în întuneric. Grace deschise ușa din față, luându-le prin surprindere pe Viv și pe doamna Weatherford care erau curios de aproape de intrare.

Doamna Weatherford se uită vinovată spre tavan în timp ce Grace închidea ușa.

– Luaţi ceaiul la intrare? le tachină ea.

– Oh, încetează. Viv flutură din mână. Ştii bine că încercam să vă ascultăm. A fost destul de nepoliticos din partea voastră să vorbiţi atât de încet, încât să nu putem auzi nici un cuvânt.

Motorul taxiului se auzi afară, ducându-l pe George departe. Cine ar fi putut spune când se vor revedea? Peste luni bune, dacă aveau noroc.

Ea îşi atinse buzele cu degetele, unde încă mai persista căldura buzelor lui. Ar aştepta fericită lunile acelea pentru el. Ani chiar, dacă era nevoie.

Nu era alt bărbat ca George Anderson.

– Bine. Doamna Weatherford pufni nerăbdătoare. Spune-ne.

Ținând cont că femeia avea o stare de spirit mai bună decât o văzuse Grace înainte să plece Colin în război, nu putea să nu le împărtășească toate detaliile. Ei bine, aproape toate. Lăsă sărutul acela strâns lipit de inima ei. Pentru ea şi numai pentru ea.

*

Acestui Crăciun îi lipseau multe dintre produsele de lux de care Grace se bucurase la Londra în anul precedent. Colindătorii lipseau de pe străzi din cauza bombardamentelor constante. Toate teatrele care ar fi putut fi odinioară deschise erau acum puține și îndepărtate, multe devenind inoperabile din cauza pagubelor.

Dar, printr-un miracol, Grace și Viv reușiră să se strecoare la un spectacol de pantomimă în ajunul Crăciunului, o piesă festivă care le amintea de copilărie, deși producția era mult mai bună decât cea pe care o vizionaseră în Drayton. În ziua de Crăciun, doamna Weatherford, ca întotdeauna, respectă regulile de conservare a combustibilului, înghesuind oalele în cuptor, în încercarea de a găti toate felurile de mâncare dintr-odată, ceea ce era chiar o realizare, ținând cont de festinul pe care îl pregătise.

Aşa cum făcea doamna Weatherford când era vorba despre raţionalizarea în bucătărie, ea o făcea să iasă bine. Guvernul le dublase raţiile de ceai şi zahăr pentru perioada Crăciunului, iar doamna Weatherford le folosise şi pe acestea, pe lângă proviziile ei secrete.

Făcuse tartă cu sirop de zahăr, budincă cu smochine şi tort de Crăciun, deşi din acesta lipseau majoritatea fructelor uscate, din care se făcea de obicei. Totul era ornat cu bucăţi îngheţate de ilex, realizate prin înmuierea frunzelor verzi cerate în săruri Epsom – o idee pentru sărbători a Ministerului Alimentaţiei.

Deşi doamna Weatherford rămăsese aparent binedispusă, Grace putea observa momentele de tristeţe în veselia ei forţată. Veneau când credea că nu o observa nimeni, zâmbetul îi pălea pe buze, iar trăsăturile i se contorsionau dureros, într-un debut de agonie.

Grace ştia că o durea pierderea lui Colin.

Absenţa lui se simţea ca un membru lipsă. Nu... ca o inimă lipsă.

Zâmbetul, bunătatea, lumina lui... nici un Crăciun nu va mai fi vreodată la fel fără el. Şi nici o grămadă de frunze îngheţate de ilex sau ghirlande de ziar nu puteau face să dispară acest sentiment.

Deşi agreaseră să nu-şi facă nici un cadou în acel an, pentru a-şi conserva eforturile pentru război, fiecare avea totuşi câte ceva pentru celelalte. Doamna Weatherford procurase săpunuri parfumate atât pentru Grace, cât şi pentru Viv. Viv le tricotase amândurora fulare groase, iar Grace reuşise să le aducă doamnei Weatherford şi lui Viv câte o bucată de ciocolată. Era înfăşurată în hârtie cerată, deoarece folia era acum necesară pentru echipamente, iar ciocolata era mai sfărâmicioasă şi mai puţin dulce decât înainte. Dar faptul că le văzu zâmbind la deschiderea cadourilor, îi spuse lui Grace că ciocolata va rămâne întotdeauna ciocolată, indiferent cum ar fi.

Cina fusese, bineînţeles, delicioasă, iar deserturile, grozave, adăugarea zahărului fiind o atingere magică în vremuri atât de restrictive. Domnul Evans venise cu o sticlă de vin, pe care o păstrase special pentru o astfel de ocazie, iar el şi doamna Weatherford petrecură o bună parte din după-amiază ciondănindu-se ca fraţii, fiecare cu o sclipire de bunătate în priviri.

Jimmy şi sora lui, totuşi, nu li se alăturară, iar absenţa lor fu resimţită. Mai ales

de către doamna Weatherford. Pachetul de sub pomul neluminat, cu hainele vechi ale lui Colin, modificate pentru a se potrivi pe trupul subțire al lui Jimmy, fu lăsat acolo unde era, alături de un alt pachet, cu mai multe rochii și o haină, pe care Viv le croise pentru sora lui.

Viv trebuia să se întoarcă la Caister a doua zi. Era o veste tristă, care se cernu ca o cenușă peste bucuria trecătoare pe care o adusese Crăciunul și lăsase casa mai întunecată și mai singură ca niciodată.

*

Doamna Weatherford, în special, era afectată de plecarea lui Viv, ca şi când l-ar fi pierdut din nou pe Colin. Singurul moment când reuşi să iasă din casă fu a doua zi după Boxing Day[15], când merse la după-amiaza de lectură a lui Grace de la librăria Primrose Hill cu o cutie cu prăjituri rămase de la Crăciun, câteva chifle şi cadourile pentru copii.

Jimmy sosi, deşi se ruşină când o văzu pe doamna Weatherford, dar nu fugi de ea şi de Grace după încheierea sesiunii de lectură.

– Ne-au hrănit la centrul de odihnă. Îşi scoase şapca, cu o expresie plină de remuşcări. Nu am vrut să vă luăm raţiile.

Afirmaţia băiatului, într-o lume devastată, când el nu avea nimic, iar ele aveau atât de mult prin comparaţie, o uimi pe Grace.

– Nu trebuie să-ţi faceţi griji vreodată pentru noi, spuse Grace.

– Am avut mult mai mult decât am putut mânca, spuse doamna Weatherford, care puse cutia în faţa lui şi-i înlătură capacul.

Aranjase deserturile de Crăciun într-un castron mare din sticlă, aşezat lângă cadourile împachetate pentru Jimmy şi sora lui.

Jimmy îşi ridică privirea surprins.

– Îmi oferiți prea mult.

Doamna Weatherford îi făcu semn cu mâna.

– Le-am pregătit pentru amândoi și nu ați fost acolo să le mâncați.

– Deschide pachetul mai mare, îl îndemnă Grace, știind ce ar fi însemnat pentru doamna Weatherford să deschidă cadoul.

Jimmy ezită doar o clipă înainte de a scoate pachetul din cutie. Nu rupse ambalajul, așa cum o fac deseori copiii. În schimb, desfăcu șnurul care lega coletul, îl înfășură cu atenție în jurul palmei și îl așeză în cutie. Abia atunci îndepărtă cu grijă hârtia, fără să o rupă.

Era grija cuiva care nu avea nimic, a cuiva care știa că ar putea avea nevoie de astfel de materiale mai târziu. Cadoul nu era doar obiectul din interior, ci și ambalajul.

Se uită îndelung la haine. Trei cămăși cu guler, trei perechi de pantaloni, două pulovere și o haină groasă.

Deodată, suspină puternic și-și șterse nasul cu mâneca hainei murdare.

– E prea mult, spuse el cu vocea răgușită.

Îți ridică spre ele privirea înlăcrimată, cu buzele strânse, deși nu prea reușea să-și înăbușe tremuratul bărbiei.

Doamna Weatherford clătină din cap.

– Nu este nici pe departe suficient.

În acea după-amiază, doamna Weatherford se eliberă de povara durerii și se întoarse la WVS pentru a-și relua ajutorul. De data aceasta, ea își concentră atenția asupra vizitării orfanilor de la Blitz. Se duse acolo cu voință și cu un scop, ceea ce era un adevărat miracol de Crăciun, cum Grace nu mai văzuse vreodată.

Două seri mai târziu, Grace se pregătea pentru o altă tură de noapte cu domnul Stokes, când sirena anunțând atacul aerian răsună în liniștea calmă. Sunetul ei

aproape o înspăimântă pe Grace. Nopţile de la Ajunul Crăciunului până în acest moment fuseseră liniştite la Londra, o încetare tacită a focului. Deasupra capului, norii groși indicau că noaptea nu era ideală pentru bombardamente, mai ales nu atât de devreme seara.

Deși era doar șase și câteva minute, Grace o conduse pe doamna Weatherford la stația Farringdon, pentru a se alătura cozii de oameni care așteptau să intre, și se grăbi spre postul ARP. La urma urmei, nu avea nici un sens să stea în adăpost pentru mai puțin de o oră, mai ales când un antreprenor oportunist ar putea să-i revendice locul de pe podeaua stației de metrou și să încerce să-l vândă mai târziu unui suflet întârziat pentru doi șilingi.

Domnul Stokes era deja la post la sosirea ei, având în mod clar aceeași idee. Zâmbi când o văzu, cu buzele subțiri întinse sub mustață.

– Avioanele germane au venit devreme în această seară.

– Ar fi fost politicos să aștepte cel puțin până când ne începeam tura de noapte. Grace își prinse cascheta de tablă sub bărbie cu o curea de piele.

Domnul Stokes îi dădu dreptate, mormăind.

Afară, vibrația avioanelor care treceau pe deasupra reverbera cu o asemenea intensitate, încât Grace o putea simți rezonând prin tălpile pantofilor.

Această noapte urma să fie prăpăd.

Ea părăsi siguranța postului căptușit cu saci de nisip și ieși în frigul umed al nopții de decembrie. Privirea nu îi fu izbită de întuneric, ci de o strălucire portocalie undeva în depărtare, unde o zonă a Londrei ardea. Lângă Tamisa. Lângă Catedrala St. Paul.

Avioanele huruiau deasupra capului, golindu-și burțile pentru a lovi o zonă cu mai multe străzi. Când obiectul căzu, împrăștie bucăți mici, în timp ce un sunet familiar ajunse la urechile lui Grace. Un fâșâit, urmat de căderea a zeci de astfel de bucăți care se prăbușeau pe acoperișuri și loveau trotuarul, producând flăcări violente la impact.

– Incendii, îi strigă Grace domnului Stokes în timp ce-și arunca pe umăr tubul pentru pompa portabilă.

Nu trebuia să se uite în spatele ei pentru a vedea că el o urma. Amândoi ştiau că erau doar câteva minute între ei şi numeroasele incendii noi care puteau scăpa cu uşurinţă de sub control.

Două străzi mai sus, găsiră primul incendiu, împrăştiind raze de lumină, în timp ce îşi expulza cu furie interiorul de magneziu. Pe aproape toate pragurile se găseau acum pregătite o găleată cu apă, nisip sau chiar saci cu nisip. Grace apucă un sac cu nisip, ridicându-l aproape de faţă pentru a se proteja şi îl lăsă deasupra strălucirii luminoase. În timp ce sacul ardea, nisipul se vărsa şi stingea incendiul. Nu era nevoie să aştepte pentru a vedea dacă era eficient, mai ales că erau atât de multe altele de stins.

– Domnişoară Bennett, strigă domnul Stokes.

Deja avea piciorul aşezat pe pompa portabilă lângă găleată, cu furtunul întins până la Grace. Ea îl apucă şi alergă spre cea mai apropiată casă, unde ardeau mai multe tufişuri. Apăsă butonul de pe duză pentru a trece de la jet la spray până la când flăcările se stinseră.

Ca întotdeauna, ştiau că trebuie să aibă grijă să evite magneziul, care ar fi explodat la contactul cu apa. Aceasta era doar o preocupare la începutul incendiului, una cumplită, când proiectilul arunca scânteile sale strălucitoare de culoare alb-verzuie.

Continuară să-şi repete acţiunile pe toată lungimea străzii, stingând flăcările cu saci de nisip şi spray, alternând pompa portabilă, ca nu cumva unul dintre ei să obosească prea repede. În cele din urmă, reuşiră să controleze toate incendiile. Gâfâind, se sprijiniră de peretele unei clădiri pe care tocmai o stinseseră, obosiţi şi înfierbântaţi, în ciuda nopţii de decembrie, dar victorioşi.

Un alt grup de avioane bâzâiau deasupra capului.

Fâsâit.

Grace simţi cum i se strânge stomacul.

Pleosc.

Primul proiectil lovi trotuarul la câţiva metri de picioarele ei şi se trezi la viaţă cu un şuierat de scântei.

Pleosc.

O a doua lovitură urmă instantaneu.

Nu mai era posibil să identifici un singur proiectil căzând, acum, când erau înconjurați de atât de multe, ca și când ar fi fost pești aruncați dintr-o cutie de conserve.

Dintr-odată, Grace și domnul Strokes începură lupta împotriva unui val proaspăt de flăcări de magneziu, care luminau strada ca lumina zilei. Dădură colțul străzii unde se luptaseră cu flăcările, când Grace își dădu seama că se aflau pe strada Aldersgate, lângă stația de pompieri. Doar că era și stația în flăcări, iar pompierii se aflau în afara zidurilor care ardeau, cu jeturi de apă dintr-un rezervor pe roți.

În depărtare, dinspre gura râului, venea un alt huruit familiar. Un alt fâsâit. Și o nouă ploaie de bombe asupra Londrei.

Pompierii care se luptau pentru controlul propriei stații nu le erau de ajutor. Nu era nici o altă soluție decât să lupte.

Indiferent cât de lungă ar fi fost această luptă.

Grace și domnul Stokes reușiră să stingă focurile din sectorul lor, în timp ce incendiul de lângă râu devenea mai puternic.

Trecură pe lângă librăria Primrose Hill de mai multe ori, pentru a se asigura că este în stare bună. Domnul Evans se dusese să-i țină companie doamnei Weatherford în stația Farringdon. Cel puțin Grace putea sta liniștită știind că amândoi erau în siguranță.

Pe când cerul strălucea în nuanțe de portocaliu și roșu, librăria rămânea liniștită, ascunsă la adăpostul întunericului. Când se aflau într-un tur de verificare, se întâlniră cu un pompier cu fața plină de funingine și lucioasă de transpirație.

– Dacă sectorul dumneavoastră este în ordine, avem nevoie de ajutor. Mersul lui se transformă în alergare, arătând în depărtare. Paternoster Square. Aduceți tot ce puteți.

A doua zi de Crăciun

Capitolul 18

Grace simţi un fior pe şira spinării, în ciuda căldurii provocate de efortul depus. Dar cartierul librarilor de pe Paternoster Row, care făcea legătura cu piaţa? Şi Simpkin Marshalls, care furniza atât de prompt toate cărţile către librărie? Şi tipografiile şi editurile şi toate magazinele?

Grace şi domnul Stokes nu mai pierdură timpul. Înarmaţi cu pompa lor portabilă şi cu o găleată goală, îl urmară pe pompier, alergând mai multe străzi. Incendiul devenea tot mai vizibil la fiecare pas, strălucind de parcă ar fi fost inferul însuşi, cu pompieri în toate părţile, pulverizând apă din furgonete peste flăcări.

Zgomotul asurzitor al exploziei tunurilor de apărare antiaeriană care trăgeau asupra germanilor era şi mai puternic, alături de şuieratul scos de bombele care cădeau şi de inevitabilele explozii care urmau.

Cu cât Grace şi domnul Stokes se apropiau de Paternoster Square, cu atât aerul era mai fierbinte, până când deveni insuportabil, ca şi când ai fi încercat să respiri într-un cuptor.

– Grace, trebuie să ne oprim, gâfâi domnul Stokes lângă ea, aplecându-se pentru a-şi recăpăta respiraţia.

Mai spuse şi altceva, dar o bombă şuieră în apropiere, tăcu pentru o clipă, apoi detonă cu o explozie asurzitoare, care făcu pământul să se cutremure.

– Nu ne putem opri acum.

Ea îşi reluă ritmul, alergând cu toată viteza, cotind pe Paternoster Row şi oprindu-se.

Acolo unde oamenii pioşi binecuvântau odată străzile, se coborâse iadul. Vălătuci înecăcioşi izbucneau din flăcări şi ardeau paginile ale căror resturi se împrăştiau pe stradă ca nişte pene rupte din aripi.

Strada era cuprinsă de o lumină roșie din cauza incendiului nimicitor, totuși mai multe clădiri rămăseseră neatinse, cel mai probabil cele ale căror proprietari angajaseră supraveghetori de incendiu să stea pe acoperișuri. Deși erau puține și îndepărtate una de alta.

Magazinele pline de cărți erau ca iasca în așteptarea unui chibrit. În cazul celor mai multe, focul se târa peste acoperișurile din ardezie, flăcările dansând sinistru prin interioarele lor scumpe din lemn și ieșind pe ferestrele sparte, vopseaua exterioară înnegrindu-se de funingine.

Simpkin Marshalls, care de multe ori își făcea reclamă la stocul de milioane de cărți, ardea ca un rug funerar.

Clădirea din dreapta lui Grace ardea cu o intensitate și mai mare, ca și când ar fi fost aprinsă din interior. Înăuntru, rafturile cu cărți erau despărțite de flăcări care alergau cu o încântare lacomă peste rânduri și rânduri de cotoare de cărți atent aranjate.

Clădirea părea să pulseze, ca și când ar fi fost o fiară care respira, pornită să devoreze tot ce-i apărea în cale.

Cineva îi strigă numele, iar fiara clădirii mugi puternic și înfricoșător.

Grace nu se putea mișca. Nu-și putea lua privirea de la scena oribilă din fața ei. Atâtea cărți. Milioane. Distruse.

Ceva solid se ciocni de ea, prăbușind-o la pământ. Aterizã cu un bufnet, în timp ce o explozie de căldură dogoritoare se năpusti asupra ei. Bucăți de nisip și praf îi înțepau obrajii și mâinile.

Amețită și tulburată pentru moment, ridică privirea clipind și-l văzu pe domnul Stokes care o acoperea cu trupul lui. Clădirea se rostogolise și se tranformase în moloz, cărămizile căzute sclipind roșiatic.

– Ești rănită? strigă domnul Stokes, încercând să acopere zgomotul războiului, al iadului.

Grace clătină din cap.

– Trebuie să găsim apă.

El se uită întristat în jur.

– Trebuie să găsim supraviețuitori.

Avea dreptate, desigur. Focul era prea mare pentru a încerca să-l oprească. În jurul lor, pompierii își descărcau rezervoarele de apă în flăcări fără efect.

Pritchard & Potts se afla la doar câteva magazine distanţă de Grace, una dintre puținele clădiri necuprinse de flăcări, deşi o bucată părea să lipsească, acolo unde o explozie distrusese partea dreaptă și zdrobise magazinul de lângă ea.

Din fericire, în zona Paternoster Square nu erau mulţi oameni în clădiri, majoritatea fiind plecați în provincie, intenționând să se întoarcă după Anul Nou. Dar unii nu avuseseră unde să plece.

Ca domnul Pritchard, bunăoară.

Fără îndoială, se afla în apartamentul lui de deasupra Pritchard & Potts. Mai ales că el denigrase adesea adăposturile publice, plângându-se de cei care murdăreau podeaua stațiilor de metrou și a clădirilor consolidate.

Grace se repezi spre clădire și o găsi fără ușă, spulberată de bomba care o lovise. Înăuntru, librăria era întunecată, luminată doar de flăcările strălucitoare care intrau prin ferestrele sparte. Cărţile fuseseră aruncate de pe rafturile lor și împrăștiate pe podea, rupte și zdrobite ca niște păsări căzute.

De afară, se auzi un șuierat, urmat de un zgomot care făcu să tremure întreaga structură. Bucăți de tencuială se prăbușiră din tavan și alte câteva cărți căzură de pe rafturile lor.

– Domnule Pritchard, strigă ea.

El nu răspunse.

Nu era momentul pentru bune maniere. Găsi ușa care ducea la apartamentul lui și se repezi pe scări. Chiar în timp ce făcea asta, clădirea părea să se legene ușor, cu fundația instabilă.

Ghidată de lumina intermitentă și portocalie de afară, căută apartamentul, într-o stare la fel de degradată ca și magazinul de dedesubt. I se opri respirația când

observă ceea ce părea a fi un picior slăbănog ieșind de sub un dulap decorativ răsturnat.

– Domnule Pritchard, spuse ea din nou.

Când nu primi nici un răspuns, îngenunche lângă dulapul decorativ, având confirmarea că bătrânul se afla, într-adevăr, dedesubt. Ea încercă să îndepărteze mobilierul, însă fără nici un rezultat. O bombă căzu undeva în apropiere, iar clădirea se cutremură de parcă urma să se prăbușească.

Chiar ar fi putut.

Dar mutarea dulapului nu mai conta, nu după ce încercă să găsească pulsul la încheietura fără vlagă și subțire. Domnul Prichard nu mai putea fi salvat. Era deja mort.

O altă bombă se prăbuși cu o asemenea forță, încât Grace îți pierdu echilibrul. Atunci auzi un mieunat jalnic.

Se repezi și se concentră să urmeze sunetul, uitându-se sub canapea, unde îl găsi pe Tabby foarte înspăimântat. Îl înhăță cu atâta grabă, încât el nu i se opuse. În schimb, se lipi de ea în timp ce alerga afară din clădire.

Afară, domnul Stokes stătea în mijlocul străzii, în timp ce focurile ardeau pe ambele părți. Pompierii își îndreptau furtunurile spre flăcări, cu uniformele îmbibate cu reziduuri din duzele de alamă, totuși nemișcați în poziția lor.

Domnul Stokes îi aruncă o privire lui Tabby și nu spuse nimic.

– Mai sunt și alți supraviețuitori?

Imaginea domnului Pritchard, zdrobit fără viață sub dulap, îi rămase întipărită în minte. Îl îmbrățișă un pic mai strâns pe Tabby și clătină din cap.

Vântul străbătea străduța îngustă, aprinzând flăcările într-un entuziasm sălbatic și spulberând scântei în toate direcțiile. Căldura din jurul lor se extindea, apăsând-o pe Grace până simți că măduva oaselor se topea precum ceara.

Când era mică, i se părea că jarul strălucitor din șemineu era frumos, unduindu-se ca niște zâne ale focului. Acum nu mai era nimic frumos sau magic. Flăcările

erau crude în lăcomia lor și nemiloase în distrugerea lor.

– Trebuie să plecăm. Fața domnului Stokes strălucea de transpirație, iar privirea lui urmărea incendiul care se întindea. Nu au apă de rezervă. Nu putem face nimic aici.

Ea îl luă Tabby cu ei, deoarece nu avea unde să-l lase, mergând spre Catedrala St. Paul, care rămăsese până acum, din fericire, neatinsă de flăcări. Unul dintre enoriașii care își căutaseră refugiu acolo se oferi să aibă grijă de pisică pentru Grace, luând în brațe felina înspăimântată.

După aceea, ea și domnul Stokes se întoarseră pe străzile în flăcări. Avioanele erau încă deasupra capului lor, însă nu se vedeau din cauza ceții de fum, auzindu-li-se doar motoarele huruind, căderea repetată a bombelor și pleosc, pleosc, sunetul înnebunitor al proiectilelor.

Un pompier stătea fără vlagă în fața unei clădiri în flăcări, cu furtunul gol în mână.

– Au bombardat rețeaua electrică, spuse el, în timp ce se apropiau pentru a da o mână de ajutor.

– Ce se întâmplă cu releele de apă din Tamisa? întrebă domnul Stokes.

Releele de apă erau acolo ca măsură de siguranță în cazul în care bombardamentele ar fi întrerupt rețeaua de apă care alimenta hidranții. Tamisa ar fi putut fi exploatată ca sursă de apă.

Omul nu se întoarse din poziția în care stătea privind focul cum devora clădirea, cu o privire plină de neputință.

– Nivelul apei este prea mic.

Pe Grace o strângea pielea din cauza căldurii intense.

– Vrei să spui…?

Bărbatul își lăsă capul în jos, înfrânt.

– Nu există apă. Nu avem altă opțiune decât să lăsăm aceste focuri să ardă.

Și ardeau încontinuu. În timp ce Grace și domnul Stokes încercau în continuare să ajute orice persoană care ar fi putut supraviețui, pompierii nu puteau decât să se uite cum flăcările mistuiau clădire după clădire cu o lăcomie nesăţioasă, trecând de la una la alta, așa cum făcuseră cu aproape trei sute de ani în urmă, în timpul Marelui Incendiu din Londra. Infernul transformase atunci centrul Londrei în cărbune și cenușă și părea să o facă din nou.

Ea tresări, amintindu-și scenele pe care le citise în Vechea Catedrală St. Paul, de William Harrison Ainsworth, când Marele Incendiu devorase Londra. Cu excepţia faptului că ea nu îl putea opri, așa cum o făcuse personajul principal.

Grace și domnul Stokes continuară să salveze cât de mulţi oameni le stătu în putere, pe măsură ce această lungă noapte din viața lui Grace continua. Peste toate acestea, ea părea să se alimenteze cu un flux de energie disperată, pe care nu știa că o putea avea atunci când era atât de epuizată.

*

După ceea ce păru o noapte fără sfârșit, veni dimineața, aducând cu sine sfârșitul orelor de bombardament și al căderii continue de proiectile. Fumul încă plutea ca o pătură groasă peste clădirile în ruină, trosnind din cauza incendiilor care nu puteau fi stinse.

Epuizată și înfrântă de atâta distrugere, Grace se îndreptă pe drumul spre St. Paul, în speranța de a-l recupera pe Tabby. Frica o cuprinse în strânsoarea ei înghețată, în timp ce se îndrepta spre catedrală printr-un fum prea gros pentru a-și da seama dacă aceasta mai stătea încă în picioare.

Își ținu respirația, sperând că nu căzuse pradă atacului, așa cum o făcuse restul Paternoster Square.

Deodată, suflă o rafală de vânt, răceala ei înfiorând căldura cărămizilor și a flăcărilor care ardeau mocnit. Norii de fum se răsuceau și se rostogoleau, în timp ce se îndepărtau luați de vânt, pentru a dezvălui un petic de cer și cupola netulburată a Catedralei St. Paul.

În timpul Marelui Incendiu, catedrala continuase să stea trei zile în picioare înainte de a se prăbuși. Fusese reconstruită, iar acum se ridica semeață. Dar era mult mai mult decât o simplă clădire. Era un lăcaș de cult, un ajutor pentru sufletele pierdute.

Era un simbol că, în mijlocul iadului, încă predomina binele.

Era simbolul spiritului britanic spunând că, și în fața unei astfel de distrugeri și pierderi, și el continua să stea drept.

– Londra poate rezista, spuse domnul Stokes, cu o voce gravă, pentru Grace.

Imaginea eterică îl copleșise, în mod clar, simțind aceeași efuziune de patriotism în timp ce recita sloganul pe care guvernul îl lansase încă de la începutul raidurilor aeriene.

Și mai miraculos, Tabby rămăsese în același loc, acum înfășurat într-o pătură subțire și dormind mulțumit la capătul unei bănci. Grace ridică mogâldeața gri-deschis cu mâinile negre de funingine, iar Tabby clipi cu ochii lui de chihlimbar.

De îndată ce ridică pisicuța la pieptul ei, aceasta se cuibări aproape, agățându-se delicat cu ghearele. Cu pisica în brațe, Grace îi permise domnului Stokes să o conducă la casa de pe strada Britton, prea obosită să mai argumenteze că și el trebuia să ajungă acasă, în pat, la fel de mult ca și ea. Neținând cont de epuizare și deși nu discutaseră despre asta, o luară pe drumul mai lung, pentru a verifica librăria Primrose Hill, care se afla, în mod miraculos, intactă și la fel de în siguranță ca mai devreme.

Ea constată că magazinul rămăsese nevătămat, mai ales când atât de multe suferiseră pagube teribile.

Domnul Evans se întorsese, fără îndoială, în apartamentul său de deasupra magazinului, după ce auzise semnalul din acea dimineață că pericolul a trecut.

Nu toate casele sau oamenii fuseseră la fel de norocoși. În sectorul lor din Islington, multe case aveau pagube la acoperișuri din cauza proiectilelor, iar o serie de proprietăți fuseseră bombardate. Chiar și așa, nu suferiseră nici pe departe dezastrul din Paternoster Row.

Acum, departe de infernul în flăcări, aerul era mai rece, iar Grace simți un fior

pe șira spinării.

Domnul Stokes doar făcu un semn din cap către Grace când ajunseră la casa ei, înainte de a se întoarce s-o pornească încet spre propria casă de pe strada Clerkenwell. Doamna Weatherford deschise ușa înainte ca Grace să fi terminat de urcat scările.

– Grace. Doamna Weatherford își duse mâna la gât, de parcă s-ar fi străduit să respire. O, slavă Domnului că ești în siguranță, fata mea. Intră, intră.

Grace era prea obosită să facă mai mult decât să urce treptele rămase și să ajungă în casă. O ardea gâtul din cauza aerului fierbinte pe care îl inspirase și avea senzația că pieptul îi era înfundat cu funingine.

– Am auzit că a fost îngrozitor. Doamna Weatherford închise ușa, agitându-se neliniștită în jurul lui Grace. Așa a fost? Nu, nu răspunde la asta. Văd după cum arăți că a fost. Scumpa mea. Slavă Domnului că ești în siguranță, ești acasă. Vrei un ceai? Ceva mâncare? Pot să-ți aduc ceva?

Se opri din accesul de îngrijorare și se uită la ceea ce Grace ținea în brațe.

Vremea era atât de rece afară, încât ceața părea că s-ar fi coagulat în bucăți de gheață. Odată plecați din infernul centrului londonez, Grace îl acoperise pe Tabby cu pătura, pentru a se asigura că va rămâne cald. Acum, ea îi dădu la o parte stratul subțire de pânză de pe spate, dezvăluind o pisică cu ochi somnoroși, care trăise o noapte la fel de cumplită ca ei toți.

Doamna Weatherford își duse degetele la buze.

– Ăsta nu este... este...?

– Tabby, îngăimă Grace cu gâtul dureros.

Doamna Weatherford o atinse pe Grace cu mâna pe obraz cu o emoție tăcută, apoi îl mângâie pe Tabby pe cap.

– Ai fost ultima... Vocea ei se stinse. Ai fost ultima ființă pe care a salvat-o Colin... Aducându-și brusc aminte, o privi fix pe Grace. Domnul Pritchard?

Grace clătină din cap. Se asigurase că echipajele îi știau casa, astfel încât

rămășițele lui să fie îngrijite în mod corespunzător.

– Speram că îl veți dori pe Tabby, spuse Grace cu o voce răgușită. Cred că este foarte speriat și i-ar prinde bine să iubească pe cineva.

Doamna Weatherford trase aer în piept, înfiorându-se.

– Și eu simt la fel, micuțule Tabby.

Luă pisicuța din brațele lui Grace, cu tot cu bucata de pânză.

Grace făcu baie după aceea, lăsând pete de funingine neagră în baia mică, dar era prea epuizată să-i mai pese. Intenționase să o curețe când se va trezi, dar o găsi deja curată mai târziu, strălucind și mirosind a parfum, indicând o curățare temeinică cu fenol. La parter, o găsi pe doamna Weatherford, care îi făcea semne de mulțumire în timp ce îl alinta pe Tabby. În privința motanului, părea la fel de obsedat de doamna Weatherford, în timp ce se întindea spre ea pentru a-și freca fața de a ei. Spre bucuria femeii.

După o masă rapidă cu tocană de legume și carne de iepure, pe care doamna Weatherford o lăsase afară, Grace părăsi casa pentru a se îndrepta spre librărie. La urma urmei, viața continua și încă mai avea o slujbă de care să se ocupe.

Simți aerul umed mușcând-o și își ținu respirația imediat ce îl inspiră. Mirosul de ars se simțea înțepător în aer și amintea de ceea ce se întâmplase în noaptea precedentă.

– Tu ești, se auzi o voce tăioasă de pe veranda casei vecine.

Grace clipi, ferindu-se de frig, și o găsi pe doamna Nesbitt care stătea înțepată, sprijinindu-se de balustrada casei sale. Se vedeau pete de funingine pe trenciul ei, de altfel îngrijit, și avea ochii roșii.

Își înălță capul și-i aruncă o privire peste nasul ascuțit.

– Tocmai am fost la magazinul meu. Sau la ce a mai rămas din el.

O astfel de priveliște cu siguranță fusese devastatoare. Grace se întoarse către doamna Nesbitt, foarte sinceră în empatia ei.

– Îmi pare atât de rău.

– Ar trebui să-ți pară, șuieră cealaltă femeie.

Grace ar fi trebuit să fie obișnuită cu replicile înțepătoare ale doamnei Nesbitt, dar aceste răutăți reușiseră să o atingă întotdeauna.

– Mă scuzați?

– Ai fost acolo aseară. Doamna Nesbitt își trase mănușile, scoțându-le nervoasă, câte un deget pe rând. Ai fi putut face mai mult. Dacă nu ar fi stocul pe care-l păstrez aici, în casă, nu aș mai avea nimic. Nimic. Își scoase mănușile din mâini și le puse în palmă. Nu există nici o scuză pentru ca atât de multe companii să fi ars așa. Nici una.

Lui Grace îi stătea pe limbă să-și apere acțiunile ei și pe ale multor altor voluntari care luptaseră în noaptea anterioară. Fuseseră aruncate prea multe proiectile. Rețeaua electrică fusese lovită, iar Tamisa avusese cel mai scăzut debit din acel an la acel moment. Dar nu îi datora nici o justificare acestei femei. Nu când ea și toți ceilalți făcuseră tot ce se putea.

Furia îndepărtase frigul din aer.

Raportul de la radio din acea dimineață preciza că peste o duzină de pompieri fuseseră uciși și peste două sute răniți. Bărbați curajoși, ale căror familii nu îi vor mai întâmpina niciodată acasă, spunându-le că îi iubesc.

– Cât de norocoasă sunteți, când mai multe persoane și-au pierdut viața luptând împotriva incendiilor noaptea trecută, spuse Grace pe un ton dur. Sunt locuri de completat, deoarece restul dintre noi suntem, în mod clar, atât de nepricepuți.

Obrajii doamnei Nesbitt se înroșiră.

– Ești obraznică...

Dar Grace coborâse deja restul treptelor, fără să se mai obosească să o asculte. Mai ales că era atât de tentant să se ducă spre cealaltă femeie și să o pocnească peste fața osoasă.

Aburul ieșea de pe buzele lui Grace în rotocoale albe, iar ea mergea atât de

repede, încât mușchii picioarelor o ardeau din cauza efortului. Librăria Primrose Hill îi apăru în față, fără să-și dea seama cât de repede ajunsese.

Trânti ușa mai tare decât intenționase.

Domnul Evans înălță capul.

– Domnișoară Bennett?

– Femeia aia, zise Grace cu toată vehemența pe care și-o înghițise. Acea femeie îngrozitoare.

– Nu este nimeni în magazin momentan. El înconjură tejgheaua, își încrucișă mâinile și le odihni pe locul în care fusese cândva ditamai pântecele. Spune-mi ce s-a întâmplat.

Grace îi spuse ce zisese doamna Nesbitt și-i povesti cele trăite cu o seară înainte, șovăind când îl informă despre moartea domnului Pritchard.

Domnul Evans respiră greu, cu privirea pierdută.

– Nu a înțeles niciodată rostul de a merge la un adăpost. Păcat de câți împărtășesc această părere. Clătină încet din cap. Bietul om. Îți mulțumesc că ai grijă de Tabby.

– Cred că doamna Weatherford este bucuroasă să îl țină.

Domnul Evans zâmbi ușor.

– Îi va face bine, cred. Și în ceea ce o privește pe doamna Nesbitt... Simpla menționare a numelui acelei femei o făcu pe Grace să fiarbă din nou de furie. Cred, spuse el încet, că doamna Nesbitt este atât de rănită de ceea ce s-a întâmplat cu magazinul ei, încât s-a descărcat pe prima persoană care i-a ieșit în cale. Domnul Evans își înclină capul, în semn de scuză. Și s-a întâmplat să fii tu.

– Nu trebuia să fie atât de crudă.

Grace știa că era iritată, dar femeia era cu adevărat odioasă.

Domnul Evans își aranjă ochelarii cu rame groase.

– Țin minte că ai citit recent Un colind de Crăciun. Grace dădu din cap. Ai văzut cum copilăria nefericită a lui Ebenezer l-a făcut să fie cine era. Imaginează-ți cum s-ar fi simțit dacă își pierdea afacerea.

Cu siguranță, era o comparație potrivită între Ebenezer Scrooge și doamna Nesbitt. Una la care Grace nu se gândise niciodată înainte. Dar era adevărat cum mânia putea fi folosită pentru a masca rănile, mai ales când suferința te făcea să fii atât de vulnerabil.

Chiar și domnul Evans își folosise morocăneala pentru a-și masca amintirile despre fiica lui, când Grace începuse să lucreze la librărie.

Cine știe prin ce trecuse doamna Nesbitt în viața ei, care să o facă atât de dură și înverșunată.

Era o nouă perspectivă, pe care Grace nu o luase în considerare până acum.

– Mulțumesc, spuse ea. Nu m-am gândit niciodată să privesc lucrurile așa.

Domnul Evans o mângâie pe obraz cu afecțiune, ca un tată.

– Ai un suflet bun, Grace Bennett.

– Și dumneavoastră sunteți un profesor excelent.

Se gândi la această conversație întreaga zi, în timp ce lucra. O făcu să își reevalueze chiar și sentimentele față de unchiul său. Caracterul urât al unei persoane nu se naște, ci se creează. Poate că se confruntase cu greutăți care îl făcuseră atât de crud.

Deodată, îl privi într-o altă lumină. Nu cu mânie, ci cu compasiune. Și înțelegând că felul lui abuziv nu avea nimic de-a face cu ea, ci cu el.

Medită la toate acestea, în timp ce se uita la raftul gol din fața ei, care fusese eliberat cu o zi înainte pentru a face loc unei noi comenzi așteptate de la Simpkin Marshalls. O comandă care acum nu va mai fi onorată.

Îi veni o idee.

– Mă întreb... spuse Grace cu voce tare. Dacă am putea amenaja o mică zonă în

magazin pentru librarii de pe Paternoster Row care au fost afectaţi de bombardament.

Domnul Evans, care era cufundat în lectura unei cărţi, la câţiva paşi distanţă, îşi ridică privirea peste ramele ochelarilor.

– Cum aşa?

– Putem oferi spaţiu oricărui magazin care are cărţi nearse şi putem urmări cărui stoc îi aparţin atunci când sunt vândute.

La urma urmei, ea şi domnul Evans îşi transformaseră registrele într-o artă impecabilă.

– Astfel, proprietarii pot avea în continuare un profit din cel puţin o parte din marfa lor.

– S-ar putea să fie o sarcină dificilă de asumat, spuse precaut domnul Evans.

– Vă îndoiţi de mine?

– Niciodată. Faţa domnului Evans se lumină de un zâmbet. Ia toate rafturile de care ai nevoie.

Îi permise lui Grace să plece devreme în acea după-amiază, pentru a porni în misiunea de a lua legătura cu proprietarii librăriilor de pe Paternoster Row. Era prima dată când Grace urma să vadă librăriile după incendiul din urmă cu o noapte, iar frământarea ei creştea cu fiecare clădire demolată pe lângă care trecea. Mirosul de fum i-o luă înainte, iar stomacul i se strânse, gândindu-se la ce urma să vadă.

Capitolul 19

Din Paternoster Row nu mai rămăsese aproape nimic. Rămăşiţele sale zăceau sub un giulgiu de fum, flăcările încă mocnind sub dărâmături. Strada cândva aglomerată era acum aproape nivelată. Clădirile care se ridicau înainte de ambele părţi erau reduse acum la grămezi de cărămizi şi moloz, în timp ce mai mulţi pereţi stingheri stăteau în picioare inutili, cu nişte găuri pătrate prin care vedeai dincolo şi care fuseseră odinioară ferestre.

Grace se apropie de un bărbat în costum, care se plimba prin faţa unui teren în ruină, ce fusese odinioară un magazin elegant, cu semnul de reclamă inscripţionat cu vopsea verde lucioasă şi mici păsări făcute din ziar care atârnau în interiorul vitrinelor sale.

– Sunteţi proprietarul librăriei Smith?

Acesta o privi confuz şi cu o expresie împietrită, pe care ea o văzuse adesea în timpul activităţii în cadrul ARP. Dădu din cap aproape imperceptibil.

– Smith era un magazin minunat. Îmi pare atât de rău. Se apropie de el cu precauţie. Sunt de la librăria Primrose Hill, de pe Hosier Lane.

Ea privea dezastrul fumegând, locul ce reprezentase cândva, foarte probabil, întreaga viaţă a bărbatului.

– Organizăm un spaţiu pentru a ajuta librăriile afectate de bombardament. Puteţi... Se simţi sugrumată de emoţie. Puteţi să vă aduceţi marfa la noi şi vă vom asigura că veţi primi profitul atunci când va fi vândută.

Îi întinse o carte de vizită pe care scrisese informaţiile despre librărie.

El o acceptă fără cuvinte, privind în gol.

– Îmi pare foarte rău, spuse Grace din nou, urându-şi propria neputinţă. Mi-aş dori să pot face mai multe.

– Mulţumesc.

El vorbea încet şi îşi întoarse privirea tristă de la ea spre dărâmăturile magazinului său.

Mai văzu doar încă o persoană, căreia îi făcu aceeaşi ofertă şi primi acelaşi răspuns dezorientat.

Nu că ar mai fi contat. Cu siguranţă nu fusese salvată nici o carte.

Dezamăgită, plecă dintre ruinele cartierului de cărţi din Londra şi se îndreptă spre casă, cedând oboselii pe care o simţea zdrobindu-i ochii precum nisipul. Totuşi, pe drumul spre strada Britton, îşi aminti că ştia un anumit proprietar de librărie care avea un stoc de cărţi neafectate de incendiul din urmă cu o noapte.

Doamna Nesbitt.

În mintea lui Grace avea loc o luptă, între partea care susţinea că ar fi fost cel mai potrivit lucru şi partea dușmănoasă, care fusese rănită de cuvintele tăioase ale doamnei Nesbitt şi care dorea să riposteze cu şi mai multă răutate. Exact cum făcuse doamna Nesbitt.

Acel gând final o făcu pe Grace să se hotărască. Ea nu şi-ar fi permis niciodată să devină atât de înverşunată. Nici măcar faţă de cineva ca doamna Nesbitt.

Grace se afla la jumătatea treptelor casei doamnei Nesbitt când o strigă o voce familiară.

– Grace, eşti confuză? strigă doamna Weatherford. Nici măcar nu s-a dat stingerea şi te îndrepţi spre o casă greşită. Ai nevoie să dormi mai mult, dragă.

Doamna Weatherford purta uniforma gri-verzui a WVS, însemnând că probabil tocmai se întorsese de la o întâlnire. Obrajii îi erau roşii, iar ochii îi străluceau plini de viaţă.

Grace coborî treptele şi-i explică rapid despre ce intenţiona să vorbească cu doamna Nesbitt. Doamna Weatherford îşi îndreptă spatele, ridicându-şi umerii.

– Atunci, voi merge cu tine. Înainte ca Grace să poată refuza, doamna Weatherford îi făcu semn să tacă. Nu te voi lăsa să abordezi singură acea fiară,

mai ales când nu te duci spre ea împinsă de prea multă bunătate.

Și așa se întâmplă că Grace și doamna Weatherford loviră cu inelul de metal în ușa doamnei Nesbitt.

Femeia le întâmpină cu o privire cam la fel de caldă ca și ziua geroasă.

– Casa voastră este alături. Își ridică o sprânceană ascuțită. Sau ați uitat?

– Suntem aici să vă vorbim, spuse Grace.

– Și ați putea să ne serviți cu niște ceai. Doamna Weatherford își frecă mâinile reci, amintindu-i nu foarte subtil doamnei Nesbitt de manierele sale față de musafiri. Probabil vom degera aici, afară.

Doamna Nesbitt oftă și deschise ușa.

– Intrați. Pun ibricul la fiert.

Le indică salonul, unde plușul canapelei de catifea albastră se simțea ca și când ar fi fost nou. Camera era de o frumusețe austeră, ca un muzeu plin de obiecte fragile pe care nu aveai voie să le atingi. Totul era îngrijit și ordonat, de la noptiera proaspăt lustruită până la numeroasele figurine și fotografii răzlețe cu cea care părea a fi doamna Nesbitt în tinerețe.

Grace și doamna Weatherford se așezară amândouă stinghere pe marginea canapelei moi, temându-se să se sprijine de spătar, să nu lase urme pe catifeaua perfectă. Doamna Nesbitt intră, câteva minute mai târziu, cu o tavă cu ceai și cu cești dintr-un porțelan atât de fin, încât Grace putea vedea prin ele lumina dinspre fereastra din spate.

– Cu ce vă pot ajuta? întrebă doamna Nesbitt. În afară de a-mi epuiza rațiile de ceai și zahăr, în încercarea de a fi ospitalieră.

Grace își deturnă mișcarea mâinii dinspre zaharniță spre ceașcă, optând să-și bea ceaiul neîndulcit.

– Am dori să vă oferim un spațiu în librăria Primrose Hill pentru a vă vinde cărțile. Veți primi profitul dumneavoastră în urma vânzării lor, desigur, și ne vom asigura că oamenii știu că sunt cărți din librăria dumneavoastră.

Doamna Nesbitt îşi ridică sprâncenele.

– Serios?

– Da.

Grace îşi sorbi ceaiul, nefiind surprinsă că era prea slab.

Spre marea surpriză a lui Grace, ochii doamnei Nesbitt se umplură de lacrimi şi se uită în altă parte.

– Asta merit, pentru că nu l-am iubit niciodată pe domnul Nesbitt. Îşi tamponă ochii cu o batistă din dantelă, care era mai mult de decor decât pentru a servi unui scop real. M-am căsătorit cu el doar pentru librărie, ca tatăl meu să mă ia în seamă în cele din urmă. Să... Se opri şi le privi pe doamna Weatherford şi pe Grace de parcă ar fi fost nişte intruse. Nu vedeţi? Dumnezeu mă pedepseşte.

– Sunteţi cu adevărat atât de arogantă încât să presupuneţi că Dumnezeu ar fi bombardat Londra doar ca să vă dea o lecţie pentru un act de egoism? suspină doamna Weatherford. Doamnă Nesbitt, vă sugerez să vă băgaţi minţile în cap şi să profitaţi de această ofertă avantajoasă care vi se propune.

Grace aproape că se înecă în timp ce lua o înghiţitură de ceai.

Cât despre doamna Nesbitt, aceasta mârâi cu indignare.

– Cum îndrăzniţi să intraţi în casa mea şi să spuneţi astfel de lucruri?

– Pentru că cineva trebuia să o facă. Doamna Weatherford îşi puse o jumătate de linguriţă de zahăr în ceai. Trebuie să vă cereţi scuze faţă de Grace şi să-i spuneţi că veţi accepta generoasa oportunitate. Apoi, vă veţi pregăti să veniţi cu mine la orfelinat să citiţi.

– La orfelinat? Doamna Nesbitt clipi uluită, cu neîncredere. Să citesc?

– Făceaţi zilnic sesiuni de lectură la librăria dumneavoastră, nu-i aşa?

Doamna Nesbitt aruncă o privire spre Grace, apoi ridică capul şi suspină.

– Da.

– Programul dumneavoastră pare a fi liber şi sunt copii cu mare nevoie de cărţi. Doamna Weatherford amestecă în ceai. Ei bine?

Doamna Nesbitt întoarse capul.

Grace şi doamna Weatherford o priveau nerăbdătoare.

Doamna Nesbitt făcu un adevărat spectacol din a adăuga, încet, puţin zahăr în ceai, înainte de a lua o înghiţitură, cu degetul mic ridicat cu eleganţă pe toarta fină. Aşeză ceaşca pe farfurioara din set cu un clinchet şi trase aer în piept.

– Vă voi accepta oferta, domnişoară Bennett. Privea spre luxosul covor gros de sub picioare, în timp ce vorbea. Mulţumesc.

– Şi orfelinatul? întrebă doamna Weatherford.

Doamna Nesbitt îşi ridică privirea.

– Mă voi pregăti de plecare după ce terminăm ceaiul.

Doamna Weatherford zâmbi triumfător.

– Grozav, zise aceasta.

*

1940 trecu, iar doamna Weatherford şi Grace intrară în 1941 fără prea mare fast. Altfel, erau mult prea multe altele de făcut. În luna următoare, doamna Weatherford trebui să o convingă tot mai rar pe doamna Nesbitt să i se alăture la orfelinat, din moment ce aceasta începuse să meargă din proprie iniţiativă.

Raftul desemnat cărţilor librăriei Nesbitt’s Fine Reads primi multă atenţie, ceea ce o încântă pe doamna Nesbitt. Nu era singurul proprietar de magazin care acceptase oferta librăriei Primrose Hill spre propriul beneficiu.

Cu atât de puţine clădiri disponibile în oraşul bombardat, se răspândise vestea printre librarii de pe Paternoster Row, şi încă cinci vânzători ocupaseră un raft,

inclusiv Smith. Grace crease mici păsări din hârtie de ziar pentru a le decora spațiul desemnat și rotea cărțile aparținând fiecărui vânzător, împreună cu stocul propriu al librăriei Primrose Hill, pentru lecturile ei de după-amiază.

În curând, clienții din magazin nu mai erau doar cei pe care îi cunoșteau din propriul magazin, ci și aceia de la celelalte librării.

Jimmy participa în continuare la sesiunile de lectură, orfanul fiind bine hrănit acum și cu haine curate și potrivite. Venea însoțit de micuța Sarah, ceea ce o făcea pe doamna Weatherford extrem de fericită.

Participau și persoane care o ascultaseră citind în stația de metrou, alături de mai mulți prieteni, de proprietarii altor librării și de clienții lor.

Oferta de a acorda spațiu celorlalte magazine îi ajuta nu doar pe vânzătorii de cărți, dar ajuta indirect și librăria Primrose Hill, care își menținea stocul de cărți să nu se epuizeze prea repede.

Simpkin Marshalls nu numai că nu mai era capabil să furnizeze cărți, dar găsirea unui nou furnizor era dificilă, ținând cont și de raționalizarea hârtiei. Mai mult, clienții care veneau să sprijine alți vânzători achiziționau adesea și un articol din magazinul lor.

Grace îi scrisese lui George despre Paternoster Row și despre cum librăria Primrose Hill devenise un loc atât de popular, unde cititorii rămâneau să discute despre literatură. Auzindu-le conversațiile, o făcea să-i fie teribil de dor de el, să tânjească după ușurința cu care el descria atât de elocvent cărțile și o ademenea cu noi intrigi.

El își exprimase dorința de a veni la magazin cu ocazia următoarei lui vizite la Londra, care spera să se întâmple în următoarele câteva luni.

„Mi-e dor de familiaritatea librăriei Primrose Hill, mărturisise el. Acolo unde conversațiile literare sunt omniprezente, iar o asistentă deosebit de frumoasă aduce la viață povești cu vocea ei minunată.“

Zâmbise când citise aceste cuvinte. Și totuși, ideea de a citi în fața lui o și neliniștea, în același timp, la fel ca prima dată când citise cu voce tare în stația de metrou.

Scrisorile lui Viv erau, de asemenea, pline de nerăbdare, mai ales că locul ei de muncă urma să se mute în Londra peste câteva luni, deoarece era luată în considerare pentru o nouă misiune, despre care nu putea să ofere prea multe detalii. Exuberanța ei radia din întreaga scrisoare, făcând-o pe Grace dornică să-și revadă prietena din nou.

Într-una dintre puținele dimineți liniștite la librărie, domnul Evans se afla la tejghea calculând un șir de numere în registrul său.

– Mi-ai spus odată că sunt un profesor bun. Așează creionul în interiorul registrului și aruncă o privire spre Grace. Ei bine, vreau să știi că am învățat și eu ceva bun de la tine.

Grace îi aruncă o privire sceptică și înlocui o carte de la Stephens Booksellers într-un loc gol.

– Uite rezultatul compasiunii tale. Indică rafturile cărților destinate altor magazine. Tu oferi o parte din tine pentru a-i ajuta pe ceilalți. Nu doar cu ceea ce faci la ARP. Ci și aici, cu ceea ce faci pentru ceilalți librari, pentru oamenii cărora le citești. Acolo, salvezi vieți. Aici, salvezi suflete.

Grace își simți obrajii încălzindu-i-se la o asemenea laudă.

– Cred că s-ar putea să exagerați.

Ea răspunse în șoaptă, dar încântarea la auzul cuvintelor lui o străbătu ca o căldură plăcută. Judecând după zâmbetul tandru de pe fața lui, era perfect conștient.

Doamna Nesbitt împinse ușa cu aerul ei obișnuit de înfumurare. Dar, de data aceasta, nu părea ea însăși. Dispăruseră trenciul închis la culoare cu curea în talie și pălăria elegantă prinsă în păr cu un ac. În locul lor, purta uniforma și șapca verde WVS.

– Oh, ei, haide, nu te uita la mine ca și când n-ai mai fi văzut o femeie în uniformă WVS, domnișoară Bennett.

Doamna Nesbitt se îndreptă spre raftul cu cărțile ei, lovind podeaua cu tocurile pantofilor ei comozi.

Grace își ascunse zâmbetul față de schimbarea pe care o făcuse doamna Weatherford în privința doamnei Nesbitt.

– Tocmai am terminat de făcut calculele, dacă doriți să le vedeți.

Domnul Evans ridică registrul, pregătit să-i arate doamnei Nesbitt șirul îngrijit de cifre, așa cum ea le cerea de obicei în timpul vizitelor sale.

– Nu, mulțumesc, răspunse ea veselă, în timp ce lua de pe raft o carte pentru copii, cu o copertă de un galben strălucitor. Am venit doar să iau câteva lucruri de dus la orfelinat. Stocul lor de cărți este cu adevărat îngrozitor. Alese încă cinci cărți, apoi îi spuse titlurile domnului Evans. Scoateți-le din stoc. Vor rămâne la copii.

Domnul Evans își ridică sprâncenele stufoase cu neîncredere, privind spre Grace.

– S-a făcut.

Scoase creionul din registru și însemnă titlurile.

– Mulțumesc, domnule Evans, răspunse ea pe un ton rece.

– Nu mie trebuie să-mi mulțumiți, spuse el și dădu din cap către Grace.

Doamna Nesbitt se opri în fața lui Grace și o studie gânditoare. Trăsăturile ei dure se înmuiară doar pentru o clipă.

– Mulțumesc, domnișoară Bennett. Pentru tot.

Cu asta, își ridică din nou capul, trufașă, și ieși din magazin.

*

Luna următoare zbură într-un vârtej de activități, sesiunile zilnice de lectură ale lui Grace crescând în popularitate, ca și librăria.

În timp ce Foyles continua să atragă celebrități pentru cunoscutele lor ceaiuri,

librăria Primrose Hill devenise faimoasă pentru sesiunile de lectură ale lui Grace și pentru numeroasele discuții despre cărți de după, oamenii strângându-se să dezbată cele auzite.

Doamna Weatherford venea în fiecare zi, purtând uniforma WVS, căutând cu privirea ei ageră orfani care aveau nevoie de îngrijire pentru a-i lua sub aripa ei. Redevenise femeia care fusese odinioară, deși cu mai multe fire argintii în părul coafat cu grijă.

Singura dată când Grace o văzuse pe doamna Weatherford cu adevărat supărată fusese când, în martie, fusese introdus un nou articol pe lista de alimente raționalizate: gemul.

– Ce urmează? Brânza? spuse ea cu tristețe.

Bombardamentele continuau, Londra nemaiavând gloria de odinioară. Dar, chiar și epuizată și ruinată de război, continua să-și adăpostească oamenii noapte după noapte, zi după zi.

Camioanele ocoleau craterele din șosele, gospodinele stăteau la coadă pentru alimentele raționalizate, pe care le împărțeau pentru mai multe mese, iar oamenii își curățau molozul de pe uși dimineața, când își luau sticlele de lapte. Viața mergea înainte.

Vremea fusese oribilă, cu ceață groasă, cu ninsoare ce cădea intermitent și cu gheață, iar soarele fusese de-abia vizibil.

Locuitorilor Marii Britanii le plăcea acea vreme urâtă și faptul că, din acest motiv, erau amânate bombardamentele.

Astfel, nemții erau alungați de cerul acoperit și veneau să facă ceea ce se numea „lovește și fugi“, adică treceau peste oraș, aruncau câteva bombe fără să țintească și plecau rapid.

Pagubele provocate de astfel de atacuri întâmplătoare erau adesea minime, iar pierderile de vieți omenești erau mult mai mici decât în timpul atacurilor anterioare.

Grace continuă să le scrie lui Viv și George, deși se dovedea dificilă găsirea oficiilor poștale încă funcționale pentru a le trimite. Adesea, un poștaș stătea cu

un afiş care indica, pur şi simplu, „Poşta aici“, la o masă luminată de o lumânare înfiptă într-o sticlă. Băieţii cu telegramele o duceau şi mai greu, alergând în uniforme, cu un carton agăţat de gât şi anunţând că primeau telegrame. Cei care doreau să trimită una foloseau apoi spatele băiatului ca masă improvizată pentru a-şi scrie mesajele.

Activitatea la ARP nu era mai puţin dificilă, dar era mult mai puţin înfricoşătoare. Puteai vedea atât de multe avioane sau erai aproape de atâtea bombe înainte ca declanşatorul fricii să înceteze să tragă.

Când începeau raidurile aeriene, Grace şi domnul Stokes nu se grăbeau până când nu distingeau huruitul avioanelor sau zgomotul apărării antiaeriene care îi anunţa că nemţii erau aproape.

Aprilie era o lună potrivită pentru a începe plantarea. De data aceasta, doamna Weatherford semănă cu pricepere seminţele în rânduri îngrijite, cu etichetarea adecvată. Tabby găsise cu siguranţă o însoţitoare apropiată în doamna Weatherford, deoarece cei doi erau aproape inseparabili. Aşadar, nu era de mirare că, atunci când femeia ieşi în grădină să planteze, veni şi Tabby după ea, învârtindu-se în jurul seminţelor neplantate.

– Nu-ţi face griji, Grace, spuse doamna Weatherford după ce seminţele erau toate plantate în terenul fertil.

– Nu v-am ajutat să plantaţi nici măcar o salată verde.

*

În zilele care urmară, pe măsură ce lăstarii începură să se ridice din pământ, deveni şi vremea mai blândă, în ciuda ploii. Librăria continua să se umple de clienţi noi. În acea perioadă, Grace observase că domnul Evans începuse să se simtă destul de rău. Totul pornise într-o zi când, venind cu o cutie mică pe care o aducea din camera din spate, se clătinase sub greutatea infimă, pufnind şi trăgându-şi răsuflarea până ce ajunse la tejgheaua din faţă.

Grace îl întrebase ce avea, dar el îi făcuse semn cu mâna. Câteva zile mai târziu,

îl găsise în camera din spate, cu mâna la piept, roșu-stacojiu la față. Ea insistase să meargă la doctor, ceea ce bineînțeles că nu făcuse bătrânul încăpățânat.

Chiar după prima săptămână a lunii, într-o dimineață rece, în care căzuse o brumă ca făina cernută pe acoperișurile din ardezie, Grace îl găsi pe domnul Evans sprijinindu-se cu toată greutatea peste tejghea la sosirea ei.

– Domnule Evans?

El nu-și ridică privirea. În schimb, scoase un geamăt puternic și-și îndoi mâna stângă.

Grace deschise ușa pentru a striga după ajutor din partea trecătorilor de pe stradă, își aruncă geanta și alergă după tejghea, în timp ce își dădea jos haina. Făcea mișcările pe care și le însușise în calitate de gardian, deși era conștientă că de data aceasta îl ajuta pe domnul Evans.

Îl lăsă pe spate pe podea, sprijinindu-l cu grijă.

– Încercați să stați calm și să respirați regulat.

Îi vorbea cu o voce liniștitoare, aceeași pe care o folosea atunci când ajuta victimele bombardamentelor. Numai că de data aceasta nu-și putea păstra calmul, simțind un tremur interior.

Domnul Evans fusese întotdeauna atât de puternic, atât de imperturbabil. Să-l vadă într-o asemenea stare, slab și incapabil să respire, era prea mult, și un val de emoție amenința să o înece dacă se lăsa trasă la fund.

Fruntea îi sclipea de transpirație și avea fața neobișnuit de albă, cu buzele aproape vinețiii. Orice era în neregulă cu domnul Evans era în interior, iar pentru asta era nevoie de un medic. Ajutorul pe care obișnuia ea să îl ofere era pentru traume vizibile, pe care le putea trata.

Neputința o cuprindea cu o disperare sălbatică. Toate asigurările din lume nu-l puteau ajuta.

El o prinse de mână cu mâna lui rece ca gheața și umedă de transpirație.

– Alice, spuse el cu o voce stinsă.

– O să vă faceţi bine, spuse Grace cu fermitate.

Dar nu avea să mai fie bine. Ştia asta şi habar nu avea ce să facă pentru a ajuta.

El deveni dintr-odată rigid şi căscă ochii mari, practic ieşindu-i din orbite, de parcă ar fi avut o mare surpriză.

– Cineva va fi aici să vă ajute în curând. Vocea lui Grace se stinse în timp ce pronunţa cuvintele. Cineva va veni în curând.

Era o strălucire în privirea tuturor, o lumină care se stingea când moartea îi lua, ca o lanternă a cărei baterie se descarcă. Grace o mai văzuse odată, la o bătrână zdrobită de o clădire prăbuşită, în timp ce încerca să se agaţe de viaţă. Lumina aceea din ochii domnului Evans, cea care strălucea de inteligenţă, bunătate şi umor sec – acea lumină care fusese atât de strălucitoare şi atât de vie – se stinsese.

– Nu. Grace scutură din cap şi i se puse un nod în gât. Îşi duse degetele la încheietura mâinii lui, dar nu simţi pulsul. Nu.

Cu grijă, îl întoarse pe burtă şi îi îndoi braţele, astfel încât dosul palmelor îi sprijineau fruntea pe covor. Nu putea repara ceea ce era stricat în interiorul lui, dar fusese bine instruită cu privire la procedura de a resuscita pe cineva când nu mai respira. Ea îşi puse palmele între omoplaţii lui şi-şi împinse încet greutatea pe el pe durata unei expiraţii. Apoi, îi trase braţele înapoi de la coate în timp ce inspira, dorindu-şi să facă şi el la fel. Făcu asta de nenumărate ori, într-un efort de a-l obliga să respire încă o dată.

Clopoţelul de la uşă scoase un sunet ascuţit şi urât venind pe fundalul unei dureri de asemenea dimensiuni.

– Are cineva nevoie de ajutor? strigă o voce de bărbat.

– Aici, strigă Grace.

Bărbatul purta costum şi avea o geantă de piele neagră cu el. Părul grizonant îi era ciufulit şi avea cearcăne de oboseală sub ochii negri.

Grace îi explică ce se întâmplase cu eficienţa unui gardian ARP care îşi relata eforturile către personalul medical. Numai că acum cunoştea persoana

respectivă. Îl iubea ca pe tatăl pe care nu-l avusese niciodată. Şi, de data aceasta, acea persoană murise.

Medicul îi puse o mână pe umăr.

– Aţi făcut tot ce aţi putut. Nu se mai poate face nimic. Îşi încruntă sprâncenele cu sinceritate, în ciuda numeroaselor ocazii cu care, fără îndoială, spusese acele cuvinte. Îmi pare rău.

Părere de rău.

Era un cuvânt atât de neînsemnat pentru grozăvia unui astfel de eveniment. O viaţă stinsă, una care fusese esenţială în lumea lui Grace. Îi fusese mentor, prieten, figură paternă. Şi acum plecase. Pentru totdeauna.

Părere de rău.

*

Domnul Evans fu luat de acolo, lăsând magazinul neobişnuit de tăcut. Pentru prima dată de la începutul războiului, Grace închise librăria Primrose Hill devreme şi rătăci pe drumul spre casă, picioarele purtând-o fără să se gândească.

Deschise uşa casei în exclamaţiile doamnei Weatherford.

– Dragă, unde este haina ta? Doamna Weatherford se opri brusc. Ce este, Grace? Este Viv? Doamne ferește, te rog, spune-mi că nu este Viv!

Grace scutură din cap, deşi rar simţea nevoia să facă asta.

– Domnul Evans.

Chipul doamnei Weatherford se schimonosi, iar cele două femei se îmbrăţişară, suferind pentru o altă pierdere devastatoare.

Cu toate acestea, Grace deschise magazinul şi a doua zi, şi în ziua următoare, şi în cea de după. Clienţii întrebau de domnul Evans şi, în timp ce îngrijorarea lor

demonstra dragostea faţă de bărbatul care însemnase atât de mult pentru Grace, fiecare întrebare o atingea într-un loc vulnerabil şi dureros. Îşi simţea mintea amorţită şi îngreunată de suferinţă. De fiecare dată când descuia uşa magazinului, se aştepta să-l vadă pe domnul Evans acolo, notând minuţios diverse observaţii în registru, în timp ce o saluta distras. Şi, de fiecare dată, golul acelui spaţiu din spatele tejghelei o izbea ca o lovitură nouă în inimă.

Indiferent cât de puţin înţelegea realitatea, indiferent cât de mult nu voia să o creadă, domnul Evans nu mai era.

Fusese nevoie să participe la înmormântarea lui pentru a accepta, în cele din urmă, pierderea lui. Momentul în care sicriul îi fusese coborât în pământ. Plouase în acea zi de parcă lumea plângea enorma pierdere a unui om ca Percival Evans.

Grace încă susţinea sesiunile de lectură în fiecare după-amiază. I-ar fi fost imposibil dacă nu şi l-ar fi imaginat încurajând-o, cu acel zâmbet mândru. În fiecare seară când închidea, punea banii într-o cutie din camera din spate, aşa cum făcea mereu, neştiind ce se va întâmpla. Nici nu era sigură ce se va întâmpla cu librăria. Poate o moştenea vreun văr de la ţară pe care el nu-l menţionase niciodată?

Abia o săptămână mai târziu primi răspunsul.

După o sesiune de lectură într-o după-amiază sumbră, un domn mai în vârstă se apropie de ea. Nu era neobişnuit. Multor ascultători noi le plăcea să vorbească cu ea despre carte sau să întrebe ce alte lecturi le-ar fi putut sugera. De obicei, era încântată de astfel de discuţii. Dar nu astăzi. Nu când simţea că i se prăbuşeşte întreaga lume interioară.

– Domnişoara Grace Bennett? întrebă bărbatul.

Faptul că îi cunoştea numele, o puse în gardă şi îl privi cu atenţie.

– Vă pot ajuta?

– Sunt Henry Spencer, avocat la Spencer & Clark.

El îi zâmbi.

– Aș vrea să vă vorbesc dacă îmi permiteți.

Grace se uită la doamna Weatherford, care stătea suficient de aproape pentru a auzi. Femeia mai în vârstă îi făcu un semn liniștitor din mână, indicându-i lui Grace că ar trebui să meargă cu domnul respectiv. Grace îi făcu semn acestuia să o urmeze în camera din spate și îi ceru scuze pentru spațiul îngust.

Faptul că nu mai puteau comanda de la Simpkin Marshalls însemnase că, în cele din urmă, își foloseau stocul de cărți. Deși multe dintre cutii fuseseră golite, spațiul eliberat era încă destul de mic.

– În general, nu vin la sediul clienților mei, spuse domnul Spencer. Cu toate acestea, domnul Evans îmi era prieten. Am vrut să mă asigur că am șansa să vorbesc cu dumneavoastră în privat. Grace simți cum i se încleștează gâtul. Domnul Evans nu avea familie, după cum știți. Domnul Spencer băgă mâna în buzunar și scoase câteva chei. V-a lăsat tot. Magazinul, apartamentul de deasupra lui, tot ceea ce deținea este acum al dumneavoastră.

Grace clipi surprinsă.

– Mie?

– Da, domnișoară Bennett. Din câte am înțeles, ați făcut librăria Primrose Hill ceea ce este. Sunt sigur că știa că nimănui nu-i va păsa la fel de mult ca dumneavoastră.

El îi întinse cheile și o puse să semneze un document, lucru pe care îl făcu cu un scris nesigur, deoarece îi tremurau prea tare mâinile.

Ea recunoscu cheia de la magazin, care semăna cu a ei.

– Pentru ce sunt celelalte două? întrebă ea.

El o indică pe cea mai mare.

– Aceasta este de la apartament. Nu sunt sigur de cealaltă.

De îndată ce spuse asta, Grace își dădu seama că știa exact de unde era: seiful domnului Evans.

Își aminti de ziua în care îi arătase acele cărți prețioase care fuseseră salvate din flăcările naziștilor. Fusese cu luni în urmă. Părea că trecuse o viață întreagă. Și totuși părea, de asemenea, că fusese abia ieri. El spunându-i cuvintele sale înțelepte, împărtășind o bucată mai mare din el însuși nu numai cu ea, ci cu toată lumea.

Librăria era acum a ei, iar ea, mai hotărâtă ca niciodată să facă Primrose Hill să strălucească – nu atât pentru ea, cât pentru domnul Evans.

Capitolul 20

Faptul că devenise proprietara librăriei Primrose Hill îi adusese lui Grace mai mult amărăciune decât bucurie. Ar fi preferat să vină înapoi domnul Evans.

Oricum, faptul că îi lăsase magazinul era pentru ea o adevărată onoare. Fusese întreaga lui viaţă, moştenirea lui, şi i-o încredinţase.

Nu îl va dezamăgi.

*

Grace închise paginile Odiseei, una dintre cărţile pe care îl văzuse de multe ori pe domnul Evans frunzărind-o când era în viaţă. Şi cea din care citea acum cu voce tare după-amiaza.

Dacă nu ar fi fost librăria, trecerea timpului în luna anterioară ar fi fost mult mai greu de suportat. Se pierduse în cărţi. În vânzarea şi în lectura lor.

– Eşti bine, dragă?

O gospodină mai în vârstă, doamna Smithwick, care purta mereu un şir de perle la gât, puse o mână pe braţul lui Grace. Grace dădu din cap. La fel ca întotdeauna când era întrebată cum îi mergea.

– Să citesc volumele pe care ştiu că le îndrăgea chiar mă ajută, răspunse ea sincer. Mulţumesc.

– Nu m-am gândit niciodată că nişte cărţi atât de vechi ar putea fi atât de interesante.

Doamna Smithwick îi aruncă o privire conspirativă.

– Nici eu. Grace zâmbi în sinea ei. Totuși, domnul Evans le iubea pe toate. Mă bucur că am încercat-o pe aceasta.

– Continuă să le citești pe toate, spuse doamna Smithwick încurajator. Și noi vom fi aici să te ascultăm.

Grace dădu din cap mulțumindu-i și puse cartea în spatele tejghelei, pentru a se asigura că nu se va amesteca printre celelalte. O luase de pe raftul masiv de cărți din apartamentul domnului Evans de deasupra magazinului.

Paginile erau uzate la colțuri de la nenumăratele dăți în care fusese citită. Un colț al copertei era deteriorat, iar cerneala din interior avea mai multe pete, de parcă și-ar fi ținut degetele peste un anumit pasaj. Era uzată și prețioasă.

Avusese puțin timp că facă ordine în apartament între timpul petrecut la librărie și turele lungi de noapte ca gardian ARP. Bombele cădeau cu mai puțină frecvență acum, dar era încă nevoie de ea. Fusese prea epuizată pentru a face foarte multe în privința bunurilor domnului Evans, darămite să pregătească apartamentul pentru a se muta. De fapt, era bucuroasă să mai stea în continuare cu doamna Weatherford pentru o perioadă. Încă nu se simțea suficient de puternică să fie singură.

Muriseră atâția.

Prea mulți.

Mama ei. Apoi, Colin. Domnul Pritchard. Domnul Evans. Toate victimele bombardamentelor pe care le văzuse în acele luni grele.

Fuseseră atât de multe pierderi într-un timp atât de scurt. Se acumulau în interiorul ei ca o maree care lovea într-un baraj slăbit. Cu cât se umfla mai mult, cu atât ea muncea mai mult.

Doamnei Weatherford nu-i plăcea ceea ce vedea și comenta deseori despre înfățișarea epuizată a lui Grace, îmbiind-o mereu să mănânce mai mult. Dar Grace nu avea poftă de nimic. Nici de plăcinta Woolton, pe care se obișnuiseră să o numească „Le Woolton Pie“, de când fusese la Ritz, nici măcar de carne de pasăre de curte, atunci când putea fi găsită.

Cum ar fi putut, cu atâta prăpăd și pierderi în jurul ei? În fiecare zi, casele erau

distruse și oamenii erau uciși. Nopțile erau acoperite de întuneric, mâncarea era fadă și plină de zgârciuri. Peste toate acestea, era veșnicul geamăt al sirenei care anunța atacul aerian, reamintindu-le că această stare de lucruri va continua la nesfârșit. Războiul era interminabil, părea că va dura pentru totdeauna.

După ce îi anunțase despre moartea domnului Evans, le răspundea cu greu lui Viv și George. Singurele cuvinte pe care le putea invoca erau mult prea grele pentru scrisorile de război. Nu ar fi fost bine să-i încarce cu poverile ei.

Reorganiză vitrina din fereastra din față, lăsând ca accentul să se îndrepte spre estetic, unde nu trebuia să-și facă griji pentru senzația de amorțire din interiorul ei.

O față familiară apăru lângă ea.

Privirea doamnei Nesbitt cerceta cărțile aranjate cu atenție în mijlocul florilor de hârtie făcute din ziare. Erau menite să reprezinte venirea primăverii, în ciuda vremii anoste și ploioase.

– Faci un alt aranjament? întrebă ea. Nu este a doua oară săptămâna asta?

Grace ridică din umeri.

– Poate atrage mai mulți clienți, ceea ce ne va aduce beneficii tuturor.

Doamna Nesbitt adusese în discuție un argument despre care nu avea chef să vorbească și se concentră să privească o ață de pe jacheta ei WVS.

– Dacă vei muri de epuizare, nu ne va fi de folos nici unuia dintre noi.

Grace chicoti întristată.

– Nu am vorbit în glumă, spuse sec doamna Nesbitt. Ci cu sinceritate. Domnișoară Bennett, indiferent cât de mult ai munci, nu-l vei aduce înapoi.

Dintre toate lucrurile dureroase pe care le i le spusese doamna Nesbitt, această mușcătură era cea mai crudă. Grace simți cum i se încleștează gâtul de durere.

– Vă rog să plecați.

– Mi-ai spus lucruri pe care trebuia să le aud în trecut, iar acum îți întorc favoarea. Privirea doamnei Nesbitt se înmuie. Deși mă doare să fac asta, indiferent dacă mă crezi sau nu. Oricât de tare o înțepase replica acidă, compasiunea bruscă a femeii arțăgoase nu făcea decât să-i agraveze durerea. Te pot ajuta, dacă este nevoie, o zi sau două, până când angajezi un vânzător. Doamna Nesbitt oftă sugerându-i acest mare sacrificiu. Dar nu poți continua așa.

Același lucru i-l spusese doamna Weatherford lui Grace. Își dădu seama brusc de unde trebuie să fi apărut adevărata motivație a doamnei Nesbitt – doamna Weatherford însăși.

– V-a pus doamna Weatherford să-mi spuneți asta? întrebă Grace.

Doamna Nesbitt pufni.

– Am ochi, dragă. Și ești pe punctul de a claca.

Grace își întoarse capul dinspre doamna Nesbitt, nevrând să recunoască cele spuse. Aceasta nu mai spuse nimic. În schimb, se întoarse și plecă.

În acea seară, Grace era prea frustrată din cauză că doamna Weatherford o trimisese tocmai pe doamna Nesbitt – dintre toți oamenii – să o certe că muncea prea mult.

Deschise ușa, gata să se confrunte cu femeia pe care o considerase întotdeauna prietenă.

– Grace, strigă doamna Weatherford pe un ton posomorât. Grace, tu ești?

Pașii ei se auzeau din bucătărie, urmată de cuvinte de alint care indicau faptul că Tabby era printre picioarele ei. Doamna Weatherford apăru din bucătărie.

– Oh, Grace, se plânse ea. Au adăugat și brânza pe lista de alimente raționalizate acum. Brânza!

Își ridică privirea spre cer.

– Ați trimis-o pe doamna Nesbitt să vorbească cu mine? întrebă Grace, încercând din răsputeri să-și păstreze calmul.

Doamna Weatherford pufni.

– Nu aș trimite-o niciodată pe femeia aia să se ocupe de treburile mele personale.

– Așadar, nu i-ați spus să mă abordeze că muncesc prea mult?

Grace își puse mâna în șold, sceptică. Cel puțin până când doamna Weatherford scoase un hohot de râs.

– De parcă ai asculta. Dar voi continua să-ți spun asta și mă vei ignora până în ziua în care vei înțelege de ce te-am avertizat.

Doamna Weatherford îl ridică pe Tabby în brațe. Pisica își frecă nasul de bărbia ei, iar ea i se adresă cu afecțiune.

– Te asigur că nu aș trimite niciodată pe cineva în numele meu, atunci când sunt mai mult decât capabilă să-ți fac morală și singură. Ea ezită. Deși am vrut să-ți vorbesc despre o altă problemă. Grace se pregăti pentru ceva îngrozitor. Așa cum părea că erau cele mai multe vești în acele zile. M-am gândit să fac tot ce este necesar să-i adopt pe Jimmy și pe Sarah. Doamna Weatherford îl lăsă jos pe Tabby, împrăștiind puf de pisică în jur. Am vrut să văd care este părerea ta ca ei să locuiască împreună cu noi.

Copiii se descurcau foarte bine, progresul lor fiind vizibil cu fiecare săptămână care trecea. Nu numai că participau amândoi acum la sesiunile de lectură, dar adesea veneau acasă la doamna Weatherford, fie pentru cină, fie pentru a ajuta în grădină. Aduseseră veselia înapoi într-o casă care fusese tăcută pentru prea mult timp, iar ideea de a-i avea acolo permanent o făcu pe Grace să zâmbească.

– Așa m-am gândit și eu că vei simți, spuse doamna Weatherford cu un zâmbet. Voi vorbi cu ei mâine, să văd dacă le surâde și lor ideea.

Grace dădu din cap drept răspuns și urcă scările către camera ei. Oboseala o copleșea, exact așa cum își dorea. Nu vor mai fi amintiri dureroase care să i se strecoare în gânduri când va încerca să adoarmă, neliniștind-o și învârtindu-i-se prin minte. Va reuși să se lase învăluită de dulceața nopții mai târziu.

Deschise dulapul pentru a-și agăța haina și văzu uniforma ARP. Recent, li se oferise ținută nouă, albastră, din gabardină, bărbații având ținută de instrucție, iar femeile, tunici cu fuste. Nu avea nevoie de ea în această seară, când nu era de

serviciu.

Grace se chinui să rămână trează și să ia masa cu doamna Weatherford, care se folosea de alimentele raționalizate și de sentimentul de vinovăție pentru a o încuraja pe Grace să mănânce. Orice mâncare făcută cu slănină, unt, un strop de brânză sau o bucată decentă de carne era prea prețioasă pentru a fi risipită. După ce terminară de mâncat și vasele fură spălate și așezate la locul lor, se pregătiră pentru o noapte petrecută în stația Farringdon. Deși raidurile aeriene erau mai puțin frecvente, era totuși preferabil să petreacă noaptea în stația de metrou, ca măsură de precauție.

Să aștepte mai întâi să audă o sirenă de raid aerian pentru a coborî la metrou ar fi însemnat să nu mai găsească nici un spațiu disponibil pe podeaua aglomerată a stației, așa că ieșiră în amurg cu păturile împachetate, pregătindu-se să stea la coadă, când Grace observă că cerul acoperit începuse să se limpezească. Simți cum o traversă un fior, făcându-i pielea de găină.

Era o lună bună pentru bombardamente în noaptea aceea. Ar fi fost nevoie de toți norii existenți să acopere cerul.

Mai ales că Tamisa era la reflux.

Această neliniște îi ajunse în cele mai adânci cotloane ale minții. Exacerbată, fără îndoială, de oboseală.

Se îndreptară spre adăpostul subteran, pășind peste oameni care se instalaseră deja pentru a se odihni peste noapte, și găsiră un loc unde puteau sta împreună. Dar, oricât de obosită ar fi fost, Grace nu reușea să-și găsească liniștea.

De obicei, putea dormi chiar dacă auzea lumea vorbind sau sforăind în jurul ei, căzând într-un somn fără vise, în câteva minute, din cauza oboselii. În acea seară, somnul ei fu întrerupt în repetate rânduri de amintiri obsedante, care i se clătinau prin minte ca niște pietricele în buzunar.

Raidul aerian își strigă sunetul tânguitor după unsprezece în acea noapte, înăbușit de straturile de pământ și de asfalt de deasupra. Cu toate acestea, zgomotul bombardamentului care urmă nu era atât de ușor de estompat.

Bombele care scrâșneau. Focul puternic al artileriei antiaeriene. Bubuitul fulgerător al explozivilor, măturând totul în cale, oriunde ar fi lovit. Tencuiala

cădea din tavan în bucăți și praf albicios. Luminile pâlpâiau, stingându-se complet din când în când.

Erau obișnuiți cu aceste sunete, da, dar orice se întâmpla deasupra capului lor era mult mai rău decât în nopțile obișnuite de bombardamente.

Neliniștea cuibărită în pieptul lui Grace se amplifică.

Doamna Weatherford își strânse geanta mare și verde mai aproape de ea, cu o mână înăuntru, unde Grace știa că îl mângâia pe Tabby. Nu aveau voie să aducă animale de companie, dar doamna Weatherford refuzase să lase motănelul singur, iar el avea bunul simț să stea liniștit în geantă până când se puteau întoarce acasă dimineața.

*

Pe măsură ce noaptea trecea, sunetele continuară de la o oră la alta până în zori, când atacul luă sfârșit. Presimțirea lui Grace se materializă în ceva rece și tăios. Insistent.

Ceva nu era în regulă.

O putea simți.

Ca o furnică gâdilându-ți pielea sau umezeala insistentă din aer înainte de furtună. Ceva nu era în regulă.

Se dădu în cele din urmă semnalul că pericolul trecuse, iar cei care căutaseră adăpost în stația Farringdon făcură coadă la plecare. Era o așteptare agonizantă, care atinsese limitele răbdării lui Grace. De-abia putea să stea pe loc, mutându-se de pe un picior pe altul.

Oamenii încetineau ritmul la ieșire, iar Grace își dădu seama de ce, atunci când ieșiră din stație. Cerul era luminat de foc, acoperit de vălătuci mari de fum negru. Casele erau distruse și încovoiate, unele dispărute în întregime, lăsând un loc liber în șirul de case, ca un dinte lipsă într-un zâmbet știrb.

Pulsul lui Grace atinsese un ritm alarmant. Palmele îi erau transpirate.

– Oh, Grace, gâfâi doamna Weatherford. E îngrozitor.

Grace grăbi pasul spre casă. Aproape că i se tăie respirația când dădu colțul străzii, îngrijorată de ceea ce ar fi putut găsi.

Doamna Weatherford gâfâia în spatele ei.

– Nu pot să alerg cu Tabby.

Dar Grace nu o asculta, în timp ce studia șirul ordonat de case de pe stradă. Locuința lor era intactă, la fel cum fusese mereu, cu excepția roșiilor care răsăreau din jardinierele de la fereastră, unde altădată erau petunii violet și albe.

Senzația de spaimă din interiorul ei se căscă mai larg. Îi îngheță sângele în vene.

Librăria.

– Mergeți fără mine, îi spuse Grace doamnei Weatherford.

Înainte ca femeia mai în vârstă să poată întreba ce vrea să spună, Grace se îndrepta spre Hosier Lane, cu pătura strânsă la piept. Aerul înțepător, plin de fum, îi ardea gâtul și ochii o usturau, dar nu încetini în timp ce se repezea printre oamenii care se întorceau acasă după o noapte petrecută în stația de metrou.

Trebuia să se asigure că era în siguranță, că supraviețuise atacului violent. La urma urmei, domnul Evans îi încredințase magazinul.

Dar, cu fiecare pas cu care se apropia, neliniștea o cuprindea mai tare.

Când o luă pe Hosier Lane, descoperi de ce.

Strada mocnea de focuri stinse. Clădirea din dreapta librăriei fusese lovită de explozie, demolată în grămezi de cărămidă spartă. librăria Primrose Hill încă stătea în picioare. Dar nu era intactă.

Toate ferestrele fuseseră sparte, iar pagini rupte zburau, purtate de un vânt nevăzut, printre resturile de pe trotuar. Ușa lipsea, iar în interior era dezastru. Deasupra, o parte din acoperiș era distrusă, iar laterala clădirii fusese arsă, însă flăcările, din fericire, nu afectaseră structura.

Inima lui Grace se făcuse cât un purice, cuprinsă de o frică reală. Stătea într-o stare de letargie și incapabilă să-și ia privirea de la acea imagine. Suflă o briză aducând o rafală de cenușă și căldură de la un foc din apropiere care îi arse pielea.

Magazinul era nefuncțional.

Sursa puterilor ei fusese sfâșiată pe dinăuntru.

Grace se puse în mișcare, pășind încet spre clădirea avariată, în timp ce pătura îi alunecă din mâini. Totul în jurul ei trosnea din cauza focurilor din apropiere, iar scârțâitul sticlei de sub picioare se amesteca cu zgomotul neregulat al respirației ei.

Pierdu orice speranță că Primrose Hill ar fi putut arăta mai bine de aproape, când se opri în fața locului unde-și descărcase sufletul, punctul culminant al unei munci grele de o viață a domnului Evans, comunitatea pe care o construise în jurul unei lumi a lecturii.

Grace se străduia să-și recapete respirația, gâfâind de durerea care o sfâșia, incandescent și visceral. O mică floare din hârtie de ziar, pe care o făcuse pentru aranjamentul din vitrină, se rostogoli peste bucățile de sticlă spartă și praf, oprindu-i-se lângă vârful pantofului. Se aplecă să o ridice. Tulpina de hârtie răsucită era rece și dură unde o ținea între degete, iar petalele roz, impecabile și curate ca în ziua în care o făcuse.

Trebuia să meargă înăuntru. Să vadă cu ochii ei.

Dacă nu din alt motiv, măcar pentru a se asigura că prețioasele cărți din seif supraviețuiseră.

Intră prin locul unde fusese ușa și păși încet prin haos, cu grijă să nu calce pe cărțile căzute. Trebuiau salvate. Dacă mai puteau fi salvate.

În starea ei de șoc, se întreba cum putea să-și sorteze cărțile de cele aparținând celorlalte librării, amintindu-și cu întârziere că le ștampilase numele cu cerneală albastră. Slavă Domnului pentru detaliile organizatorice de care avusese grijă.

Nu că i-ar fi ajutat cu ceva pe ceilalți proprietari de magazine, deoarece librăria era acum aproape la fel de inutilă ca și ale lor. Nici unul dintre ei nu avea unde

să se ducă.

Îi ţâşniră lacrimi din ochi când îşi dădu seama de asta, de incapacitatea ei de a-i ajuta pe cei care se bazaseră pe ea.

Uşa camerei din spate lipsea, iar măsuţa fusese transformată într-o minge de metal într-un colţ. Din fericire, seiful era încă adăpostit în zid. Se luptă să deschidă un sertar al dulapului şi scoase o lanternă. Cu mâinile tremurânde, descuie seiful şi-şi ţinu respiraţia.

Moştenirea domnului Evans se afla în acele cărţi preţioase pe care le salvase şi le colecţionase.

Uşa se deschise gemând, iar Grace răsuflă uşurată. Cărţile care odinioară fuseseră salvate din flăcările urii lui Hitler supravieţuiseră din nou unei pierderi aproape iminente. Erau ascunse în siguranţă în seiful din perete, protejate din toate părţile, ca într-o cochilie de metal gros.

Se gândi să le scoată şi să le aducă acasă cu ea, pe strada Britton. Dar, gândindu-se mai bine, îşi dădu seama că ar fi fost mai în siguranţă în cutia lor de fier. Se pregătea să închidă uşa când o bucată de hârtie îi atrase atenţia.

Un plic.

Un colţ al acestuia ieşea dintre două cărţi ale căror titluri în germană nu le putea înţelege.

Ea îl scoase de la locul lui şi citi numele de pe spate cu scrisul înclinat al domnului Evans.

Îşi ţinu răsuflarea.

Îşi strecură degetul să deschidă plicul şi scoase scrisoarea îngrijit scrisă.

Stimate domn sau doamnă,

Vă scriu pentru a vă recomanda serviciile domnișoarei Grace Bennett. Mi-a fost angajată la magazinul meu, librăria Primrose Hill, în ultimele șase luni. În acest timp, s-a ocupat de magazinul meu dezordonat și l-a transformat în ceva elegant, crescând astfel popularitatea și vânzările într-un mod uimitor.

Domnișoara Bennett este o tânără politicoasă, cu o compasiune nemăsurată și cu o inteligență ascuțită. De fapt, este chiar genială.

Dacă nu o angajați, sunteți fraieri. Și eu sunt un și mai mare fraier să o las să plece.

Librăria mea nu a fost niciodată pe mâini mai bune, nici măcar într-ale mele.

Cu stimă,

Dl Percival Evans

Grace îi putea auzi vocea în minte, cu tonul devenindu-i mai vehement spre final.

„Librăria mea nu a fost niciodată pe mâini mai bune.“

Dezastrul din jurul ei spunea altceva. Cu grijă, introduse scrisoarea în plic și o puse înapoi în seif.

Îi va dezamăgi pe toți dacă nu va mai fi magazinul. Oamenii care se bazaseră pe ea să-și vândă marfa, clienții care veneau să caute un refugiu în cărți, ca să nu mai vorbim de ea însăși. De domnul Evans.

Pierduse tot.

Capitolul 21

Nu avea altceva de făcut decât să caute printre resturi şi să vadă ce putea fi salvat. Grace îşi stinse lanterna pentru a economisi bateria şi părăsi camera mică din spate, având grijă să nu se împiedice de obiectele căzute. Care erau multe.

Cărţi, sticlă, bucăţi de rafturi care fuseseră distruse. Toate erau acoperite de un strat fin de praf şi cenuşă.

Silueta subţire a unui bărbat se profilă în golul lăsat de uşa de la intrarea principală. Ea se strecură înapoi în umbră, regretând că nu avea măcar fluierul de gardian ARP.

Devenise o obişnuinţă ca hoţii să se furişeze în magazine şi în case distruse, mai ales după raiduri grele precum cel pe care tocmai îl experimentaseră. Era trist când o familie se întorcea într-o casă în ruină şi observa că lucrurile care îi mai rămăseseră fuseseră deja furate. Cei mai mulţi infractori puşi pe jefuit se speriau uşor dacă strigai la ei. Dar unii erau îndrăzneţi şi rămâneau acolo unde erau.

– Ce cauţi aici? strigă Grace cu o voce aspră, sperând ca bărbatul să plece.

Silueta nu se mişcă.

Îşi încleştă mâinile pe lanternă. În lipsă de altceva, l-ar fi putut lovi în cap dacă se apropia prea mult.

– Domnişoară Bennett? strigă domnul Stokes. Dumneavoastră sunteţi?

Grace răsuflă uşurată şi ieşi la lumină, unde o putea vedea. Reţeaua electrică fusese deconectată înainte de plecarea ei cu o seară înainte, ca întotdeauna. Şi era un lucru bun, altfel magazinul ar fi putut lua foc. Trebuia să evalueze mai întâi cât de afectată era partea electrică înainte de a aprinde din nou luminile.

Domnul Stokes intră în magazin, îmbrăcat cu o haină şi pantaloni, mergând în vârful picioarelor, să nu calce pe cărţi în timp ce se îndrepta spre ea.

– Mi s-a spus că librăria a fost lovită. Se uită în jur și se încruntă. Îmi pare atât de rău.

– Casa dumneavoastră este în siguranță? întrebă Grace.

El confirmă dând din cap.

– Multe nu au rezistat la fel de bine. A fost una dintre cele mai grele nopți pe care le-am avut. Se estimează că atacul asupra Londrei de aseară a lăsat peste o mie de morți, Dumnezeu să-i ierte. De două ori pe atâția sunt răniți și încă se muncește la stingerea incendiilor. Aruncă o privire în sus, încercând să evalueze pagubele, în timp ce ochii lui se acomodau cu întunericul. Este un lucru bun că acest loc stă în picioare. Și o parte din toate astea ar putea fi salvate.

Tonul lui era plin de o speranță pe care Grace nu o împărtășea.

– Mulțumesc pentru că ați venit să verificați magazinul, domnule Stokes.

Grace îl privi cu recunoștință pe bărbat, dându-și seama că îi devenise în ultimele luni, în mod neașteptat, prieten. Împreună, trecuseră prin bombardamente, văzuseră moartea și salvaseră vieți.

Grace se aplecă să ridice o carte de la picioarele ei, cu coperta deschisă și cu paginile îndoite. Înainte de a se ridica, mai adună încă trei cărți, făcând o pauză pentru a le scutura mai întâi de stratul de sticlă sfărâmată.

Când se ridică, el înălță dintr-o sprânceană.

– Nu intenționați cu adevărat să vă ocupați singură de asta, nu-i așa?

Grace privi mizeria din fața ei. Cărțile erau rupte și îndoite, rafturile erau făcute bucăți, panoul de la secțiunea de istorie atârna într-un singur colț și era acoperit de mizerie.

Când se întoarse spre domnul Stokes, îl găsi stând în poziție de salut.

– Domnul Stokes, echipa de recuperare ușoară, prezent la datorie. Își lăsă în jos mâna de la frunte. La urma urmei, aceste lucruri nu trebuie făcute de unul singur.

– Cum aș putea să refuz?

– Nu puteți, răspunse el rânjind.

Cei doi munciră de dimineață până după-amiază târziu. Pagubele suferite de majoritatea cărților nu erau chiar atât de grave pe cât era de așteptat și, deși acoperișul nu era intact în întregime, apartamentul oferea un adăpost suficient pentru librărie. Pentru moment.

Avusese noroc, într-adevăr, că întârziase să aranjeze apartamentul domnului Evans și că încă locuia cu doamna Weatherford.

Grace și domnul Stokes măturară sticla spartă și strânseră resturile de rafturi care nu puteau fi salvate, pentru a le scoate afară din magazin să fie luate, oprindu-se doar pentru a bea un ceai și a mânca niște pește cu cartofi prăjiți, mâncare pe care o cumpărase domnul Stokes.

Reprizele de somn în care Grace reușise să aţipească în noaptea precedentă, oricât de scurte ar fi fost, îi ofereau suficientă energie pentru a o ajuta să-și îndeplinească sarcina. Rochia ei cu nasturi era acoperită de un strat de praf și funingine, iar mâinile îi erau murdare de mizerie.

În timp ce îndepărtau ultimele resturi de pe podea, Grace se uită la teancul de cărți. Era o grămadă aleatorie, unele cu cotoarele orientate spre exterior, iar unele spre interior sau într-o parte. Nu erau sortate în funcție de librar, să nu mai vorbim de categorie, și ar fi fost o muncă grea să fie din nou organizate. Dar în aceeași situație era întreg magazinul.

Era ca și când ar fi fost în prima ei zi la librăria domnului Evans. Doar că el nu mai era acolo, iar întreaga lume se schimbase atât de dramatic.

Emoția în stare pură o copleși pe Grace, făcând-o confuză și neștiind dacă voia să râdă sau să plângă. În realitate, îi venea să le facă pe ambele în același timp.

– Am reușit să salvăm destul de mult, spuse domnul Stokes încurajator.

– Ce s-a întâmplat?

Grace se întoarse auzind vocea familiară, pentru a o vedea pe doamna Kittering. Grace se uită la ceasul de la încheietura mâinii și văzu că era aproape timpul pentru lectura de după-amiază. Ceea ce însemna că doamna Kittering nu era singurul client. În următoarele câteva minute, fără îndoială, vor apărea câteva

zeci.

Se repezi spre Grace, căscându-şi ochii mari şi căprui înlăcrimaţi, în timp ce se uita în jur.

– Îmi pare foarte rău să văd asta. După tot ce aţi făcut, după tot ce aţi făcut din acest magazin.

Empatia femeii îi intră adânc în inimă lui Grace, găsindu-și ecou în rănile care deja scurmau în interior.

– O scot eu la capăt, răspunse Grace cu cât de mult curaj reuși să adune.

Desigur, era prea mult.

Dar era britanică. Mai mult, era londoneză, botezată în vârtejul războiului, în mijlocul bombardamentelor și incendiilor.

În spatele doamnei Kittering, mai multe persoane începuseră să intre în magazin, privind șocate pagubele.

Domnul Stokes o strânse pe Grace de umăr.

– Mulţumesc pentru ajutor, domnule Stokes. Îi zâmbi recunoscătoare.

– Pot să mai stau dacă vreți.

În ciuda generozității ofertei sale, epuizarea i se citea în cearcănele întunecate de sub ochi. Totuși, încă ezita să plece.

– Mergeți acasă, domnule Stokes, preiau eu de aici.

Vocea blândă a doamnei Weatherford interveni în conversație în timp ce îi puse o mână pe umăr.

El îi zâmbi resemnat. Chiar şi el își dădea seama că nu avea rost să se certe cu ea. Domnul Stokes salută încă o dată și părăsi magazinul, fără îndoială, să cadă într-un somn profund și fără vise.

– Draga mea Grace.

Doamna Weatherford o luă de braţ. Sprijinul pe care i-l oferea era amabil, dar era prea mult când Grace era atât de fragilă. Era foarte uşor să te pierzi în confortul îmbrăţişării materne a doamnei Weatherford şi să clachezi.

În schimb, ea îi oferi un zâmbet recunoscător şi clătină din cap.

Din când în când, doamna Weatherford se retrăgea când ştia că era mai bine să o facă. Din fericire, acesta era unul dintre acele momente. Îşi înclină capul în semn de confirmare şi se întoarse spre scări, unde Jimmy şi Sarah o aşteptau cu ochii mari şi întrebători.

Grace căută în geanta ei mare, în care se afla masca de gaze, şi scoase cartea din care citea, Jane Eyre.

– Domnişoară Bennett, nu trebuie să faceţi asta, spuse doamna Kittering. Nu azi.

Dar protestul ei nu făcu decât să o întărească şi mai mult pe Grace, aşa cum o încurajase mereu mama ei.

– Mai ales astăzi, cred că avem nevoie de asta acum mai mult ca niciodată.

Dumnezeu ştia că Grace cu siguranţă avea nevoie. Ca o reamintire a ceea ce ar fi putut să reconstruiască din nou.

Într-o zi.

Cumva.

Se îndreptă spre a doua treaptă a scărilor, care nu fusese încă distrusă, şi se apucă să cureţe mizeria. În faţa ei apăru o batistă de la doamna Smithwick. Grace îi zâmbi în semn de mulţumire.

Scara era destul de aproape de fereastră pentru a putea distinge scrisul, suficient de bine încât să poată citi fără ajutorul lanternei. Se aşeză şi privi cu nesiguranţă feţele celor care se adunau în jurul ei. Atunci îşi dădu seama că ar fi trebuit să spună ceva.

Dar ce? Că nu ştia cât ar fi putut dura să repare astfel de pagube? Mai ales când un alt raid ar fi putut distruge şi puţinul rămas? Sau când prima ploaie ar fi putut pătrunde prin apartamentul de deasupra şi ar fi distrus atunci întreg magazinul?

De parcă cea mai crudă soartă i-ar fi auzit gândurile, un bubuit îndepărtat se auzi prin ferestrele sparte, indicând probabilitatea apropierii unei furtuni.

Disperarea o cuprinse ca un vârtej, amenințând să o tragă într-un abis întunecat.

– Vă mulțumesc tuturor că ați venit, spuse ea cu o voce nesigură.

Jane Eyre se afla pe genunchii ei, un simbol a ceea ce îi reunise pe toți, a ceea ce îi unise în fața războiului și a pericolului. Jane avea destul de mult curaj pentru toate cele cu care se confruntase, iar Grace încerca să preia la fel de mult de la protagonista cărții în acel moment.

– După cum puteți vedea, librăria Primrose Hill a fost lovită de bombardamentele de aseară, la fel ca mulți, mulți londonezi. Grace își încrucișă mâinile pe coperta cărții. Nu vă pot spune când vom reveni într-o formulă adecvată. Nu știu... Glasul i se stinse și își drese vocea. Nu știu dacă va fi posibil să continuăm.

Se uită la figurile celor pe care îi cunoștea atât de bine. Profesorii cărora le plăcea să se adune pentru a-și dezbate ideile filosofice, gospodinele precum doamna Kittering, care își găseau refugiul din casele lor pustii între copertele cărților, bărbați din echipele de intervenții, care uneori aveau nevoie de mai mult decât ceea ce se putea găsi într-o sticlă pentru a uita ce vedeau. Și chiar și Jimmy, împreună cu Sarah, pe care o ținea protector lângă el, amândoi sub privirea atentă a doamnei Weatherford. Expresia îngrijorată a femeii în vârstă îi spunea lui Grace exact cât de rău arăta cu adevărat magazinul.

Doamna Weatherford dădu din cap spre ea cu același fel de încurajare tăcută pe care i-o oferea altădată domnul Evans.

– Apreciez felul în care ați ajutat cu toții ca librăria Primrose Hill să devină ceea ce a devenit, continuă Grace. Cărțile sunt cele care ne-au adus împreună. Dragostea pentru poveștile lor, aventurile prin care ne poartă, felul minunat în care ne distrag atenția în aceste vremuri de restriște. Și o reamintire a faptului că întotdeauna ne rămâne speranța.

Se auzi din nou tunând în depărtare. Mai tare de data asta.

Câțiva oameni își ridicară privirea, fețele lor exprimând îngrijorare. Lipsind o parte din acoperiș, etajul superior ar fi putut bloca apa, dar nu pentru mult timp.

Jack, bărbatul cu înfățișare aspră care fusese acolo de la prima ei lectură, întoarse capul și vorbi cu alți doi de lângă el. Se uită spre tavan încruntat, gândindu-se în mod evident la același lucru.

Grace dădu la o parte teama pe care i-o transmiteau și continuă.

– Chiar dacă nu mai avem librăria Primrose Hill... Grace strânse la piept volumul din Jane Eyre. Amintiți-vă că vom avea întotdeauna cărți și, prin urmare, vom avea întotdeauna curaj și optimism.

Chipurile care o priveau erau solemne, ca și când ar fi participat la o înmormântare. O femeie din apropiere scoase o batistă din geantă și-și tamponă ochii.

Fără îndoială, bănuiau că magazinul nu mai putea continua.

Și probabil aveau dreptate.

Jack și cei doi bărbați părăsiră în liniște magazinul, în timp ce răsună un nou bubuit de tunet.

– Voi citi până termin Jane Eyre. Ea arătă spre cartea în care era o bucată de foaie între pagini, pentru a marca unde ajunsese, mai aproape de coperta din spate decât de cea din față. Și după aceea...

– Vă rog să nu vă opriți din citit, se auzi cineva din spate.

– Sunteți ultima librărie din Londra, strigă o altă voce tânără.

Jimmy.

Doamna Weatherford îi puse o mână pe umăr și își strânse buzele, părând pe punctul de a-i da lacrimile.

Grace clătină din cap.

– Cu siguranță, nu sunt ultima.

La urma urmei, își imagina că Foyles va exista, fără îndoială, pentru totdeauna. Se zvonea că proprietarul său și-ar fi căptușit acoperișul cu copii ale cărții Mein

Kampf, într-un efort de a păstra la adăpost de nemți toate cele șase etaje de cărți cu preț redus. Funcționase, deși magazinul Foyles fusese ratat la mustață, la un moment dat, când un crater masiv apăruse în fața librăriei.

Toate erau din cauza acelor vremuri.

– Deși, cu siguranță, nu va exista niciodată o altă librărie ca a noastră.

I se puse un nod de emoție în gât și deschise cartea pentru a îndepărta semnul de hârtie. Dacă nu începea să citească în curând, era posibil să-și piardă curajul.

– Încă mai avem câteva capitole.

Înainte de a-și da seama, se pierdu în povestea lui Jane, simțindu-i durerea, dar apreciindu-i puterea și curajul. Deodată, cele două capitole pe care intenționase să le citească deveniră trei și știu că trebuia să se oprească.

Totuși, nu ar fi vrut. Voia să citească în continuare. Îi era mult mai ușor lui Grace să se piardă în curajul lui Jane, care se confrunta cu lipsa adăpostului și cu foametea după ce părăsise Thornfield, în Jane Eyre, decât să facă față propriilor greutăți.

Dar oamenii trebuiau să se întoarcă la activitățile lor, la fel și ea.

Cu mult regret, lăsă jos cartea și descoperi că afară începuse să plouă. Cu siguranță, nu ar fi durat mult până când apa ar fi pătruns în pereți și pagubele ar fi devenit ireparabile.

Apoi, librăria Primrose Hill nu ar mai fi existat și toate cele pentru care muncise ar fi dispărut cu adevărat.

Câțiva bărbați se aflau lângă vitrina spartă a magazinului, cu Jack în frunte. El intră în magazin, strângându-și șapca în mâinile lui mari.

– Îmi pare rău că am ratat sesiunea de lectură.

Bărbații împreună cu care venise stăteau în spatele lui, luminând cu lanternele pereții și tavanul, în timp ce vorbeau între ei în șoaptă.

Nu puteau fi acolo să...

– A trebuit să-mi adun echipa, spuse Jack, să vă putem repara magazinul.

– Poftim? şopti ea, incapabilă să-şi creadă urechilor.

Cu siguranţă, nu-l auzise bine. Cu siguranţă, nu voia să spună...

– Suntem aici să vă reparăm magazinul.

Le strigă mai multe instrucţiuni oamenilor săi.

Unul dintre bărbaţi fixă o bucată de pânză cerată pe interiorul geamului unei vitrine spulberate şi o bătu în cuie pe cadru. Camera se întunecă oarecum din cauza blocării luminii.

– Reparăm magazinul, apoi puteţi continua să citiţi. Îi făcu cu ochiul. Băieţii ăştia nu au auzit încă ce se întâmplă în aceste cărţi. Acum vor să afle.

Grace râse scoţând un sunet mai apropiat de un suspin decât i-ar fi plăcut să recunoască.

– Le voi citi orice carte vor dori.

– Sperau că veţi spune asta.

Se întoarse spre oamenii lui şi le dădu o serie de instrucţiuni înainte de a se întoarce spre ea.

– Vă rog să vă odihniţi, domnişoară Bennett. Magazinul dumneavoastră va fi pe mâini sigure. Am elaborat un sistem de supraveghere, astfel încât tâlharii să nu poată intra nici măcar peste noapte.

– Jack. Cuvintele i se opriră în gât, copleşită fiind de toată recunoştinţa şi respectul sincer faţă de o asemenea bunătate. Mulţumesc.

Era tot ce reuşise să spună dintre toate cuvintele de mulţumire şi apreciere pe care ar fi intenţionat să i le adreseze.

Doamna Weatherford se apropie şi o luă pe Grace de umeri, îndrumând-o uşor către casă, unde o hrăni cu mâncare caldă şi o băgă în siguranţă în pat.

Cu mintea zdruncinată de evenimentele acelei zile, Grace cedă pe deplin oboselii

care părea să i se scurgă prin oase.

*

Se trezi la strălucirea cenușie a unei zile ploioase care trecea prin draperiile opace. Avea gura uscată ca un pesmet de război, iar creierul îi era împăienjenit de amintiri înceţoşate. Intensitatea oboselii ei o tulburase mai tare decât coktailurile French 7 pe care le băuse împreună cu Viv la hotelul Grosvenor House în urmă cu câteva luni.

Deodată, îşi aminti totul. Librăria bombardată, domnul Stokes ajutând-o să cureţe locul şi să recupereze cărţile, lectura în mijlocul ruinelor. Şi Jack aducându-şi echipa să o ajute.

Sări din pat atunci, grăbindu-se să se îmbrace şi să meargă să vadă ce reuşiseră să facă după-amiază. Spera ca măcar să fi pus o prelată pe acoperiş pentru a preveni scurgerea apei în apartamentul domnului Evans.

Se aranjă şi coborî la parter, unde doamna Weatherford stătea în salon, cu Tabby cuibărit confortabil în poală.

– Mă întrebam când te vei trezi în cele din urmă, zise chicotind şi scărpinându-l pe Tabby în spatele urechilor. El se lăsa alintat în timp ce ochii i se închideau leneş. Mă bucur că am reuşit să trecem peste noapte fără nici un raid aerian.

– Peste noapte? întrebă Grace, tresărind.

– Da, draga mea. Ai dormit de când am venit acasă, de ieri după-amiază. Doamna Weatherford îşi ridică privirea. Şi acesta este un lucru bun; aveai mare nevoie de odihnă. Jack a spus că asta era cel mai bine să faci. Este un drăguţ, nu-i aşa? Mi-a spus să te asigur că magazinul...

– Librăria.

Grace se repezi pe uşă afară.

– Mănâncă ceva înainte să pleci, strigă doamna Weatherford.

Dar Grace ieşise deja pe uşă, alergând practic spre librăria Primrose Hill. Din nou, picioarele ei se opriră în faţa magazinului şi rămase în stare de şoc. Sperase la o prelată pe acoperiş, dar nu văzu nici una.

Deasupra ei era ardezie.

Bucăţi inegale şi de forme ciudate, care se îmbinau pentru a forma un acoperiş solid. Ferestrele erau acoperite cu pânză cerată, întinse în rame ca nişte membrane de tobe.

Chiar şi funinginea care acoperise tencuiala în urma incendiului fusese acoperită cu vopsea.

Parcă nu s-ar fi întâmplat niciodată. Grace se îndreptă spre uşă – uşa!

Rama ei sugera că ar fi fost tăiată de la o dimensiune mai mare, dar un strat proaspăt de vopsea neagră îi conferea un aspect plăcut. Puse mâna pe clanţa îndoită, din alamă, şi intră în magazin.

Un sunet familiar o întâmpină vesel.

Alături de o privelişte surprinzătoare.

Rafturi de înălţimi şi culori diferite, alcătuite din bucăţi de lemn refolosit, prezentau din nou o gamă de cărţi aliniate pe lângă pereţi, iar rafturile poziţionate în centru fuseseră, de asemenea, curăţate de praf şi umplute cu cărţi. Semnele de carton cu un scris îngrijit erau agăţate din nou unde trebuia, şi fuseseră înlocuite chiar şi câteva afişe publicitare.

Cuvintele i se înăbuşeau în gât. Era prea mult, în cel mai minunat mod. Un miracol absolut.

Şi multe dintre feţele pe care le recunoştea din timpul sesiunilor ei de lectură erau acolo, privind-o cu zâmbete obosite şi luminoase.

– Eu... Grace nu reuşi să articuleze. Voi aţi făcut toate astea?

– Am muncit toată noaptea şi cea mai mare parte a zilei, spuse doamna Kittering.

Din fericire pentru noi, nu a fost nici un raid aerian.

– Încă nu este totul organizat, spuse doamna Smithwick ca o scuză, atingându-şi perlele de la gât. Dar lucrăm la asta.

– Aţi făcut o treabă frumoasă, doamnă Smithwick, îi spuse Jack făcându-i un semn din cap.

Doamna Smithwick radia, încreţindu-i-se ridurile din colţurile ochilor.

– Este incredibil, şopti Grace.

Și dacă ar fi privit ore în şir, tot nu i-ar fi venit să creadă că magazinul ei redevenise funcţional.

– A trebuit să folosim resturi pentru a reuși să facem asta. Jack privi în jur, evaluând. Dar este un magazin decent, atât timp cât nemţii nu încearcă să-l bombardeze din nou.

– Nu știu cum v-aș putea răsplăti vreodată.

Grace își duse mâna la piept. Își simțea inima prea mare pentru a-i mai avea loc înăuntru.

– Toată lumea a vrut să facă ceva pentru a vă ajuta, spuse Jack făcând un semn din cap către ceilalți.

El se întoarse, iar micuța Sarah făcu un pas înainte. Grace recunoscu rochia albastră cu buline albe făcută de doamna Weatherford dintr-o bucată din materialul cumpărat de Viv.

Sarah trase aer adânc în piept şi anunță cu o voce foarte puternică, precum o actriță:

– În fiecare zi citești mulțimii. Dar nu sunt doar povești, pentru mulți dintre noi, sunt un refugiu. Spuse încet ultimul cuvânt, iar Jimmy îi făcu un semn aprobator. Ea se răsuci cu mândrie vizibilă, așa cum obișnuiesc copiii să facă, și trase din nou adânc aer în piept, întâlnindu-i privirea lui Grace. Și nu ești doar cineva care ne citește. Ești o eroină.

Acest discurs o făcu pe Grace să rămână fără cuvinte, având gâtul mult prea încleştat pentru a putea să mai spună ceva. Se clătina pe picioare, simţindu-se ameţită de recunoştinţă.

Deodată, oamenii din magazin făcură un şir în faţa ei, cu Jack în frunte.

Jack se apropie de ea.

– Mi-aţi salvat viaţa, domnişoară Bennett. Dacă nu ar fi fost lecturile dumneavoastră, aş fi fost ucis la Marble Arch. Mulţumesc.

Nu aşteptă un răspuns, ci făcu un pas înapoi, înclinându-şi capul cu recunoştinţă. Doamna Kittering îi luă locul lângă Grace.

– Mă aflam în întuneric atunci când m-aţi găsit plângând în magazinul dumneavoastră. Mi-aţi dat speranţa să continui. Mulţumesc.

Ea plecă, iar Jimmy făcu un pas înainte.

– Nu aş fi putut avea grijă de Sarah aşa cum aţi făcut-o dumneavoastră împreună cu doamna Weatherford. Ne-aţi dat mâncare şi haine când nu aveam.

– Şi acum o casă, completă Sarah, în timp ce privea cu sfială de lângă el. Mulţumesc.

– Asta mă face atât de fericită, spuse Grace, dându-şi seama că micuţii acceptaseră să vină şi să locuiască împreună cu ea şi cu doamna Weatherford.

Plecară împreună, de mână, iar doamna Smithwick făcu un pas înainte.

– Tommy al meu a fost ucis în război, la fel şi Donald al meu. Se uită în jos şi privi discret peste umăr. Nu ştiţi, dar m-aţi salvat şi pe mine, spuse ea atât de încet, încât Grace abia auzi. De mine însămi. Mi-aţi arătat că, atunci când totul pare pierdut în faţa inamicului, poţi găsi întotdeauna un prieten.

Pe rând, veniră cu toţii în faţă. Un bărbat al cărui picior i-l bandajase Grace după o explozie şi căruia îi povestise despre Contele de Monte Cristo, pentru a-i distrage atenţia de la durere. Un profesor care căutase un loc potrivit pentru a-şi găsi prieteni cititori şi îi descoperise la librăria Primrose Hill. Un proprietar de magazin care pierduse totul în bombardamentul de pe Paternoster Row. Şi chiar

doamna Nesbitt, care îi ceru scuze pentru păcatele ei din trecut şi îi mulţumi lui Grace pentru tot ceea ce făcuse.

Ultima veni doamna Weatherford, care făcu un pas înainte cu un zâmbet înlăcrimat.

– M-ai salvat, Grace Bennett. Când l-am pierdut pe Colin şi am crezut că nu mai am nimic, mi-ai amintit că există un scop în viaţa mea. Mai mult, m-ai indicat direcţia în care ar trebui să merg. Ea le aruncă o privire lui Jimmy şi Sarah, aceasta din urmă făcându-i semn cu o afecţiune puternică. Am cunoscut-o pe mama ta mai bine decât oricine pe acest pământ şi îţi spun cu certitudine – ar fi fost atât de mândră de jertfa, de curajul şi de forţa ta. O îmbrăţişă pe Grace. Şi eu sunt mândră de tine, draga mea, şopti ea.

Când se despărţiră, Jack stătea lângă Grace, cu mâinile în buzunarele salopetei.

– Îmi pare rău, dar avem nevoie de aprobarea dumneavoastră pentru ceva.

Grace dădu din cap, copleşită de afecţiune şi apreciere pentru efortul depus de atâţia oameni, nu numai pentru magazinul ei, ci pentru că o făcuseră să se simtă atât de respectată. Îl urmă afară, unde aşteptau doi bărbaţi în salopete, obosiţi şi murdari de vopsea. Ţineau o bârnă lungă de lemn.

– Ştim că librăria se numeşte Primrose Hill, spuse Jack, dar ne-am gândit cu toţii că ăsta e mai potrivit pentru moment, având în vedere circumstanţele.

Dădu din cap, iar oamenii desfăşurară pancarta, dezvăluind reclama pe care scria Ultima librărie din Londra.

Grace râse, ameţită de dragoste, prietenie şi bucurie. Era, într-adevăr, o denumire perfectă şi ştia că domnul Evans ar fi fost de acord dacă mai era în viaţă.

– Este genial, spuse Grace. Cu o mică modificare, dacă aş putea?

Jack îşi ridică sprâncenele mirat, iar doamna Kittering aduse o cutie cu vopsea şi o pensulă.

Grace scrise cursiv, sub frumosul titlu, „Toată lumea este bine venită“.

– Bravo, Grace, bătu din palme doamna Weatherford.

– Aşteptaţi... încă ceva.

Înainte să-l poată opri cineva, Jimmy alergă şi scoase pensula din cutie. Se întoarse, acoperind ce scria şi se dădu într-o parte cu un rânjet poznaş.

Sub invitaţia lui Grace pentru toată lumea, erau mâzgălite câteva cuvinte care proclamau sfidător „Cu excepţia lui Hitler“.

Toţi se amuzară copios, în timp ce bărbaţii fixau noul semn deasupra uşii magazinului. Sarah o trase pe Grace de fustă.

– Ce este, draga mea? o întrebă pe fetiţă.

Sarah se uită la ea, implorând-o cu ochii ei albaştri, luminoşi.

– Ne citeşti acum?

Dar nu numai Sarah o privea pe Grace cu speranţă, la fel şi ceilalţi, obosiţi, dar nerăbdători.

– Nimic nu m-ar face mai fericită.

Grace îi conduse pe toţi către uşa neagră, lucioasă.

– Doamnelor şi domnilor, îmi face mare plăcere să vă urez bun venit la Ultima librărie din Londra.

În mijlocul veseliei, ea îi conduse în magazinul unde se aşeză pe cea de-a doua treaptă. Ezită o clipă acolo, cercetându-le feţele celor care întregiseră nu doar librăria, ci şi inima ei. Privirea ei se îndreptă spre secţiunea de istorie unde domnul Evans zăbovea adesea şi, pentru o clipă trecătoare, i se păru că era chiar acolo.

Zâmbi printre lacrimi, deschise cartea şi începu să citească, ducându-i pe toţi împreună cu ea într-o lume în care nu existau bombe. Puteau să existe pierderi şi uneori frică, dar era şi curaj pentru a face faţă unor astfel de provocări.

Deoarece într-o lume ca a lor, cu trup şi suflet şi cu atâtea poveşti diferite care inspirau putere şi victorie, exista întotdeauna speranţă.

Epilog

Iunie 1945

Gara Farringdon era plină de soldați și civili, aceștia din urmă îmbrăcați în cele mai bune haine, ceea ce nu spunea prea multe privind raționalizarea îmbrăcămintei care dura de câțiva ani. Grace nu făcea notă discordantă, în timp ce aștepta îmbrăcată într-o rochie albastră, cu o dungă de flori mici și albe de-a lungul tivului, care începuse să se estompeze.

Nu părăsea deseori librăria, mai ales de când devenise atât de aglomerată. În timp ce „Ultima librărie din Londra“ avea o mare încărcătură sentimentală în spate, ea redenumise oficial magazinul Evans și Bennett, acum scris în culoarea oului de rață deasupra ușii. Magazinul avusese mare succes în timpul războiului, pe mulți considerându-i mai mult prieteni decât clienți. În acea zi, totuși, merita să-l lase pe Jimmy să aibă grijă de magazin în absența ei.

Devenise un asistent talentat, dornic să ajute, și un cititor aproape la fel de însetat ca Grace. Nu era neobișnuit să se facă nevăzut printre rafturi pentru a se pierde într-o poveste. Asta îi amintea atât de mult de domnul Evans, încât nu îl putea mustra.

Grace își verifică ceasul, o pată de culoare luminescentă ticăind pe mâna ei micuță, cândva atât de necesar în fosta ei poziție de gardian ARP, de un alb-verzui în lumina zilei. Noaptea însă îi fusese de folos în timpul multor raiduri aeriene.

Trei fără cinci minute.

Noaptea aceea fatidică în care librăria Primrose Hill arsese, iar Evans și Bennett se ridicase din cenușa ei, fusese ultimul bombardament asupra Londrei. Bombardamente mai avuseseră loc din când în când în următorii patru ani, până când, chiar în urmă cu o lună, pe 8 mai 1945, războiul luase sfârșit.

Sărbătoarea fusese extraordinară. Cupluri dansau pe străzi, bărbaţii îşi suflecaseră pantalonii, iar femeile îşi ridicaseră fustele să intre în fântâni arteziene, patronii băcăniilor scoseseră rezervele de zahăr şi slănină, vecinii stăteau împreună pentru a se bucura de o sărbătoare cum nu mai văzuseră de mulţi ani şi de luminile proiectoarelor antiaeriene, care cândva vânau duşmanul pe cer, iar acum se învârteau peste nori victorioase.

Grace şi doamna Weatherford îi duseseră pe Jimmy şi pe Sarah la Whitehall, în mijlocul aglomeraţiei unei mulţimi dornice de a asista la discursul lui Churchill care anunţa succesul lor în înfrângerea Germaniei. Regele şi regina apăruseră pe balcon, strălucitori şi regali, pentru a-şi arăta aprecierea faţă de oameni şi mândria lor pentru un astfel de triumf. Prinţesa purta uniforma ATS, ceea ce o făcuse pe Grace să se bucure cu atât mai tare, dacă aşa ceva ar fi fost posibil.

Marea Britanie rezistase şi devenise o eroină.

La staţia de metrou, Grace îşi verifică din nou ceasul. Pe măsură ce se apropia ora trei, grupul de pe peronul staţiei creştea, până când începu să se simtă nerăbdarea în aer.

Soldaţii veneau acasă des, cei care fuseseră programaţi să sosească printre primii fiind aproape în totalitate femei. Dacă nu mai era război, activitatea lor, care fusese necesară pentru a câştiga, nu mai era necesară. Acest lucru nu era întâmpinat cu entuziasm de toată lumea, în special de cei ca Viv, care dăduseră totul pentru slujba lor.

Viv făcuse parte din prima baterie mixtă de bărbaţi şi femei care operau echipamentele pentru armele antiaeriene, staţionată la Londra în ultimii patru ani, în East End, unde fusese însoţită de alte câteva femei din unitatea ei.

Cel puţin până când fusese anunţată că nu mai era nevoie de serviciile ei.

Telegrama de la Viv fusese scurtă, precizând doar ora sosirii ei în staţia Farringdon şi cerându-i lui Grace să se întâlnească acolo.

Viv urma să vină acasă.

Telegrama era suficientă pentru ca Grace să-şi dea seama că Viv nu era mulţumită de plecarea ei bruscă de la ATS. Se văzuseră de multe ori cu ocazia permisiilor lui Viv, dar niciodată aceasta nu îi ceruse lui Grace să se întâlnească.

În cele din urmă, trenul se opri pe peron, iar uşile se deschiseră şuierând, mulţi soldaţi repezindu-se în braţele nerăbdătoare ale celor dragi. Viv era uşor de observat în mulţimea de uniforme. Oricum, ea se remarcase întotdeauna prin părul roşcat şi zâmbetul strălucitor. Unele lucruri nu se schimbă niciodată, nici măcar după şase ani de război.

Grace îşi strigă prietena, care se repezi spre ea, îmbrăţişându-se de parcă nu s-ar fi văzut de ani întregi. Îi simţi aroma familiară a parfumului ei floral.

– Eşti bine? întrebă Grace.

Viv trase aer adânc în piept şi dădu din cap, strângându-şi buzele roşii. În ciuda încercării ei de a rămâne optimistă, colţurile gurii i se lăsară în semn de dezamăgire.

În jurul lor, oamenii se împingeau, pierduţi în fericirea reîntâlnirii sau grăbiţi să ajungă acasă.

– Chiar am făcut o treabă grozavă acolo, spuse Viv.

Grace o strânse într-o îmbrăţişare.

– Chiar ai făcut.

– Amândouă am făcut.

Viv îşi aruncă geanta cu echipamentul pe umăr şi o luă pe Grace de mână.

– Ţi-e dor de munca de la ARP?

– Mi-e dor de adrenalina pe care o simţeam, răspunse Grace.

Şi aşa era. Desigur, prefera să fie pace. Dar în ultimii ani existase o emoţie, o apreciere pentru fiecare dimineaţă în care te trezeai în viaţă, genul acela care venea dintr-o ameninţare permanentă a pericolului. Nu fusese conştientă de asta atunci, dar acum îi simţea absenţa.

– Domnul Stokes vine atât de des la magazin, încât nu am avut ocazia să-mi fie dor de el, spuse Grace zâmbind afectuos. Cu toate acestea, sunt recunoscătoare pentru nopţile de somn suplimentare.

– Oricum, vom avea parte de noi aventuri, spuse Viv, reluându-şi vechiul obicei de a căuta noi orizonturi când simţea că i se înecau corăbiile.

Şi chiar în acel moment atenţia ei se îndreptă spre un soldat care trecea pe lângă ele, cu spatele lat şi cu o serie de insigne strălucitoare pe piept.

– Cu nişte soţi arătoşi, poate?

– Şi magazine de condus.

Grace o strânse de mână, făcându-şi prietena să izbucnească în râs.

– Cum este minunata ta librărie?

Grace se gândi la magazin, care acum era ordonat şi curat, cu rafturile organizate pe subiecte, încă făcute din bucăţi de lemn inegale, de când fuseseră reconstruite din resturi, la sesiunile de lectură pe care le continuase în timp ce războiul tot nu înceta şi la toţi cei pe care îi considera prieteni apropiaţi. Librarii pe care îi ajutase după ce bombardamentul le distrusese clădirile îşi reconstruiseră propriile magazine cu timpul, fiecare având un raft special pentru Ultima librărie din Londra, în semn de apreciere.

Iubea fiecare bucăţică din ea.

– Chiar aşa? întrebă Viv zâmbind. Suficient să ţi se citească fericirea pe faţă?

Grace o împinse spre scările rulante.

– Chiar aşa.

În timp ce urcau scările metalice, era uşor să-şi reamintească un alt moment când ea şi Viv se aflau în staţia Farringdon împreună. Când îşi părăsiseră casele din Drayton, înainte de începerea războiului, şi nu visau niciodată că vor fi înconjurate de bombardamente sau că vor participa la operarea tunurilor antiaeriene. Înainte ca Grace să-şi fi descoperit dragostea pentru cărţi.

Era suprarealist să crezi că vreuna dintre ele dusese o astfel de viaţă anostă şi lipsită de culoare.

Grace îi scrisese unchiului ei, Horace, după sfârşitul războiului, pentru a afla

dacă era în siguranță și pentru a-l asigura de dragostea ei. Pe vremuri, ar fi simțit că un astfel de gest însemna că întoarce și celălalt obraz. Acum știa că era vorba despre compasiune.

Și el îi răspunsese, în stilul lui morocănos, asigurând-o că erau bine și invitând-o în vizită, dacă și-ar fi dorit vreodată o excursie la țară. În realitate, era mai mult decât se așteptase vreodată de la el.

Îi datora începutul fragil al acelei relații domnului Evans. Ei bine, asta și încă mult mai mult de atât.

Grace și Viv sporovăiră în drum spre casa doamnei Weatherford, unde Viv stătea în camera pe care o împărțise odată cu Grace. Grace locuia acum în apartamentul de deasupra librăriei Evans și Bennett, care era mult prea mic pentru a găzdui confortabil două paturi. Când se apropiară, Viv o strânse pe Grace de mână și zâmbetul ei își reluă strălucirea.

Cotiră pe spre strada Britton și amândouă o luară la fugă, ca niște copii, grăbindu-se spre scările care urcau spre ușa verde cu ciocan de alamă. Viv se grăbi înăuntru și fu întâmpinată cu o bucurie entuziastă de doamna Weatherford și de Sarah, care constituiseră un comitet de primire cu ghirlande din hârtie de ziar și cu un tort pentru care doamna Weatherford pusese deoparte zahăr și făină.

*

În săptămânile care urmară, Grace și Viv își reluară prietenia de unde rămăsese, umplându-și timpul liber fără ATS și ARP, ci cu cinematografe, cafenele și seri de teatru și, bineînțeles, cluburi de jazz și dans.

Mai presus de toate acestea, era „Ultima librărie din Londra“. Pe măsură ce copiii se întorceau din provincie și soldații din război, figurile familiare ale celor care îi deveniseră prieteni începură acum să apară alături de cei dragi. Le cunoscu soții, soțiile și copiii.

Lui Jimmy îi plăcea să citească și cu voce tare și își asumase să susțină o oră de lectură de carte pentru copii în fiecare sâmbătă după-amiaza. Într-una din zile,

doamna Kittering sosi alături de fiica ei, o fată bruneţică, manierată şi cu ochii mari de căprioară, ca şi mama ei. Niciodată Grace nu o văzuse pe doamna Kittering zâmbind atât de mult ca atunci când era împreună cu fiica ei, sorbindu-i fiecare mişcare şi fiecare cuvânt cu iubirea absolută a unei mame. Aştepta cu nerăbdare întoarcerea soţului ei, care urma să fie, fără îndoială, eliberat din serviciu în curând.

Într-o astfel de după-amiază, într-o sâmbătă însorită din august, Grace găsi un moment de răgaz. Toţi clienţii fiind ocupaţi, Grace se îndreptă spre fereastra luminată de soare cu un exemplar din Forever Amber[16], se sprijini de perete şi deschise cartea.

Mirosul familiar de hârtie şi cerneală o fascină şi se teleportă într-o nouă poveste. Era atât de pierdută în noul univers imaginar, încât nu auzi soneria de la uşa din faţă.

– Nu m-am gândit niciodată că lectura ar putea fi mai frumoasă, spuse o voce familiară şi profundă. Până în acest moment.

Grace întoarse capul, iar cartea îi căzu din mâini.

– George.

El stătea la câţiva paşi de ea, chipeş ca întotdeauna în uniforma lui RAF bine călcată, ţinând în mână o varză purpurie.

– Se pare că verzele sunt încă la modă în loc de flori.

– Doar pentru că nu eşti Ritz.

Ea alergă spre el şi i se aruncă în braţe, în timp ce varza căzu pe podea cu o uşoară bufnitură.

Se apropiaseră şi mai mult în anii de război, prin scrisori în care îşi dezvăluiau profunzimi ale sufletului lor şi prin timpul în care puteau să stea împreună în momentele rare de permisie pe care le avusese el.

– Ai venit acasă definitiv? întrebă ea, privindu-l în ochi, fără să se sature de el.

Ea îşi cuibări mâna în mâna lui caldă, încercând să se convingă că era real. Că

stătea cu adevărat în faţa ei.

– Am venit. El o mângâie cu un deget pe obraz. Definitiv.

Ea închise ochii şi-şi sprijini capul de pieptul lui, adulmecându-i parfumul proaspăt şi minunat şi bucurându-se de asprimea uniformei lui de lână lipită de obrazul ei, care îi devenise atât de familiară.

– Chiar nu intenţionezi să mă întrebi dacă nu ţi-am adus ceva?

Vocea lui îi vibră sub obraz. Ea îşi ridică privirea surprinsă.

– Nu m-aş putea gândi la ceva mai mult.

– Nu ai putea? el zâmbi şi-şi băgă mâna în buzunarul jachetei. Nici măcar la o carte?

Îşi înălţă mâna, ridicându-şi sprâncenele nerăbdător.

Ea aplaudă încântată. Devenise o tradiţie, până la urmă, să facă schimb de cărţi. Exemplarele lui erau adesea uzate, citite, plimbate între nenumăraţi soldaţi, dar poveştile erau întotdeauna captivante.

– Nu aş putea veni la tine cu mâna goală.

El scoase la iveală o carte verde dreptunghiulară.

Avea o dimensiune ciudată, puţin mai mare decât palma ei.

– Este în format american, special ca soldaţii să le ţină în buzunarul uniformei, spuse el, răspunzând la întrebare înainte ca ea să o poată adresa. De fapt, este chiar genial.

– Este.

Ea întoarse cartea pentru a o studia înainte de a citi cu voce tare titlul galben şi îngroşat.

– Marele Gatsby?

În colţul din stânga sus era un cerc negru care menţiona că volumul era o Ediţie

a Serviciilor Armate.

– Toți americanii sunt înnebuniți după ea.

– Nu ai citit-o? întrebă ea surprinsă.

– Îmi place destul de mult ideea să mi-o citească celebra proprietară a magazinului Evans și Bennett.

El își puse mâna mare și caldă peste a ei, ținând cartea împreună.

– Sunt sigură că pot aranja asta. Zâmbetul lui Grace se lărgi și mai mult. Nu știu dacă ți-am mulțumit vreodată.

El ridică o sprânceană, făcându-l să pară la fel de fermecător precum Cary Grant.

– Pentru ce ar trebui să-mi mulțumești?

– Pentru că m-ai învățat să iubesc cărțile.

Ea privea librăria cu o dragoste înduioșătoare.

El își încruntă sprâncenele cu o expresie sinceră.

– Tu ai făcut asta, Grace. Nu eu. Pasiunea era ceva ce ai descoperit în interiorul tău.

Își simțea inima crescând la cuvintele lui. În adâncul ei, știa că o parte din noua ei pasiune începuse cu el, cu vechiul exemplar uzat din Contele de Monte Cristo pe care i-l oferise. O altă parte o reprezentase domnul Evans și tot ceea ce era librăria. O altă parte erau oamenii cărora le citise, vremurile întunecate prin care aceste povești îi ghidaseră, distrăgându-i cu dragoste și bucurie. Era chiar războiul în sine, disperarea de a avea un mijloc de evadare, dorul de a simți altceva în afară de pierdere și frică.

Toate acestea și toți cei care se adunau ca o comunitate, atrași de puterea literaturii, o făceau să iubească în toată splendoarea lor cărțile și ceea ce reprezenta sufletul librăriei Evans și Bennett – sau, așa cum o numeau unii dintre clienții ei vechi, „Ultima librărie din Londra“.

Roman istoric de dragoste, scris de Kathleen Winsor şi publicat în 1944.

În colecţia Blue MOON au apărut:

Jojo Moyes, Ultima scrisoare de dragoste

Danielle Steel, Învingătorii

Elin Hilderbrand, Zvonul

Jacqueline Susann, Valea păpuşilor

Tatiana de Rosnay, Se numea Sarah

Jojo Moyes, Înainte să te cunosc

Nora Roberts, Obsesia

Jojo Moyes, Fata pe care ai lăsat-o în urmă

Danielle Steel, Daruri de preţ

Danielle Steel, Sub acoperire

Kristin Hannah, Privighetoarea

Jojo Moyes, După ce te-am pierdut

Danielle Steel, O viață perfectă

Danielle Steel, Jocuri de putere

Martha Hall Kelly, Când înfloreşte liliacul

Danielle Steel, Fiul risipitor

Danielle Steel, Aripile destinului

Kristin Hannah, A doua şansă

Barbara Taylor Bradford, Cavendon Hall

Jojo Moyes, Un bărbat şi o femeie

Jodi Picoult, Pactul

Nora Roberts, Secrete şi minciuni

Jojo Moyes, În căutarea unui destin

Tracy Brogan, Nebunie de-o vară

Jojo Moyes, Silver Bay

Danielle Steel, Moştenirea secretă

Danielle Steel, Blue

Margaret Mitchell, Pe aripile vântului (vol. I-III)

Kristin Hannah, Aleea cu licurici

Tatiana de Rosnay, Vieţi secrete

Jojo Moyes, Eu, și totuși alta

Lucinda Riley, Secretul Helenei

P.Z. Reizin, Algoritmul fericirii

Lucinda Riley, Trandafirul nopții

Gill Paul, Soția secretă

Jojo Moyes, Un bilet pentru Paris

J.P. Monninger, Harta care mă duce la tine

Kristin Hannah, Un nou început

Sofia Lundberg, Caietul cu nume pierdute

Jodi Picoult, Al zecelea cerc

Carolyn Brown, Secrete și speranțe

Jodi Picoult, Povestitorul

Kristin Hannah, Grădina de iarnă

Kerry Lonsdale, Viața pe care am visat-o

Elin Hilderbrand, În seara asta, vorbește-mi de iubire

Rosie Nixon, Stilista

Beth O’Leary, Dragoste în contratimp

Elin Hilderbrand, Paradisul de la malul mării

Lucinda Riley, Cele șapte surori. Povestea Maiei

Jodi Picoult, Nouăsprezece minute

Chiara Gamberale, Caruselul iubirii

Lauren Willig, Soția engleză

Kate Quinn, Rețeaua Alice

Miranda Beverly-Whittemore, Vacanță în paradis

Tatiana de Rosnay, Anotimpul ploilor

Helen Simonson, Dragostea târzie a doamnei Ali

Martha Hall Kelly, Trandafirii pierduți

Lori Nelson Spielman, Mâine e o nouă zi

Roxanne Veletzos, Fetița pe care au lăsat-o în urmă

Kristin Hannah, Dincolo de stele

Jessica Shattuck, Văduvele de la castel

Jojo Moyes, Bazarul visurilor

Jodi Picoult, O scânteie de viaţă

Nora Roberts, Eclipsa

Katherine Pancol, Ochii galbeni ai crocodililor

Gill Paul, Fiica pierdută

Jojo Moyes, Dragoste într-o zi ploioasă

Katherine Pancol, Valsul lent al ţestoaselor

Nina George, Mica librărie de pe Sena

Kristin Hannah, Drum în noapte

Deborah Harkness, Cartea pierdută a vrăjitoarelor

Deborah Harkness, Şcoala Nopţii

Deborah Harkness, Cartea vieții

Deborah Harkness, Fiul timpului

Kim Liggett, Anul de grație

Jojo Moyes, Darul stelelor

Pam Jenoff, Fetele dispărute din Paris

Emily Giffin, Tot ce ne-am dorit

Lucinda Riley, Sora furtună. Povestea lui Ally

Kristin Hannah, Culorile vieții

Jojo Moyes, Vara în care te-am întâlnit

Lucinda Riley, Grădina cu lavandă

Sylvia Day, Aripi de brumă

Santa Montefiore, Primăvară în Toscana

Sarah Jio, Toate florile Parisului

Nora Roberts, Profeția

Sofia Lundberg, Un semn de întrebare e o jumătate de inimă

Ana Johns, Femeia cu chimono alb

Pam Jenoff, Povestea unui orfan

Kristin Hannah, Frontul de acasă

Beth Morrey, Dragostea lui Missy

J.P. Monninger, Șapte scrisori

Kate Clayborn, Dragostea e scrisă în semne

Imogen Kealey, Eliberare

Rachel Winters, Caut suflet pereche

Lucinda Riley, Sora umbră. Povestea lui Star

Meg Waite Clayton, Ultimul tren spre Londra

Janet Skeslien Charles, Biblioteca din Paris

Nora Roberts, Aleasa

Sarah Dessen, O dată pentru totdeauna

Carolyn Brown, Hanul cu Magnolii

Kristin Hannah, Între surori

Alyson Richman, Soția pierdută

Rhys Bowen, Copilul din Toscana

Lucinda Riley, Îngerul de la Marchmont Hall

Kate Quinn, Zbor în trecut

Nicholas Sparks, Respirație în doi

Sarah Dessen, Un cântec pentru tine

Kristin Hannah, Totul pentru dragoste

Jojo Moyes, Muzica nopții

Lucinda Riley, Sora perlă. Povestea lui CeCe

Nicholas Sparks, Întoarcerea acasă

Lia Louis, Dragă Emmie Blue

Victoria Hislop, Cei ce sunt iubiți

Ellen Alpsten, Țarina

Leila Meacham, Zborul libelulei

Santa Montefiore, Vremea dragostei și a războiului

Leila Meacham, Trandafiri

Jenny Ashcroft, Întâlnire la Bombay

Nicholas Sparks, Jurnalul unei iubiri

Santa Montefiore, Casa de la malul mării

Kristin Hannah, Cele patru vânturi

Lucinda Riley, Camera cu fluturi

Marianne Cronin, Cei o sută de ani ai lui Lenni și Margot

Nicholas Sparks, Dragă John

Tracy Rees, Misterul fetei de zăpadă

Trish Doller, În derivă

Jojo Moyes, Dans în arenă

Santa Montefiore, Farul cu secrete

Lucinda Riley, Sora lună. Povestea lui Tiggy

Kristin Hannah, Un moment magic

Pam Jenoff, Soția diplomatului

Emily Henry, Două cărți și o vacanță

Kristin Harmel, Ultima geană de lumină

Eva Carter, Inimă salvată

Lucinda Riley, Fata de pe stâncă

Mary Ellen Taylor, Parfumul dulce al verii

Nicholas Sparks, Mesaj de departe

Gill Paul, Jackie și Maria